DVBITANTIVS DE VERA CERTAQVE PER CHRISTI IESV

Euangelium, Salutis æternæ via, Libris III. inſtructus:

QVIBVS

Populariter docetur, ueram certamq; Salutis æternæ uiam, niſi apud Catholicos, non inueniendam: Verbumq; Dei Euangelicum per Lutherum, Caluinum, alioſq; iſtos Euangelicos Sectis propè nonaginta miſerè diſſectos non reſtitutum, aut inſtauratum: ſed uerè adulteratum, priſcis hæreſibus ferè omnibus Euangelij titulo renouatis corruptum, atq; humanæ doctrinæ fermento, adeoq; Iudaiſmo & Mahumetiſmo reipſa deprauatum ueriſſimeq; prophanatum.

AD VNIVERSOS GERMANIARVM Galliarumq; Fratres Catholicos.

ECQVID HIS EX DIALOGIS PIO Lectori nulloque anticipatæ opinionis præiudicio occupato, aut veri odio excæcato, fructus capiendum veniet, verſa loquetur pagella.

Authore VVilhelmo Damaſi Lindano, Epiſcopo Eccleſiæ Ruræmundenſis.

COLONIAE,
Apud Maternum Cholinum.
M. D. LXV.
Cum gratia & priuilegio Cæſ. Maieſt.

PIO ET CANDIDO LECTORI.

Videas hic Candide Lector, non modò iſtius Tragœdiæ contra Catholicam Dei Eccleſiam per Lutherum, eiusq́; diſcipulos & coniuratorum motæ Hi-ſtoriam, diſsidiorum quoque Eccleſiam Chriſti per-turbantium originem, & cauſas: Sed ſtratagemata etiam arteſq́; longe fraudulentiſsimas, quibus infe-ſtiſsimus Chriſtiani nominis hoſtis Diabolus Draco ille Apocalypticus, ſolutis nunc gehennæ uinculis in orbem regreſsus erecta per Euangelicos iſtos uarijs factionibus diſſectos, atque Iudaicis, adeòque Mahu-metanis erroribus deprauatos impietatis ſcala, uiam ſuo illi Antichriſto propediem aduentanti ſter-nit, ut regnum Chriſti Eccleſiam Dei catho-licam Apoſtolica ueritate fundatam, pſeudoapoſtolorum mendacijs ex priſcarũ ſuarũ hereſeon lerna renouatis labefactet, euer-tat, perdat.

AD VNIVERSOS GERMANIARVM, PRIMÆ ATQVE POTISSIMVM SECVN-*dæ, Galliarumq́; Fratres Catholicos in Dubitantium* III. *Dialogis inſtructum,*

PRAEFATIO.

POſteaquam ſæuiſſima in nos Dei Opt. Patris noſtri ira, chariſſimi in Domino fratres, placari hactenus nō potuit, vt diſſidio ante annos propè quinquaginta, de Religionis dogmatibus in Saxonia quidē exorto, ſed toto in orbe Chriſtiano dirum, eheu, in modum graſſanti, atq; indies incredibiliter inualeſcenti, vllum adhiberetur remediū publicum, ad alia quiſque neceſſe eſt ſeſe conuertat conſilia, quibus ſuā ſuorumq́; fratrum tutiſſimè conſeruandam tuendamq́; adiuuet ſalutem æternam. Cùm enim optatiſſimo vobis ōnibus Concilio Tridentino, tot iam annos parturienti pro votis ſuccedere, nunc hac, nunc illa de cauſa nondum datur, non ſolùm publica

iſta aberrantium,adeoq; intereuntium fratrum noſtrorum peſtis graſſans non ſedatur,aut trucidans non cohibetur, aut inualeſcens remedijs hactenus adhibitis non ſiſtitur :ſed flammæ efferæ in modum inſurgit acrius, vicina, proxima, & quod poſteris videbitur incre dibile,remotiſſima quæq, in ſui pabulum allectat,arripit,conuertit, adeò vt nec illi,quibus & vita contrario ex dogmate conſiſtit ſalua,huius incẽdij ſcin tillas effugiant.

Huic igitur malo vt nos hac pro virili occurreremus,nõ ſatis duximus pri uatis precibus aduerſus iſthæc varia validaq; hoſtium Dei caſtra pugnare, aut pro Concionibus declamare:ſed luculento aliquo etiam ſcripto hoſtiũ fraudes inſidioſosque dolos detegere, quibus Euangelij prætextu verbum Dei Euangelicum verè deprauant, corrum punt,adulterant. In quo non iam exactam illam doctis gratiſſimã ſequemur methodum,in Panoplia pridẽ delineatam:ſed eorum,quibus labor hic deſudat

dat ratione habita, populariter illa perſtringemus, vnde Chriſtianorum quiuis, cui vel extrema Chriſtianiſmi veſtigiola ſunt ſalua, neq; totus eſt illi cæcitatis ac vertiginis ſpiritui traditus, manifeſtò perſpiciat, veram certamq; æternæ ſalutis viam non alibi nec quærendam nec inueniēdam, quàm in Catholica Chriſti Ieſu Eccleſia, quæ verā Religionis Orthodoxæ proponit doctrinam. Proinde vt ætate infirmioribus, aut iudicio tardioribus, ingenióue rudioribus aduerſus fraudulentiſſimā ſerpentis illius antiqui internecino nos odio aſſiduè perſequentis aſtutiam fratribus minus q̃ par eſt munitis atq; inſtructis certam indubitatamque huius rei tantoperè neceſſariæ præberemus demonſtrationem, hunc laborem totū Dubitātio placuit inſcribere. Vt enim eius perſona totū lucubrationis huius ſcopum ſuo præfert ac loquitur nomine: Ita eum Conſtantius colloquutor ſuo itidem nomini congruenter in vera Catholicæ fidei doctrina cōfirmare

ſtudet. Ille enim varijs peragratis regionibus (vtì nunc magis quàm ſolent, noſtrates adoleſcentuli, mercaturæ dediti ac phylargiri propemodum dixerā venditi) ex Catholico ad ſuos redijt, nouis imbutus iſtorum Euangelicorum opinionibus: qui toto inſidiantur orbe, vt vnum ſuæ Synagogæ Antichriſtianę faciant proſelytum ac ſecum gehennę filium. Nam iſtorum fraudibus, falſus de Catholicæ fidei dogmatum dubitat veritate, ambigitque penes quos tandem vera ſit Dei Eccleſia, veraque ſalutis æternæ per Chriſtum quęrenda via? Vnde ei & diſcipuli de Catholicorum doctrina ritibúſque dubitantis partes tribuimus. Alter verò ſuo pro nomine magiſtri partes ſuſtinens, veram ſalutis per Chriſtum viam in vna Catholica Chriſti Eccleſia, quæ hodie totum per orbē habet, agnoſcit & ſuſpicit Epiſcopos Chriſti vicarios, & Apoſtolorum ſucceſſores, inueniri poſſe oſtendit. Quò igitur commodius diſputationes illæ explicentur, ſic eas vobis fratres in

Chri-

Chriſto chariſſimi exponam, quaſi res agatur, non quaſi narretur, vt ſolis luce clarius veritatem Euangelicæ doctrinę penes ſolos Catholicos eſſe, quiſque perſpiciatis. Primus ergo Dialogus illas Euangelicorum complectitur corruptelas, quibus verbum Dei Euangelicum à Chriſto eiusque Apoſtolis toti orbi verum, incorruptum, puriſſimũ eſt aſſignatum, & in manus traditum conantur falſare, corrumpere, adulterare: vtì feciſſe illos demonſtratur in Symbolo Apoſtolorum, in Scriptura noui Teſtamenti, in Sacramentis. Secundus varias habet Euangelicorũ ſectas propè nonaginta, quibus verum videre volentibus, ſuũ illum diſſenſionis ſpiritum produnt, qui Antichriſti eſt proprius. Tertius miracula cõtinet, quibus ſuũ orbi probare volunt Euangelium nouum pro illo veteri ſuſcipiendum. Itẽ ſeditiones ac calamitates per eos orbi inuectas, decemq; plagas, quibus Deus Opt. Germaniam Galliamq; à Lutheri, Caluini, aliorumq; pſeudo-

Corruptelæ Euangelicorum.

Sectæ Euãgelicorum nonaginta.

Calamitates & plagæ per Euãgelicos Chriſtianis inflictæ.

Apoſtolorum mēdacijs, impietatibus, ſacrilegisq; dogmatibus piè ſtudet ad ſuam, vnde certa cum ſua pernicie diſceſſêre, Catholicam reuocare Eccleſiam. Hæc vt magis pio Lectori eluceſcant, non abs re facturi videbimur, ſi quæ inuolutius ſunt nunc propoſita, enucleatius, ceu in tabella, per Catalogum conſpicienda euoluantur. Valete in Chriſto Ieſu Fratres chariſſimi, qui vos fide vnanimes, ſpe feruidos, charitate fulgidos, corpore, anima & ſpiritu ſemper ſeruet tueaturque incolumes. Ex Hagha Comitis Holland. V. Kalen. Nouemb. Anno M. D. LXIIII.

Veſtræ ad unum omnium æternæ ſalutis amantiſs. ac ſtudioſiſs.

VVilhelmus Damaſi Lindanus, Dei Opt. dignatiõe, licèt indigniſsimus, Eccleſiæ Ruræmund. Epiſcopus.

Dvbitantius longa ex peregrinatione nouis Euangelicorum imbutus opinionibus, ad ſuos reuerſus à Conſtantio ueram ſalutis æternæ per Chriſti Euangelium uiam diſcere cupit: cui diſsidiorũ huius ſeculi fontem oſtendit fuiſſe Lutherum, aliosq; nouatores aliquot.

2 Quòd Symbolum Apoſtolorum per Lutherum aliosq; Euangelicos eſt adulteratum. Legunt enim, Credo Eccleſiam Sanctam Chriſtianam.

3 Quòd articuli Symboli undecim per Lutherum alióſque ſunt alium in ſenſum deprauati, quàm eos docuêre Apoſtoli, utì olim per Arrium, Valentinum, Marcionem, aliosq; hæreſiarchas.

4 Quòd Verbum Dei per Apoſtolos prædicatũ magis eſt in ſenſu articulorum fidei, quàm in uerbis Symboli: Rurſus magis in doctrina Eccleſiis tradita, quàm in Scripturis.

5 Quòd Eccleſia Dei Catholica, eſt columna & ſedes ueritatis, ubi eius notæ Apoſtolicæ explicãtur: quòd una, & Catholica, & ubinam hodie certò certius reperiatur, ac quòd cuique ad ſalutem hodie eſt neceſſarius cum Eccleſia Romana in fidei dogmatibus conſenſus, atq; Sacramentorum eius communio.

6 Quibus de cauſis Lutherus hac Dei Eccleſia egreſſus ſuis contentionibus, utì ait Ioachimus Camerarius, Chriſtianum perturbarit orbem. Vbi hiſtoria

texitur Lutheranæ iſtius Tragœdiæ, cuius origo nō fuit alia, quàm Lutheri auaritia, ſuperbia, & rabidum in Rom. Pontificem odium, ipſius uerbis demonſtratum.

7 *Quàm eius dogmata in Chriſtum & homines libero ſpoliatos arbitrio fuerint iniuria & blaſphema.*

8 *Quænam ſuæ abominandæ doctrinæ iecerit principia, ut nouam induceret fidem, quam uocat ſpecialem.*

9 *Hinc liquere quónam fuerit actus ſpiritu, an illo Chriſti, qui eſt concordiæ: an diſſenſionis & diſcordiæ, qui eſt Antichriſti: ubi diſquiritur an Lutherus fuerit dæmoniacus, an uti Cæſar Carolus V. ait edicto VVormat. anno. 22. malo obſeſſus ſpiritu.*

10 *Quomodo ſua uerſione anno 21. Lutherus ſcripturas mutilarit, reijciendo epiſtolas D. Iacobi, ſecundam Petri, D. Ioan. epiſtol. & Apocalypſim.*

11 *Quomodo ſua uerſione anno 21. deprauarit, adulterarit, euerterit nouūm Teſtamentum, catalogo locorum undeuiginti liquidò demonſtratur.*

12 *Quomodo eius diſcipuli Confeßionē Auguſtanam anno trigeſimo oblatam deprauarint & adulterarint anno trigeſimoprimo, anno trigeſimoſeptimo, anno quadrageſimo, &c. & quid alij Euangelici ſuis in editionibus præſtiterint Seruetus, Caſtalio, Beza, Brentius, Zuuinglius.*

13 Quomodo Lutherus alia quoque Eccleſiæ dogmata uariè deprauarit.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

1 CVr ſectæ tam uariæ nunc graſſentur, accuratiſsimumq; diaboli ſtudium ad diſpergendum Chriſti gregem depingitur.

2 Remedium contra ſectas pij facilè capiunt ex tã uaria ſectarum diuerſitate, quarum quælibet alteram hæreſeos condemnat.

3 Sectæ uariæ quomodo ex Lutheri ſpiritu uario & doctrinæ inconſtantia exortæ.

4 Catalogus ſectarum euangelicarum nonaginta, & quàm immaniter iſtæ Euangelicorum ſectæ ſeſe mutuò perſequantur, uerbis, linguis, ſcriptis, excommunicationibus, & ipſis denique gladijs, adeóque rogis.

5 Veteres omnes hæreſes quomodo per Lutherũ alióſque Euangelicos renouatæ, tam quæ Concilijs generalibus, quàm prouincialibus fuêre olim damnatæ. Item Symonis Magi, Sabellij, Manichæi, Donati, Pelagij, Aërij.

6 Iudaïſmus Euangelij prætextu amplius uiginti partibus apud Germanos inductus.

7 Mahumetiſmus (non tantùm quò ad Religionis Chriſtianæ faciem, ſed etiam Politicæ inſtitutionis uſum) quomodo per Lutherum alióſque in Germaniam, Galliamq; inuectus.

Quòd

8 Quòd impietate Mahumetanum Alcoranum uincunt Euangelici.

9 Cùm Dominus Chriſtus iſtis ſeductis Euangelicis ouiculis ſit factus non Chriſtus, planeq́; inutilis ac ex uita mors, quonam modo Diabolus erecta per Lutherum impietatis ſcala in cælum ſit conatus aſcendere, atque Chriſto Domino hominum mente, Sacramẽtis, templo, ara, cæliſq́; adeò ipſis exturbato, ac in tartara relegato & damnato, Deoq́; uero per quoſdam abnegato, ſeſe pro Deo coli impetrarint.

10 Quàm miſerabilis ac pijs omnibus deplorãda ſit Euangelicorum cæcitas, quodq́; ſuis ſectis innumeris uiam certiſſimam Antichriſto præparant ex Eraſmi teſtimonio.

11 Quàm ingens nunc inualeſcat uerorum Chriſti oſorum ac hoſtium numerus, quodq́; Nicodemici fiũt plurimi, ac otioſi iſtius belli ſacri ſpectatores ac diſſimulatores: quibus eadem cum Chriſti hoſtibus erit ſors in ſtagno illo ignis ac ſulphuris.

12 Plurimos Catholicorum claudicare in utranq́; partem, & quænam fides faciat Catholicos, ac uerè ſit ſalutaris.

13 De anguſtis admodum Eccleſiæ Catholicæ limitibus, intra quos oporteat ſe pios continere, ſi ſaluari uelint.

14 Cur tam immenſus hodie à fide Catholica ſit errantium numerus. Vbi cauſſæ exponuntur iſtius calamitatis

lamitatis Eccleſiaſticæ, quòd Iudicium extremum pleriſque in obliuionem abijt: quòd ueram Dei charitatē non habent, uti liquet ex improba ſectariorum uita: quòd Clericorum ſcandalis offenſi, Eccleſiaſticā oderunt & deſeruerunt doctrinam, unà cum uera Dei Eccleſia, Chriſtiq; ouili: ad quod redire oportet, ſi ſalutem ſibi uolunt ſaluam. Admonitio de extinguendo hoc diſsidiorum in Religione incendio.

LIBRI TERTII CAPITA.

POſt epilogum tranſitio eſt ad calamitates per Euangelicos Germaniæ inuectas. Cùm ſeſe Lutherus Chriſti Euangeliſtam & tertium iactaret Heliā: Oſiander ſe alterum Enoch: Michael Seruetus uerò, unicum ſe mundi Prophetam: Dauid Georgij ſeſe tertium Dauidem, uerumq; Chriſtum, quibus nam id demonſtrarint miraculis. Cap. 1.

2 Quàm ſanguinaria ſequuta ſit per Germaniam calamitas, occiſis Ruſticis ſupra 13000. per ſeditioſos Lutheri libellos, concionesq; in libertatem Euangelij prætextu concitatis, ac ut ſupra 300. Nobilium caſtra & monaſteria fuerint per ſolam Franconiam direpta, exuſta, euerſa.

3 Seditiones quoq; in oppidis fuiſſe per Euangelicos excitatas, ac quantum iſti ſpem conceperint de occupanda Republica.

4 Plagas Germaniæ nō eſſe niſi mutatæ ueræ Religionis pœnas. Quòd ad ſexaginta millia ferè fuerint

rint à Turcis in captiuitatem ex Germania uiciniaq́; abducta: Vbi & decem plagarum Germaniæ catalogus texitur, quibus ad reſipiſcentiam inuitatur, niſi in Turcarum manus tota uelit incurrere, idq́; breui.

5 *Quàm Turcica paßim facies occurrat Germaniam contemplanti, Abrogato Chriſtianiſmi Sacrificio, templis primum ſpoliatis, mox clauſis, exuſtis & demolitis: Imaginibus fractis, Dei uirginibus ſtupratis, ſacris ſemel omnibus prophanatis, ac legibus uiolatis.*

6 *Cùm horum malorum omnium author ſit & cauſſa Lutherus, an igitur ſit Antichriſtus?*

7 *Quòd nomen Martin Lauter exprimit quidem numerum illum beſtiæ Apocal. 13. numerus hominis eſt, 666: non tamen eſt ille Antichriſtus à Chriſto & Prophetis prædictus, ſed uerus Pſeudopropheta & ouis pelle tectus lupus.*

8 *Lutheranos impudentißimè fingere D D. Ambroſium & Auguſtinum, de Sancti Lutheri aduentu prophetaſſe.*

9 *Mors Lutheri qualis, & hæreſiarcharum mortem non ſemper ſuis reſpondere ſacrilegijs.*

10 *Quàm uanus fuerit Propheta Lutherus, qui Romano Pontifici exitium prædicere perſæpè ſit conatus.*

11 *Quòd Lutheri Pſeudoeuangelium planè corruat*

ruat & pereat per Lutheri diſcipulorum diſcordiam in illius doctrina exortam, uariáque dißidia de uero eius Euangelio, teſtibus Hegione, Illyrico, atq; Eraſ. Sarcerio ſuis cum manipularibus in Confeßione Manſuelden. Quòd Caluiniſtæ ſuos iactant libellis editis triumphos de ruina & euerſione Papatus Saxonici.

12 *Per Lutherum alióſque Euangelicos uerißimè certißimam Antichriſto & Turcarum tyrãnidi uiam præparari. Quantum ſpei de occupando Germaniæ Imperio Solymannus Turca ex Lutheri doctrina tam ſeditioſa conceperit, ipſius ex uerbis demonſtratur, quòd Luthero longiorẽ optarit uitam, qui ipſum aliquando gratioſum habiturus eſſet Dominum.*

Epilogus totius operis tribus dialogis comprehenſi.

DIALOGVS PRIMVS

Dubitantij & Conſtantij.

DVBIT.

NVper longa ex peregrinatione ad meos reuerſus, Conſtanti, cum mecum reuoluo, quàm varia per Germanias & Gallias audierim de fide Chriſtiana Euangelióque dogmata, vix mihi quicquam certi conſtat, quæ nam omnium Religionum tandem habenda ſit veriſſima, omnes enim ſuam dictitant Euãgelicam, omnes ſibi Chriſtũ aiunt ſuæ doctrinæ auctorem, omnes ſuæ opinionis alienos damnant hæreticos. Omnes denique vt ſeſe verum Germanũque iactant habere Euangelium: ita veterẽ damnant adeoq; execrantur Chriſti Eccleſiam. Hic ſanè mecũ ambigo, quã demũ ſequar verã doctrinæ reipſa Euangelicę viã: nũ illã noſtratẽ veterẽ quę dicitur Catholica: an potiùs noua rũ aliquã, de quã ecquid tu ſentias percuperẽ cognoſcere, cùm te varias quo-

Peregrinatio nunc adoleſcẽtuli admodum eſt periculoſa ob varia nouę doctrinę peregrinæque religionis contagia.

que perluſtraſſe religiões pridẽ norim.
c o n. Aliquã vitæ meæ partẽ peregrinationibus cõſumpſi, vnde & mihi hoc nomine vehementer gratulor, quod Deus Opt. ita meam direxerit viam, vt extra patriam haud exiguo tempore verſatus, eiusdem tamen meis cum ciuibus ſententiæ atq; de Euangelio doctrinæ redierim. Video enim pleroſq;, qui extra Catholici Regis noſtri ꝓuincias verſati ſunt, redire vt nec ſanctiores, ita nec eiuſdem cũ ſuis ciuibus aut etiam inter ſe fidei atque opinionis.

Aliter enim ſentiũt, de auitæ Religionis doctrina & ritibus, quàm aut maiores noſtri nobis per manus tradiderũt, quod ipſi à ſuis exceperant, aut noſtri cõcionatores credendum docent.
d v b. Confido Conſtãti, de vera Euãgelicę veritatis via, te nequaquam ambigere, à quo mihi polliceor certam recti ad veritatem itineris demonſtrationem, cuius te priſtinum memini inueſtigatorem.
c o n. Equidẽ huius ad veritatẽ Euangelicę

gelicę doctrinæ,itineris ſemper me ſtu dioſum profeſſus ſum:cui vni rei & an nos plurimos cōſpecto tanto iſtarū no uarū opinionū ab Eccleſiæ dogmatib. diſſidio,haud oſcitāter exantlaui, quo mihi ſemel cōſtat,&certiſſimū,ecquid ex omnib. inter tā varias de Chriſti E-uāgelio opiniones tuto eſſet ſequēdū: quod mihi nunc,Deo Optimo gratia, ſupra omnia quæ mundus habet ſpe= cioſa gratulor contigiſſe. Nam ex de-prehenſa tanta Euangelicorū & inter ſe & à ſeipſis quoq;(quod videatur in-credibile)diſcordia adeò non ſum à fi-dei Catholicæ conſtantia deiectus aut deturbatus,vt magis me(Chriſto Deo meo gratia immortalis) ſenſerim con firmatum.Illud enim inter inueſtigan dum ſemper tanquam indubia verita tis Cynoſura verſabatur præ oculis, VNVS DEVS, VNA FIDES, VNA ECCLESIA,cui certā indubitatāque, credebam adeſſe veritatem.plura enim vera diſcrepantia eſſe nō poſſunt.Hāc vnam rerum omnium Reginam verita

tem amaſiæ loco mihi adamatã à Chri-ſto Domino ſupplex aſſiduis expetiui votis, vt ſua in Eccleſia oſtenſam dignaretur conſeruare, tueri, perficere.

DVB. Gratiſſimũ feceris mi Cõſtanti, ſi pro veteri illa noſtra amicitia, huius tui thezauri tãto, vti ais, ſtudio conquiſiti tanto annorum plurimorum ſpatio cõparati communione me beare non dedigneris.

CON. Nihil fecerim libẽtius, modò tuæ ſalutis memor aures animúmque præbere velis ſedulò attentum.

Efficiã enim diuino fretus auxilio, vt luce meridiana agnoſcas clariùs Lutheraniſmũ, ſiue nouũ iſtud appellare malis Euangeliũ, imperitis quidẽ placere poſſe, diu probari non poſſe, quod ſuo ipſi quotidiano demonſtrant exemplo Euangelici, tam variè de fidei capitibus ſentientes, atq; adeo ſcribentes. Animaduertendum igitur ſedulò. Res enim maximi agitur momẽti, vnde & ſalutis ſequatur periculũ, ni toto animo aduertas ad ea quę nunc tractabimus.

Lutheraniſmũ, aut nouã Euãgelicorum doctrinam placere nõ omnino ſtupidis poſſe ꝓbari diu non poſſe.

DVB.

DV. Ne diffidas, quin auidiſſimè quę dices excipiam. Non enim tam auidè vnquam aut in nauiculis noſtratibus, aut curriculis, vbi vel maximè garrire ſolent, iſtos nouatores audiui, quàm te nunc audire geſtio, vbi te tanto tempore hanc in rem certò deprehendendam incubuiſſe intelligo.

CON. Agedũ mi dubitanti, locũ quęramus nobis huic rei idoneum. Grauis enim eſt, quę vti animum poſtulat à negotiorum turbellis vacuum, ita & locũ ab interpellatoribus liberum.

DVB. Animus mihi certe nunc eſt ad quietẽ compoſitus: ſoleo enim dies feſtos diuinis dedicare occupatiõibus, vti profeſtos prophanis meis ſeculi negotijs. vnde ſi libet templum accedamus, vbi inter ambulandum rem hanc licebit pertractare.

CON. Recte habet, ꝙ dies feſtos ſuis das vſibus, ſatis enim ſuperq; otij noſtri anguſtias atterũt dies profeſti, qui corpori curandè abundè (ſi ſaperemus) ſufficiunt. Sed quod me in templum inuitas

Politica lex Amſterdami, nõ ambulandum in templis

tas obambulandi cauſa,demiror tibi in mentem non venire pulcherr.politicæ legis Amſterdamenſis Reipub. quæ cauet certa pœna,ne quis diuinorum tẽpore in templo obambulet.Sanè mihi quouis tempore illic obambulare religio eſt ,quod domus Dei, orationis locus eſt, non fabulis cõſecratus, ſed dei laudibus. Quo igitur tibi morẽ gerã, age in Tilianum illud nos recipiamus,vbi amœniſſimũ eſt ambulacrum, ſpectaculum pulcherr. & ſeceſſus commodiſſimus,vbi & interpellatores declinare licet & citra fatigationem ad viuarium illud limpidiſſimum,aut reſidere, aut procumbere ſuauiſſimè.

Tilianũ haghenſe quod vocent den Viuerberg.

DVB. Placet ſane locus tiliarũ frequẽtia amœniſſimus & opacitate temperatiſſimus,vicina quoque viuarij amœnitate ſolis æſtum refrigerante,iucundiſſimus.Videor mihi laqueato ſub tecto inambulare,ita ſuis iucundiſſimæ obtenſis ramis tiliæ in cameram accuratę hanc ſemitam inumbrant, vt vix credam nos vel denſiſſima pluuia maceran-

randos. Incipe nunc, quæſo te mi Con ſtanti, rectã illam, quam pollicebaris, inueniendę veritatis viam capeſcere, mihiq́ue demonſtrare, quonam modo & ego eam certo demonſtratam teneam.

CON. Quod poſtulas, lõgi quidẽ eſt negotij, non minus quàm ardui, quod que vno die & mihi difficile ſit peragere, & tibi meminiſſe. Ad hæc quia memoria mihi non eſt fæliciſſima, pro eo atque in mentem veniunt candide, citra fraudem tamen omnem, perlubenter in medium adferam, huc facientia.

DVB. Non iã exactã requiro iſtorum dogmatum refutationem, & fidei veræ Catholicæ confirmationem, quæ alterius ſunt & loci & temporis: ſed populariter tantum atque rudiuſculè mihi delineatam optarem certam aliquam veritatis reipſa Euangelicæ viam certò cognoſcendã, quam & tutò ingrediar, & ſecurus in mortem vſque obtineam.

CON. Negotiũ quod imponis eo fuerit leuius, quod leuiore manu optes cõ

fectũ.Nos igitur diuino freti auxilio, quod pijs iſtis votis, ſanctóque iuuandi proximos ſtudio inuocatum nõ deerit, perfunctoriè, vti ambulacro dignũ eſt, rem capeſſamus. Tu verò hoc vnũ exolueris quęſo, quod hac in re obediẽti debes, vt obnixius Dominum orando mihi ſubuenire non deſinas.

DVB. Æquiſſimũ eſt quod poſtulas, neq; tantis de rebus niſi comitantibus ſemper precibus agendum arbitror. Agedum igitur, Chriſto bene propitio atque iuuante, dic Conſtanti vnde hoc ſeculo tantorum diſſidiorum de vera Euangelij Chriſti doctrina origo.

CON. Rectè noſtri ſermonis exordiũ à diſſidiorum tã variorum de vna vera que Euangelij doctrina origine capiendum mones, quam tibi libenter expoſuero, vbi antè quiſnã animi tui ſtatus ſit cognouero, quid videlicet mi Dubitanti, inter tam varias de Chriſti Euangelio plurimáſque pugnantes opiniones, quas paſſim audiſti, retineas firmũ atque indubitatum.

De origine diſsidiorũ huius ſeculi infeliciſſimi.

Sym-

DVB. Symbolũ fidei, quod puer didici obtineo,&illud indubius firmiſſimè credo eſſe veriſs. quo ſaluo,mihi probè videor Chriſtianus. Diſputent alij alijs de rebus, ego ſymbolũ obtinebo.

Ex Symbolo apoſtolorum aut deprauato aut male intellecto nata tot ſectarum diſsidia.

CON. De hoc poſtea vbi Symboli tui illã audiero partẽ, quę de Eccleſia eſt, quomodo eam quæſo recitas?

DVB. Sanctã Eccleſiam Chriſtianam.

CÕ. Quid ita?an ſic à maiorib.audiſti?

DVB. Sic vulgò nũc recitatur,&cãtica vulgi ſic paſſim ſonant. Sic habent & imagunculę cũ Lutheri effigie impreſſę per Alemaniam,ſic etiam puerorũ Alphabeta & Cathechiſmi in vulgus noti Vtẽhouij,Micronij.Iohan.à Laſco, & iſtius noui fermenti plurimorum.

Cap.2.

Sic habere paſſim libellos & Catechiſmos etiam Antvverpię cum priuilegio editos, & in Gallijs ſcio,& pridẽ me talem per Svveuiam vidiſſe imaginem cum Lutheri effigie impreſſam, memini.

Symbolum apoſtolorũ Lutheri alijq; Euãgelici deprauarũt.

Sed hanc fuiſſe Lutheri corruptelã in rudimẽtis ſui nouati Euangelij cre-

In recectione Lutheraniſmi. An.32. diderim, quod & Lutheranis Vvicelius iam pridem ante annos 30. exprobrauit. Iam ſane & ipſe, & Melanchthon aliter ſcribunt. Sic enim alia etiam multa emendarunt, poſtquam reprehenſa fuere à Catholicis, vti in Apologia & locis communibus Melanchthon plurima interpolauit ſæpius.

DVB. Papę quid audio, Symbolóne Apoſtolico corruptelam adferunt Euangelici.

CON. Quid mirũ? quũ & alios articulos initio adulterarunt non quidem, vt hunc, verbis, omittẽtes Catholica: ſed ſentẽtia, vti illũ, Deſcendit ad inferos. Item, credo remiſſionem peccatorum, aliosque alium in ſenſum credũt & docent quàm Apoſtoli tradiderunt Chriſtianis: aut orbis hactenus credidit Chriſtianus.

Articuli Symboli Apoſtolici ab Euãgelicis adulterati & deprauati.

Vides nunc opinor illum, Symboli articulum hunc in modum retinendum, vti tuis à maioribus accepiſti, Credo Eccleſiam ſanctam Catholicam.

DVB. Quãtum obſecro refert, an recite

tur

tur Catholica an Chriſtiana? cum eadē ſit Eccleſia.

CON. Vt ſacrilegiū iſtud in pręſentiarū diſſimulémus, quod Euangelici in permutando, adeoque adulterando Apoſtolorum Symbolo committunt, vox Catholica ab Apoſtolis Symbolo addita certiſſimum eſt ſignum, quo vera Chriſti Eccleſia ab omnibus diaboli cōuēticulis ſecernitur, imo & à ſchiſmaticis, qui ſalua per omnia Chriſti fide, ſolam deſerunt Eccleſiæ vnitatem. Quia ergo Lutherus ſuam Synagogam non potuit conſcientia reclamante vnam cum toto orbe dicere Catholicam, mutauit in Chriſtianam: quæ illic eſſe ſimplicibus apparet, vbi Chriſtus nominatur & pręcicatur.

Vocabulū Symboli Catholica cur mutarint in aliā vocem.

Eccleſia Chriſti cur ab apoſtolis dicta Catholica.

DVB. Temerariū videtur, Symbolum quod dicitur Apoſtolorū mutare. Dic quęſo, eſt ne Apoſtolorum?

Symbolū fidei an ſit apoſtolorū credendū.

CON. Certè eſt. Sic enim proponit hactenus ab ipſis ſui incunabilis vera Chriſti Eccleſia.

DVB. Vbi hoc ſcriptum eſt?

CON. Hoc non legitur in ſcriptura ſacra, ſed auditur in voce diuina, ſiue verbo Dei, quod ſpiritus ſanctus iam annos 1530. Eccleſijs loquitur.

DVB. Sed huius rei teſtimonium ex verbo Dei requiro.

CON. Hoc ipſum eſt verbũ Dei, quod iam ab initio Spiritus Dei per Apoſtolos loquitur in Eccleſia. Non dubitas opinor Euãgelium Matthęi & Marci, epiſtolas Petri & Pauli, eſſe verbum Dei

Verbũ Dei quid, & quę cõplectat.

DVB. Nequaquam. hęc enim ſunt ſacra ſcriptura.

CON: At propterea, quia ſcripta ſunt, nõ ſunt verbum Dei. Quę enim docuerunt Apoſtoli, erant verbum Dei etiã quum ſcripta nõ eſſent calamo & atramento, ſed Spiritu Dei in cordibus, ſiue poſteà libris fuerint conſcripta, ſiue non. Quemadmodum ergo verè erat verbum Dei, quod per Apoſtolos Spiritus docebat in Eccleſia nõ ſcriptum, ſic & Symbolum Apoſtolorum indubitanter habendũ eſt verum Dei verbũ.

Quod Dei Spirit' loquit Eccleſię, verbum Dei eſt.

Sed

DVB. Sed cuius teſtimonio?

CON. Eiuſdem ſpiritus ſancti.

DVB. Vbi eum audiam?

CON. Vbi eundē verbum Dei ſcriptū audis ſonantem. Nam ſicuti eius teſtimonio Eccleſia Dei adfirmat Euangeliū Matthęi & Ioannis eſſe verbū Dei: ita eodem magiſtro docente, affirmat Symbolum eſſe verbum Dei, aliáque, initio ab Apoſtolis tradita. Sicuti enim nuſquam legis in verbo Dei ſcripto, Euangelium hoc eſſe Matthęi, illud Ioannis: hanc epiſtolam eſſe Petti, aut Pauli, ſed ſola Eccleſiæ adfirmātis authoritate id creditur: ita & de alijs, quæ credenda adfirmat, ſentiendum eſt.

DVB. Atqui exiſtimabam id ſolū nomine verbi Dei intelligendū, quod ſcriptura ſacra eſt comprehenſum.

CON. Falleris Dubitanti, falleris.

Vt enim verbum Regis eſt, quod Rex loquitur, ſiue ſit ſigillatum & ſcriptum, ſiue non: ita verbū Dei eſt, quod Deus loquitur Eccleſiæ ſuæ per Spiritū ſanctū, eiuſq; per miniſtros Apoſtolos,

los, et eorum ſucceſſores. vides igitur, Scripturam nihil ad verbum dei facere, non magis quam ad Regis verbum, eſſe aut ſcriptum aut impreſſum, ſine quo accidente reuerà tamen eſt verbū Regis. Vnde & non ſine Spiritus ſancti voluntate tot annos toto orbe verum Chriſti Euangelium fuit prædicatum, antequam eſſet vlla verbi Dei Euangelici notula vel literula.

Scriptura eſt verbo Dei Accidēs, vti verbo Regis impreſſura

Nam Matthęus, qui omnium primus ſcripſit. anno 15. aut vti Euſebius annotat nono poſt Chriſti mortem ſctipſit. An intereà verbo Dei Euangelico Eccleſiā caruiſſe dixeris? Quod ergo Spiritui ſancto Eccleſiæ ductori & doctori placuit, ex verbo Dei per Apoſtolos prædicato tantum fuit, quantū eidē Spiritui placuit, in literas relatū: ſed eadē auctoritate, qua fuit prius. Nihil enim acceſſit amplius, ſicuti nec reliquis apoſtolorum dogmatibus non ſcriptis aliquid deceſſit, aut detractum eſt auctoritatis, quod non fuerint atramento libris inſcripta. Vnde & D. Paulus

Euāgeliū toto fere orbe fuit prędicatū anteq̄ vna ei⁹ extaret litera.

2. Theſſ. 2.

lus ſuos Theſſalonicenſes docet, vt teneant conſtanter traditiones ſiue doctrinam quam accepiſſent ſiue per Epiſtolas, ſiue viua voce per ſermonem. Sanè D. Irenęus teſtatur, quoſdā Chriſtianos anno, 1 6 0. nondum ſcripturā vllam noui teſtamenti accepiſſe, quos tamen verbum Dei accepiſſe indubitatum eſt.

Anno 160. quidam Chriſtiani nullā Euāgelij ſcripturā acceperunt.

DVB. Eſt ne igitur Symbolū inter huiuſmodi verbū Dei recēſendum, quod traditum eſt & non ſcriptum?

CON. Certè eſt: quia etſi omnia eo cōprehenſa poſſint ex ſcripturis demonſtrari: tamen quod eſt Apoſtolorum, non poteſt ex illis oſtendi, non magis quàm quod Euangelium Ioannis, eſt Ioannis Apoſtoli, aut quod Apocalypſis ſit eiuſdem Ioannis Apoſtoli.

Sed vna eademq́ue Chriſti Eccleſię authoritas id docet adfirmatq; in hūc vſque diem, dum in diuiuo miniſterio per Diaconos recitatur lectio Apocalypſis Beati Ioannis Apoſtoli. Item initium ſancti Euangelij ſecundum Io

annem

& D. Auguſtinus ſermone 115. de Tẽpore. Imo Argentinenſes, & alij in ſuo catechiſmo ſuis proponunt tanquam Apoſtolorum Symbolum credẽdum.

DVB. Satis nunc de verborũ formula Symboli Apoſtolici, quod credo eſſe Apoſtolorum. Sed de articulorum ſenſu variè docetur. Eſtne ſatis tenere verba Apoſtolorum, & de ſenſu dubitare?

In ſentẽtia articulorũ ſymboli eſt fides apoſtolica nõ in verbis ſymboli.

CON. Minimè ſanè. Nã vti cũ hæreticis quibuſdã non diſputamus de Scripturis, ſed ſcripturarũ ſenſu: Intelligẽtia enim, ait D. Hieronym. nõ ſcriptura herẹticũ facit: ita & Articulorũ Symboli ſenſus facit aut hæreticum, aut catholicum. Illud enim, Patrem omnipotentem, ſumma cum diuinæ maieſtatis blaſphemia aliter accipiũt Zuuingliani quidã, nominatim Theodorus Beza & Petrus martyr, quàm rei veritas, aut doctrina habet Apoſtolica. Negant enim Deum omnipotentẽ, qui non omnia poteſt, vt factũ inquiunt fiat infectum, vt meretrix fiat virgo, vt bis tria ſint ſeptem, vti illos ſcribere affirmat Heſ-

Caput. 3.

Catalog. articulorũ ſymboli ſẽſu ab Euãgelicis deprauatorũ

1 Patrẽ omnipotẽtẽ.

2 huſius libro contra Calui. & Bezam.

Crucifix' & mortu' Sic & illũ fidei articulũ, Crucifixus & mortuus, Libertinorũ quidã cũ Mahumetanis accipiũt, quòd non verè ſit mortuus Chriſtus, ſed ſola opinatione, ait Caluinus libro contra Libert.

3 Deſcendit dit íferos. Cęterum illud, Deſcẽdit ad inferos, Caluiniſtæ & Zvvingliani quod ad verbum attinet credunt cum Catholicis, ſed ſi ſenſum intuearis, quẽ illi ſibi fingunt ab Eccleſiæ dogmate alienum, agnoſces plus toto cælo nos diſtare. Docet enim Eccleſia, Chriſtum mortuum ad inferos verè deſcendiſſe, ibique nõ ſolum diuinitatis potentia, ſed etiam animæ ſuæ præſentia fuiſſe apud Patres, quos ipſa Chriſti anima eduxit victrix limbo Inferni, & apud dæmones, quos captiua illa præda ante ſuam reſurrectionẽ expoliauit. At Zvvinglius lib. 3. Epiſt. Chriſti deſcenſum ad inferos non ſic intelligendum dicit, quaſi circumſcriptiuẽ, ſed potentialiter.

D. Ire. li. 5. Augu. ad Darda. Hilari' in Pſal. 53. Baſil. Ho. in Ialittã.

Zvvingli'.

Oecolãpa. Oecolampadius illud Deſcendit ad inferos ait eſſe ad declarationem eius, quod

quod dicitur, Sepultus eſt,additum, Bucerus.
lib.epiſt.1.Bucerus in Matthęum ca.27.
apertè dicit ſomnium eſſe,quæ dicuntur de limbo Patrum, & reali deſcenſu
Chriſti ad inferos.Caluinus verò Inſtitutio.cap.8.Hæc fabula,inquit,de lim Caluinus.
bo patrum, ad quos liberandos Chriſtum deſcendiſſe narrant, tametſi ma Chriſti de
gnos habeat Authores, nihil tamen a- ſcenſ' ad
liud quàm fabula eſt.Deſcenſum ergo inferos.
Chriſti ad inferos, ſomniat fuiſſe luctã Caluino
eius cum æternæ mortis horrore. Et eſt fabula.
paulò poſt,Eò videmus Chriſtum fuiſſe deiectum,vt coactus fuerit vrgente
anguſtia exclamare, Deus Deus meus
vt quid me dereliquiſti? Ab his omni- Smidelinus.
bus diſſentiunt Iacobus Smidelinus & Nicol.Gal.
Nicolaus Gallus, qui Chriſtum aſſeuerant in Inferno paſſum,atque ſenſiſ- 4
ſe æterni ignis cruciatum, teſte Frederi Articulus
co Staphilo in ſua defenſione.Rurſus, de Chriſti
quod ad Incarnationem Chriſti atti- Incarnatione à Lu
net, videant Lutherani,an Lutherus thero ad
Neſtorij dogma effugiat,qui in Epiſto- Neſtorij
la ad Hebręos Bucero interprete,do- dogma deprauatus.

cet Chriſti humanitatem non eſſe om-
nipotētem, nec animaduertiſſe, necco
gitaſſe omnia: nec hominem eſſe omni
potentem, cùm Petrus verè dixerit ei,
Ioh. vlt. Domine tu omnia noſti. Sanè ſi in
Chriſto duarum naturarũ vna eſt per-
ſona, Chriſtus homo omnia nouit, om
nia animaduertit, omnia poteſt. Hunc
tamē errorem poſtea Lutherus anno
35. lib. de Concilijs videtur caſtigaſſe,
cùm vetera Concilia Eccleſiæ (vti pro
fitetur ibidem) legere cœpiſſet. Cùm
enim contra Zvvinglium diſputaret,
qui legendum volebat, verbum caro
facta eſt, non factum eſt, fatetur inge-
nuè ſe neſciuiſſe hunc eſſe Neſtorij er-
rorem, vt qui Concilium inquit etiam
nōdum intelligebam, quia ſcilicet nō-
dum legerat.

Simili impietate Melanchthon cau
ſas exponēs pauoris Chriſti Domini,
dicit factam eſſe charitatis deſpoliatio
nem, quòd, ſubtrahente ſe diuinitate,
non flagrauit charitas. Quibus ex fun-
damentis fuēre qui adſtruerent, Chri-
ſtum

ſtum blaſphemaſſe,& deſperaſſe,ideo-
que damnatum eſſe: quod quidã Pręmonſtratenſium apoſtata euomère nõ
dubitauit. O inauditam blaſphemiam
Euangelico ſpiritu dignam. Sed hunc 5
de incarnatione Chriſti articulum corrumpunt manifeſtiſſimè Anabaptiſtæ,
qui Chriſtum negant ex Maria,ſiue ex
eius ſubſtantia corpus aſſumpſiſſe, ſed
ex cœlo,ſiue vt alij,de Patris ſubſtantia 6
attuliſſe. Quòd verò credimus Chriſtum paſſum & mortuum, longe alio
ſenſu accipit Andreas Muſculus,quàm
hactenus Catholici omnes,puta Chriſtum eſſe paſſum & mortuum iuxta vtranque naturam,tam diuinam, quàm
humanam: quod & publicè docuit,&
libello Lutheri nomine ædito in orbẽ
diuulgauit,vti recitat Staphylus in Defenſiõe.Huius verò doctrinę tam blaſphemę Lutherum fuiſſe auctorem,ſuis
ipſe fateri videtur verbis lib.de Concilijs,ait ſibi fuiſſe negotium cum Neſtorianis,qui pertinaciſſimè, contra me
(inquit) diſputabant,quod diuinitas

Incarnationem Chriſti vere negant Anabaptiſtæ.

Articulũ de paſsione Chriſti vere deprauant Euãgelici.

Chriſti nõ poterat pati. Aſſeruerat igi-
tur Lutherus, diuinitatem potuiſſe pa
ti. Ad hęc Chriſtũ aliter nos iudicatu
7 Articulus de iudicio deprauatus.
rum docent Euangelici, quàm fides ha
bet Orthodoxa atque Catholica, quæ
quod ab Apoſtolis traditum accepit,
inuiolabiliter cuſtodit, nimirum vni-
cuique ſecundum ſui operis meritum
mercedem relaturum: quam vti malis
operibus concedunt Euangelici, ita bo
nis prorſus detrahũt. Imò per Svveuiã
vidimus olim iudicij extremi effigiem
Auguſtæ impreſſam, vbi diſertis verbis
appreſſum fuit, vnicuique pro ſua fide
remunerandum fore in illa die. Sic &
de illo fidei articulo ſententiæ hæreti-
corum variant, Sanctam Eccleſiã. Cũ
8 Articulus de Eccleſię ſanctitate per Lutherum adulteratus.
enim vniuerſus populus Chriſtianus
ſemper crediderit verè ſanctam, hoc eſt
peccatis verè purgatam & mundatam
Chriſti ſanguine, eiuſque ſpiritu ſan-
cto verè ſanctificatam & ornatam, nũc
in fine ſeculorum noui iſti Euangeliſtę
inauditum hactenus huius articuli ad-
ferunt ſenſum. Vult enim Lutherus &

Caluiſ

Caluinus, Dei populum ſemper manere immundum, & peccatis vere contaminatum, nec niſi imputatione ſanctificatum. Sed hic error ex alterius articuli deprauatione oritur, Credo remiſ- 9
ſionem peccatorum: quem Eccleſia docet interpretandum hoc ſenſu: Eſſe veram peccatorum omnium remiſſionẽ atque abolitionem veram, ita vt non ſint amplius, neque reos detineant, qui Eccleſiæ Sacramentis vtuntur. Deinde contingere in Eccleſia Chriſti veram hanc remiſſionem peccatorum vere credẽtibus, legitimè pœnitentibus, & Sacramẽta ritè ſuſcipientibus, atq;, vti Paulus ait, Chriſto obtemperantibus. Aduerſarij autem volunt ſenſum eſſe, quod quiſque fideliũ tenetur credere, ſibi per fidem Chriſti ſolam, ſine operibus, ſine ſacramentis contingere indubitanter remiſſionem peccatorũ, modò credat Chriſtum ſibi mortuum, eſſe ſe reconciliatum Patri, ſe eſſe filiũ Dei & hæredem Regni cœleſtis indubium. Hanc deinde peccatorum remiſ-

Articulus de remiſſione peccatorum per Lutherũ à ſenſu Apoſtolico deprauatus.

ſionem non eſſe veram, ſed fictitiam ſiue imputatiuam, hoc eſt verè imaginariam atque fantaſticam ſiue nullam, quum peccata verè manentia volunt non aboleri aut tolli, ſed tantum non imputari. Hunc verò Symboli articulum, bis falſo ſenſu adulteratū, im
10. mo ter deprauatum, ſui noui Euangelij
Articulū de Sāctorū cōmunione Libertini detorquent iaciunt fundamentum. Iam quòd articulum de Sanctorum Communione Libertini ad bonorum temporalium communicationem tantū detorquēt,
11. Reſurrectionē iā docent factā Libertini. vti & Carnis reſurrectionem, quam iā dicunt ijdem eſſe factam, ad ſuam quā iactitant ſpiritualem innouationem, te
Cap. 4. ſte Caluino cōtra libert. ſtultiora ſunt vti & nouorum Arrianorum & Macedonianorum deliria, quàm quæ fuſiore opus habeant confutatione. Cæterum ſicuti Valentinianos & Simonianos veteres, & nouos Mennonitas, atque Libertinos facit hæreticos, quòd articulis Symboli de filij Dei Incarnatione ex virgine, & vera eius morte non credunt: ita & Lutheranos & Caluiniſtas

ſtas, qui illos articulos de Chriſti ad Inferos deſcenſu, & de vera Eccleſiæ ſanctimonia ac remiſſione peccatorum aliter intelligũt, quàm hactenus Catholica docet Eccleſia. Vides nũc, opinor, non ſolius Symboli Apoſtolici, aut alicuius articulorum eius negationem facere impium & hæreticum: ſed vel ſolũ negare ſenſum articuli, quem Eccleſia Chriſti Catholica proponit vt verbum Dei. Quemadmodum etiam hæretici omnes illa Chriſti verba indubitanter ſuſcipiunt, hoc eſt corpus meum, ſed ſolum de ſenſu vero eſt controuerſia, quę tam varios facit hæreticos, vt Lutherus ipſe ante annos plurimos teſtatus fuerit, eſſe plura quàm ſeptem Sacramentariorum genera: ita & in articulorum Symboli Apoſtolici ſenſu tota vis eſt fidei Catholicæ, à quo ſi eum retineas, dicaris Catholicus: aut ſi reijcias, verè ſis hæreticus: quòd ſenſum tibi fingas alium quàm Spiritus Chriſti ſanctus loquitur Eccleſię Dei verę, Catholicę, Chriſtianæ & Apoſtolicæ.

Diſcedere à Catholico articulorũ Symboli ſenſu in Eccleſia tradito, verè facit hęreticum.

A qua quiſquis ſeſe aut ſeparat,aut qui ſe illi non coniungit,non plus habere poteſt ſpei de ſalute æterna,quàm olim illi qui extra Arcam Noë diluuio interierunt.Vt enim ſine fide impoſſibile eſt placere Deo:ita ſine ea ſaluari. Iam fides quæ verbo Dei non nititur, non eſt habenda fides,ſed humana doctrina & ſtulta præſumptio,ſiue ſuperba ingenij arrogantia. Manifeſtũ enim eſt,non eſſe niſi meram hominum doctrinam,quę aliud de rebus diuinis docet aut tenet,quàm Catholica Chriſti Eccleſia docet aut probatum recipit. Cùm enim ſenſu iudicioq; nitatur humanæ prudentiæ aut ingenij naturalis, nõ poteſt non eſſe hominũ doctrina.Si enim eſſet Spiritus Chriſti doctrina, haud dubium eam vera Chriſti Eccleſia agnoſceret, reciperet, probaret. Huic enim ſoli eſt promiſſum, quod eã Spiritus Chriſti regeret,doceret,atque in omnem deduceret veritatem.Vnde & Apoſtolus eam meritò dicit eſſe columnam veritatis & firmamentum.Nã in

Euãgelicorũ doctrinã vbi à Catholicis diſsentit, merã eſſe hominũ doctrinã.

1. Tim.3.

in eccleſia ſua Chriſtus Dominus omnis mendacij neſcius, per Spiritum ſuũ tãquam in columna omnem inſcripſit veritatem. Imo ſi D. Pauli vocem contemplari libet, in Eccleſia, ceu quodam Regali throno collocauit atque ſedere fecit Chriſtus ſuam veritatem, quam mundo cœlitus attulit. Nam Paulus eccleſiam facit ἑδραίωμα, ſedem & Regale ſoliũ. Ad hæc ϛύλον columnã veritatis, quæ doctrinam Chriſti, digito Dei Spiritu ſancto inſculptam, toti orbi in finem vſque ſeculi proponit & exhibet legendam. Ab hac Chriſti doctrina, quæ vti & ipſe veritas eſt, qui declinat aut aberrat, à Chriſto aberrat. Hæc Chriſti veritas, quæ in vna reperitur Chriſti Eccleſia, omnes iudicat impios errantes, & hæreticos, qui illã nõ recipiũt, aut retinẽt. Cũ igitur Chriſti veritas non niſi in Chriſti Eccleſia reperiatur, neceſſe eſt omnes à vera Chriſti doctrina aberrare, qui vnam illam Chriſti Eccleſiam veritatis ſedẽ & columnam nõ ſequuntur aut retinent magiſtram.

Cap. 5. Eccleſia eſt Thronus veritatis Euangelicæ atq; immota cœleſtis doctrinæ columna Paulo dicta.

Chriſtus & Euangelij veritas nõ niſi in vera Dei reperiunt Eccleſia.

DVB. Sed quum tam varij dicant ſe veram Chriſti habere Eccleſiam, vndē nā vera Chriſti Eccleſia à falſa diſcernatur?

Vera Dei Eccleſia quę ſit, & vbi ſit, & quomodo diſcernenda.

CON. Omnes quidem ſe iactitant eſſe Chriſti Eccleſiam, ſed ſi penitius introſpicias, veriſſimas agnoris eſſe Antichriſti Synagogas. Certa enim veræ Chriſti Eccleſiæ ſigna Apoſtoli nobis præſcripſere ſuo in Symbolo: Credo (inquiunt) Eccleſiam, Sanctam, Catholicam. primum aiunt per Chriſtum & eius Spiritum eſſe collectam Eccleſiā, id eſt, Dei populum Chriſti fide imbutum, & Sacramentis inſignitum.

Signa Apoſtolica veræ Chriſti Eccleſiæ.

Vides ergo vnam eſſe, non multas hominum congregationes, vti Regnū Hiſpaniȩ eſt, quod vni Regi Catholico paret. Certiſſima ergo eſt nota, eas non eſſe Chriſti Eccleſias, quæ multæ ſunt inter ſe, & doctrinâ non conſentiētes. Iam ſanctam addunt, vt in ea demonſtretur veram inueniri ſanctificationē, quæ omnem verè tollit & abolet iniquitatē. Non igitur Lutheri aut Calui ni, aut aliorum ſynagoga eſt Chriſti Eccleſia:

Sancta cur dicta Eccleſia.

cleſia: quum illa contra Chriſtum docet peccatum non verè tolli, aut aboleri, ſed remanere poſt baptiſmum: tegi, non imputari. Eſt ergo immunda & non ſancta, adeoque prophana. Cæterum illud omniũ eſt ſignũ certiſſimum, quod addũt Apoſtoli Catholica. Hoc enim ab omni indubitatiſſimè iuxtà ac manifeſtiſſimè diſtinguitur, adeoque dignoſcitur congregatione, quæ vlla recti ſpecie aut pietatis prætextu fallere, aut à vero Chriſti populo ſeducere queat. Significant enim Apoſtoli hac voce Catholica, Eccleſiam Chriſti vbique locorum ſua opera plantatam, atque Chriſti iuſſu ſecundum prophetias toto orbe diſſeminatam, Ite in orbem (inquit) vniuerſum & prædicatę vniuerſę creaturę. Quod eos feciſſe D. Paulus ex Dauidis Oraculo demonſtrat. In omnem (inquit) terram exiuit ſonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum. Prædicatione ergo Apoſtolorum vera Chriſti fides, cœleſtiſque eius doctrina verbo Dei compræhenſa

Catholica cur ab Apoſtolis dicta vera Chriſti Eccleſia

ſa

ſa per Apoſtolos eſt initio omnibus omninò hominibus annuntiata, qui pro magiſtri ſui Spiritus ſancti ducatu alij aliò ſunt delati. Ex quibus vt Italia Petrum & Paulũ: ita Germania D. Thomam ſibi gratulatur fidei Chriſtianæ magiſtrum: Quemadmodum D. Hieronimus in catalogo diſertè ait, atque Sophronius, & ante eum ex Patrum traditione vetuſtiſſimus martyr D. Dorothæus Tyrius antè concilium Nicænum clariſſimus, in Synopſi. Cui ſuffragatur, quod vetuſtiſſimas omniũ Germaniæ Eccleſias videre fuit D. Thomæ dedicatas, vti Oudtràiecti ad Rhenũ veterem à D. Vvillibrordo noſtro Anglo ſaxone, ita & Argentinę audio, & alibi. Hunc igitur ad modum vera Chriſti doctrina per Apoſtolos toto Orbe fuit plantata, atque in fidelium hominum cordibus diſſeminata, quæ nullo vnquam aut hominum ſtudio euelletur, aut ſanguinaria Tyrannorum perſequutione delebitur, aut callidis Sophiſtarũ argutijs obſcurabitur, aut fraudulentis hæreti-

Germaniæ noſtrę Apoſtolus D. Thomas.

Oudtraiectũ q.d. vetus Traiectũ, vvlgo vtrecht, ſedes iterum Archiepiſcopalis ad Bataviã.

hæreticorum corruptelis deturbabitur, aut impotentiſſimo rabidóque diabolorum denique molimine ſuo à fundamẽto quod eſt Chriſtus Ieſus ab Apoſtolis prædicatus totique mundo Euãgelizatus, euertetur. Aduerſus has omnes enim & vniuerſas Inferorũ portas ſemper ſtabit inuicta atq; immota, illo infallabili Sponſi & Dei ſui innixa promiſſo, Super hanc petram, quæ eſt, inquit, ô Petre tuę fidei cõfeſſio, quod ſum filius Dei viui, *AEdificabo Eccleſiam meã, & portæ inferi*, vtut cõtra te inſurgant, tumultuentur, pernitiem moliantur, nõ præualebunt tamẽ vnquam. Nam hoc fœdus meum ait Dominus apud Eſaiã cap. 59. cum eis, qui redeunt ab iniquitate, cum venerit ad Syon redemptor, Spiritus meus qui eſt in te (Chriſte) & verba mea, quæ poſui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore ſeminis tui, & de ore ſeminis ſeminis tui dicit Dominus amodo vſq; in ſempiternũ. Hoc igitur Dei verbum à Deo Patre per Chriſtum in Orbem terrarum miſ-

Eccleſia Chriſti cur inexpugnabilis & inſuperabilis omni hoſtium licet infeſtiſſimorũ generi.

Verbũ Dei Euãgelicũ eſt Catholicę Chriſti Eccleſię alligatam, quia diuinitus ei promiſſũ eſt, quod eo nũquã deſtituetur.

ſum

ſum ab Apoſtolis exceptum, atque cæteris omnino omnibus prædicatũ initiò fuit purum putum, incontaminatũ Eccleſiæ Chriſti Catholicæ aſſignatũ, depoſitum atque velut in manus traditum, Poſteris porrò in finem vſque ſeculi tradendum atque ſartum tectũ cõ ſeruãdum. Quod vt fieret, nihil prętermisêre Apoſtoli, eorúmque diſcipuli, quod huc facere vllo modo poſſet. Verum Serpentis illius inuidi hominúmque ſalutem peroſi fraude factum, vt purum hoc Dei verbum vel Apoſtolorum ætate hominum verſipellium mentéque corruptorum aſtutia deprauaretur, atque adulterino humanæ doctrinæ fermento inficeretur & corrumperetur. Vnde in Concilio Nicęno patribus Spiritu ſancto plenis viſũ eſt, Symbolo illi Apoſtolorum indubiam addere notam, qua ab omnibus omnium hęreticorum hominum cõuenticulis certò dignoſceretur. Addiderunt enim *Apoſtolicam.* Quæ vox illam demonſtrat veram Chriſti Eccleſiam, quæ inter omnes

2.Pet.2. 2.Cor.2. 2.Cor.9.

Cur PP. Cõcilij Niceni addiderint Symbolo, Apoſtolicam.

mnes hominum congregationes Chriſti nomen præ ſe ferētes, ſuam ducit & deriuat ab Apoſtolis originem. Qui ergo nunc temporis errare nolit, eū neceſſe eſt ſequatur fidei Chriſtianæ doctrinam, quam Eccleſia tenet atq; profitetur Catholica & Apoſtolica, id eſt, quæ à Chriſti Apoſtolis toto Orbe fū data, ſuam habet ab Apoſtolis Chriſti originem, plantationem & propagationem. Quæ omnia nulla omnino Eccleſiarum alia, præter Romanā, in hūc vſque diem poteſt demōſtrare clarius. Cum hac ergo in fidei dogmatibus cō ſentiat, atque Sacramentorum communiōe vniatur neceſſe eſt, qui ſalutē ſuā ſaluā ſibi conſtare velit. Cùm hac enim totus non modò conſenſit pridē oriens, totus item occidens, ſed omnes planè toto ſemel orbe Chriſti Eccleſię, Propter Petri, Apoſtolorum principis atque omnium Chriſti ouium Paſtoris curam atq; præpoſituram, primamq; de omnibus ſolicitudinem agnouerūt magiſtram. Atque vti D. Irenęus lib. 3. ca. 4.

Errores quo pacto vniuerſos ſemel certoque effugias.

Cur hodie ad ſalutē neceſſarius cū Eccleſia Romana in fidei dogmatibus cōſenſus atq; Sacramentorū cōmunione.

Eccleſia Ro. D. Irenæo eſt Apoſtolicæ veritatis apotheca & vitæ porta.

cap. 4. opulentiſſimam veritatis Apoſtolicę Apothecā, vitæq; portā: Ex qua ceu vitæ cœleſtis fonte diuinitus adaperto, omnes qui velint ſumant potum vitæ, nimirum ſalutaris doctrinæ Chriſti ſalientis in vitā æternā. Imo ad hāc Ro. ait idem cap. præced. ab Apoſtolis Petro & Paulo fundatam atque conſtitutam, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, propter potentiorem principalitatem. Ab hac igitur vt reliquæ per Occidentem, ita Germanicæ omnes Gallicanęque Eccleſiæ cùm ſuam ducant originem, illamque vitæ æternæ aquam potarint multa per ſecula ſalutariter, citraque diſſenſionem vllā, verā illam toto cum Orbe Chriſtiano conſentientes atque concordes coluerint Chriſti doctrinam ab Apoſtolis initio traditam, nunc quæſo animaduerte, quibus ex cauſis, & per quoſnam homines iſthæc funeſta, feralia, exitialia in occidentem ſunt excitata, inuecta, propagata, & hunc in Tragicum ſtatum prouecta, in vera Chriſti doctra

in

na,quæ niſi vna eſſe nequit,diſſidia.

D V B. Nihil ſanè mihi contigerit gratius,hinc enim futurum præſagit animus,vt cauſis diſſidij cognitis,vera ſeſe offerat ratio,qua veram Chriſti Eccleſiam germanamque Euangelicam doctrinam liceat deprehendere. Cap. 6.

C O N. Attentus audi.Cōtinget enim, Deo optimo fauente atque aſpirante, quod optas. Cùm tranquillus multos annos ferè ſeptingentos totus ageret orbis Chriſtianus,vnoque Chriſti nomine cenſerētur Chriſtiani omnes,qui vt vnius fidei conſenſu,ita Sacramentorum atque rituum doctrina vnum erat corpus,quod nihil præter Bohemię diſſidium vexabat atque perturbabat,ſub annum Domini 1515.Martinus Lutherus Iſlebienſis Saxo poſt iuris ſtudiū vbi fuiſſet ictu fulminis in agro proſtratus,adeóque ſodalis interitu perterrefactus, D. Auguſtin. Regulam annos iam decem profeſſus,recèns Roma ante bienniū reuerſus,Doctorq́; S.Theologiæ Erfordiæ creatus,magnas ſanè

Origo Lutheraniſmi. An.1500

Lutherus fit monachus ex iuriſta Anno 1504.

1510. mittitur Romã cauſſarum patronus. 1512. fit doctor S. Theol. 1514. nouas ſerit dogmatũ quæſtiones.

in catholica Chriſti eccleſia per Saxoniam dedit turbas. Nouas enim variaſque per illud tempus quæſtiones non tam ingenij confidentia, aut doctrinæ præſtantia, quàm contentionis ſtudio rixandiq́ue libidine iam annos aliquot in Ariſtotele, & illius ætatis ſophiſmatibus haud infeliciter exercitatus, ſpargere aggrediebatur non ſolum Vvittenbergę, vbi S. Theologiam profitebatur, ſed Heidelbergam quoque curſitabat vaniſſimum gloriæ quæritandæ mancipiũ diſputaturians, atque themata valuis figens de libero arbitrio, de operũ meritis, de Indulgentijs, de Pœnitẽtia & Iuſtificatione, ac de illo in primis articulo Symboli, *Credo remiſſionem peccatorũ.* Quem vt ſenſu nouo atque alijs inaudito, veteribuſq́ue ignoto: ita à deliro quodã ſene Auguſtinani Ordinis hauſto vbi deprauaſſet, magnam iſtam exitialemq; Germanijs mouit Tragœdiã, quæ vti Rei Eccleſiaſticæ peruerſionem, ita Imperij etiam labefactationẽ complexa videri queat. Vnde Lutherũ tur-

turbarum omniũ Germaniæ cauſſam eſſe fatetur Camerarius, ſi fidem mereatur Ioan. Stoltzius, culpamq; omniũ ærumnarũ quibus adhuc conflictatur Reſpubl. transfert in illius contentiones. Ita enim eſt in Lutheri defenſione aduerſus Querelam. Illud ergo nouæ doctrinæ genus cùm magna ingenioli oſtentatione, maximaque iactaret verborum contentione Lutherus, contigit Leonẽ Ro. Pontificẽ, templi Romę D. Petro à Iulio II. inchoati tãdem abſoluendi, aut vti ait Tilius, Turcici belli cauſa, Indulgentias atque peccatorũ condonationes ſiue pœnarum relaxationes elargiri: quas Archiepiſcopo Moguntino per Germaniam credidit diſtribuendas. Has Auguſtiniani commendatas ſolent populo proponere. Verum Maguntinus hoc tempore illas ad Dominicanos tranſtulit inuulgandas, vnde ſimultas inter illorum mendicantium ordines haud ſane leuis exorta fuit. Lutherus vt ingenio erat acri, vbi quæſtum ad ſe ſuoſque redire ſolitum

Ioachimus Camerarius Lutherum facit oĩm turbarũ authorẽ, teſte Stolzio.

An. 1516. contra Indulgentias dudũ à ſe laudatas Lutherus inuehitur

Occaſio cur Lutherus à Catholica exiuerit Eccleſia

Hac inter ipſos igitur oborta cũ infirmorum ſcandalo contentione de Indulgentiarum viribus atq; efficacia, eccleſiæ pax atq; fidei vnitas dolendũ in modum cum certa plurimorum Chriſtianorum pernicie fuit has in factiões diuulſa atque interturbata.

Cæterum ea lucri priſtini ſpe totus nunc fruſtratus Lutherus, rem alio expugnandi modo aggreditur. Pridie enim Omnium ſanctorum, aſſertiones aliquot paradoxas valuis Templi in aula Vvittenbergę affixit: quibus Indulgentias non modo vt antea fraudis, licet pię, accuſabat, ſed prorſus dãnabat, nouamq́ue de peccatorũ remiſſione doctrinam inuehebat. Quo etiã die anni eiuſdem 17. ad Moguntinum literas dedit non minus in eum falſas quàm calumnioſas, quòd Indulgentiarum prædicatores populum per falſas veniarum (inquit) fabulas & promiſſiones ſecurum (ſuæ ſalutis) faciũt & ſine timore. fuit & Heidelbergæ diſputatũ de Indulgentijs, & operum meritis.

Loſsius in Calẽdario

An. 1517

publicę diſputat contra Indulgẽtias dudũ à ſe laudatas.

An. 1518.

An.1519. Disputatio Lipſica.

Sed anno 1519. poſt illas quaſi intra parietes velitationes, ad publicā diſputationem Lipſiæ R.D. Ioannes Eccius propugnatorē Lutheri Carolſtadiū prouocat. Quò cùm hic ſuo Luthero non euocato, ſed vltro procurrente ſuccenturiatus aduenisſet, Eccius in harenam deſcendit, de Ro. pontificis poteſtate atq; inter Chriſtianorū epiſcopos primatu ſiue excellentia, de Purgatorio, de Indulgentijs, alijsq́; cū eis diſputaturus. Exhauſto atque fatigato igitur per dies ſeptem Carolſtadio ſuccedit Lutherus, Eccium nunc nō leuiter exagitatum quaſi confecturus. Porrò tandem Lutherus longā poſt diſceptationem cū Principis Georgij Cōſiliarijs, qui moderandæ diſputationi fuerant adhibiti, in Iudices Theologos Pariſienſes & Erfordien. conſenſit, cùm aluiſſet vulgi iudicio rem tranſigi.

Lutherus ſeſe Carolſtadio vltrò adiungit colluctatorē cōtra Ecciū.

Lutherus egre admittit iudices præter plebeculā.

Itaque ante diſputationem cum Lutheri vultum viderent iracundum, illi admonuerunt, vt nihil per iram, ſed omnia modeſtè ageret, ne ſcandalo fieret

ret auditoribus. Cum ille ira victus latitans animi ſui ſecretum prodidit, Nō propter Deum (inquiens) hæc res cœpta eſt, neque propter Deum finietur. Hæc illius ætatis viri fide digniſſimi, qui & pars magna fuêre, teſteſque oculati, vt D. Emſerus, alijq; ſcripto nobis reliquêre. Vnde te Dubitanti iam agnoſcere exiſtimo, quàm pius fuerit Luthero ſcopus: nimirum vêter Deus, dum quæſtionum grauiſſimarum turbas non propter Deū, vti ipſe ait, apud populum mouit: qui diſertè in publica profeſſus eſt diſputatione, ſeſe hanc rē nō propter Deū cœpiſſe, nec propter Deum finiendam eſſe. Imo Lutherus ipſe epiſtola ad Argentinenſes claris verbis profitetur, ſe nō Chriſti amore, ſed Papæ odio inflammatum, quod ex dolore ob interceptum ex indulgentijs ſperatum quæſtum exarſerat, haſce Orbi mouiſſe Tragœdias. Probè enim ſeſe perſpicere ait, Papatui ſe valde incōmodare poſſe, ſi Carolſtadius, aut alius quiſpiam ante quinquēnium, id eſt,

Non propter Deū Lutherus fatetē ſeſe orbi nouā inuexiſſe doctrinā.

Extat hæc ſacra Lutheri epiſt. apud R. D. Ruardū & Hoſium, & Impreſſa Hagānoæ, anno 25.

Ex rabido Lutheri in Ro.pontificē odio natas eſſe has in orbe tragœdias.

anno 20.perſuadere potuiſſet,in Sacramento Euchariſtiæ præter panem eſſe nihil.Rurſus libro contra regem Angliæ,Viués ait,Papatus hoſtis ero: exuſtus,bis hoſtis ero,facite porci Thomiſtæ quod poteſtis,Lutherum habebitis vrſum in via,leænam in ſemita.Porrò quàm fuerit iſtud Lutheri in Ro.Pōtificē odiū planè internecinū, teſtatur eius Epitaphiū,quod ſibi viuo, ait Pomeranus, compoſuit, Peſtis eram viuus,moriēs tua mors ero Papa. Quod adeò verum eſſe Pomeranus affirmat, vt Prophetiæ elogio exornare non dubitarit.At de Prophetiæ iſtius euentu infrà dicetur aptiùs.

Orat.funebri in exequijs Lutheri.

Certè vel ex ſolo lucri ad alios tranſlati, quod ex Indulgentiarum euulgatione cum ſuis captabat, dolore, ſatis liquet non propter Deum hoc agitatū fuiſſe à Luthero negotium.Et quemadmodum ex nouarum illarum quæſtionum tumultu illum apparet iactabundo fuiſſe animo ingenioque acri,gloriçque captandç ſtudio tumido:Ita & ex

illa cum Tetzelio,alijſque Dominicanis,quos ſui fundi calamitatem acerbiſſimè cum ſuis oderat, contentione, zelo eum fuiſſe amaro liquet. qui vti Paulus ait, ſurſum germinans plures (proh dolor)coinquinauit. Hæc dum per Saxoniam geruntur,Louanienſes, deinde Colonienſes Theologi libellos Lutheri publicè damnatos exurũt,iuſſuq; Caroli A.per Belgium,Coloniæ, ac Maguntiæ Lictores publico igni inijciunt concremandos. Ad hæc allata fuit in Germaniam Leonis X. Bulla, qua anno 1520.17 calend. Iulij fuerãt Romæ illius errores libriq́ue damnati, ac ipſe niſi ſtatis illic diebus reſipiſceret,erroreſq́ue reuocaret excommunicatus,ac Sathanæ Apoſtolorum poteſtate,vt ſpiritus ſaluus eſſet in die Domini traditus,quũ de erroribus per literas admonitus, & poſt citationẽ toto anno, fide publica oblata, ſumptibuſque itineris,contumax nollet reſipiſcere.Sathanæ igitur vti dixi,traditus cœpit de errore in errorem prouolui atq; vt

An 1520 Libri Lutheri exuſti.

Lutherus admonit' & citatus cũ nollet reſipiſcere,excommunicat.

vt D. Paulus ait, in deterius proficiens errore errorem cumulare. Etſi vero aliquando reſipiſcentiam ſimularet errorum, ſi qui deprehenderentur, palinodiam pollicens Apoſtolicæ ſedis iudicio ſe ſuaque ſubmittere: nouis tamen hæreſibus alias affingere indies nõ deſiſtebat. Quibus quum non deeſſent, ſuffragatores, nõ ſolũ de plebe, Poetæ Rhetorculi atq; Grãmatici, Literiones non ignobiles: verumetiam Principes atque nobiles plurimi, cœpit hoc incẽdium tantula ex ſcintillula natum, totum ferè orbem Chriſtianum ſua flamma ſi non accẽdere certe amburere, atque omni propè ex parte aduſtulare. Porrò vt hoc negotium verè, quod dixit Lutherus, agnoſcas, nõ propter DEũ inchoatum, vide mihi quàm varij mox emerſerunt dogmatiſtæ. Quod enim ſua ſibi aduerſum illam veram Chriſti Eccleſiam hactenus vnam ſumpſerat audacia Lutherus, idem & aduerſus Lutherum ſui etiã ſibi ſumebãt diſcipuli. Tanta enim erant authoritate, vt ſeſe

apud

apud ſuos æquo iure, quo ille, facerẽt hæreſiarchas. Vt enim Lutherus prælu dium captiuitatis Babylonicæ in lucẽ ædidiſſet, quæ mundo palam fecit, quo ſpiritu afflatus hanc exorſus eſt Tragœdiam (cùm illic minatur, ſe multò teteriora cõtra monachos ſcripturũ, ſi ea diſplicere ſenſerit, Præcurram, inquit, vt dũ de vna mea aliqua hæreſi triumphãt, ego interim nouam moliar) mox ceu ex equo Troiano, ſed Patris ſui Lutheri vtero non tam aperto, q̃ viperarũ ad morẽ perrupto, in orbẽ prorumpere viperæ plurimę verè Euãgelicæ, quæ etſi ad tempus quo adoleſcerẽt, ſeſe Luthero conſentire in ſpeciem ſimularẽt, tamen annis mox conſequutis quàm ex diametro cum Luthero pugnarent, declararunt vt in Carolſtodio, Munzero ſiue Monetario, alijſq;, liquebat. Carolſtadius enim euocato Luthero Vuormatiã à Cæſ. Carolo ad Comitia, Imagines & miſſam aggreſſus eſt oppugnare, templiſque eijcere: cuius tamen furorem Lutherus poſteà reuerſus vehemen-

Anno 1520 captiuitas Babylonica in orbẽ proiecta.

Anno 1521 Luthero nato, mox exoriũtur variæ Euãgelicorũ ſectæ.

Anno 1522 Euangelicorũ rebellio contra Lutherũ.

hementer improbauit. Quod quanam acciderit Dei prouidentia operæpretium arbitror,vt paululum contemplemur. Cùm in Comitijs Vvormatiæ à Cæſare admonitus Lutherus reſipiſcere nollet, ſed vti in itinere teſtudinis pulſu plebeculam monachalis monſtri prodigio confluentem raſus & cucullatus oblectarat,ſuique artificij ſpecimẽ ſepiuſculè popellis oſtentarat: ita ſuos pertinaciter illic defenſabat errores,iã non modo Romæ,ſed per omnes prope Academias damnatos.Remiſſus itaque poſt dies decem pro fide publica à Carolo V.conceſſa in Saxoniã,vt Principibus Catholicis inuidiã conflaret, populumque in ſeditionem cõcitaret, fingit ſe captum atque in exilium miſſum,fidemque publicam à principibus Catholicis nefariè violatam.Itaque in oppidulum Turingiæ ſui propugnatoris Saxoniæ Ducis Alſtadt,vbi Monetarius poſtea ſeditionem concitauit, ad menſes ſex reconditus latet. Interea emerſit,quod diximus, Andreas

Exiliũ vltroneũ fingit Lutherus ad inuidiã Cæſari & Catholicis Imperij principibus conflandam.

Carol-

Carolſtadius, qui præter renouatum à ſe Berengarij de ſacra Euchariſtia errorem, etiam Miſſam & Imagines templis exturbare cœpit, ac deinde varia ſectarũ agmina ex illis Lutheri concionibus atq; libellis proſilierunt, de quibus pòſt aptior dabitur fuſiùs dicendi locus. Illas igitur Lutherus, quas modò dixi iſtius tam funeſtæ atque Occidẽti exitialis Tragœdiæ habuit cauſas.

Hęc fuerunt diſſidiorum iſtorum ita paſſim graſſantiũ exordia, animi tumor, arrogantia, ambitio, atque vt veterum hæreticorum (quos ſuis opinionibus ab orco in lucem reuocauit) tandẽ quoque radicem agnoſcas, auaritia. Cùm enim non exiguus magna cũ gloria ad Auguſtinianorũ ordinẽ rediret quæſtus ex inuulgandis Indulgentijs illis nimis haud dubium vulgatis, & ad quæſtum hominum magis quàm pietatis aut diſciplinæ Eccleſiaſticæ tutelam à quibuſdã multiplicatis, ęgrè fuit Lutheri & ſuorum animo, tantum bolum tã opimũ & ſucculentũ fuiſſe ſibi ſuiſque

Auaritia atque ambitio Lutthero cauſſam dederunt huius Tragœdiæ.

que

que ereptum, eumque eſſe Dominicanis nunc tributum: cum quibus ferè ſolet non optimè conuenire: huius rei argumentum non obſcurum obſeruare eſt in illo Auguſtinianorum Inſtituto. Nullo enim hominum in ordine (tametſi vndique in Lutheri ſentinā confluxerint) plus Lutherus inuenit aut patrocinij, aut fauoris, aut ad orbē Chriſtianum hoc hominum fermento corrumpendum auxilij quaſi contubernalis, quàm qui ſeſe B. Auguſtini profiterentur imitatores. Quot enim fuerint alibi huius ordinis quaſi manipulares hanc ad peſtem promouendā, hominumque pectoribus concionando, confeſſionibuſque audiendis inſtillandam, hic non eſt dicendi locus: Vvittenbergæ ſanè iam dudum ſuo in monaſterio publicè miſſas abrogarant, aliaque ſuo & nomine & profeſſione indigniſſima deſignarant. Alibi optato iſti incendio haud obſcurè fomēta miniſtrabant. Quid Antvverpiæ Lutheri negotium promouet Hēricus

Quātopere iuuerint iltud Lutheri bellū monachi Auguſtiniani eodē culinario bolo ex Indulgentijs ſperato ſpoliati.

Sutpha-

Sutphanus Auguſt. Prior, Eraſmus ille noſtras tanto ſtudio literis ad Lutherũ de felici rei Lutheranæ ſucceſſu an. 20. Louanij datis in hunc vſque diem loquitur. Eſt Antvverpiæ, inquit, Prior eius monaſterij, vir purè Chriſtianus, qui te vnicè deamat, tuus olim diſcipulus vt prædicat. Is omnium penè ſolus Chriſtum prædicat. Cæteri verò aut hominum fabulas, aut ſuum quæſtum prædicant. Quàm hæc fuerint vera, ſanè res ipſa paulò poſt declarauit. Nam eius monaſterium etſi fuerit in Parochialem D. Andreæ Eccleſiam conuerſum, monachique aliquot ignibus Bruxellæ exuſti: tamen peſtis eius ſcintillę non modò totum per Belgium diſperſæ, magnum auxerunt incendium, ſed & in reliquis eiuſdem ordinis hominibus minimè obſcuris hæſere. Et ô vtinam vel nunc tandem eſſent extinctæ. Hac igitur Lutherus via ſibi pulchrè cùm videbatur non tam priuatam quàm publicam totius Ordinis vlciſci iniuriam, qua eſſet vt cùm aduerſario-

Prior Antvverpien. Lutheri diſcipulus, penè ſolus Chriſtum prędicat, ait Eraſmus.

Res ipſa declarat Eraſmi præconium illi Priori decantatum.

Ex dãni pecuniarij vindicta Lutherus in Roma. pontificẽ inſurgit.

rum gloria,ſed quæſtu multo vberiori, ita ſuorum contumelia damnóque culinario coniuncta adfectus, dogmata cœpit cõminiſci noua,quę in Ro. Põtificẽ huius damni tã irreparabilis authorem,non minori,atque ipſe cũ ſuis accepiſſet,iacturæ redundarent, vti ex ipſius Epiſtola ad Argentinenſes dudũ recitata liqueat.Nam probè perſpiciebat Papatui ſe valde (ait) incõmodare poſſe,ſi Carolſtadius,aut alius quiſpiã perſuadere potuiſſet,in Sacramẽto Eucharistię præter panem eſſe nihil. Ita enim homo,ſcilicet,Chriſtianus & paupertatem monaſticam iam pridem ſeſe

Ex contumeliæ libris ſuis illatæ vindicta Lutherus Ius Canonicũ exuerit, An.1520. Matth. Ritter.

profeſſum votoque confirmaſſe oblitus,malum quod putabat,vlciſci eſt aggreſſus,ſicuti & poſtea An.20. die Lucę poſt D. Nicolai ſuorum librorum Romę alibique igne blaſphemiarũ eius vindice exuſtorum iniuriam vindicare ſtultiſſimus conabatur,cùm Ius canonicum, id eſt,ſanctiſſimas ſeruandę gubernãdæq; Eccleſiæ Apoſtolorum,Patrum,Conciliorum, adeoque Chriſti

regu-

regulas, rogo iniecit exurendum. Cùm enim Pontifici rebus ipſis nocere non poſſet, maledicis verbis et conuicijs quod potuit, nocuit. hunc enim verum fuiſſe Luthero ſcopū ad Argentinenſes teſtatur verbis, et libello de ſeditione cauenda, gloriatur hoc ſe conſequutū. Inſpice, inquit, facta mea, nonne ego Papæ, Epiſcopis, presbiteris & monachis ſolo ore abſque omni ictu gladij plus ademi, quàm illi omnes hactenus Imperatores, Reges & Principes cum tota potentia ſua ademerunt? Cæterū Patrum adeoque Apoſtolorum iniuria à Luthero ipſorū doctrinæ inflicta, vt in Chriſti contumeliam haud dubiū redundauit, ita & dogmata ab illo aut conficta, aut vt verius dixerim de vetuſtiſſimis iuxta ac damnatiſſimis hæreſeon lacunis reuocata in manifeſtiſſimam Chriſti Domini blaſphemiam erumpunt. Quæ dogmata ante Germaniæ calamitates per Lutherum allatas, paucis commemorare non grauabor, ſi modò tibi probabitur. Vereor enim ne

Luthero fuit ſcopus, vt Papæ incommodaret, nō vt veritatē populis annunciaret.

longa diſſidiorum iſtorum exordij ab ouo (quod dicitur) repetiti narratione fuerim moleſtior.

DVB. Nequaquam ô bone. Animus enim mihi excitatur alacrior ad dogmata noui iſtius Eliæ, quem prædicant, accuratius cognoſcenda, quę nunc quęſo paucis commemora, vt huius diſſidij fructus liceat contemplari planius.

Cap. 7.

Lutherus ab Eccleſia Dei egreſſus, q̃ blaſphema iecerit ſui noui Euãgelij fũdamenta.

CON. Quia nouum ſeſe Prophetam, imò ſeſe Dei gratia Euangeliſtam Vvitenbergenſem Epiſt. ad Ducem Saxo. Georgium iactitabat, nouam vt adferret doctrinam fuit neceſſe. Cùm igitur Lutherus iſthoc Ro. Põtificis odio inflãmatus, neq; propter Chriſtum hanc Tragœdiam aggreſſus, nouam, Chriſtianisq; inauditam fidei atque iuſtificationis rationem Orbi inuehere vellet, idoneam ſuo iſti figmento pręſtruxit viã. Illo enim Eccleſiaſticorum hominum odio ex auaritia, ſiue Indulgentiario quæſtu, vti demonſtratum eſt, orto excæcatus, cùm Chriſtianam religionem illis quidem ad tuendum & prædican-
dum

dum creditam, ſed aliud ferè agentibus ac luxui, otio, torporiq́ue incredibili deditis, atque altum omnibus prope dormientibus, imis à fundamentis conuellere, quaſſare, labefactare eſſet in animo, cœpit piam Chriſti fidem, Sacroſancta Dei Sacramenta, bonamq́ue Chriſtianorum vitam exagitare, vexare, oppugnare: aut verius ſuo pro nomine, quod ſuperbiſſimè ſibi à puritate finxerat, impuri ſui luti ſtercoribus cō taminare, humanæq́ue doctrinæ fermēto corrumpere.

Luthero quiſnā fuerit ſcop'i nouāda Eccleſiæ doctrina.

Cæterùm vt hæc ſuo pro rabido animi furore aptè perficeret, homines ſuæ ætatis animaduertens paſſim vitijs carnis, ebrietati, cōmeſſationi, luxui, adeoq́ue prӕſtigijs deditos, atque ſuis fraudibus morum ſimplicitate, vitæ impuritate, Religionis incuria, ſalutis æternæ negligētia quaſi prӕparatos, eis ſuā callidiſſimè concinnauit & adaptauit noui Euangelij doctrinam, à vita bona, bonorumq́ue operum in primis fidutia deterrens. Omnia enim horum ope-

Hominib. ſuæ ætatis carnalib' ſuam accō modat doctrinam Lutherus.

A vita bōna & bonorū operū fiducia deterret Lutherus.

Lutheri paradoxa q̃ ſint in Chriſtianas mẽtes cõtumeliosa

o pa docebat eſſe peccata. Rurſus quã-
do quod in ſe eſt faciunt, peccare mor-
taliter. Quod axioma vt ſolido quodã
quaſi fundamento ſtabiliret, fingebat
homines non modò eſſe ſerui arbitrij,
qui nihil prorſus aliud agerent, quàm
lutũ in manu figuli, aut gladius in ma-
nũ furioſi: ſed in iuſtificarione etiam,
quæ eſt per Chriſtum, nos non munda
ri verè, neque iuſtitiæ donum verè no-
bis communicari: ſed tantum nos repu
tari iuſtos, tegique peccata in animo la
tentia, ob quæ verè eſſent Deo odibi-
les atque gehenna digni, imò propter
inhærentẽ peccati Originalis fomitẽ,
Sanctos etiam hinc euocatos à Regno
cælorum aliquandiù remorari atq; re-
tardari. Quæ Lutheranæ doctrinæ, Euã
gelij titulo palliatæ, principia ſi vera ſũt
(inquiebãt illi ſimplices) quid nos fru-
ſtrà Deo ſtudemus vita Chriſtiana pla-
cere? Imò ſi non eſt nobis liberum ar-
bitrium, iniuſtus erit Deus ſi puniat,
quæ non poſſumus non facere. Mãdu-
cemus ergo & bibamus, coronemus
nos

nos roſis, volutemur vnguentis & vnguentarijs. nihil enim peccabimus, quì voluntatem Dei facimus. Sed iſthæc vel Mahumetano Epicuræo indigna, ſuos tamen repererunt ſectatores innumeros. Cæterum Stoicam illam neceſſitatem, quæ & Deum facit ſcelerū authorem atque impulſorem, quónam ore audebat os impudens ſonare, qui Chriſtum legit Ieroſolymæ cum lachrymis exprobrantem. Quoties volui vos cōgregare & noluiſtis? Sed atrocius in Chriſtum ſunt contumelioſa, quæ aduerſus Sacroſanctę Eccleſię Chriſtianę immundiſſimus euomuit Sacramenta. Oblitus enim, quod D. Petrus ait, mundationē ſeſe veterū accepiſſe peccatorum, cùm in volutabro ſuo, cū ſua ſacrilega Chriſti adultera Catharina de Bore ſubare atque obuolutare ſtatuiſſet, auſus eſt & Chriſti Baptiſmati veram derogare animi emūdationem, cùm D. Paulus doceat Chriſtum non modò liberare, ſed emundare populū ſibi peculiarem. Rurſum Eccleſiam ſuā

Lutherus quàm ſit in Chriſtū iniurius.

purgare lauacro aquę in verbo vitæ. Rurſus Chriſtum ad Patris dextram conſcendiſſe, vbi peccatorum purgatio nem perfeciſſet, ſuo illo crucis ſacrificio Deo Patri omnium gratiſſimo. At ſi non verè in baptiſmo à peccatis purgamur, aut non verè liberamur, quia re manēt vt inquit ille, ſed nō imputātur: latēt nō abolentur, quomodo Chriſto Domino ſuū aut officiū, aut nomē cōſtat ſaluum? Quomodo enim Ieſus, qui non eſt Ieſus? nō enim ſaluat à peccatis populū ſuū, qui peccatis relinquit ſordidatum & contaminatum. Quomodo populum ſuum mundat, qui immundum & peccato defædatum relinquit? Quomodo purgationem fecit peccatorum, qui ſuis à peccatis non purgat, ſed permanentia tegit? non tollit, ſed reliqua obuelat? non abolet, ſed latētia inuoluit? Iſthæc blaſphema tuo, quod tibi ô Luthere impuriſſimus à puritate ſcilicet fingis nomine, indigna ſunt. Iſthæc Chriſti officium abolent. Iſthæc nomen Ieſu ſemel delent. Porrò iſtiuſmodi

Chriſtum Lutherus ſuo ſpoliat & officio & nomine Ieſus

Luther à puritate Germanis dicitur, ſed quæ ꝑ antiphraſin nouo iſti Epicuro conuenit.

modi paradoxa,vt diximus, Lutherus fingere coactus eſt,vt ijs ceu quadam paraſceue nouã,quã ſuo è cerebro hau ſerat,non à Chriſti ſpiritu didicerat, fidem quam dicit ſpecialem,Orbi redderet plauſibiliorem. Cap.8.

DVB. Etiámne Lutherus nouã induxit fidem?

CON. Certè nouam & hactenus quidem orbi incognitam,licet aliquando eius ſemina à quibuſdam nouatoribus, vti infrà dicetur aptius,fuerint ſparſa, quæ vt erant euanida,nihilque veritatis complexa,in ventos abière. Sed vt nouam hanc,quam Specialem vocant, ſuis perſuaderet fidem,illis, quæ commemorauimus noui ſui(ſi Chriſto placet) Euangelij cõfictis axiomatibus in Chriſtum iniurijs,in Deum Patrem blaſphemis,in Spiritum ſanctum contumelioſis,nunc iactis quaſi fundamẽtis,ad maiorem impietatem eſt progreſſus,aut verius prouolutus,atque à malo illo genio protractus. Cũ enim an. 20.venenato illo ſuo libello Captiuitatem

Fides noua à Luthero cõficta quã dixit Specialem.

Lutherus iactat ſe nouas moliturũ hæreſes contra monachos

Ita in Captiuit. Babylo. ex æditione Vvitẽbergen. anno. 1551.

tem Germaniæ verè Babylonicã cogitaſſet inducere, ait ſeſe præcurſurum, nouaſque hæreſes moliturum, dum monachi illas priores contra Sacramentorum vim & numerum, aliaſque refutarent. Docuit igitur nos iuſtificari non quando credentes Symbolo aut Euangelio ſuſcipimus ſalutaria Chriſti Sacramenta: ſed quum firmiter ſtatuimus & perſuaſiſſimum' tanquam fide habemus, quòd nos Deus Pater in gratiam recipit, peccata condonat, filioſque ſuos & hęredes per Chriſtum inſtituit. Fidem itaq; eſſe, non aſſenſum articulorum Symboli, aut doctrinæ Euangelij, ſed indubiam perſuaſionem, quòd tibi Deus peccata remittit. Nõ ergo per Sacramẽta donari, ſed per fidẽ apprehẽdi iuſtitiã. Porro hãc iuſtitiã ſiue charitatem, docebat neceſſario ſemper cum fide illa ſua Euangelica coniunctam, ita vt nulla fides ei ſit mortua, immo in adulteris & furibus ait non eſſe fidem. Hæc doctrina vt eſt ſimplici pobello plauſibilis, & carni ſuauis planeque to

Fidẽ Lutheri nõ eſſe in adulteris, furibus aut malis hominib'

ta delicatula, nullum ferens, nedũ præſcribens pœnitentię gemitum, nullum ieiunium, nullam à delitijs voluptatibusque abſtinentiam: ita & Sacramenta Chriſti verè eneruat, euacuat, omni que ſalutari expoliat fructu. At ſi per fidẽ apprehẽditur iuſtitia, peccatorũq; remiſſio donatur, quomodo Petrus Iudæos in Chriſtum credentes iubet vt remiſſionem peccatorum expectent ex baptiſmo?

Sacramẽta Chriſti ſua expoliat vi & efficacia Lutherus

Act. 3.

An igitur baptiſmus fuit, vt loquuntur, ſigillum & certificatio remiſſionis peccatorum acceptę? Sanè Petrus à credentibus accipiendam dẽmõſtrat, Baptizetur (inquit) vnuſquiſq; veſtrum in remiſſionem peccatorum, & accipietis Spiritum ſanctum. Sic & Chriſtus docet per ſacram Euchariſtiam vitam hauriri, ſed ab idoneè præparatis: non ad confirmandam remiſſionem peccatorum omnibus, prorſus accipientibus, inſtitutam. Nam ſi Paulo credimus, plurimi etſi credẽtes ad iudiciũ & condemnationem accipiunt. Nõ igitur

Sacramẽta Chriſti nõ eſſe ſigilla gratiæ dudum acceptæ.

tur poteſt Euchariſtia eſſe indubiũ accipientibus ſigillum remiſſionis peccatorum, vt vellus Gedeonis, aut circunciſio Abrahæ fuit. Verùm vt hanc nouã non fidem, ſed præſumptionem humani cerebri ſuis magis cõfirmaret, ita cũ fide etiam Sacramẽta fidei adulterauit, quò dignum haberet ſua patella toxico virulentiſſimo pleniſſimo perculũ. Finxit enim, per Sacramenta Chriſti peccata non tolli, ſed relicta nõ imputari: permanentia velari, non ablui, nec ſanguine Chriſti emundari, ſed in animo hærentia tegi & occultari. Rurſum, vt Dei miſericordiam & Chriſti gratiam verè exinanitam, reque ipſa abolitã, videretur valde prædicare, finxit hominẽ eſſe ſerui arbitrij, opera eius omnia eſſe contaminata, imò eſſe peccata, eaque mortalia, propter quæ à regno Dei meretur excludi: adeoq; propterea remorari Sanctos ab ingreſſu Regni cælorũ: ſed propter fidem in Chriſtum, Deum illa peccata verè peccata, diſſimulare & non imputare. Quòd ſi verum eſt, peccata

Chriſti ſanguinẽ nos à peccatorũ ſordib' emũdantẽ Lutherus ait inefficacem, quod peccata nõ tollat ſed tegat.

cata illa quæ dicit verè manere, ſemper in homine, eſſe verè peccata, an non ſeſe bis miſeri cælo excludũt? An falſum eſſe poteſt, quod Scriptura ait, Nihil coinquinatũ intrabit in Regnũ Dei? An Spiritus S. in Dauide falſum dicere putãdus, Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? qui ingreditur ſine macula, qui operatur iuſtitiã, innocens manibus & mundo corde. Iſti cùm ſeſe fateantur ſemper peccato verè contaminatos, non operari iuſtitiam, non eſſe mundo corde, quónam obſecro eos aliò quàm ad immũdos ſpiritus, quos nũc ſequũtur magiſtros, putes ablegãdos? Porrò ſi verũ eſt quod D. Io. ait 1. c. 3. Qui facit peccatũ, ex Diabolo eſt, hi cùm ſe niſi peccare, omniaq; ſua opera profiteãtur peccata, vnde niſi ex Diabolo, aut iſta faciunt, aut docent? cùm qui ex Deo ſunt, non peccant, teſte eodem Ioanne, ſed ſemen Dei in ipſis manet, & non poſſunt peccare, quia generatio Dei conſeruat ipſos? Viderint ergo Euangelici, quónam ſint Patre pro

Lutherani ac Euãgelici oẽs ſeſe indubie cęlo excludũt miſeri, ꝙ ſeſe ſemper docent peccatibus mortalib' noxijſque criminib. contaminatos.

Apoc. 21.

gnati

gnati,& cuius tandem futuri ſint hæredes? Sed hæc cogitantes errauerunt,& excæcati à malitia ſua neſcierunt Sacramenta Dei, neque mercedem, vti ait ſcriptura,ſperauerunt Iuſtitiæ.

Sapien.2.

DVB Sanè hæc Lutheri doctrina vt in Chriſtum eſt contumelioſa & blaſphema:ita & in homines,quos Stoicè fingit ſerui arbitrij,ſemper peccato contaminatos,ſemper corde immundo,ſemper peccare,ſemper in peccato eſſe,ignominioſa & iniuria. Iſtiuſmodi dogmata aut ſequi, aut cōminiſci,non videtur ſani cerebri, neque ſpiritus merè humani, nedum diuini: ſed fanaticitius aut arrepticij,atque maniaci.

Cap.9. Quo magiſtro Lutherus tā blaſphema dixerit dogmata.

CON. De Authore argumenta nihil à vero abhorrētia minimè deſunt, quòd iſthæc ſuaq́ue alia non ſpiritu humano,nedum diuino,ſed diabolico effinxerit,haud aliter atque Montanus ille ſpiritu pythonico,aut Mahumetes illo ſuo Gabriele, diabolo ſeſe in Angelum lucis transformante.

DVB. Sunt qui Lutherum ſcribant

incu-

incubo natum, qui eius matrem balnei publici ſeruulam oppreſſerit, ſed neſcio cuius ſit fidei.

CON. Legitur in eius vita, à fide digno D. Cochlæo conſcripta, quoſdam ita literis mandaſſe: Verùm fides ſit penes Lypſicã illam matronam, cui eius mater fuit notiſſima. Ad hanc Hiſtoriã alludere alicubi Eraſmum, non eſt à vero alienum. Cùm ipſi Lutherus obſcæna quædam verba à ſe conficta, quòd nuſquàm ita Eraſmus ſcripſerat, obieciſſet, notam iſtam fœdè aſperſam diluẽs, mirum eſt (inquit) planè impio ſuo & blaſphemo ſermoni nõ addidiſſe de incubonibus, qui dicũtur inire fœminas. Certè parum ſalſa in hoſtem baſphemum fuerit oratio, niſi per tapinoſin homini Oreſte inſaniori atque Satanica maledicentia petulantiſſimo eminus velut olfaciendum oſtẽtaret, quod impurũ eius cohibeat ſermonẽ. Cæterum fuiſſe Luthero cum Diabolo familiaria colloquia, potiſſimum poſt excõmunicationem, eaque frequentia, quibus

Purgatione ad Epiſt. Lutheri non ſobriam.

Diabolum magiſtrũ Lutherus ſæpe conſulit in colloquijs

familiaribus cũ co frequẽter habitis.

bus inter ſeſe varia conferebant argumenta,ad Catholicam Chriſti vexandam Eccleſiam, concinnata ex ipſius „ Lutheri varijs ſcriptis liquet. Libello „ de miſſa angulari Diabolum &ſe,ait

Lutherũ à ſomno excitat Diabolus, admonetque ſcribendũ contra Miſſam.

„ inter ſeſe mutuũ familiariter noſſe, „ & quod plus vno ſalis modio ſimul „ comederint. Hunc ipſum mendacij magiſtrum ſuæ doctrinæ iactat au„ thorẽ,qui nocte quadam, ait eodem „ lib.ipſum à ſomno excitarit,& tanq̃ „ in corde alloquens admonuerit ad „ ſcribendum contra ſacroſanctũ alta„ ris ſacrificium.Eundem quoque in„ ducit ſecum diſputantem ac fortiora „ contra Miſſam argumenta proferen„ tẽ,quàm quæ refellere Lutherus po„ tuerit. Rurſus libello de miſſa priuata

Vox diaboli à Luthero ad viuũ depicta,quia ſæpius audita.

„ Diaboli magiſtri ſui vocem depinxit „ tam grauẽ,robuſtam ac terribiliter ſo„ nantem,vt poſt collationem noctur„ nam cum eo habitam,homines quã„ doque repcriantur mortui,animam„ que ita reddi anxiam,vt in vno mo„ mento cogatur è corpore migrare,

quòd

„ quòd ſæpè ſibi etiam propè accidiſſe
„ ſcribit,& tandem ſub vitæ finem, ait
„Hoſius,reipſa euenit.Probè enim po
tus & hilaris, poſtridie mane in lecto
reperiebatur mortuus.

His accedit,quòd fide digni,qui ho-
minem viderunt, vultumque penitius
ſunt contemplati,narrant in eius ocu-
lis neſcio quid Dæmoniacum relucere
ſolitum,quale in Maniacis & arrepti-
tijs videre eſt, vbi ſeſſore Dæmone agi
tantur.Eius ſanè oratio ardentiſsima,
acerrima,vehementiſſima fuit.Si enim
Lutheri maledicentiam cogites,quam
Bucerus ait Dialogo contra Melanch-
thonem ab omnibus imperioſę & acer
bæ dicacitatis accuſari, nihil videbitur
mirum,quòd quidam ipſum aiunt Dæ
moniacum,cui tam familiaria cùm Dæ
mone colloquia fuêre,vt non ſolum ar
gumẽta contra Chriſtum ſuggeſſerit,
ſed cùm pro ſuo in Chriſtum rabioſo
odio non eſſent quæ Lutherus ſcribe-
bat ſatis maledica,impia,blaſphema,ip
ſemet Diabolus de charta ſua deleue-

Lutheri oratio & ſtilus.

Lutherum ait Bucer' maledicũ imperioſũ & auſterè dicacem.

Eraſmus Lutheri ingeniũ depingit, Purgatione ad epiſtolã non ſobr. Luth.

rit manu, vti Lutherus ſuis ipſe verbis narrat libello de Miſſa. Equidem Eraſ-
„mus ſcribit Lutherum cõuitijs ſuaui-
„ter animũ paſcere, nulla maledicẽtia
„ſaturabilem, cõuitia furioſa in hoſtes
„iacere, Oreſte eſſe inſaniorẽ, prębibẽ-
„dũ eſſe Luthero veratrum, vt ſaniora
„ſcribat. Rurſus philautię & odij temu
„lẽtia quædam furioſa ſcribere, ideoq;
„Lutherum habẽdum non dicam (in-
„quit) Diabolum incarnatũ (quod E-
„raſmo exprobrarat) furiẽtium iſtæ vo
ces ſunt, ſed hominem odio lymphatũ.

Furere Lutherũ atq; Oreſte inſaniorem ait Eraſ.

Diabolum incarnatũ appellat Eraſmum Lutherus.

Sanè ſi quis cogitet Lutheri arrogantiam, iactantiamque, non niſi merè Sathanicam agnoſcet in homine ſuperbiam, atque philautiam verè Luciferianam. Germanos vſque ad ſuam prædicationem iactat, nunquam antea verũ germanumque audijſſe Euangelium. Rurſus. Ego verò (inquit) aduerſus dicta Patrum, hominũ, Angelorum, Dæmonum, pono nõ antiquum vſum, ſed vnius maieſtatis æternæ verbum, Euangelion. Item, Diuina maieſtas mecum

Quanta Lutheri arrogãtia.

Serm. de deſtructione Ieruſ.

Luth. lib. contra Regem Angl.

facit

ſacit, vt nihil curem, ſi mille Auguſtini, mille Cypriani, mille Eccleſiæ Henricianæ cōtra me ſtarent. Deus errare & fallere nō poteſt. Auguſtinꝰ & Cyprianus, ſicut omnes electi, errare potuerunt, & errauerunt. Sic libro pro ſcholis erigendis: Sim ego qualiſcunq;, ſed ex corde fideliter intendo, & veſtrum & totius Germaniæ bonū, in quod deſtinauit me Deus, idq́; charitati veſtræ liberè ac confidēter dixerim, Quiſquis obedierit mihi, is proculdubio non mihi ſed Chriſto obedit: & qui mihi non obedierit, is non me, ſed Chriſtum contemnit. Ego enim ſcio vtique & certus ſum, quid & quorſum ego loquor & doceo. Rurſus. Neque vos impedire debet, quod aliqui glorian tur de Spiritu, & Scripturas parui faciunt, ſed bone amice, ſpiritus huc, ſpiritus illuc, ego quoque fui in ſpiritu, atque etiam vidi ſpiritus (ſi omninò de proprijs gloriandū eſt) fortè plus, quàm illi ipſi adhuc intra annum videbunt, quantumcunque etiam glorientur. Et ſpiritus meus

Omnes Patres veteres & Electos oēs errasse ait Lutherus.

Iactat ſeſe à Deo Germanis miſſum.

Spiritū & reuelationem iactat Lutherus, ſed non de cælo vti olim Mahometus & Ioan. Hūſsius.

etiam in aliquo ſe oſtendit, cùm tamē ſpiritus eorū in angulo ſit tacitus. Rurſus, Si non ſum propheta, attamen certus ſum, pro me ipſo verbum Dei eſſe apud me, & nō apud eos. Ego enim ſcripturam pro me habeo, & ipſi ſolūmodo doctrinam ſuam propriam. Ita & in Germanica defenſione ſuorum Articulorum, vbi præ ſe contemnit non ſolū doctores omnes ſcholaſticos: verumetiam Eccleſiaſticis Patribus, Ro. Pontificibus, & Conc. generalibus minus credi volebat, quàm vni ſibi. Nam vti ait, Certus ſum, dogmata mea habere me de Chriſto, quæ etiam aduerſus eum triumphaui, qui in vngue nouiſſimo plus habet virtutis & aſtutiæ, quàm omnes Papæ, Reges & Doctores. Iſta ſuperbia non tam inflatus q̃ excœcatus in Comitijs VVorm. nullū ſuis in ſcriptis errorem agnoſcere, nedum reuocare voluit: imò ne verbum quidem vllum mutare, ſe captum affirmans Verbi Dei retibus, quibus conſcientia (inquit) inuoluta abire non poteſt. Neq; etiam

Lib. contra Regem Angliæ.

Victoria Lutheri de Diabolo.

Lutherus ſuperbia excœcatus nullum vult agnoſcere errorem, nullumq; iudicem.

etiam Articulos ſuos Concilio futuro ſubmittere, qui Concilio Cōſtantien. fuiſſent damnati, certus ſum (inquit) eius decretis damnatum fuiſſe verbum Dei. Quod ſi quis ſcurrilia eius cōuitia cogitet in Reges, quos Antichriſtos, Carnifices, ſcurras, nebulones: In Pontifices, quos etiam Antichriſtos, lenones & idola: In Sanctos, quos latrones & ſanguinarios (vti D. Ben nonem Epiſcopū) ſocios Antichriſti, quis eum ſanè ęſtimet cerebri? Rurſus, ſi quis fœdum Lutheri os videat, quod niſi merdas, ſtercora vomit, Satanas, Dęmones incarnatos crepat: Antichriſtos, idola ſonat. An iſthoc monſtro quid fuerit vnquam arrogantius, impudentius, virulentius? vt rectè Angliæ Rex Luthero reſcripſerit peſtilente lingua eū ſcurratum eſſe in R. Cardinalē Eborac. primarium ſuum Conſiliarium, cuius prudentiam ſingularem, vti ait, magis perſpectam habebat, quàm vt quicquam eius linguæ ſcurrilibus cōmoueri queat conuitijs, quæ in totam ſcurratur Ec-

Scurratur Lutherus teſte Andrea Critio

Lutheri impuritatem arguunt impura ei' fœdaq; verba oratioq; merdis conſtercorata.

Scurram eſſe Lutherum ait Rex Aug.

cleſiam, quæ Sanctiſſimos proſcindit patres,quæ nullos non lacerat diuos, Chriſti contemnit Apoſtolos,quæ Sā-ctiſſimam Chriſti matrem inhonorat, quæ Deum ipſum velut ſcelerum fontem,authorem,impulſoremq; blaſphemat. Ita ad Lutherū Rex Angliæ.Hæc omnia ſi cogites Dubitanti, dubium vix fiet,quin Dæmonem paſſus fuerit ſi non ſeſſorem, certè aduolitantem, qui ſubinde reuolitans eum arripuerit: quod non ſolum mente ei contigiſſe, ſed etiam corpore,docet illud Lutheri exemplum paradoxum,quod de ipſo narrat D.Cochlæus,quòd cùm legeretur Euangelium de ſurdo & muto Dæmonio,repente in terram conciderit, horribiliter vociferans,non ſum, non ſum.Si non contigit ei ex morbo comitiali vti olim Mahumeto,illi vero Antichriſto,viderint Diſcipuli cuinam cauſæ inſanas haſce,aliáſque Lutheri voces meritò aſſcribant.Nec defuêre viri fide digniſſimi,qui ſibi viſum fuiſſe Dæmonem corporaliter cum Luthero conuerſari

Lingua quàm virulenta et blaſphema Lutheri.

Lutherus an arreptitius.

Lutherus in choro proſterni- tur, horribiliter clamitans.

uerſari adfirmarent. Sanè diſertis verbis profitetur non modò familiaria cũ Diabolo colloquia: ſed tam frequentem illius acceſſum, vt vel dormientem à ſomno excitarit, ait lib. de Miſſa angulari, admonens aduerſus miſſam eſſe ſcribendum. Sed vt hunc locum concludamus, narrabo qualénã fuerit non modò Caroli V. Cæſaris, aut omnium verius Statuum Imperij de illo iudiciũ, ſed totius ferè Germanię ſanioris. Tam obſtinatè in ſuis hæreticis opinionibus coram Carolo Cæſare omnibúſq; Imperij ſtatibus perſiſtebat, vti eſt in edicto VVormat. inipudentibus verbis, oríſque & corporis geſtibus, quiduis potius quàm religioſum, aut ſanũ hominem præ ſe ferens, vt ne verbum quidem in ſuis libris ſe mutaturum affirmaret, vt ab omnibus ijs qui ſapiũt partim demens, partim etiam malo aliquo obſeſſus ſpiritu iudicaretur. Talem cũ Lutherum haberet ſanior Germaniæ pars, quid refert an Dæmoniacus fuerit ac dæmonis mancipium, philautiæ,

Imperator et Imperij ſtatus iudicant Lutherũ aut demẽtem, aut obſeſſum.

Ex edicto VVormat. anno 1522.

ſuperbiæ,maledicentiæ,odij œſtro extra mentem raptus,qui dæmone argumentorum ſuggeſtore,magiſtro,dictatore vſus,cõtra Chriſtũ ſcripſit? Quod ſuis ipſe verbis iactitat Lutherus. Vnde mihi ſanè minimè paradoxum videatur,potuiſſe Catholicis exorciſmis nõ minus à Luthero Dæmonem expelli, quàm olim à priſcis illis hæreſiarchis Montano & Priſcilla eundem mendacij magiſtrum eijcere pollicebatur B. Sotas Anchialenſis,teſte D.Publi. Iulio epiſtola Serapionis Antiocheni,ſi hoc illius permiſiſſent Hypocritæ, ſiue vt Ruffinus reddidit,adulatores.

Cap. 10. DVB. His iactis nouis fundamentis illo ſuo ſpiritu,minimè ſancto, magiſtro non indignis,quidnam Lutherus vltrà moliebatur?

CON. Aliud ſanè nihil,quàm verbum Dei adulterare,ſemel corrũpere, prorſus abolere.

DVB. Hoc mihi non perſuaſero facilè, ni Solis luce demonſtres clarius.

CON. Id ni præſtiterim, vanum me ha-

habeas. Tu modò æquus attentuſque animum ad poſteriora Lutheri aduerte ſtudia. Illis igitur quæ diximus, nouæ ſuæ doctrinæ principijs iactis, quibus Lutherus & homini ſuum eripuit liberum arbitrium, & Chriſtò non modò ſuum officium, quo verè iuſtificat impios, & nomen Ieſus quo verè ſuum populum à peccatis emundat, ſanctificat & verè ſaluat: fidem denique ex Verbi Dei firmo aſſenſu in humanam peruertiſſet arrogantiam, & in temerariam deprauaſſet præſumptionē, Chriſti etiam Sacramenta ſuo effectu atque vi verè ſanctificante expoliaſſet: his inquam, iactis nouæ ſuæ doctrinæ principijs, Lutherus ſuum congruenter ædificare pergebat Euangelium. Sed vide obſecro, quanta cum pietate Euangelica. Mox enim ipſum Dei verbum ſcriptum violare, mutilare, deprauare eſt aggreſſus.

Verbum dei ſcriptum per Lutheri verſiones varias adulteratum, et mutilatum.

DVB. Hui? itáne Verbum Dei ſcriptū Lutherus violauit, mutilauit, deprauauit?

An. 1521. Repudiate Eu. catholicę doctrina cum patribus et Concilijs nouũ ſuum Euãgelium Lutherus conatur ſtatuere adulterando et peruertendo nouum Teſtamentum.

CON. Videbis clariſſimè. Cùm enim ſuis ſomnijs illis, quæ dudum expoſuimus, nouæ ſuæ doctrinæ principijs nō ſolũ Patres vniuerſos orthodoxos, Cō cilia vniuerſalia, adeoq́ue doctrinam Eccleſiæ Catholicæ ſciret repugnare, ſed ipſum quoque ſcriptum Dei verbũ, vide obſecro, quanam ratione quæ ſibi opinabatur obſiſtere, conatus fuerit abolere.

Fidem ſuam quam dixit ſpecialem, qua quiſque ſibi ſpecialiter ſtatuat certoq́ue perſuaſum habeat ſibi contingere remiſſionem peccatorum, ſeq́ue eſſe filiũ Dei, nec à Regno excidere poſſe, modò fidẽ retineat, cùm videret in D. Iacobi epiſtola eſſe à Spiritu ſancto re futatam, & funditus ſubuerſam, quòd fidem ſine operibus bonis doceat mortuam, & ad ſalutem inutilem, eam non modò reiecit epiſtolam ceu canone indignam: ſed contumelioſiſſimè quoq; appellauit prę alijs verè ſtramineã, quod nihil, ipſius iudicio, heberet Euangelicæ, ait, indolis. Iſtam arrogantiam cũ

Epiſtolã D. Iacobi cur Lutherus reiecerit.

Prĕfat. in Euang. ein rechten ſtroern epiſtel gegen ſe.

Caluinus Euangelico ſpiritu indignã putaret,multis argumentis, præfatione in hanc epiſtolam,retundere aggreditur. Sunt etiam hodie (inquit) qui hancauthoritate dignam non cenſeãt. Ego tamen quia nullam eius repudiandæ ſatis iuſtam cauſam video, libenter eam ſine controuerſia amplector: Rurſus paulò poſt. Quare mihi ad Epiſtolã recipiendam ſatis eſt, quòd nihil continet Chriſti Apoſtolo indignum. Sed huncin modum Epiſtolam D. Iacobo, inſcriptam è canone ſubmouere eſt aggreſſus Lutherus.

Caluinus Lutheri cenſuram de Iacobi Epiſtola refutat.

DVB. Hoc ſanè vnicum facilè demonſtrat,quónam agitabatur ſpiritu, cuius magiſterio integram Iacobi Apoſtoli Epiſtolam ſtudebat Chriſtianis ſubripere.

CON. Hoc agnoſces clarius,ſi reliqua Lutheri audias ſacrilegia Verbo Dei ſcripto intentata.

DVB. Narra obſecro,percupidè audiam.

CON.

CON. Quia D. Iacobi epiſtolam ſemel ceu ſtramineã reprobarat & proculcarat, quòd ſuo non ſaperet palato indolem, vti aiebat, Euangelicam: cùm ſapientiam cæleſtem, quę Lutherum longiſſimè fugiebat, doceret pudicam, pacificam, modeſtam, ſuadibilem, bonis conſentientem, non iudicantem, plenàm miſericordia, & fructibus, ſiue operibus bonis: Quæ omnia facit peccata Lutherus, impudicus, ſeditioſus, immoderatus, intractabilis, bonis repugnãs, omnes iudicans, non tantum Patres vetuſtiſſimos, ſed etiam Apoſtolos, omnis miſericordiæ, bonorumq́ue expers operũ: hac inquã de cauſa cùm D. Iacobi epiſtolam de canone ſcripturarum ſubmouiſſet, quod non eſſet ab Apoſtolo ſcripta, ſimili planè authoritate, imò rabie, etiam Pauli epiſtolã ad Hebręos, tertiam D. Ioannis, & ſecundam D. Petri, & Apocalypſim D. Ioannis Apoſtoli reprobare eſt auſus. Imò ne quid ſuo illo Euangelico ſcilicet ſpiritu indignum omitteret, ad veteris quoque teſta-

Alia Lutheri ſacrilegia in Canonem Scrip. Pręfat. in epiſt. D. Iac

teſtamenti Canonem inuolauit. Vnde & libros Machabæorum aboleuit, Iudæorum ſic malens audire Synogogã, teſte Anguſt. de ciuitate Dei libro 18. cap. 36. quàm Chriſtianam ſequi Eccleſiam.

DVB. Narraſti copioſè ſacrilega Lutheri auſa in violãdo atque mutilando ſacro Scripturarum Canone, tot ei libros amputando. Nunc animus mihi audire geſtit, quod dudum de adulteratis ac peruerſis reliquis Scripturis promittebas.

CON. Iſtud eius flagitium libellis iã pridem æditis Saxoniæ demonſtrauit D. Hieronymus Emſerus. Idem nuper V. Cl. Fred. Staphylus, qui iſtorum Euangelicorum fraudibus multos per annos à via veritatis ſeductus, Diuino tãdem indulgentia ad Catholicam reuerſus Eccleſiam, Orbi toti ſolis luce oſtendit manifeſtius. Georgius VVicelius quoque hæc ſacrilegia Luthero exprobrauit, & alij non pauci: vnde, ſi tibi nõ fuerit iniucundum, loca aliquot mutua-

Sacrilegia Lutheri à quibus annotata.

placet,reperto atque in lucem eruto) à vera Germanaque lectione detorſit, aut deprauauit. Nã ſi corruptelas eius nouo teſtamento ſuo,quod Germanicè vertit,aſſutas & inſperſas ſupputare fuerit animus, centena aliqua multa (inquit)Staphylus reperias, vbi textũ ipſum miſerandum in modum corrupit,alibi addens,alibi demens,Scripturasque diuinas hunc in modum vel truncauit, vel aſſuendo quædam addidit,quæ abominandas ſuas hæreſes inductis pulchris coloribus fucarét. Imò profitetur diſertè D. Hiero. Emſerus pręfat.Annotationum in Nouũ teſta. Lutheri,hunc pſeudoprophetam omnibus ferè libris ſingulíſque propè capitibus Biblia falſaſſe, ac ferè mille quadringentos errores hęreticos, mendaciaque occultauiſſe atq; immiſcuiſſe. Alij plures, alij pauciores annotarunt Lutheri errores.Ex tanto igitur falſitatum corruptelarum,adulteriórum,deprauationumque aceruo híc pro temporis lociq́ue ratione nonnulla commemo-

An.1521. Luther' aggreditũ nouũ teſta. p uertẽdo deprauare.

Corrupte læ Lutheri innumeræ.

Apolo.parte 2.

Centuriæ aliquot corruptelarum per Lutherum Scripturis intextę.

Bey Vierzehn hundert ketzerlicher irthumb vñ lughen.

memorabo. Quæ autem illi pij viri in Lutheri verſionem ſcribunt, non de prima, ſecundã, aut tertia, accipiendũ æſtimo, ſed de poſteriorib. quoque ædi tionibus, quibus agnoſcit Lutherus ſe priores caſtigaſſe, erroreſque ſuos emẽ daſſe, hoc eſt, vti habet rei veritas, priores errores poſterioribus verſionibus deteriores feciſſe, ſuamque priorem ver ſionem plurimis locis variaſſe, quemad modum videre eſt tabella verſioni noui teſtamenti D. Emſſeri præfixa. Certè Lutherum in vertendo non Euange liſtæ præſtitiſſe officium, vel vnus demonſtret Bucerus, qui Dialogo contra Melanthonẽ, ait Lutheri lapſus in vertendis explanandiſque ſcripturis mani feſtos eſſe, nec paucos. Quinetiã Oſian drici Luthero non verentur obijcere loca Scripturarum ab ipſo magna (inquiunt) falſitate & dolo interpretata. Imò ſi quam meretur Lutherus fidem, hîc ſanè ſuis de verſionibus veritatem profeſſus, meretur longè maximam. fa tetur ergo poſt annos prope 20. quàm pri-

Errores ſuæ verſionis Lutherus agnoſcit ſeſe caſtigaſſe reuera deteriores feciſſe.

Bucerus Lutheri verſionem reprehendit.

Oſiandriani Luthero exprobrãt falſitatẽ & dolũ vt ait Confeſſ. Mãſueldt.

primam inuulgaſſet æditionem, non ſe modò, ſed etiam SanctumPagninum, atque Munſterum crebrò erraſſe in ſua ex Hebræo tranſlatione, quòd Rabbinorum gloſſis nimium (inquit) crediderit. Verùm hæc alterius fuerint loci. Nos nunc breuem colligamus catalogum locorũ ab iſto nouo Euangeliſta deprauatorum atque peruerſorum.

Palinodia Lutheri de ſua Bibliorũ verſione, qua ſeſe frequenter erraſſe fatetur. Pręfat. in Biblia

Quum bonis operibus Lutherus bellum indixiſſet, potiſſimũ homo bonorum operum expers, qui docebat omnia bona opera eſſe peccata, vide mihi quàm ſuæ anticipatæ opinioni conformiter plurima verbi Dei loca deprauarit & adulterarit. Illud enim D. Pauli ad Philemonem:

Cap. 11. Catalogus locorum à Luthero deprauatorum.

.1. In agnitione omnis operis boni, voce Operis expoliauit: quę tamen eſt in æditione Græca Complutenſi, & alijs caſtigatiſſ. Græcis, ſicuti & plurimis vetuſtiſſimis latinis Roberti.

Loca de operibus bonis.

.2. Illud Iacobi, Oſtende mihi fidẽ tuã ſine operibus, Lutherus deprauauit; Oſtende mihi fidem cum tuis operibus,

Rurſus cùm operum bonorum neceſſi
tatem videret à D.Petro præſcriptã.

Certam (inquit) veſtram vocationẽ
.3. facite per opera bona,

Lutherus operum hoſtis totum il-
lud, Per opera bona omiſit. Vt ſuã por
rò fidem nouitiã, quam ſolam iactat ſi-
.4. ne operibus iuſtificare, ſtatueret, cùm
Loca de Sola fide in verbo Dei nuſquam legeret quod
iuſtificãte. ſomniarat, Auſus eſt illi D. Pauli loco
ad Ro.3. de ſuo aſſuere: Solum arbitra-
mur hominem iuſtificari ſolum per fi-
on des geſetzes dem ſine opere legis.

vverck allein Cæterum quia omnia hominum o-
durch den glau- pera ſomniarat peccata, coactus eſt &
ben. Ita editio huic ſomnui idonea quædam ſibi fin-
An. 34. gere Verbi Dei teſtimonia. Illud ergo
Pauli Rom. tertio.

Omnes enim peccauerunt.

.5. Lutherus peruertit, Omnes enim
Loca de operibus ſunt peccatores, cùm lõgè aliud ſit pec
noſtris an caſſe omnes, aliud, omnes eſſe peccato
peccata. res, quia hæc, ait Baptizatis Paulus, fui-
ſtis, ſed abluti eſtis, ſanctificati eſtis,
1 Cor 6. iuſtificati eſtis.

Sic

Sic & Illud Iudæ.

Qui poteſt vos conſeruare ſine peccato, Lutherus peccati patronus, iuſtitiæ oſor, peccatum nolens homini abeſſe, ſed ſemper dominari peruertit, reddēs ohn anſtos .i. ſine oppugnatiōe. Cū Deus à peccato ſuos ſeruet, ſed non à tētatione, cum qua facit ſalutis fructū. Hanc Chriſtianorum perfectionem, quæ peccatum omne, quòd regno excludit, vincat atque propulſet, cùm ſuo dogmati ex diametro videret pugnantem, maluit vocem Paulinam ſuo detrahere textui, quàm Germanam lectoribus exhibere Apoſtoli ſententiam. Quod enim Paulus Epheſijs ſcribit. .6.

Accipite armaturā Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare, Lutherus vocem Perfecti omiſit, quę vt eſt in omnibus Latinis, ita in omnibus quoq; Græcis ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι, In omnibus perfecti, ſiue vt quędam Vet. Latina habent, omnibus perfectis ſtare, quod manifeſtius Luthe .r.

ri dogma de iuſtitiæ Chriſtianæ imperfectione ſubuertit. Callidè ergo, imò ſacrilegè hāc ſuffuratur vocem, reddens, Vt in omnibus, quę agitis poſſitis ſtare.

.8. Sic cùm ſeſe & ſuos omnes, quos dicit peccato ſemper contaminatos, cælo videret excludendos, quia ſcriptum eſt Apoc. 21. Non intrabit in eā aliquid coinquinatū, Lutherus obſcuriſſima populis voce deprauauit, Nihil cōmune, vt peccatorum maculas, quas ſemper omnibus adeſſe fingit, ſimplicibus occultaret. Inexercitatis enim vox Cōmune, nunquam videatur peccatorum ſordes occultare.

Rurſus vt nihil præter Scripturā co-
.9. geretur pro Verbo Dei agnoſcere, aut ſuſcipere, illum D. Petri in Eſaiæ dictū, Verbum Domini manet in æternum,
1. Pet. 1. commentarium, hoc eſt autem Verbū Domini quod vobis eſt Euangelizatū, non dubitauit Lutherus ſua prima verſione amputare, vti teſtes oculati nobis affirmant? Certè id diſertè D. Emſerus teſtatur.

Omiſſa

Omiſſa verò à Luthero ad ſuorum 10
dogmatum confirmationem, quíſnam
paruo complectatur catalogo? Adulte- Omiſſa à
ria & ſcortationes animo voluens, illud Luthero.
D. Pauli ad Theſſalonicẽſes 4. Vt abſti-
neatis vos à fornicatione, prorſus omi-
ſit. Cui enim hoc Paulinum mandatũ
ob oculos verſatur, quî fiat vt iſtius pſeu-
doapoſtoli legẽ nouã animo cõplecta-
tur, Si vxor nolit, ancilla venito? Sic
enim ſtatuit iſte Apoſtolus Tom. ſexto
fol. 77. concione ad populum habita.

Quia Iouinianiſta ſacrilegis faue- 11
bat nuptijs illarum Dei adulterarum
(Sanctimoniales dico & Monachos &
clericos, voti continẽtię reos) illud Pau
li. 1. Timoth. 5, de voti violati reis viduis
quod primam fidem irritam feciſſent,
non de voto cum Veteri & vera Chri-
ſti Eccleſia, ſed de fide in Chriſtũ viola-
ta & abnegata exponendum vult.

Rurſus illud. 1. Cor. 9. Nunquid nõ 12.
poteſtatẽ habem⁹ ſororẽ mulierẽ circũ
ducendi, detorquet ſubans iſte aper in Ein ſvveſter Zum
ſororẽ cõiugalẽ, quę vſibus ſeruiat con vveib

cubit9. Ad hęc nequid ſuperſit ſcrupuli quin nouus hic Euangeliſta non aliud ſua iſthac ſpectarit noua verſione toties recocta, toties variata, ſed vix vnquam in melius, quàm verum purum putum Dei verbum Euangelicum adulterare, peruertere, deprauare, vnum aut alterum promemus, locum ad ea quæ agũtur concludenda.

Locus adiectione deprauatus

Nur, id eſt niſi, ſiue tantum.

Legem Moſaycam totam Lutherus vna ſua vocula adiecta vult abolere.

Cùm longè alium legis Moſaycæ vſũ inuehere ſtatuiſſet, quàm hactenus vniuerſa cognouiſſet Catholica Dei Eccleſia, illud Apoſt. ad Rom. 3. Per legem cognitio peccati, deprauauit adijciendo Solum. Sic enim legis quendã agnouit vſum: ſed ſuo commento ſenſum deprauauit Apoſtoli, qui hoc loco non agit de hoc tantum legis vſu.

.14.

Vt legis illius Diuinæ per Moyſen Patribus datæ obligationem ſeſe ſuo adulterio atque corruptela perſuaſum habuit pſeudoapoſtolus Lutherus abo leuiſſe atq; Chriſtianorum animis ex cuſſiſſe: ita illum Actorum 3. locum deprauans, Ad horam orationis nonam,

ſe

ſe omnes Eccleſiæ conſtitutiones ſe- mel ſuſtuliſſe credidit. Quòd enim Spi ritus Sanctus Apoſtolos obſeruaſſe te- ſtatur ad templum orationis cauſa ac- ceſſiſſe certa diei hora, puta hora oratio nis nona, ille peruertit eos aſcendiſſe ſub horam nonam ad orandum.

Certum orandi tẽpus a Luthero ſublatum.

Hac enim corruptela ſua non mo- dò omnes ſuſtulit horas, quas priſco de more dicimus & obſeruamus Canoni- cas à certo precandi & orandi tempo- re: ſed omnem prorſus abolere voluit comprecandi ſtato tempore conſuetu dinem, vt videlicet ſublata certi tempo ris obligatione, carnalem quandam nũ quam orãdi induceret libertatẽ, quòd nunc, prô dolor, nimis inualeſcere vi- demus. Si qui enim iſtius farinę ad tem plum adeunt, magis ſtudendi quàm o- randi animæ ſuos corruptiſſimos tantũ volunt libellos.

Iam ſublato ſtato quoque orandi tempore, vti & Decalogi obligatione per falſam libertatis ſpeciem, prorſus ſe mel omne bonorum operum meritũ

Bonorũm operum meritum quomodo Lutherus ſuſtulerit.

abolere eſt aggreſſus. Huic ſuo nouo dogmati verba D. Petri ſeruire cogit, ſed adulterata. Cùm teſte D. Luca Iudęos ad illius claudi Act. 3. ſanationem obſtupefactos Petrus percunctatur, cur in ſeſe oculos habeant coniectos, quaſi id ſua effecerit poteſtate aut virtute, ſiue etiam pietate. Lutherus omne aboliturus meritum, loco potentiæ aut poteſtatis ſuffarcinauit meritum: Vt ſicuti Petrus negat ſtupendum hoc miraculū non ſua Apoſtolica factum virtute aut poteſtate, quæ non eſſet ex Chriſti dono: ita quoque iuxta Lutherum, nullum Apoſtolorum fuiſſe meritum affirmet.

Poteſtatē Lutherus peruertit in meritū, vt omne aboleret operis boni meritum.

.16. Eiuſdem corruptelæ clariſſimū eſt exemplum, quòd illud Pauli. 1. Tim. 4. cùm impoſitione manuum presbyteri in longè alium à vero ſenſum deprauauit. Cùm enim ex Pauli verbo liqueat, Ordinationis Sacramentum olim ex Apoſtolorum traditione non niſi preſbyterorum noui teſtamenti miniſterio collatum fuiſſe, nouus hic Euangeliſta ſuos

Ordinationis ſacramentum qua ratione Lutherus ad Laicos ſeniores tranſcripſerit.

ſuos ſubſtituit neſcio quos ſeniores, quibus per Euangelicam ſcilicet adulationem munus tribuit Apoſtolicum. Sed quid mirum, cùm & mulierculis idipſum conceſſerit, adeoque ipſe manus presbyteris ordinandis imponere non dubitauit, teſte Iuſto Iona, atque Michaele Cælio de eius exitu?

Lutherus audebat ſacerdotes ordinare.

Sicuti ſuperiori loco planè ordinem .17.
ſuſtulit Eccleſiaſticum, Sacerdotibus ereptam ordinandi poteſtatem ſuis laicis Senioribus attribuens: ita alibi omnes ſubuertit Ciuiles leges. Cùm enim ſeditionem Germaniæ ſuæ moueret ſanguinariam, quam ſtantibus legibus inuehere non potuit, nõ alia id melius videbatur faciendum via, quàm ſi leges Reipub. nerui, ſemel eſſent abolitæ. Iſti ſuo furioſo dogmati ſeruire coëgit Paulum, cùm verba Secundum elementa mundi, peruertendo deprauaret, Secundũ leges mundi. ¶ Quòd illud Chriſti, Caro non prodeſt quidquàm. Lutherus reddidit, **das fleiſch iſt kein nutz/** Zvvinglius reſponſ. 1. exagitans manifeſtum

Leges omnes ciuiles quomodo Lutherus ſuſtulerit,

Nach der vvelt ſatzunghen.

Coloſſ. 2.

Elementa mundi Lutherus peruertit in leges vt Rempubl. legibus

exueret, hoc eſt euerteret. ſtum & publicum S. Scripturæ corruptorem & adulteratorem clamat. Vide Confeſſ. Tigurinorum.

18. Articulũ Lutherus facit demõſtratiuũ.

Inter omnes autem adulterorum atque corruptelarum ſpecies, quas nũc ex peruerſa Lutheri verſione recenſuimus, illa ſanè non eſt poſtremo loco habenda, qua veteres abolitáſque olim hæreſes nunc reſuſcitare aggreditur. Quod enim veteres hęretici. Gal. 4 ad ſuum dogma ſtatuendum deprauarant, pro illo factum ex muliere, legendum vertentes natum ex muliere, etiam Lutherus ſua iſthac noua æditione renouare audebat, factum ſub lege, natũ ex muliere: planè priſcis illis aſtipulatus: hæreticis, qui teſte Beda homil. 50. pro factus adulterarunt natus, vt ſic veram Chriſti ex Maria incarnationẽ abolerent. Agnoſcíſne tandem mi Dubitãti Spiritum illum Lutheri magiſtrum, qui violato Dei verbo, amputatis ei libris aliquot epiſtolisq́;, poſt etiam reliquas Scripturas auſus eſt peruertendo deprauare, corrumpere, adulterare?

DVB. Demiror ecquid ad iſthæc præ-

clara ſui prophetæ tertij Eliæ facinora reſpodeant diſcipuli, an ipſos iſtorum non diſpudeat? an eos talem ſequi non pigeat ſacrilegum, Verbi Dei expilatorem, adulterum, corruptorem? CON. Adeò non pudet, vt magiſtri flagitia imitari malint, quàm effugere, nedum emẽdare. Cùm annis abhinc pauculis. Cl. V. Freder. Staphylus iſtiuſmodi varia obieciſſet crimina, ea quidem libello in vulgus ſparſo refutare aggrediebatur Philipp. Melanthon: ſed ad hæc ſcripturarum adulteria ab illo cõmemorata ne verbulum quidem.

Verùm hoc flagitio, imò ſacrilegio diſſimulato, rhetoricatur de vtilitate verſionis Luthericæ in linguam Germanicam, quam ait eſſe quibuſdã theſaurum longè gratiſſimum.

Quam eandem verſionem, inquit, teſtari poſſunt docti optima fide factã eſſe, & tu ipſe, ait ad Staphylum, noſti quanta fuerit diligentia in eo labore. Sed hanc ſuam affirmationem mox excipit digreſſione ad eam quæſtionem, an

Verſio Lutheri an bona fide reddita quod ait Melãchthon.

an libri ſacri ſint omnibus legendi. Cæterum illud operæprecium eſt obſeruare Melanhtonis mendacium, quòd ait doctos teſtari poſſe, optima fide factam eſſe Lutheri verſionem: cùm ipſe Lutherus præfat. in Bibl. agnoſcat, ſeſe, vti & Munſterum & Pagninũ, crebrò erraſſe. Iam præter has Scripturarũ manifeſtas corruptelas, deprauationes, adulteria dudum adducta, vel vnus Bucerus arguat Melanthonis mendacium qui Lutheri lapſus in vertendis Scripturis affirmat eſſe manifeſtos, eoſque minimè paucos. Imò deplorat Stoltzius in Defen. Lutheri, Sacramentarios quibus poſſunt ſannis verſionem eius Biblicam & commentarios carpere. Ad hæc Oſiandrici Lutheri interpretationem Bibliorum de magna infamare nõ dubitant falſitate, vt, inquiunt, & dolo. Quid, quòd VVicelium, alioſq; errata Luthericæ verſionis collegiſſe ibidem adfirmat Melanthon. Quo ergo ore dixerit optima fide eſſe factam, quam dãnat Bucerus? quam Sacramentarij & Oſian-

Melanchthonis vanitatem, præter alios vel ipſa Lutherus redarguit.

Dialogo contra Melanchthonem.

Ita in confeſſ. Mansfeld.

Oſiandrici magnæ accuſant falſitatis, adeoque doli? quam tot docti viri reprehendunt? quam tot loca adulterata infamant? quam ipſe denique Lutherus agnouit crebris erroribus non minus quàm Munſteri aut Sanctis Pagnini contaminatam, adeò vt Lutherus ipſe ſecundam æditionem ita variarit, vt quidam vel ex ſolo Matthæo annotarit loca. 33. à Luthero mutata? Quò verò eundem agnoſcas in Lutheri Diſcipulis alijſque Euangelicis ſpiritum, qui Lutherum erudiuit, mendacij magiſtrum, præter varia veterum Patrũ teſtimonia detorta, deprauata, corrupta, adulterata, vna Confeſſio Auguſtana, cùm Apologia ſolis luce declaret maniſeſtius, quæ variam in faciem deformata iactitatur eſſe illa Carolo Im. Auguſtæ An. 30. oblata, cùm ex diametro à vera diſſideat, quemadmodum aliàs dicetur aptius. Nunc enim Verbũ Dei per Euangelicos eſſe adulteratum demonſtramus. Quod dudum de Luthero fuit oſtenſum, Caluinus Michaelem

Cap. 12. Alios quoque Euangelicos deprauare et peruertere ſcripta tam Diuina q̃ humana.

Iſtud falſi crimen Illiricus obijcit Melanchthoni: et diſertè Heshuſij agnoſcit flagitium, lib. de præſen. corpor. in cœna.

Ser-

Seruetus quomodo Biblia deprauarit. Acta Serueti folio 161. et 222.

Seruetum eiuſdẽ inſimulat ſacrilegij: quòd quędam Eſaiæ teſtimonia delendo corruperit. Rurſus quod anno 42. Biblia Lugdunenſia ſuis ſcholijs adulterarit. Sebaſtianum verò Caſtalionem Theodorus Beza atrociſſimè ſanè, etſi ſuppreſſo nomine, criminatur quod ſua in verſione quædam (inquit) ſacrilega audacia detrahit, additq́; Rurſus quædam deprauat,peruertit,corrupit, quemadmodum in No. teſt. annotationibus videre eſt fol.190.689.702, 678.700. Baſileæ apud Barb.an.59.

Sebaſt.Caſtalionis verſionem Beza grauiſs. criminatur.

Bezæ verſionem accuſat Caſtellio.

Anglicana verſio quàm fuerit adulterata.

Quid his reſponderit Caſtellio, itemque quid Bezæ talionis loco nõ obiecerit modò,ſed exemplis luculentis conuicerit,alibi dicemus fuſius.Iã Anglicanam noui teſt.verſionem quàm fœdè corruperint illi duo Apoſtatæ Angli interpretes,olim.R.Cuthebertus Tonſtallus Londinenſis Epiſcopus,ſuis demonſtrauit pro concione,adfirmans ſe ſe ſuprà duo milia deprauationum atq; peruerſionum vno illo in opere deprehendiſſe.Noſtratium porrò verſionum

num vitia omitto, ꝙ ſint vt innumera, ita in dies varia magis ac varia. Cæterum vt res omnis extra controuerſiam ſit, vnum promemus exemplum, quod meridiana luce clarius iſtud Euangelicorum ſtudium minimè Euangelicum Orbi demonſtret. Cùm peccatis excæcati in reprobam ſint traditi mentem, acceptæ peccatorum priſtinorũ veniæ obliti, maxima cum Chriſti Saluatoris iniuria ſimul & blaſphemia, omnia Chriſtianorum etiam opera quantumuis bona, volunt eſſe peccata, quò ſic vel proprio iudicio condemnati æternùm pereant. Nouæ iſti blaſphemiæ quia verbi Dei deeſt teſtimonium, audi quæſo quánã arte ſuum ſtatuere conentur figmentum. Ex Hebręo enim ſe ſe vertere mentiuntur: Tibi ſolùm pecco, hoc eſt, ait Brentius, quicquid ago, pecco. Sic & Melanthon locis Cõ. an. 52. Iſti cùm hebraïſmi non omninò fuerint rudes, contra artem omnem, contra cõſcientiã vocę Soli peruertũt in tãtummodo. Eſt enim in Hebræo clarius quàm

Germãica et Gallica noua Teſtamẽta, quàm ſint corrupta.

Nouis ſuis dogmatibus nouas ex Hebręo ac Græco fingũt verſiones cum fonte ipſo pungnãtes

Pſalmos corrumpunt Euãgelici.

Tibi ſolũ pecco.

quàm vt vel rudimẽtarius ignoret. Tibi ſoli peccaui לְךָ לְבַדְּךָ, Eiuſdem perfidię eſt illud Zvvinglij, Verbũ caro facta eſt: Qui ſcribens contra Lutherum nolebat ſimpliciter (inquit Lutherus lib. de Concil.) legi, Verbum factum eſt, ſed facta eſt. Ratio, quia Deus nõ poteſt mutari in corpus. Sed hoc de loco inferius. Tandémne Dubitanti conſpicis, Verbũ Dei per Lutherum alioſque Euangelicos reſtitúmne ſit, an adulteratum? inſtauratũ an corruptũ et deprauatũ?

Verbum caro facta eſt, vertit Zvvinglius.

DVB. Si olim Marcion veteribus dictus fuit Mus Ponticus, quòd pauca Scripturarum arroſiſſet loca, ſuiſque Dogmatibus diſſentientia deprauarat, equidem non video quodnam iſtis Lutheri aliorumque nefarijs flagitijs abominandiſque ſacrilegijs dignum inueniatur vocabulum, quibus non modò Scripturas aliquot vocibus conati ſunt corrũpere, peruertere, adulterare: verumetiam epiſtolis, totis, adeòque libris compluribus accidere, decurtare, expilare.

CONS.

CON. De nomine non eſt quod labo remus anxij. Viderint iudices an Stellionatus, an aliud ſit crimen, Nobis aliud eſt in præſentiarum inſtitutũ, vt tu ſemel iſtis Dubitationum vndis erẽ ptus atque erutus, perſpicuè agnoſcas, quàm verè ſit Verbum Dei per Lutherum Germanijs non reſtitutum, ſed adulteratum, atque more priſcorũ hæreticorum corruptum. Vti enim olim Theodorus Coriarius Scripturis diuinis authoritatem abrogauit, & eas quas ipſemet recepit corrupit: ſic & Lutherum feciſſe vides, quò vtrobique eundem agnoſcas Spiritum illum homicidam, & adulterum magiſtrum.

DVB. Poſſetne hoc etiam aliunde cõ monſtrari?

CON. Certè, ſi alia quoque ab eo con ſideremus renouata dogmata.

DVB. Demiror num præter dicta nuper, alia quoque Lutherus innouando deprauarit?

CON. Quòd de impio dixit Sp. Sanctus, quòd tanquam mare feruet, hoc

Alia Religionis dogmata per Lutherum deprauata.

in Luthero videre eſt. Non enim contentus puriſſimum Chriſti lauacrũ S. Baptiſmum turbaſſe, Spiritum Chriſti verè mundantem & ſanctificantẽ negando atque exturbando, ad alia quoque Chriſti Sacramenta conuerſus, impuro, imò rabido illa ore dilaniauit. Verùm hæc paucis exponemus.

Matrimonium Christianum per Lutherum aliósque Euangelicos re vera ſublatum et abolitum.

Poſteaquàm Chriſto, eiúſque ſeruis, Prępoſitis, Epiſcopis, ſuiſque ſuperioribus iuratam negare obſtinato animo conſtituiſſet obedientiã, totus Sathanæ traditus ex ſpirituali carnalis factus, matrimonium vt ſibi ſuiſque ſimilibus ſubantibus porcis conuenientius commenadret, initio illi Sacramenti nomẽ cum Armenis detraxit. Nam humanũ eſſe inuentum docet Capt. Babylonica. Mox cum Iouiniano benè curata cute Gallo, Virginitati præpoſuit. Imò eã in libidinẽ homo ſalaciſſimè mox exarſit, vt concubitum doceret non modò æquè ac cibum potumq́ue neceſſariũ: ſed etiam vtrunque à Deo eſſe præceptum, Epiſtola ad Præpoſitum Luneburg.

burg. Imò adeò Mahumeticè coniugatis ſuis ſuïbus ad ſubandū libidinis fræna laxauit, vt impudentiſſimis verbis iſte Chriſti, quem ſeſe iactat, Euangeliſta & Elias tertius legem tulerit Sardanapalicam, Vxor ſi nolit, ancilla venito. Sic enim extat ad verbum in ſermone Lutheri. Cæterum ne quis tam Euāgelicæ legi credat deeſſe cauſam, cur non pari datur dedecori (ait epiſt. ad Præpoſ. Luneburg) vxorem ducere, & cibum potumúe ſumere, cum vtrunq; fieri cogat neceſſitas, & Deus vtrunq; ex æquo præcipiat. Iſtam beluinam concumbendi ſubandique animo ſuo carnali perſuaſam neceſſitatem ſuo vt comprobaret exemplo, poſt varios cōtra vota Deo facta libellos, quibus ſe alioſque Apoſtatas ſui voti reos legibus ſolueret, atque ad illegitimas pelliceret nuptias, veraq́ue, vti Canon appellat Chriſti adulteria, bellam illam Catherinam iam annos aliquot Vuittenbergæ varia per ſtudióſorum oſcula volutatam ſibi vxorem duxit. Imò ante biennium

To. ſexto foli. 77.

Conc. Carthag. 4. Cano. vlt.

Lutheri inceſtę nuptię an 25.

primo illi coniugato Sacerdoti Carolſtadio non ſolum epithalamium cecinit Euangelicum: ſed laſciuus veneris cultor Miſſam quoq;,ſi Superis placet, nouam iſtis finxit nuptijs, ne res tam abominanda,& apud Chriſtianos omnes ſemper inaudita, immortali quoque apud Germanos careret teſtimonio. Iſthæc aliaq; id genus plurima ex Ioanne Huſſio,alijſque hæreticis mutuatus Lutherus in Orbē euomuit: quę ſi quis prudenter piéque,pro eo atque Dei Opt.maieſtas poſtulat, cōſideret, dubitare nequit,quin nunc impletum ſit,quod olim Eccleſiæ Paulus Apoſtolus prophetauit,Intrabunt Lupi rapaces in vos,nō parcentes gregi,& ex vobiſipſis conſurgent viri loquentes peruerſa,vt abducāt diſcipulos poſt ſe. Sic enim ex nobis,hoc eſt,ex noſtris monachis Deo quōdam deuotis, Lutherus, Bucerus,Oecolampadius: ex Sacerdotibus Carolſtadius, Zvvinglius, Brentius: Ex foro etiam ne quid ſaltandæ iſti fabulæ deeſſet, Caluinus, Molinæus,

Carolſtadij inceſtę nuptię ſicticia Lutheri miſſa celebratę. An. 23.

Lutherus vnde ſua ex ſuxerit venenata dogmata.

Act. 20 Lupos varios in Chriſti oues graſſari.

næus, Ottomannus, & ille tam nobilis ſcelere Beza, vt nunc illam plebeculæ aphyam ſilentio prætercam Anabaptiſtarum, Zvvencfeldianorum Libertinorum: ex nobis, inquam, iſti omnes Lupi rapaces egreſſi, iam miſerrimè Chriſti gregem diripiunt, dilaniant, deuorant, donec Deus Opt. ſua tandem pietate victus noſtrique miſertus, idoneos Eccleſię ſuę ſpōſę dilectiſſ. reddat Paſtores, noſtris aſſiduè peccatis depulſos, qui erraticas illas reuocēt diſſipatas colligāt, ſemilaceras ſanēt, ſemineces ac propè deuoratas viuificent ſaluandas.

DVB. Optarim nunc Conſtanti, poſt iſthæc Lutheri nouata dogmata, in Chriſtum cùm iniuria, tum blaſphema poſt eius in verbum Dei ſcriptum ſacrilega adulteria, poſt impias ſuppilationes atque nefarias corruptelas, audire tandem noui iſtius Euangelij fructus pernicioſaſque Germanijs per eum inflictas calamitates. Epilogus lib. 1. cum tranſitione ad ſecundum.

CON. Huc & ego propero, niſi videbitur antè paucis commemorandū, quæ

nam ex Lutheri ſpiritu: aut verius ex Apocalyptici iſtius Draconis ab Euangeliſta prædicti veneno orbi prodierint ſectę, quæ item priſcæ hæreſes per eum eiuſque diſcipulos ſint renouatæ.

DVB. De his breuiter audire nō fuerit ingratum, niſi te nimium iſthæc diutina fatiget deambulatio.

CON. Si libet hîc conſideamus, aut ſi mauis ad limpidum hoc Viuarium ſtātes procumbamus. Nam cùm obambulare cum Peripateticis non licet, ſtare malo, quàm deſidere: quod valetudini ſtudioſorum hominum hoc illo magis obeſſe tradant medici.

DVB. Equidem fatigatus ſedere malo, quòd ſic ſuauius fatigatum quieſcat corpus.

CON. Aliā tu vitæ rationē ſequeris, quā nō ita facilè hoc vel illud offendat. Sed quia vtrumque noſtrum plus ſatis video exercitatum: craſtinum ſi videbitur diem ad animorum calamitates nouo iſthoc Euāgelio Germanijs Gallijſque per Sectarios inuectas, contemplandas demus. DVB.

DVB. Placet ſanè quod ſuades. Nã & interiecta noctis quies nos rebus adeò triſtibus tetriciſque, ac, prô dolor, nimiũ tragicis dabit alacriores. Vale igitur incolumis.

CON. Et tu valebis in craſtinum, fauſtam noctem tibi Chriſtus concedat propitius. Cras ſi te hîc offendero, pro virili promiſſa præſtabo.

DVB. Ita conſtitutum habeo, nec per me ſtabit, quin fiat quod diximus. Vale.

FINIS LIBRI PRIMI DIALOGOrum *Dubitantij de uera per Chriſti Euangelium & Salutis uia.*

LIBER SECVNDVS DIALOGORVM DE VERBO DEI PER VARIAS EVANgelicorum ſectas adulterato, per Iudaiſmum atque Mahumetiſmum Germanijs Gallijſque inuectum, contaminato ac deprauato.

DVBITANT.

QVòd te iſthic ad limpidiſſimū iuxtà ac amœniſſimū viuariū vti addixeras offendam, gaudeo. Cœptum heri perge, quæſo, præſtare promiſſum.

CON. Equidem, meo non defuerim officio, ſi quid tuę ſaluti promouendę adferam vnquam idoneum.

DVB. Iſthoc ſeculo tot variarū opinionum vndis procelloſo atq; periculoſo, nihil mihi perſuaſerim ſalutarius, q̄ inter adeò varias Euangelicorum factiones, rectam certamque ſcire ac tenere ſalutis ęternę per Chriſti Euangelium viam. Hanc mihi porrò demonſtrare obſecro perge.

CON.

CON. Hæc ſeſe prodet ipſa facilè, vbi iſtius noui Euangelij fructus, ſectas varias, calamitates incredibiles, iam nũc Germanijs Gallijſq; inuectas perſtrinxerimus; quibus Deus opti. noſtris Catholicorum, imprimis verò Eccleſiaſticorũ flagitijs iuſtiſſimè offenſis, nũc temporis ſuam exagitari, ac tantum nõ dilacerari ſinit Eccleſiam. Poſteaquam enim Sathan Dei opt. permiſſu, peccatis Chriſtiani populi ita efflagitãtibus, horribilem iſtum in Catholicam Chriſti Eccleſiam impetũ facere fuit aggreſſus, varijs eam modis oppugnare non deſinit. Si enim vna non ſuccedit via, aliam tentat, mox deinde aliam & aliã, donec tandem aliqua miſeros quàm plurimos in ſuam pertrahat æternæ perditionis naſſam; Sicuti enim vides hoc in viuario piſcibus varios tendi laqueos, hic ſagenam minitari periculũ, illic pueros hamo inſidiantes, alibi naſſas tendiculáſque latitantes: rurſus varios illis mergos, quos Scholuaros dici mus, præſentiſſimam adferre incautis

Cur ſectę tam varię nunc graſſentur.

perniciem,quòd ſub aquas ingreſſi natitantes & diſcurſantes imò de fundo rapiunt, quos apprehenſis roſtro, anguillis emergentes vides tandem, licet reluctantes & criſpantes deglutire: Sic ille humani generis hoſtis implacabilis Sathan,non deſinit omnes attentare rationes, quibus miſeras à Catholico Chriſti grege auulſas ouiculas rabidi more lupi diſpergat, rapiat, perdat. Ad hanc rem ſibi quidem,quo eſt in Chriſtianos infeſtiſſimo odio, vtiliter, illis verò exitialiter conficiendam nullum nouit.Veterator hoc tempore ſtratagema aptius, quàm varia Euangelij titulo ſpargere doctrinarum genera mirè in ſpeciem plauſibilia:quorum ſaltē aliquo incautos fallat,imperitiſque fucum faciat.Ex tamvarijs enim erroribus ad plebeculæ adulationem & carnalium hominum gratiam Euangelij Larua renouatis facilè aut hic aut ille arrideat, & applauſum eblandiatur. Si enim animus ab adulterio aut diuortio abhorret , non ita ab eſuris:Si ab Anabap-

Quantum Diaboli ſtudiū ad diſpergendum Chriſti gregem.

Anabaptiſmo,non ita à Caluiniſmo. Si ab hoc quoque,non ita à puriore illo Lutheraniſmo, aut forte à Libertiniſmo,aut alio quopiam laqueo Euangelico. Omnes enim Veterator ille pertẽtat fallendi rationes. Sed quæ eſt Dei opt. benigniſſimíque patris ſuos in filios inexhauſta pietas, hoc ipſum diaboli commentum, quod in hos inſtituit machinatuſque eſt multò callidiſſimum iuxtà ac pernicioſiſſimum,id ille ſuis electis vertit in bonum. Quòd enim obiter dudum diximus,hinc te liquidò deprehenſurũ confidimus, Deũ opt. etſi populo ſuo iuſtiſſimè iratiſſimus haſce omnium ſanè flagellorum ſuorum acerbiſſimas inflixerit plagas, quibus tot pereunt animæ,quot nouis iſtis erroribus moriuntur infectæ: tamen electis ſuis ouiculis hoc admiſcuiſſe remedij,vnde admonitæ illas pſeudo heliæ Lutheri,& aliorum pſeudoeuangelicorum ad vnum omnium abominationes facilè effugiant, quòd mutuo inter ſe diſſidio mox ab initio, & quo vlte-

CAP. II.

Remediũ contra ſectas eſt tam varia ſectarum diuerſitas quarum quęlibet alteram hereſios condẽnat.

vlterius,hoc magis produnt manifeſtè quo agitentur ſpiritu: num illo Chriſti,qui non diſſenſionis, ſed pacis eſt Deus: an illo verius Antichriſti,qui omnis diſcordiæ author contra Chriſtũ ſuo Domino diabolo varias colligit Synagogas.Vt enim ille Chriſti ſpiritus veræ Eccleſiæ Dei Catholicæ promiſſus fideles omnes vnius facit cordis & animæ,hoc eſt,eiuſdem fidei, atq; de Deo rebúſque diuinis ſentẽtiæ,ſic vt de eiſdẽ oẽs ſemper dicãt ſentiántq; eadẽ :ita non poteſt nõ eſſe Antichriſti ſpiritus, qui à fidei vnitate ad varias adeò ſectas, ab vna ChriſtiEccleſia in diuerſas adeò Synagogas variè adeò diſſectas inuitat, ſeducit,inſtigat.hoc autem Antichriſti ſpiritu incõſtãtię omnis atq; contẽtionis magiſtro vt certũ eſt tã varias agitari Euangelicorum factiones, cum vera multa diſſonantia eſſe nequeant,ſed tã vna eſt veritas,quàm Deus eſt vnus:ita & Euangelicorum omnium patrem Lutherum imprimis fuiſſe eodem exagitatum ac prope poſſeſſum eſt indubi

ta

tatiſſimum, hoc ipſum enim meridiana luce clarius varia Lutheri ſuo in euãgelio demonſtrat inconſtantia.

DVB. Si hoc mihi luculenter demonſtraris, magnam eius authoritati, qua paſſim Propheta, Euangeliſta, imò ſi Chriſto placet, tertius Elias habetur, detraxeris gloriæ portionẽ. Non enim non poteſt eſſe veriſſimum illud Iacobi Apoſtoli, Vir duplex animo, inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis. CAP.III.

CON. Tibi perlibenter hanc nauabo operã, quo ſemel perſpicias, quàm iſte Lutheri ſpiritus fuerit varius atque ſui diſſimilis. Cæleſtia Chriſti ſacramenta, quibus ſalutem adfert credentibus ſempiternam, cùm per Lutherum Satanas cõſtituiſſet obſcurare, defœdare atque ſemel quatenus fieri poſſet, abolere, cũ anteà Catholicis concorditer docuiſſet eſſe ſeptem, in ſua Capt. Babylonica Anno. 20. vnum eſſe ait ſacramentum, ſi iuxta ſcripturas ſit loquendum, mox an. 22. docuit eſſe duo, vti liquet ex locis Melanchth. Anno 22. & in Cathe-

.1. Lutheri in cõſtantia de Sacramentorũ numero.

An. 15.

20.

22.

VVittenbergenſis conſenſu,& Vuirtē-bergenſi Confeſſ. Cōmunionē vtriuſque ſpeciei non eſſe neceſſariam diſertè docet Lutherus libro ad Bohemos. & de Capt. Babylo.& ſermone de Euchariſtia. Poſtea vero contentionis ſpiritu abreptus, docuit ſub vtraq; ſpecie omnibus eſſe communicandum. .4. Lutheri inconſtātia, de cōmunione vtriuſque ſpeciei.

Opera ad ſalutē eſſe neceſſaria multis Lutheri verbis oſtendit Georgius Maior libro de operibus: Sed ex commentarijs eiuſdem ad Galat. liquidiſſimè Illiricus & Gallus demonſtrant nō eſſe neceſſaria. .5. De Operū neceſſitate. Sanctos eſſe inuocandos Lutherus affirmat libro de pręparatione ad mortem,& libro contra Taboritas. .6. De Sanctorum inuocatione. Poſteà ſanctis gloriam hanc inuidens, ac peccatorum luto cùm defœdaſſet omnes ſemel homines, hoc noluit honore illos afficiendos. Porrò quàm fuerit ſua in doctrina varius, tam varię loquuntur per Germaniam factiones, quæ ex diſcipulorum eius diſſonantia ſunt exortæ: qui ſuas et ſi quoque addidêre Magiſtri inuentis opiniones nouas

nas, ne & ipſi viderentur magiſtrorum nomine indigni: tamen potiſſima diſsẽſionis capita à Luthero ſunt mutuati, vti liquet de Antinonijs, Oſiãdrianis, Maioranis, Muſculanis, qui ſuam Lutheri verbis doctrinam tuentur, quam aut concionibus, aut diſputationibus, aut ſcriptis eius hauſerant. Certè illud omnẽ de hac re tollat ſcrupulum, quòd Lutheri ſcripta toties impreſſa, maximã præ ſe ferant doctrinæ varietatem, & indignam nouo Euangeliſtà inconſtãtiam. Qui enim primam contulerit editionem cum illa anno 52. Rurſus cum illa Ienæ excuſa, videbit magnam doctrinæ Lutheri non modò diſſimilitudinem, ſed manifeſtam inconſtantiam atque adeò pugnam, quam pij viri, Epiſcopus Faber, Cochlæus, alijque centurijs aliquot Antitheſeωn Lutheri iãpridem notarunt, orbique cæcutienti (ſed heu dolor fruſtrà) demonſtrarũt. Imò dux ipſe Saxoniæ Georgius noui iſtius Euangeliſtæ ridens inconſtantiã, ac diſcipulorum eius ſubſannans ſtultitiam

Ex varia Lutheri doctrina varias eſſe diſcipulorũ eius ſectas exortas.

tiam leuiſſimam,& leuitatem ſtolidiſsimã, lepido vtebatur apophthegmate, Lutheranos hodie neſcire quidnã die craſtino eſſent credituri.

DVB. Si Lutherus tam fuit in doctrina varius atque inconſtans, mirum eſt tantum fuiſſe Lutheri diſcipulorum numerum.

CON. Imò ſi vnus idemque fuiſſet in docendo, non tantum auræ popularis captare potuiſſet. Dum verò ſeſe in omnem placendi populo transformat ſpeciem, ac nunc hoc, nunc illud aut in gratiam populi aut in Principum adulationem nouaret, dignè eſt tanta Euangelicorum facta non ſecta, ſed confuſio verè Babylonica. Quod vt liqueat magis, non fuerit inutile Cathalogum tibi cõmemorare ſectarum: non quidem omnium, quibus ne dies quidem ſufficiat totus: ſed nobiliorum, quæ ex vno illo Lutheri ceu Apocalyptici draconis halitu in orbem efflatę Chriſtianas paſſim depaſcuntur prouincias Euangelij prætextu: quod ſibi quæque cum alterius

h con-

condemnatione ſuperbiſſimè arrogat.

DVB. Age, ô bone, catalogum iſtarum nobis cõtexe ſectarum, vnde liqueat, q̃ ſint inter ſe concordes Euangelici iſti.

CAP. IIII.

CON. Difficile fuerit, tamen dabo operam, vt ne quid fruſtrà deſideres. Cũ captiuitatem quandam Babylonicam Draco ille Apocalypticus nũc Dei permiſſu ſolutus, per Lutherum, alioſque Euangelicos iſtos populo Dei moliretur inducere, varias paulatim inuexit prætextu Euangelij ſectas per quoſdã improbos, qui rem iſtam Reipublicæ Chriſtianæ pernitioſam, ac Ro. Imperio exitialem, ſuo procurarent ſtudio.

Catalogus ſectarum ex Lutheri pſeudeuãgelio natarum.

Euangelicorum igitur, qui Euangelij iſtius noui, quod iactitant, doctrinã per Lutherum alioſue adulteratam ſectantur, in tres diſtinguas commodiſſimè claſſes, tametſi tanta ſit varietas, cõfuſio, & doctrinæ inconſtantia, vt tot exiſtant ferè factiones, quot capita: tot propè hæreſiarchæ, quot ſectarij. Alij namque ſunt Lutherani, alij ſemilutherani, alij Antilutherani: de quorum nobi-

Tres Euãgelicorum claſſes.

bilioribus tãtum dicemus factionibus. Nam ſi quis omnes huius fermentati ſeculi errores, ait Hedio epiſtola ad Melanchthon. numeret de fide Trinitatis, de Chriſto Deo, Sacramẽtis, & cæter. fere totidẽ inueniet, quot ætas habuit Auguſtini, id eſt centũ viginti octo. Sed nos telam iſtam exordiamur Sathanicã. ❡ Lutherani, qui impuram Lutheri pſeudomonachi ſectantur doctrinã. Hic ſe Chriſti Euangeliſtam gloriabatur, vti Manichæus ſe Chriſti Apoſtolum, quòd Germania ante ſuam doctrinam, inquit, glorioſè ſuum commẽdans fictitium dogma, nunquam verũ habuiſſet Euangelium. Item tertiũ Heliam, vti olim Noëtus ſe Moyſen, & fratrem ſuum Heliam iactabat. Poſt varia, eaq; familiaria cũ diabolo habita colloquia, quibus ille argumenta ſuggerebat nouo ſuo pſeudapoſtolo digna: Imò viſiones diaboli cùm alijs in ſcriptis ſæpe iactet, ait Abbas Vet. Cellæ, libro de Miſſa angulari manifeſtè fatetur diabolum eſſe præceptorem ſuum,

Prima claſſis Euangelicorũ Lutheranorum. .1.

Lutherus Euãgeliſta et tertius Elias.

Epiſt. ad Ducem Georgium.

Lutherus Diabolũ ſuum iactat magiſtrum libro de miſſe angulari.

nonnihil infauſto magiſtri nomine dicebant Mannichæum, quaſi mãna fundentem. Horum variæ ſunt factiones hodie per Saxoniam: vti confeſſionibus ſuis anno 61. declararunt Manſuelden ſes & Vinarienſes, qui ſeptem ferè Lutheranorum damnãt ſectas ceu minus Euangelicas, aut Lutheri dogma non verè ſecutas. Sed qui eorum volunt videri Lutheraniſſimi, ſeſe Cõfeſſioniſtas à confeſſione Auguſtana iactitant, quã tamen nunc ſectantur variatam & reuerà deprauatam atque adulteratam à doctrina anno 30. Carolo quinto exhibita. Quia verò Lutheri doctrinam Illyricus & Gallus à Melanchthone alijſq; accuſant deprauatam, (ſi enim eſſet à Deo Patre, eradicari per homines, imò diſcipulos ipſius non potuiſſet) conati ſunt priſtinos ac propè obſoletos Lutheri renouare errores ab alijs condiſcipulis ceu anathema damnatos.

Illyricani à Matthia Illyrico homine Sclauo nunc dicuntur, qui eius doctrinam contra Melanchthonem & Vvit- .2.

 ten-

tenbergenſes ſectantur de Seruo arbitrio, quòd opera bona non ſint neceſſaria ad ſalutem ſecundum Lutherum. Hunc inter alia etiam renouaſſe Arrij doctrinam, talemque eum eſſe ab Academia Vvittenbergenſi damnatum, teſtatur Staphylus defenſione ſua. Ad huius claſſicum etiam Manſueldenſes eccleſiæ ſuam edidêre confeſſionem cõtra Vvittenbergenſes & Lipſenſes.

3\. Maiorani à Georgio Maiore, qui à Luthero è ſtercore erectus, ait Stoltzius, horrendum in eius patria peperit monſtrum, docens opera bona ad ſalutem neceſſaria, etiam infantibus, vt eſt in Genealogia Lutheri. Hi alia Lutheri loca promũt, quibus contra Illyricum pugnant. Iſti Lipſiæ regnant, & Vvvittenbergæ: quibus ſeſe opponunt Ienenſes & Manſueldenſes.

4\. Antinomi Ioãnem Iſlebium Lutheri ciuem ac diſcipulum ſectantur magiſtrum. Hi dogma ſequuntur legibus diuinis contrarium, ait Querela Lutheri, legem operum reijcientes, finguntque homi-

homines contra conſcientiam iuſtos eſſe. Aiunt enim, teſte Luthero libro de Concil. Si es adulter, ſcortator, vſurarius, auarus, aut alijs pollutus peccatis, ſi tantùm credis, ſaluus es.

Mansfeldenſes, qui confeſſionem ſectantur comitum Mansfeldenſium Iuniorum, qua non paucas Lutheranorum damnarunt ſectas. Inter alias verò Adiaphoriſtas, aſſertores bonorum operum, defenſores liberi arbitrij, ſiue Melanchthonicos, Oſiandricos, Stancarianos. .5.

Ienenſes, qui Ducum Vinarienſium Confeſſionem profeſſi, nouē Lutheranorum ſectas damnant, inter quas recēſent Vvittenbergenſes & Lipſenſes. .6.

Oſiandriani ab Andrea Oſiandro, qui & ſibi ſpiritum iſtum videbatur nactus Euangelicum, id eſt diſſenſionis magiſtrum, vnde nec Lutheri veſtigijs conſiſtere potuit, tametſi plurima Lutheri loca ad ſuæ doctrinæ confirmationem adduxerit. Docet autem hominē iuſtificari non fide, ſed eſſentiali iuſti- .7.

tia Chriſti in nobis habitante,vt non ſit gratię in credentibus,ſed naturę,ait, Querela Lutheri.

.8. Stancariani à FranciſcoStancaroMã tuano,qui Oſiandro ſe opponens dum Chriſti defendit humanitatem, per quam iuſtificamur,in contrariam incidit hęreſim,ait Palladius,et Chriſti diuinitatem cum Arrio perſequutus eſt, eumq; ait Rabinorum contagijs infectum.Docet autem Chriſtum eſſe iuſtificatorem,ait Staphylus,iuxta ſolam naturam humanam excluſa diuina.Sed iſti in tertiam forte reijciendi ſunt claſſem Euangelicorum,quod cœnam domini volunt pręberi tanquamcorporis arrabonem.

Catalogo hæreſeon.

.9. Muſculanos dixeris,qui Andręę Muſculi dogma ſequuntur.Is in duos ſuperiores illos inuectus,docebat Chriſtum eſſe non modò ſecundum vtramque naturam iuſtificatorem, ſed etiam diuinam eius naturam in cruce et paſſam et mortuam,in cuius blaſphemię confirmationem libellum edidit nomine

Lu-

Lutheri idē affirmātis: quod & ex libro Lutheri de Concilijs queat confirmari.

Iuſtificatorios haud immeritò appelles omnes, qui Lutherum ſequuti magiſtrum, de iuſtificationis modo diſſentiūt. Ex varijs enim ſui hæreſiarchæ verbis & inconſtantibus, varium quoque diſcipuli concipiebat ſenſum. Cū enim Oſiandro ſe opponerent, Dux Pruſſiæ an. 14. Lutheranorū Prędicantibus (ſic enim nunc gaudent illi appellari paſtores ſectarum) iudicium petijt ſuper iuſtificationis modo, quæ omnes eccleſiarum ſuarum nomine ita reſponderunt, vt plus eſſet ipſis inter ſe, quàm cum Oſiandro, mutuæ diſſenſionis. Priuatam enim quiſque iuſtitiæ definitionem obtrudebat, omnes contrariam, nullus Catholicam. .10.

Pfeffingeri à Iohanne Pfeffingero, qui paſtor Lipſenſis vna cum ſchola Lipſenſi Pelagij renouauit hæreſim. Publica enim illum definijſſe diſputatiōe ait Nicolaus Amſdorffius, hominē ſuis naturalibus viribus aſſentiri verbo, promiſ- .11.

miſſionē apprehendere,& ſpiritui ſancto non repugnare poſſe. Heshuſius docet defenſione contra Caluinum, Lipſenſes & VVittenbergenſes Theologos palam adſerere συνεργίαν,& coopeprationem humanæ voluntatis in conuerſione,qua homini non renato tribuitur facultas ſeſe applicandi ad gratiam,& verbo Dei ex ſeſe aſſentiendi. Iſti & ſuum edidêre Interim,quo veterem Lutheraniſmum mirificè interpolarunt. Cæterum Lutheri ſectam eſſe circiter in triginta quatuor ſectas diuiſam,ait Bredenbachius in pſal.67. quæ ſe mutuum editis libris oppugnant,prę ter eas, quæ in indocta plebe latent.

Lutheri ſectæ 34.

Plura enim Lutheranorum deprehendes genera,ſi,vti ait Cleinvvitzius, ſupputes varias præſentis corporis domini in Euchariſtia ſentētias.Alij enim adeſſe,alij ineſſe,alij ſubeſſe,alij eſſe cū pane,alij circa panem.Alij denique aliter nouum Lutheri figmentum efferūt. His alias adde Lutheranorum ſectas, quæ ſuam,quam dicunt, Miſſam Euangelis

gelicam aliter atque aliter celebrant. Alij ſemilatinam, alij habitu laico, alij eccleſiaſtico: Aliter denique Vvittenbergæ, aliter Norinbergæ, aliter per ducatum Wirtembergen. aliter per Brandenburgen. aliter per Bauariam ſuperiorem.

Sunt & qui Eleuationem S. Euchariſtiæ retinent, vt teſtatur Cleinvvitzius contra Heshuſium: Sunt & qui aboleuerunt hunc ritum, ait Heshuſius.

Paſtillarij ſunt, qui corpus quidem 12.
Domini præſens in S. Euchariſtia fatẽtur, ſed in pane aut ſub pane, vti ferina in paſtillo, aut pillulæ in ouo reconditæ. Sic quatuordecim illi Paſtores Sueuici, quorũ tũc Brentius fuit anteſignanus, cùm Oecolampadium oppugnarent communi ſcripto.

Nunc ad ſecundam ueniamus Euangelicorum claſſem.

(.·.)

Semi-

Secunda claſsis Euã gelicorũ Semiluthe ranorum.

SEmilutheranos dicimus, qui Lutheri placitis ſua quædam noua Euangelij prætextu aſſu unt. Horum varia eſt natio, ſed primas facilè ferunt Interimiſtæ, qui duplicis ſunt gèneris. Alij enim Interim Auguſtanum ſectantur anno 48. confectum, vbi poſt mortem Lutheri falſi quidam fratres, ait Palladius (de ſuis loquens Euangelicis) iniquitatis mercede cõducti, cum aduerſarijs (Catholicos dicit) conuenerunt & libellum Interim, ait, compilarunt.

1. Interimiſtæ.

Catalogo hæret.

Alij dicuntur Adiaphoriſtę ſiue Lipſenſes, ab Interim Lipſenſi, quod Adiaphora, id eſt indifferentia habeant eccleſiæ & conciliorum conſtitutiones atque cæremonias, quas qui vel obſeruat vel violat, mutátve, nihil peccat. Horũ diſciplina plurimos nacta eſt diſcipulos, quos Amſdorffius ſcribit ſimulare & diſſimulare omnia, atque ſe comparare, quaſi Imperatori obtemperent, in eiuſque gratiam Miſſam, & veterem religionem rurſus amplexos fuiſſe, neque

2. Adiaphoriſtæ.

Confeſsio ne purę doctrinæ.

que id tamen facere,ac nihilominus in Lutheri diſciplina permanere velle.

Lutheroſiandriani, ſiue Brentiani,à Ioanne Brentio dicti, qui Lutherum Oſiandro conciliare ſtudēt:is enim Epiſtola ad ducem Vvirtembergenſem anno 52. docet cum Luthero contra Oſiandrum,hominem hac in vita imputatiuè haberi iuſtum, & poſt hanc vitam cum Oſiandro contra Lutherum affirmat hominem oportere eadem iuſtitia, qua Deus eſſentialiter iuſtus eſt, iuſtum reipſa fieri. Hunc ſectantur Theologi Tubingenſes, teſte Staphylo in defenſione. .3.

Lutherozvvingliani,qui Luthero cũ Zvvinglio,hoc eſt,albo cum nigro conuenire poſſe ſibi perſuadent.Huius ſententiæ accuſatur paſſim Melanchthon, rectè Cothurnus germanicus ideo dictus:qui ſub finem vitæ à ſuo Helia Luthero tantopere veri Euangelij nomine tam diu prædicato ad Zvvinglium, pridem licet hæreſeos à ſe notatum, adeoque ſcriptis ſuis oppugnatum,deſciuit, .4.

uit, diſertis verbis in iudicio ſuo de cœna Domini ad Comitem Palatinum, Anno 58. Brentium quoque huius à Lutheri Euangelio defectionis accuſat Amſdorffius, quòd noluerit condemnare Zvvinglium, ſed cum Luthero cõciliare moliatur, præfatione in librum Iaco. Andreæ, horum ſectam.

Confeſsióne puræ doctri.

Vbiquetij non immeritò appellentur, qui vbiquitatem corporis Chriſti fingũt. Cùm enim nec Caluiniſtis, nec Catholicis conſentire de Chriſti corpore velint, nouum opinionis portentum Germanijs inuehunt, adeò vt non dubitent affirmare, Chriſtum ſecundũ corpus etiam in inferno adeſſe præſentem, ſi fidem meretur Micronius reſpõſo ad VVeſtphalum. Iohannes Boedeker Bremenſis, docet Chriſti humanitatem vnà cum diuinitate eſſe pręſentem in cœna ſacra, in Baptiſmo, in verbo, in omni denique cœtu, in nomine Dei ritè cõgregato. An nõ iſte ſub Lutheri nomine Caluini ludit fabulam? Hanc blaſphemiam olim Zvvinglius Catholi-

5.

In fundamẽtis Cœnæ Domini.

licis non erubuit mendaciſſimè affingere,qui aſſerant humanitatem Chriſti vbique eſſe,ſicut diuinitatem:quod nullus omnium ſenſit Catholicorum, ſed Chriſti corpus docemus eſſe pluribus in locis ſimul,non ſua quidem natura,vti eſt diuinitas vbiq; per naturã & maieſtatem,ſed ſola Dei voluntate, cui non eſt impoſſibile omne verbum.

Bellianos à Bellio Montfortio dicit Beza,ſed errorem non attingit, niſi fortè quòd hæreticos ſcripſerit cõtra Caluini doctrinam non occidendos. .6.

Heshuſij,à Tilmãno Heshuſio, quẽ Caluinus Seruetianum infamat,Boquinus Arrianum, VVilhelmus Cleinvvitzius verò præter peculatum plurimis de fidei capitibus accuſat: quibus hoc anno ſua reſpondit defenſione, obiecta inficiatus,niſi quòd illud, Trinitas eſt vnitas,negat ſe meminiſſe,an dixerit in lectionibus:cùm ita diſertè doceat,de præſentia Chriſti corporis in cœna,obiectione quinta. .7.

Melãchthonici,qui Lutheri doctrinam .8.

nam profeſſi, illam deſerentes, Philippum Melanchthonem ſectantur de libero arbitrio, alijſque dogmatibus à Lutheri corruptela repurgatis. Hos inſectantur acriter Illyricus cum Vinarien. Eraſmus Sarcerius cum Manſuelden. tanquam puri puti Saxonici euangelij deprauatores. Illum prætereà accuſat Illyric9, quòd doceat hominē poſſe ad gratiam Dei recipiendam ſeſe pręparare ex puris naturalibus viribus. Sic ex olim Stoico & Manichæo, nunc Melanchthō factus eſt Pelagianus. Vnde illum meritò Cothurnum appellāt, non modò quòd Pelagianiſmum renouet, aut oppugnatum pridem iam aſſerat cum Catholicis liberum arbitrium, ſed quòd olim ex profeſſo Zvvinglianorum hoſtis, nunc factis & ſcriptis pro Zvvinglio pugnat, immò euertat Lutherum, adeóque Euangelicam illam Confeſſionem Auguſtanam ſua manu deſcriptam, atque in Comitijs Auguſtanis Carolo V. A. exhibitā, & Apologia illa mendaciorum ſcaturigine tunc qui-

Illyric' in libello, Bericht.

quidem propugnatã, ſed poſtea varijs modis ab ipſo immutatam atq; deprauatam & adulteratam, quod falſi crimẽ ſuo magiſtro Melanchthoni Matthias Flaccus, vti & de alijs Lutheri libris adulteratis, nõ dubitat impingere libello ſupplicatorio pro Synodo in Saxonia congreganda.

Hanc in claſſem rectè reponantur & .9.
illi Euãgelici, quos Eraſmus dicit per- Frontofrictiores.
frictæ frontis, qui ſcalpro perfricãt frõ-
tem, donec eliciant ſanguinem, ac mox Purgat. ad epiſt. Lutheri nõ ſobriam.
locum inungunt oleo, itaque Chriſto
initiantur. Iſtos anno 34. ſcribit Eraſ-
mus exortos. His non fuere diſſimiles 10
pneumatici quidam, tametſi plærique 11
anabaptiſmi ſpirent Enthuſiaſmos.

Lutheropapiſtas vocat Ioannes à Laſco VVeſtphalũ & coniuratos, qui Lutherum ſectati, videantur Ro. Pontificis excommunicationẽ, qua Sacramentarios ſuis eijciunt ſynagogis, imitari. Alij enim Lutherani his ſũt æquiores, qui nec Zvvinglium damnare ſuſtinẽt, neque ab eius loquendi formulis ab-

horrēt,reipſa liquido declarantes,quid monſtri domi alant,ſi modo per principes, quibus adulatores aduerſari non audēt,liceret. Certè ſi vera narrat Heſhuſius, hoc nomine rectè cenſeantur Vvittenbergenſes & Lipſenſes doctores,qui & libris editis docent,Licitum eſſe ſuſcipere doctrinam Ro. Pontificis,&omiſſa Confeſſione eſſe parendū impio magiſtratui. Quid, quod Illyricus cum ſuis manipularibus præfatione,5.Centuriæ Hiſtoriæ Ec. Magdeb. ait Lutheranorum quoſdam (notans Vvittenbergen.& Lipſenſes Theologos)ſuum peccatum ſicut Sodoma prędicare, corruptelas & lapſus atroces (doctrinæ Lutheranæ) palliare, immo pro optimis operibus defenſare. Multos prætereà,inquit ceſſiſſe Ro.Pontifici,cum eſſe Oecumenicum,eique iuriſdictionem Paradiſi,hoc eſt Eccleſiæ, reſtituendam eſſe.Ceſſio facta eſt in articulo de Lib.arbitrio in gratiam Papiſtarum.Ceſſio facta eſt,quod principaliter fide iuſtificamur. Ceſſio facta eſt, quòd

Illyrici querela de Lutheranorum apoſtaſia.

quòd opera ſunt ad ſalutem ſeu iuſtitiā neceſſaria. Ceſſio facta eſt, quòd ceremoniæ Ro. pontificis ſunt recipiendæ, tantùm vt crux auertatur.

Sic Illyricus de ſuis ſyneuangelicis Lutheri titulo gloriantibus. Ex quibus aliiſque cauſis infrà commemorandis Lutheri Euangelio repentinum ominatur diuinatque interitum, Tragicū exclamans, Perit, idque repente, veritas (per Lutherum) patefacta? Tales quidē habet Germania ſuperior, qui ſyneuangelicorum cenſura vtrique parti placere ſtudent. Verùm ſunt & per Belgium non obſcuri nominis, qui ſeſe, velut loquuntur, neutrales gerunt, qui in Catholica & Romana permanentes, quod verbis quidem aiunt, Eccleſia, de fœdis aliquot eam repurgare conantur erroribus. Si de hominum moribus ſatagerent corrigendis, nos ſanè vltroneos haberent ſuffragatores: Iam cùm erroris notent, quod erroris eſt vacuū: Rurſus pro euangelio arripiant, quod Euangelio eſt contrarium, homines mi- vide lib 3. cap. 11.

ſeri fruſtrà ſenſu carnis ſuę inflati,aliud conſequuntur nihil,quàm vt ab vtraq; parte audiant malè,ac à neutra pro ſuis agnoſcantur:vtrinque reiecti,vtrinque damnati, ac ferè proſcripti. Vnde verè Semicatholici appellentur, quòd iſta profeſſio ad ſalutem nõ plus ipſis profuerit,quàm Iudęis vnum eundémque Deum colẽtibus veri Dei cognitio atque cultus Iudaicus. Qui enim non eſt mecum (ait veritas Chriſtus) cõtra me eſt: qui contra Chriſtum eſt,Dei filius, nedum hæres Dei,aut cohæres Chriſti eſſe nequit.

Tertia Euangelicorum claſſis, quę eſt Antilutheranorum.

Sed iam ad tertiam deſcendamus Euangelicorum claſſem. Ea habet Antilutheranos,qui Lutheri occaſione ab Eccleſiæ doctrina diſſentiẽtes dogmata ſectantur Luthero contraria.

.i. Sacramentarij Carolſtadij.

Horum famoſiſſima eſt factio ſacramentariorum,qui ab Andrea Carolſtadio Archidiacono Vvittenbergenſi ori ginem ducunt,quòd is teſte Melanchthone primùm diſputarit,non eſſe præ ſens in cœna corpus Domini,primùm

Cõ.ad Coloſſ.

que

ꝗue de Euchariſtia excitauit tumultũ anno 24.verba Chriſti in hunc detorquens ſenſum, Corpus meũ, quod pro vobis datur, eſt hoc, quod hîc aſſidet menſæ. Verùm cùm inſulſa eius interpretatio verborum cœnę Domini non placeret diſcipulo Hulrico Zvvinglio Canonico Conſtantienſi, nouam ſectabatur ſententiam de Euchariſtia, quam ſeſe in Battaui cuiuſdam epiſtola, teſte Heshuſio, reperiſſe fatetur, vbi Eſt pro Significat accipiendum didicit: quod prodigioſum commentum exemplis è ſcriptura petitis cùm nec ſibi, nec auditoribus perſuadere poſſet, narrat ſibi in ſomno viſum, adeſſe monitorem (ater fuerit, an albus, inquit in ſubſidio de Euchari. nihil memini) qui diceret, Quin ignaue reſpondes quod Scribitur Exo. 12. Eſt enim phaſe, hoc eſt, trãſitus. Ita Tilmannus Heshuſius contra Cal. & Bezam. Huic errori & alios adiunxit plurimos, quibus Catholicam turbauit Eccleſiam, vti de peccato originali, quòd ſit tãtum naturę morbus, non peccatum,

An. 24.

Zvvingliani.

Lib. contra Caluinum.

Zvvinglio arma ſuppeditat diabolus cõtra S. Euchariſtiam.

Rurſus Chriſti gratiam cum Pelagio aboliturus,hominem poſſe ſolis naturalibus virtutibus & meritis vitam æternã impetrare,vt Cato,& Scipio, quos ſaluatos docet libro contra Vrbanum Regium.Sic Neſtorij errorem reuocaturus, volebat legendum eſſe Ioan.1. Verbum caro eſt facta,non factum,vti Lutheru ait libro de Concilijs.Hic tãta audatia in magiſtrum ſuum Lutherũ inſurrexit,vt ipſum hæreticum ſcriberet,quod ſententiæ ſuæ de Euchariſtia repugnaret: Contrà Lutherus Zvvinglium cum ſuis habet hæreticum. Vnde acerbiſſimum inter ipſos,ſuoſque vtrinque ſectatores natum eſt bellum,quod etſi ter quàter conati ſint Syncretiſmo quodam componere,ut acrius Catholicam Chriſti oppugnarent Eccleſiam: tamen ſemper magis recruduit, vti liquet ex maledicis ſcriptis Caluini & VVeſtphali,Bezæ & Heshuſij, Lutheri,& Zvvnglij,cui ſua Cõfeſſione ſuppetias veniũt Tygurini illius maledicta retundentes acerrimè.

Pelagianiſmum renouat Zvvinglius,et Neſtorianiſmum.

Cæte-

Cæterum hæc Sacramentariorũ doctrina tam fuit vel à ſui exordio variè diſſecta, vt intra biennium in ſex aut ſeptem ſectas fuerit diſſipata, inquit Lutherus ſermone ſuper Sacraměto Haganoæ anno. 27. Imò infinita penè eſt hac in parte aiunt Bremen. concionatores ad VVeſtphalum, Confeſſ. De S. Euchariſtia, opinionum varietas apud eos. Vnde fit, vt varia etiam ſortiantur nomina. Iſtorum quidã ſunt dicti Oecolampadiani, à Ioan. Oecolampadio Brigittano apoſtata, qui vt ſuum nomẽ varijs de Græco tranſlationibus audacia planè ſacrilega mutilatis & corruptis contaminauit: ita eum à magiſtris ſuis inter ſe diſcordibus diſſentientem alij ſacramentariorum Duces facile obſcurarunt, tametſi affectatæ tyrannidis Eraſmus Roterod. eum, vti & Zvvinglium, accuſarit epiſt. ad Goclenium.

An. 26. Sectę Sacramentariorum quam varię.

3. Oecolampadiani.

Sanè qui illum Baſileæ nouerunt, teſtes ſint, quantum imperij in magiſtratum ſibi vſurparit: qui eius nutibus non parebat, mox ordine mouebatur:

qui eius auaritiam odiſſet, quòd domum domui, agrum agro copularet, nõ impunè ferebat. Eius metaphoram ſiue tropum, quo corpus Domini eſſe voluit pro figura & ſigno corporis dudũ exploſam, nũc Petrus Martyr recoquere molitur, à quo ſũt Martyriani, quòd Deum negãt facere potuiſſe, vt vnum corpus ſit in pluribus locis. Sic Dialogo contra Brentium ſui magiſtri blaſphemiam vincit. Idem P. Martyr cùm alij Zvvingliani Chriſtum ad diſcipulos Octaua Paſchæ ingredientem inducãt per rimam, Caluinus verò illi integras fores aperuiſſet, ne videlicet preſſuram vllam tenellũ Chriſti corpus patiatur, hic nouus Antichriſti Martyr per feneſtram introducit, vt verum ſit quod habet Euangelium, Chriſtũ clauſis oſtijs ad ſuos ingreſſum.

.4. Martyriani.

Vide Heshuſium contra Caluinũ.

.5. Bucerani.

Bucerani, à Martino Bucero quondam Dominicano habent nomẽ, qui ꝙ poſteà in Lutheri ſectam iurarit, licet nec huic perſtiterit fidus, facilè ab alijs fuit gloriæ ſtudio ſuperatus. Tanta autem

tem fuiſſe in Euangelio iſto inconſtan-tia illum ſcribit R.D.Stephanus VVinton. vt hominem appellet plagoſum, quòd inſigniores ſectas ſectatus,vndiq; vapulauit.Nam initio vbi Lutheri do-ctrinam reieciſſet,ſeſe ad iurati hoſtis Zvvinglij caſtra proripuit: vnde & in Marpurgenſi diſputatione contra Lutherum pro illis dimicabat: ſicut & Auguſtæ ſubſcribere noluit Confeſſioni Principum proteſtantium Lutheranorum,ſed Argentinenſi.mox mutata velificatione,vbi Zvvinglius inter arma paricidalia à ſe concitata corruiſſet trucidatus,iterum Luthero ſeſe coniungere ſtuduit, à quo pridem falſi & ſi publicè notatus fuerat, nunquam tamen ſe purgauit legitimè.Deinde cum VVicelio iam ad Eccleſiam Catholicam reuerſo nouam contra Lutherum meditabatur pacis & concordiæ formulam. Etſi autem tam eſſet varius,nunquam tamen ſibi dum eſſet ſacramẽtarius placuiſſe ſcribit,Eſt,pro Significat: & corpus,pro ſigno corporis: hoc eſt nun-

quam ſibi probatum aut Zvvinglij aut Oecolampadij inuentum, ſed ſui ingenij, quo erat ſanè non omnium infeliciſſimo. Vt autē ſuis in erroribus erat inconſtans, ita illius ſententiæ inuētorē videtur Michael Dillerus feciſſe, quod qui fidem tantum habet hiſtoricam, in cœna nihil quàm ſignum corporis accipiat. Alberus ſcribit Bucerum ſic eſſe verba Domini interpretatum, hoc eſt proteſtatio & memoriale beneficiorū Dei. Sanè vt in Chriſtianiſmo fuit inconſtantiſſimus, ita in paterno Iudaiſmo conſtantiſſimus. Præter vſuras enim defenſas licitas, etiam Chriſti aduentum ſub mortem narrāt oculati teſtes reuocaſſe in dubium.

6. Farelliſtæ
Farelliſtæ à VVilhel. Farello nuncupantur, qui Geneuam cum vicinia ſuo infecit toxico, Hunc adeò ſeditioſum metuebant Baſilien. vt cū bis Monte Pellicardi profugiſſet, eum in exiliū abire iuſſerint. Hic præter Sacramentariſmum etiā Samoſateri renouauit hæreſim, Spiritum Sanctum affirmās mo-

Eraſ. epiſt. ad Prin. In fer. Germ.

tum

tum in rebus creatum. Ita in Summa Gallicana ſcripturæ, teſte Petro Carolo epiſt. ad Card. Lotharingum. Verũ captata per illum gloria facilè per diſcipulos Caluinum, Seruetum, Viretũ, aliosque illuſtres Antichriſti martyres, diſparuit.

Caluiniſtæ à Ioan. Caluino Picardo Nouiodunenſi, nunc famoſiſſimè celebrantur per Gallias, quem à patria ſua ob vitæ improbitatem exulare ſcribit Anto. Demochares, de miſſæ ſacrificio. c. 2. Eundem nouerunt noſtri, inquit Ioan. Vacquerius Lib. de Tentationibus, inter diſſolutos ſuæ vrbis viros diſſolutiſſimũ, inter incõſtãtes & fœdifragos incõſtantiſſimũ. Hic igitur Gallicani ingenij faſtu, vanæque eloquentiæ cothurno, ac doctrinæ ſuæ opinione tumidus, primum Baſileæ deliteſcens, tũ Argentorati exulans, ac profugorum ibidem factus concionator, poſt Geneuenſis eccleſiæ arrepta, contra Dei legem pulſo Vicecomite & Epiſcopo, gubernatione, nõ modò Sabaudiam, ſed totam adeò Galliam ſuis infecit, euer-

·7· Caluiniſtę.

Caluinus ob vitę improbitatẽ exulare coactus.

tit,perdidit blaſphemijs. Præter nouũ ſuæ cœnæ figmentũ,quo Chriſtum,licet abſentem, imaginatur ſua tantum vi & efficacia præſentem per Metonymiam. In quo neq; ſuo cũ patre Farello,aut Oecolampadio, neque ſuo cum auo Zvvinglio conuenit: quorum vtrũque reprehendit,quod Cœnam Domini non rectè tractarint, vnde & in culpa eſſe ait: quod magna animorum offenſione Tigurini accipiunt, tandem quam in ſuum Apoſtolum vehementer iniurium: ſed ijs palinodia eſt recõciliatus. Alios quoque errores ab orco reuocat, quos ex plurimis annotauit decem Heshuſius. lib. de Euchariſtia, quòd animo & factis declarat baptiſmum pueris non eſſe neceſſarium. Narrat enim, noluiſſe Caluinum puerùm imbecillem, ac in templum delatum baptizare, ſed vt poſtridie reportaretur mandaſſe, qui interea eſt mortuus. Rurſus quòd teſtimonia ex Geneſi pro ſacroſancta Trinitate, & Chriſti diuinitate à Catholicis adducta, velut Rabbinorum

Caluinus ſuos magiſtros Zvvingliũ & Oecolãpadium, de Imperitia reprehendit, lib. de Cœna. Eraſ. Alberus lib. cõtra Carol.

Errores alij Caluini.

Baptiſmũ nõ eſſe pueris neceſſariũ, vt Manichæus.

rum

rum patronum agens extenuat. Cæterum quid ſenſerit de Trinitate, in ſynodo Lauſanenſi declarauit, vbi teſte P. Carolo, qui interfuit diſputator, profitebatur ſe Symbolo Athanaſij nec credere nec diſcredere, donec ad ſcripturarum gnomen, (Sic enim græciſſabat) illud examinaſſet: Imo illũ verſum, Alia eſt perſona patris, alia filij, reijcebat, eò quòd grece eſt Hypoſtaſis, quæ perſonam (inquiebat) non ſignificat. Certè Chriſtum Deum eſſe ex ſubſtantia patris ante ſecula genitum, nunquam extorqueri potuit, vt Caluinus confiteretur, ſed quatenus Deus eſt Chriſtus, à ſeipſo eſſe affirmabat. Quod an nõ reuera Chriſtum patris eſſe filium neget, ipſe viderit. Sed de his infrà dicetur aptius in renouatis per Euangelicos priſcis damnatiſſimorum hæreticorum opinionibus. Inter alias porro blaſphemias, Caluinus vt hominem cum Manichæis facit brutum, quia non liberi arbitrij: Ita Deum quoque docet impiorum ſcelera non tantum permitte-

Caluinus Arrhianizat.

Caluino bruteſcũt homines ſtoicè.

re

Deũ peccati authorẽ facit Caluin' cũ Simone Mago.

re,ſed operari etiam efficaciter. Rurſus Adæ peccatum occulto Dei decreto fuiſſe ordinatum. Imo diabolum Dei mandato eſſe mendacem. Itaq; Deũ eſſe non tantum malorum, ſed peccati quoque authorem. Hæc Caluini verbis blaſphema recitat Heshuſius in erroribus Caluini, ſub finem ſuæ confeſſionis de S. Euchariſtia. Vbi inter cæteros priſcorum hæreticorum renouatos errores, obſeruandum eſt, Caluinum docere Deum peccati authorem, quod lib. contra Libertinos ſui oblitus affirmat à Simone Mago ſumpſiſſe originem. Porrò Caluini nomen nonnihil ſuperioribus diebus obſcurare cœperant,

Hugoniſtæ.

qui per Galliam vocantur Hugoniſtæ, incertum an ab Hugone quodam ludimagiſtello Pariſien, an ab Hugone illo Capeto ex Comite Pariſien. Francorũ rege, vti Caluiniſtæ per Galliam ſeditioſi libellis in vulgus ſparſis ſuo tumultui pijs Ec. Catholicæ filijs tãtũ nõ exitium minitanti adeóq; intentanti prætexebant, quo Catholicis principibus

Gui-

Guiſianis, alijſque aulæ gubernatoribus inuidiam conflarent.

Cæterũ Caluiniſtæ nunc paſſim noui vocitantur Sacramentarij, quod vti ait Confeſſio Manſuelden. noua quadam ſtropha Sacramenti veritatem eludere conantur, verbis enim præſentiã corporis & ſanguinis Chriſti cõfirmãt, ſed reipſa negant. Veterum enim ſacramentariorum, id eſt Zvvinglij atq; Oecolampadij dogma reijciunt, qui ocioſum atque vacuum, externúmque ſignum dicebant eſſe ſacramentum altaris: ſed iſti nunc cum Lutheranis ſimulant ſe conſentire. Confitentur enim, ait, Confeſſio Manſuelden. quòd verũ corp9 & verus ſanguis Chriſti in Cœna verè & ſubſtãtialiter adſit, ſed tamen figuratè & ſpiritualiter & ſacramentaliter, Ita vt corpus Chriſti ſemper maneat in cœlo. Dicunt enim corpus nõ poſſe eſſe ſimul pluribus in locis.

Noui Sacramẽtarij cur per Germaniã dicant̃ Caluiniſtæ.

Caluiniſtę ſimulãt ſe Lutheranis cõſentire, cũ toto cœlo diſſẽtiant.

Caluiniſtarũ aũt noua aliquot emergunt genera, quorum primas facilè ferunt Bezani, à Theodoro Beza Legum Licen-

Bezani.

1.

Licenciato nominati,qui ob flagitia,amores illicitos,& ſupplicio dignos cõcubitus,adeóque adulteria & infandas libidines,ſuis etiam,inquit Heshuſius, Sathanicis Epigrammatis Martialis & Catulli ſpurcitias ſuperantibus,in proſtibulo decantatas, cùm magis ſuppliciorum metu,quàm religionis amore aufugerit ex Gallia, Loſſanna etiã pulſus ſe Chriſti martyrem iactat. Certè beneficia illa opima, quibus Pariſijs ad ſeptingentos amplius coronatos annuos impinguatus luxuriabatur, ac in vitam varijs libidinũ cloacis diffluebat diſſolutiſſimã ſeſe Simoniacè vẽdidiſſe tantum non diſertè profitetur, Pręfat. in ſuam Confeſſionem.

Bezam ita depingit Heshuſius: quẽ etiam Epicuræũ dicit& blaſphemum ſcurram. Tãtã ſummã ſcelerate pecuniç auriq; ſacri ſuppu tat Beza, pręter fratris benefi. cia poſt mortẽ ſibi adiecta.

Hic vir Religioſus cùm Caluino linguam vendidiſſet, aduerſarijs congreſſus vbi eius myſteria non poſſet defendere,in eam prorupit blaſphemiam,vt Deũ neget Omnipotẽtẽ. Diſertè enim ſcribit teſte Heshuſio,Deum nõ poſſe efficere,vt corpus aliquod manẽte ſubſtantia,ſit abſque loco,vel in pluribus locis

Defenſione contra Caluinũ.

locis. Illud enim Angeli axioma, apud Deum nihil eſſe impoſſibile, non ſine exceptione accipiendum eſſe, quòd factum fieri nequeat infectum, vt bis tria nō ſint ſex. O argutos philoſophos, qui Dei opt. max. maieſtatem ad ſua phyſicæ vix præ inſano poëtarum & bonarum literarum ſtudio deguſtatæ regulas non erubeſcunt reuocare.

An huic nouo Theodoro nouā quoque Diabolus debeat Atheorum coloniam, infrà de Epicureis dicetur aptius. Negat & pro reprobris eſſe orandum, nulla peccata eſſe reprobis venialia, nulla electis mortalia. Comment. in 1. Ioann. 1.

Inter Caluiniſtas Heſhuſius recitat eſſe, qui doceant Chriſtum non eſſe pro omnibus aut omniū peccatis cruci fixum et mortuum, ſed tantum pro fidelibus et pijs huius erroris in ſimulat Boquinum, Pincierum et Clebitium, Defenſione contra Caluinum. volūt enim corpus Chriſti in cœna tantum ab ijs manducari, pro quibus aiunt mortuū. .9. Boquinij

k Itaque

Itaque & malos & impios ab vtroque Chriſti excludunt beneficio.

10. Martioniſtæ qui & Richerij.

Alij ſunt inter Caluini diſcipulos, qui cum Martione carnis negant reſurrectionem. Scribunt enim, ait Heshuſius, miniſtrum quendam Caluinianæ factionis hanc ſuæ Sacramentariæ doctrinæ attuliſſe cauſam, Ab eſu diuinæ carnis arceri corpora, quod ſpes æternæ vitæ animas, non corpora ſpectaret. Hanc certè blaſphemiam teſtatur Nicolaus Villagagno Eques Rhodius, Petrum Richerum Carmelitanum in Frãcia Antartica, quò ſe cum alijs apoſtatis receperat, ſcriptis euomuiſſe.

Hi & modo carnis Chriſti, quã in Euchariſtia ſe accipere fingunt, à Caluino diſſentiunt. Negãt enim materialis carnis communionem in animas Spiritus irradiatione immitti poſſe, vnde & Caluini illam Solis ſimilitudinem rident: realem tamen, non corporalem Chriſti ſubſtantiam in animas docent permeare. Eſſe autem hanc ſubſtantiã inuiſibilem inſtar idæarum Platonicarum,

vt

vt qui manducare ſe credat & cogitet, manducet.

Alij tranſſubſtantiationem quãdam admittũt,ſed hac lege,vt ad panis ſubſtantiam addatur corporis Chriſti ſubſtantia,quibus trans ſignificat præter, qui ad Lutheraniſmum videntur tranſfugere. 11.

Alij tranſſubſtantiationem negant, admittentes tranſconditiationem, vti monſtroſè loquuntur. 12.

Alij negant vllo modo edi ſubſtantiam corporis Chriſti,ſed merum panem,qui veterem inſtaurant Zvvinglianiſmum,quem damnarat Caluinus libro de Cœna. 13.

Alij cõcedũt corp9 & animã nutriri corpore Domini,non quòd verè manducetur,ſed hoc fieri imputatione per fidem:atq; eo modo Cœnam aliud nihil eſſe,quàm memoriale. 14.

Alij manducationem non eſſe neceſſariam,ſed fidem, quòd manducare nihil aliud ſit quàm credere. 15.

Alij cum ſpiritu nos & vi carnis,non

cum ipſa carne participare aiunt.

Sunt & inter Caluiniſtas, qui publi-
16. Caluiniſtæ Neſtoriani. cas reſpuunt preces: qui occluſo oſtio ſe orare dicunt in occulto. Omnes ferè iſti Chriſtum adorari debere negãt, ſed per hunc eſſe adeundum Patrem, ideoque Carni Chriſti negant diuinitatem, duas in eo naturas diſtinctas conſtituentes.

Vnde & Richerus Chriſtum affirmat non in natura humana, ſed in Deo Patre adorandum: Nec Chriſtum viuos & mortuos iudicaturum, ſed Deũ Patrem in filij perſona ad iudicium appariturum.

17. Alij ſunt, qui Caluini de Prædeſtinatione doctrinam abominantur, quòd viſa ſit è Turcarũ & Manichæorũ ſchola profluxiſſe, cùm aſſerat Iudã nõ potuiſſe Chriſtum non prodere, atque in eam rem fuiſſe prædeſtinatum.

Ex eadẽ Caluini ſchola, variȩ prodierunt impiorum ſectæ, quæ Sacroſanctã oppugnarunt Trinitatem. Tales complures habuit Eccleſia Italica Geneuȩ, quo-

quorum duces facit libellus Geneuæ editus De actis & impietate Valentini Gẽtilis, Ioãnem Paulum Alciatum, Gribaldum, cuius hiſtrionem ait eſſe Valentinum illum.

18. Valentiniſtæ igitur à Ioanne Valentino Gentili Neapolitano Pędagogo, qui ter quater periurus àpoſtata, ait ille libellus Geneuẽſium, falli docet eos, qui in vna Dei eſſentia, tres perſonas ſtatuunt. Comminiſcitur enim eſſentiam Dei in ſolo patre. Itaque illũ prædicat ſolum eſſe verum Deũ: filio deinde concedit Dęi nomen, ſed quaſi præcarium, quia ſit eſſentiatus à Patrę, quẽ eſſentiatorem fingit atque αὐτόθεον. D. Athanaſij ſymbolum vocat ſophiſticũ, quod quartum Deum inducat, cui & triperſonatum Deum exprobrat, eum appellãs præſtigiatorem, adeoq; ſacrilegum, quòd ſoluat Chriſtum. Patrem ergo ſolũ dicit eſſe αὐτόθεον, id ęſt, à nullo ſuperiore numine eſſentiatum, ſed à ſeipſo Deum: qui vero filium dicit αὐτόθεον, is duo aſſerit principia. In ſumma

Valentiniſtæ.

Filius eſſẽtiatus.

Pater eſſẽtiator αὐτόθεος.

filium Dei docet impius, à Patre differ re numero ſubſtantiali, hoc eſt, ſubſtan tialiter alium à Patre. Vnde duas facit eſſe ſubſtantias, ſed filium non habere αὐτουσίαν, vti Pater.

Ita per prophanas vocum nouitates & falſo nominatę ſcientiæ oppoſitiones, impij iſti ſuum produnt ſpiritum, quo tranſuerſum acti in ſuis conſiſtere

19. nequeunt vel erroribus conſtantes.

Seruetiani Seruetiani à Michaële Serueto Hiſpano, quondam Caluini atque Farelli collega.

Hic nondum annos natus 25. ſe iactabat vnicum orbis totius Prophetã, teſte Caluino in eius actis. In Aphricam profectus Alcoranum cùm didiciſſet, libros ſcripſit, qui Eccleſiæ doctri-

Catalogo hæreſeon. nam in Mahumetiſmum transformant (inquit Palladius) Deum eſſe vnicam perſonam. Negat in Chriſto ex virgine nato, duas eſſe Naturas.

De peccato & iuſtificatione tantum loquitur, vt Philoſophi & Phariſæi.

Sp. Sāctum quoque negat eſſe ter tiam perſonam, ait Eraſ. Alberus.

Porrò Caluinus cùm miniſtris Geneuenſibus, quando eum igni cremandum (licèt ſupplex gladium flagitaret, ac miſericordiam teſte Caluino ingenti precaretur boatu) tradebant, propoſitiones impias 38. & in Deum blaſphemas collegerunt. Confeſſio quoque Manſuelden. eius errores refutat, quos hîc rememorare nō eſt locus, niſi quòd puerorum baptiſma docet pluſquā Mahumeticè, imò diabolicè, eſſe deteſtādam abominationem, regni Chriſti cō culcationem, Spiritus ſancti extinctionem, ac Chriſti denique abnegationē. Vult tamen anno demum 30. Baptiſmum eſſe dandum. Lib. 2. contra Carol.

20. Alaſcani.

Ioannes à Laſco plus ſuis priſcis imaginibus à ſe turpiter defœdatis, quàm doctrina nobilis, ſuam quoque ducit cohortem, qui ne ſuis Magiſtris ingenio cedere videatur, præter alias duodecim, nouam etiam verborum cœnæ Domini fingit expoſitionem: Hoc, in-

quit,id eſt,non panis, ſed tota hæc cœ
ne actio,eſt corpus meum. Eraſmus Al
Lib. 2. contra Carol. berus ait hunc duodecim modis verba
cœnæ detorquere, Baptiſmumque pla
nè reijcere: qui & affirmet Baptiſmum
eſſe in idololatriam conuerſum. Is cùm
Baro eſſet Polonicus, ſuperintenden-
tem egit Eccleſiæ Peregrinorum in An
glia.

21. Campaniſtæ. Campaniſtas vocat confeſſio Manſ-
uelden. à Ioan. Campano, qui aliã ad-
fert verborum cœnæ Domini expoſi-
tionem, quàm Carolſtadiani, Zvvinglia
ni, Oecolampadiani, Svvencfelliani, aut
Caluiniſtæ. Verùm eius commentum,
ob intolerabilem opinor blaſphemiã,
non recitat. Inter alias eius abomina-
tiones ac ridiculos ſuæ vocationis ad
Propheticum officium Enthuſiaſmos,
peruerſiſſimam de filio Dei, & Spiritu
ſancto, quem perſonam negat diſtinctã;
pertinaciſſimè tenet atque tuetur ſen-
tentiam. Is iam annos plurimos reſipiſ
centiæ ſpe in Cliuia detinetur fruſtrà
captiuus, cùm perſæpe ſuis delirijs il-
luſus

Iuſus prophetarit ſeſe certos poſt dies carcere liberatum iri,quod niſi fieret, ſanctè pollicebatur ſuarum opinionum deteſtationem atque palinodiam.

Hamſtedij ab Adriano Hamſtedio habent originem, qui in Zelãdia,& inde profugus in Anglia,vnde & ſententia Edmũdi Londonen. Epi.ab officio ſuſpenſus,& ad publicè in Eccleſia die Dominico reuocandum compulſus,ac poſt contumaciam excommunicatus, & in exilium deiectus,ſentit cuique liberum eſſe infantes ſine baptiſmo ſeruare ad aliquot annos, nec vllius conſcientiam hac in re ad certum tempus aſtringi poſſe.Item affirmabat,credere Chriſtum Dominum ex ſemine mulieris natum,ac humanæ carnis noſtríque generis participem factum eſſe,nõ fundamentum eſſe religionis Chriſtianæ,ſed ipſius fundamenti circunſtantiam quandam.Atq; idcirco,qui Chriſtum ex mulieris ſemine eſſe negat, is non fundamentum negat,ſed vnam ex fundamenti circunſtantijs negat. Habuit

Hãſtedij.

22. Ex actis pub.Lõdi.

buit & alia ad Anabaptiſtas inclinantia, quos ſuæ Eccleſiæ Londini ſtudebat conciliare.

23. Svvencfeldiani: Svvēcfeldiani, Caſparem Svencfeldiū habent authorem, qui ſacroſanctæ Euchariſtiæ veritatem vt nouo modo euertat, verba cœnæ Domini prorſus adulterat, ex Prędicato faciens Subiectum, vt ſit ſenſus: Corpus meum eſt hoc, ſcilicet panis vel cibus. Hic præter ſua ſomnia & Enthuſiaſmos varios, reijcit vocale verbum, ac totum, inquit Palladius, verbi miniſterium, more Anabaptiſtarum, ſcripturarum auctoritatē confringit & conculcat, eas negans eſſe verbum Dei, fidemque ex eis non pēdere, nec ad eas ſe accommodare, ſed eas ad fidem inflecti debere, vti Illyricus ait præfat. in epiſtol. Poſtelli. Idem & Chriſtum è cælo corpus attuliſſe cū Valētino docet, vt huic & Serueto impingit Beza Comment. ad Ro. Cap. 1.

Catalogo hæreſeon.

Errorum eius ſomnia, ſeu verius impij animi portenta enumerat confutatque ad 41. Confeſſio. Manſueldenſium.

Poſtellani à VVilhel. Poſtello Burgundo ducunt originem, qui diſciplinarum Linguarumque propè omnium exoticarum ad miraculum vſque doctiſſimus, inanes ex Rabinorum & Talmudiſtarum ſomnijs inuexit nænias, quas adeò tetras & abominandas cenſet P. Palladius, vt pijs eas reuelare indignum ſit. Anno 50. de Trinitate mūdi, corporis & animarum, de Veneta virgine, de Chriſto intoxicato, de matrice mundi, infanda in orbem euomuit. Hic clauē abſconditorū à ſeculo ſcripſit, vbi ſe profitetur declaraturū, quæ nec Apoſtoli, nec ipſa, inquit, Eccleſia potuit ad hanc diem portare. 24. poſtellani Catalog. hæreſ.

In Elia Pādochęo vniuerſas oīs generis hominū ſectas per Chriſtū ſōniat ſaluandas. Scripſit & de natiuitate Mediatoris vltima nūc futura: cuius operis authorem diſertè in titulo libri ſcribit Spiritum Chriſti. Imò in fine præfationis, ait hæc ſcripta non eſſę ſua, ſed Chriſti, inquit, ſenſibiliter in nobis ſuum Euangelium exponentis.

Ia-

Iactat quoque angelum Raziel varia ſibi myſteria reuelaſſe. Ita phanaticos dementat angelus ille ſeſe in apoſtolum Chriſti mendaciter transformans. huius præcurſorem fuiſſe Svvēcſeldium, ait Petrus Palladius Catal. hæreſeon.

25. Trinitarij. Trinitarij, qui Sacroſanctā ore blaſphemo violant Trinitatem (vti per Bohemiam ait Staphylus) infernalem eā latrantes Cerberum, & per Sileſiam Matthias Zarijenſis Paſtor.

26. Antimariani. Antimariani, qui Mariam non ſuſtinēt audire Dei genitricem, ait Hoſius. Sed hi fortè ad Anabaptiſtarum colluuiem ſunt reijciendi, de quibus in Adamæis, ab Adamo Paſtoris ſic dictis, qui Chriſtum vt vnius fingit perſonæ, ita vnius quoque naturæ. Verbi enim hypoſtaſin ſiue perſonā in Chriſto nō agnoſcit cū Samoſateno & Photino,' ait Caſſander Com. de duabus in Chriſto naturis.

27. Anabaptiſtę Mūtzerici. Eraſ. Alber' contra Carolſt. Anabaptiſtæ ab iterato Chriſti Baptiſmo nomen inuenere, quod baptizatos

tos in pueritia retingant. Horum origi nem Muntzero, Nicolai Storkij diſci-pulo, belli illius ruſtici Anno 25. aucto-ri, quidam tribuũt. Alij Baltazari Paci-montano. Certè Melanchthon Com. ad Coloſſ. & Carolſtadium, deſignat puerorum Baptiſma improbaſſe, vti & Eraſ. Alberus eum facit Anabaptiſtarũ patrem, ſed hi ſeſe à Luthero exortos profitentur. Licèt Antonius Coruinus hos ex Zvvingliana ſecta prodijſſe, ceu ex equo Troiano aſſerat, quò Zvvingli um ſui Magiſtri Lutheri æmulum, ini-qua ſcilicet liberet inuidia: cùm diſer-ta extent Lutheri ad Vvaldenſes dog-mata, quibus Anabaptizandi occaſio-nem prębuit: ait enim melius eſſe omit tere baptiſmum, quàm pueros ſine fide id eſt, non credentes baptizare. Atta-men & Zvvinglius lib. de Baptiſ. docuit melius eſſe, vt infantes tum primum baptizarentur, cùm adulti eſſent: & cõ cluſ. 18. pueros docendos, ac ita demũ baptizandos. Quinetiam anabaptiſta-rum Pater Baltazar (teſte Eccio contra

Anabaptiſtarũ origo an à Luthero, an à Carolſta. an potius à Zvvinglio

con-

confeſſionem Zvvinglij) libello Mulſpurgi in Pannonia edito, ſe ſyngraphã habere ait Zvvinglij, qua infãtiũ baptiſma diſſuaſit. Hac fortè de cauſa, quidã Anabaptiſtarum Zvvinglium in 3. diſputatione Tigurina adiurauit, vt ſibi veritatem diceret, an pædobaptiſmus eſſet ex Deo nec ne, cùm tunc deſtrueret anno 25. quod anteà docuerat & ſcripſerat.

Bullinge. li.1. cõtra anabapt.

Horũ ſectæ ſunt variæ, ac pro regionũ varietate varia ſortiũtur vocabula. Per Germaniam ſuperiorem vocabantur Muntzerici, à Muntzero ſiue Monetario dicti, qui totum orbẽ gladio Gedeonis ſibi diuinitùs tradito compellendũ ad nouum regnum Chriſti inſtituendum iactabat ſpiritum ſibi reuelaſſe: vnde & cæleſtes prophetas atque Enthuſiaſtas eos inſectatus appellabat Lutherus. Docebant bonorum communionem; thorum infidelium, id eſt, non ſuę factionis, eſſe pollutum, & diaboli proſtibulum. Baptiſma infantum non eſſe ex Deo, Infideles omnes cum Principibus

Muntzerici.

bus & Magiſtratibus eſſe occidendos, Libertatem per Principes extinctã eſſe armis vindicandam.

Huius furorem ſectabantur illi ſeditioſi ruſtici per Germaniam, Alſatiam, & Svveuiam, qui ad 130000. ſiue vt alij 150000. anno 25. fuerint trucidati. Itẽ Monaſterij in Vveſtphalia, Amſterdami & Naeltvvici anno 35. in Hollandia plurimi interfecti. Fanaticus iſte ſpiritus non patiebatur miſeros iſtos idẽ ſẽtire, ſed mox in varias, imò ſi Bullingerus fidem meretur, innumeras diuulſit factiones, quarum celebriores aliquot commemorabimus.

Bellũ Ruſticanũ ab ſũpſit Germanorũ 150000. v- ti eſt in vita Clementis Ro. Põ.

Lib. 1. contra anab.

28. Apoſtolici

Apoſtolici, qui omnia relinquebãt, omnia alijs cõmunia facientes, domũ, liberos & negotia dimittẽtes, per agros vagabantur. Tales habet Morauia.

29. Nudi pedes.

Nudi pedes & calceos abhorrebant & pecuniam non contrectabant.

30. Spirituales

Separati ſiue ſpirituales, qui vulgi cultũ & vſum ciborum armaque deteſtantur.

Sanctuli & puri, hoc eſt Cathari, qui ſeſe iactabant ſine peccato eſſe. Ideoq;

(te-

31. (teſte Bulling) omittebant illud oratio
Cathari o- nis Dominicæ, Dimitte nobis debita,
rationem qui nulla peccatorum venia opus ha-
Dominicā bebant. Hi aliorum quoque orationes
mutilant. pro ſe non eſſe neceſſarias aiebant, infantes abſque peccato eſſe: Ideoque nō egere baptiſmo. Tacentes, qui Pythagoricum tenouant ſilentium, non eſſe concionandum amplius, non reſpondent de religione etiam rogati. Oran-
32.
Euchitæ. tes, qui & Euchitæ, toti erant precibus dediti, quibus mala omnia putabant ſe poſſe auertere. Vnde & omnia media tollebant, vt ſoli Deo relicti, in ipſo, vt aiebant, toti conſiſterent, ſeque totos illi permitterent.

33.
Enthuſia- Enthuſiaſtæ ſiue ecſtatici, quorum
ſtæ. initiò ingens fuit numerus. Hi tanquam verè fanatici ſuo afflati ſpiritu faciem mutabant, geſtus habebant horribiles, ac more comitiali morbo laborātium in terram prolapſi diu iacebāt tāquàm mortui, vnde & corpore horribiliter tremiſcebant, ac tanquam trunci obrigeſcebant. In ecſtaſin rapti, mira

effu-

effutiebant ſomnia: ſeſe Zvvinglium apud inferos vidiſſe, & cæt. Patrem hæc aut illa infanda iuſſiſſe, Patrē dixiſſe, diem Domini inſtare, cuius tempus certum deſignabāt, vnde tanquam furioſi curſitabant clamitantes, dies Domini, dies Domini. Eò inſanię quoſdā iſte homicida ſpirit9 abripuit, vt vel nefaria fratris, adeóq; infāda matris paricidia inſtigatis perſuaſerit ex patris Dei iuſſu fieri. Narrat Bull. lib. 2. An. 26. febr. ſeptima, Thomam Schykerum ſuum vterinum fratrem Muleggi in conſpectu parentum, ac plurimorum factioſorū in genua procumbentem capite truncaſſe.

Tales fanaticos vidit Amſterdamus noſtra, vbi fuerunt Adamitæ, qui ab æmulata Adæ nuditate & ementita eius innocentia ſibi nomen mutuātur. Hos loco honeſtiſſimo natos, & rebus lautis opulentiſſimos vidit nudos diſcurſitare noſtra Hollandia anno 35. Horum quidam tam fuêre inſani capitis, vt conſcenſis arboribus nudi cæleſtem panē 34. Adamitæ.

35. fruſtrà expectantes, in terram deciderint ſemineccs. Alij verò ſunt Adamæi,
Adamæi. ab Adamo Paſtoris dicti, qui Chriſtum verum hominem profeſſus, eum cum Photino negat natura Deum.

Caſſā. Cōmēt de 2. nati.

36. Mennonitæ per Belgium à Mennone Simonis Friſio, qui in Vvitmarſum
Mēnonitę. Paſtor, vbi tumultum illum in Friſia, occupato à diſcipulis Oldecloofter, & multorum ſanguine recuperato, concitaſſet, varios ſuæ perfidiæ reliquit adminiſtros, qui Hollādiam, Friſiam, regiūculam Embdenſem miſerè contaminauere. Hic non contentus Baptiſma violaſſe, etiam Chriſtum negat ex virginis carne, aut humana ſubſtantia natum, ſed ex Patris ſubſtātia cœlitus attuliſſe corpus, vti ait Colloquio Vviſmarieſi. Iſti varia ſibi imponunt nomina. Per Friſiam vocitātur Tibbæ, à Tibba quo
Tibbæ. dam illius cōiurato: Sicuti & per Hornēſem tractatū ſtoliditatis nomine inſigniuntur, cum hos miſellos Maliapos
Maliapi. vocitant. Liberos anabaptiſtas dicunt,
37. Liberi. qui libertatem docent ab obedientia

Prin-

Principum,à decimis & cenſibus, atq; redditibus. Itē coniugia eſſe inter fratres ſpiritualia. vnde & vxores habent communes,nec patiuntur eas ſuis maritis infidelibus debitum reddere. hæc omnia eſſe Patris voluntatem aiunt. Hi ſeſe poſt anabaptiſmum negant poſſe peccare,carnē tantū peccare. Quin imò arrogātiæ typho tumidi,ac tantū non crepantes eò perfectionis ſeſe ſimulant peruenire,vt non ſolum Deo ſimiles ſeſe iactitent,ſed ſcribant etiam ſeſe iam indigetatos, vti habet impius N.libelli Titulus,**By eenen vergodiſchē menſche**:quod eſt,Authore N.viro deificato.Iſte ex arte filatoria, vnde Amſterdami victitabat, tātus repēte Theologus euaſerat.

Huic generi illud ſimile eſt, licèt ab alijs damnatū,qui omnia faciunt adiaphora & libera, Pædobaptiſmum,Magiſtratum,iuramentum,ceremonias,ſacraque,quibus fideles poſſent vti, aut non vti,pacis & tranquillitatis cauſa poſſe ſingulos ſe conformes facere ſuis 38. Adiaphori.

ciuibus in cauſa religionis, rogatos poſſe fateri & diffiteri, ſed nulla eſſe obeunda pericula nedum tormenta ſubeunda.

39. Hutitæ. Hutitę à quodã Ioan. Huto dicti, qui ſeſe corporaliter populum Iſraëliticum iactitabãt, Cananæorum omnium exciſorem, diem Domini breui inſtare, ideoque omnia ante eius aduentum abligurienda: vnde ad ſummam ſunt inopiam redacti, fruſtrà illum Domini diẽ intempeſtiuè expectantes.

40. Ambroſiani. Ambroſiani, qui & Pneumatici, à quodam Ambroſio dicti, qui tantoperè ſui ſpiritus ſuggeſtiones & Dei reuelationes iactabãt, vt vtrunque teſtamentum reiecerit, vti contra Confeſſion. Zvvinglij habet R. D. Eccius.

41. Auguſtiniani. Auguſtiniani, à quodam Auguſtino Bohemo dicti, qui nugabatur cœlum nondum reſeratum: ſed hominibus occluſum fore vſque ad extremam diem.

42. Melchioritæ. Melchioritæ, à Melchiore Hofmanno dicti, qui tanta fuit confidentia, vt Argentinenſes concionatores ad diſputa-

tationẽ prouocarit anno 32. ſuper his articulis, Chriſtum non aſſumpſiſſe ex virgine carnem, quam immani affecit blaſphemia: ſed Deum carnem eſſe ex ſe factum, ita vt vna eſſet in Chriſto natura. Item qui accepta gratia voluntariè peccaret, nunquam in gratiam recipi, & ſalutem eſſe in noſtris viribus collocatam. Sunt qui iſtis tribuunt corporale regnum Chriſti per annos mille cũ Chiliaſtis. ¶ Monaſterienſes, qui Io- 43. Monaſter. annem Bockeldi ſartorem Leiden. atque ſordidum inſtitorem regem Monaſterij (quod oppidum eſt Vveſtphaliæ) per ſeditionem factum ſectati, in ſua Cœna omittunt illa Chriſti Domini verba, hoc eſt corpus meum, quorũ Verba Cœnæ omiſſa loco dicunt, accipe, ede, memẽto Domini, vti Eraſmus Alberus lib. 2. contra Carolſtad.

Sunt & quidam Clancularij, à latendi ſtudio, quidam occulti occultorum, 44. Clãcularij quidam Manifeſtarij à varia ſuæ perfidię profeſſione dicti. nec deſunt qui di- 45. Manifeſtarij. cunt, ſe Stebleros, quaſi dicas Bacula-

46. Baculares. res, quod gladiũ, telum, aut arma præter baculum, portare nefas habent. His
47. Scripturarij. adde qui ſe Scripturarios vocant, à diuinæ ſcilicet ſcripturæ profeſſione: ſicuti per Vvaterlandiam ſeſe Paulinos dicti
48. Ollarij. tant à D. Pauli ſtudio. Fuerunt & Ollarij, quos Friſij appellabant **ketelgeeſten**, quod ſuos coniuratos nõ niſi mẽſa bellè inſtruacta (quod illi **den vetten zech** nuncupant) inuiſerent, atque ita fratrum quos dicunt, bona abligurirẽt, quos inſtituti ſcopus experientia notus facilè diſſipauit. Sed hi magis inter deliros ſunt deputandi. Iam ad ſeditioſos & furioſos proficiſcatur oratio.

49. Dauidici, Dauidgorgiani. Dauidici, qui etiam dicuntur Dauidgeorgiani, à Dauide Georgij nomẽ gerunt. Hic vitriarius Gandaui in Flandria anno 1501. matre Delphenſi, patre verò Georgio Amersfordien. errone hiſtrionicam agente natus (vti ex actis publicis Delphen. liquet) mulierculas aliquot peccatis onuſtas vbi reperiſſet, ſeſe tertium Dauidem, verumque Meſſiam illis perſuaſit, quę ſeſe putabãt beatiſſi-

tiſſimas, ſi relictis maritis ex promiſſo ipſius, quod nugabatur, ſemine conciperent. Hîc præter Saduceïſmum, quo negabat veram corporum oîm reſurrectionem, angelos & dæmones, abominanda ſuis tradidit myſteria, Matrimoniũ ſuis diſcipulis ſpiritu renatis, neq; liberum eſſe virũ vni vxori aſtringi, ſed alias plures poſſe habere ad augendam prolẽ. Ad hæc homo Sathanica ſuperbia arrogãtiſſimus, docere audebat omnem doctrinam hactenus à Deo per Moyſen, Prophetas, Chriſtum & Apoſtolos traditam, fuiſſe imperfectam, & ad cõſequendam ſalutem inutilem, ait Bull. lib. 2. cap. 14. ſuam verò perfectã eſſe, ſe enim eſſe dilectum Dei filiũ nõ ex carne, ſed ſpiritu natum, in quẽ ſpiritus plenè effuſus ſit: Se eſſe, illũ verè cæleſtem Chriſtum è Spiritu ſancto natum, qui peccata verè condonet, aut reſeruet: qui denique iudicaturus ſit nouiſſimo illo die. O blaſphemias, diaboli mancipio digniſſimas? quod ita huc illuc raptabat atque rotabat, vt miſero

perſuaderet Dei oracula cœlitus ſeſe audire, quemadmodum ex eius autographo dudum nobis Delphi tradito videre eſt: vbi varias pingit viſiões, Dei ſpiritu ipſum affãte, ſibi reuelatas, phanaticasque de ſuo Archipresbiteratu & filiatione promiſſiones.

50. Batenburgici. Batenburgici inter Anabaptiſtas à quodam Ioanne Batenburgo errone, quondam gregario milite dicuntur appellari, qui ex profeſſo magis ſunt ſeditioſi: cuius rei nuper admodum manifeſtum dedit indicium, libello in vulgus ſparſo, cui titulum fecit, Noua praſtica gerendi belli, quo ſuos ad inteſtinum armat bellum. Sed hos tanquam veros paricidæ illius Spiritus diſcipulos alij execrãtur, ſuæque negant eſſe Eccleſiæ, quod ſuos iſti ad ſacrilegia, tẽplorumque hortentur prædationes.

51. Pacifici. Pacificos alij ſe iactant, vnde & ſeſe apud imperitam plebeculam, nomine domus pacis venditant.

Hanc autem tam diu amplexãtur, donec impunè in omniũ fortunas, adeoq;

cor-

corpora graſſari liceat, quemadmodũ ſuo exẽplo docuere Amſterdami an.35. & ſequenti Leydis:vti & varia per alia Hollandię ac Friſiæ loca,vti in Poeldyko, Hazerſſon & Oudecloofter.

Paſtoricidæ,qui in paſtorum aut ſacerdotum Catholicorum necem coniurant,quorũ ſcelere plurimi per Rynlandiam periere, iniecto in collum laqueo in foſſam præcipitati & demerſi. 52. Paſtoricidæ.

Sanguinarij,qui ſeſe humano poto ſanguine more Catilinario ad ſua ſeſe ſacrilegia & homicidia obſtringunt.Talem Anabaptiſtarum ſectam eſſe Antvverpiæ non ignotam,narrãt quidam fide digniſſimi. 53. Sanguinarij.

Ægidiani ab Ægidio quodã Aquenſi nomen habent,qui ſpe quæſtus multò maximi,quem Anabaptiſtarum doctores,quos vocant, ex retinctione ad tres ferè coronatos capere vidit, illectus,audebat & ipſe retingere, à quibus poſt excommunicatus ſui flagitij Antvverpiæ capite plexus pœnam luit,publicè ſuos licet reuocaret erro- 54. Aegidiani

errores. Vnde & diſcipuli alijs ſeſe tradidere magiſtris execrandos.

55 Libertini. Viret' li. 2. de miniſterio verbi. Libertinos, à libertate, quam prædicant Euangelicam. P. Viretus facit Catabaptiſtarum prolem. Fanaticum ait hominũ genus, in quo iure credas reuixiſſe Gnoſticos & Valentinianos, nihil eis æquè diſplicet, nihil magis improbatur atq; ſimplex, proprius & germanus ſcripturæ ſenſus. Illis Chriſtus eſt Satanas, & contra: vitium virtus, & virtus vitium: nihil enim ex eorũ ſentẽtia peccatum, niſi eorum opinione, qui ſe peccare putant. Verus Dei timor & eo imbuta conſcientia, pro inferno illis habetur. Pro Paradiſo autem conſcientia diuini iudicij contemptrix, ſecura, ſtupida & conſopita. Hoc nominis varias ſectas ſibi vſurpare in Brabãtia & Hollandia indicat Caluinus, ſuppreſſa furoris huius origine: ſed in Gallia appellatos ait Quintiniſtas, à quodã Quintino ſartore Picardo, qui illic eas ſparſerit, cum quodam Coppino Inſulano. Horum ſententiam collectam ait Cal-

Quintiniſtæ.

Lib. cõtra Libertinos.

Caluinus ex Cerdoniſtarum, Manichę orum, Martioniſtarum, & Gnoſticorũ delirijs, atque abominandis voluptatibus, oĩa ſimulare & diſſimulare pro fũdamento ſui iaciunt Euangelij, quò facilius ſpirituales (ſic enim ſe præ cæteris admirãtur quòd ſpiritum ſequãtur viuificantem) decipiant carnales, id eſt, non ſuæ haræ porcos. Omnibus ergo ſacris tam Catholicorum quàm Euangelicorum ſeſe intrepidè miſcent, omniq; impietati ſectarum omnium cõſentiũt, Scripturas rident, ac pro fabulis habẽt. Literæ enim ſe negant obnoxios, qui iam ſpiritum ſequantur viuificantem. Quinimo ille Quintinus vnumquéq; Apoſtolorũ aliquo notabat ſcõmate, Paulum vocans vas fractum, Petrum Chriſti abnegatorem, Ioannem iuuenem ſtolidulum, Matthæum fœneratorem. Ad hæc vnum ſtatuunt tantũ ſpiritum eſſe immortalem Dei, qui ſit & viuat, opereturque omnia in omnibus. angelos fingunt nihil eſſe, nihil peccatum, nihil animas noſtras, nihil etiã eſſe ma-

Spirituales cur appellentur.

Blaſphemię Libertinorũ in Apoſtolis.

Caluini in Deũ blaſphemia. malum,ſed Deũ eſſe peccati authorẽ, quod ipſum, ait Caluinus, à Simone Mago ſumpſit originẽ:quòd operęprecium eſt aduertere,vt & ſeipſum agnoſcat Caluinus Simonianũ, vti Seruetus illi obiecit,cùm idipſũ doceat,vti ſuprà dictũ eſt.PorròLibertini aſſerunt Chriſtum eſſe redemptorem noſtrum,quia tanquam typus nobis eſt propoſitus,in quo contemplemur ea,quę ad ſalutem noſtram requirit ſcriptura.Itaq; Christi paſſione & morte fuiſſe tantum nobis figuratum ſalutis noſtræ myſtęriũ. Chriſtũ negant verè paſsum. Vnde & quidam eorum negant Chriſtũ obijſſe in cruce,ſed opinatione:cuius ſententiæ duos fuiſſe Valẽtianę ſupplicio extremo affectos ibidẽ ait Caluinus.Cæterùm ſuam Spiritualem regenerationem in eo collocant, ne vlla re,nec peccati remorſu,nec Dei timore,nec iudicij terrore tangantur,vnde docent omnia homini eſſe licita ſine vlla exceptione,omnéque genus viuendi probant.Lenonem ſuo volunt fungi munere,fures audacter furari iubẽt, Oĩa omnibus licent, quæ libẽt.

Ma-

Matrimonia diſſoluunt, quæ appellāt carnalia, vbi vxor mariti ſui tędium cœperit. Vnde & promiſcuos laudant concubitus, modò alter altero ſit contentus, id ſpirituale vocant matrimonium. Communionem ſanctorum interpræ-tantur communionem bonorum tēporalium, ideoque quantum quiſque poteſt vt rapiat ſuadent: Reſurrectionem dicunt iam eſſe factam, neque aliud exſpectandum iudicium, iam Chriſtianos reſurrexiſſe, cùm animam humanā ſciāt iam factam eſſe illam Dei ſpiritum immortalē, imò in Dei eſſentiam redire, vnde (inquiunt) exijt, eique ita iungi vt vnicus ſpiritus maneat. Hæc de Libertinis Caluinus.

Reſurrectionē iā eſſe factā.

Aliud Libertinorum genus recenſet Bulling. lib. 2. contra Anab. qui Deo peccatum aſcribunt, ac operatum eſſe peccatū Cain, Saul & Iudæ: à qua blaſphemia quàm diſſentiat Caluinus, ſuprà diximus. Reſurrectionem carnis negant. 56.

Alij vero nimis ſpiritualem faciunt. 57.

Alij

58\. Alij denique nimis carnalem, quaſi ebrius poculum, epulo caponem aſſũ manu tenens reſurgeret.

59\. Oẽs homines etiã dæmones ſaluandos. Et aliud genus anabaptiſtarũ, quod Dei miſericordiam omnibus omnino hominibus, adeóq; dæmonibus poſt iudicium pollicetur.

60\. Poſtremum genus eſt, quod vetus teſtamentum planè reijcit, neque eius teſtimonia ad fidem Chriſtianam cõfirmandam recipiunt, ſolo contenti nouo teſtamento: ſed ita tamen, ſuo vbi id ſapit palato. Sed nũc poſt tot Anaba-

61\. ptiſtarum factiones, paucis perſtringamus quæ ſuperſunt Antilutheranorum ſectæ.

Antichriſtiani deniq; varij ſũt. quidã Chriſtũ aiũt quod in cruce, vti blaſphemant, deſperarit damnatũ: Vti ille Præmonſtratenſis Apoſtata, qui hoc apud mortales iam nunc ob atrociſſimam in Chriſtũ Dei filium blaſphemiã meruit præmij, vt ſua cum impietate adeò ſit hominibus execrabilis, vt ne nomen quidem ſupereſſe voluerint. nuſquam enim

enim me legere memini.

Alij Chriſtum noſtrum negant verũ illum promiſſum fuiſſe,ſed alium cum Iudæis expectandum,vti Bucerum moribundum teſtatum reliquiſſe narrant fide digni,adeóque quidã clariſſimi viri ſe ab eius diſcipulis in Anglia accepiſſe. 62.

Alij ſui Antichriſti matrẽ Louanienſem meretriculam adorant nudam,ex qua iam pridem iactabant naſciturum,quem ſummis expectant votis. 63.

Cæterum quàm fœda,quàm execrãda,quàm abominanda Euangelicorũ plurimi ſuis in myſteris deſignare nõ erubeſcant, horror probis eſt vel cogitare. Immane quid ſuis neophytis Anabaptiſtæ pręſcribant edendum aut bibẽdum,vt abſolutiſſimam illã ſuam conſequantur veteris Adæ mortificationem. Myſteria Euangelicorũ aliquot quã abominanda, & qualia ſit orgia.

Dauidgeorgius verò iſtorum omniũ Antichriſtorum maximus, ſeſe illum iactabat tertium Dauidem verumque Chriſtum,dilectumque Dei filium Patri-

Patribus olim promiſſum. Cuius inſa-
nia etſi non paucos per Hollandiã, Fri-
ſiamque compertum ſit fuiſſe in furoré
pluſquam fanaticum abreptos: tamen
poſt exuſtum eius à Baſilienſibus cada-
uer ſectatores eius ſe fuiſſe à verò ſedu-
ctos agnoſcere eſt conſentaneum. Cer
tè eorũ aliquot audiuimus, qui multis
cum lachrymis ab illo ſe poſt triduana
ieiunia fuiſſe demẽtatos atq; vti aiebãt
faſcinatos deplorabant.

DVB. Prò fidem Chriſtianam? an ali-
quid Iudæi audiãt gratius, quàm Chri-
ſtum aut non fuiſſe, aut noſtrum, quẽ
pro Mago habent, damnatum eſſe?

CON. Quàm multis alijs doctrinæ ca
pitibus Euangelici iſti Iudaiſmum re-
nouent, mox dicendum veniet. Sed
vna Colophonis loco attexenda eſt
factio, quæ ſuo declaret exemplo, quor
ſum nam Lutherus & Syneuangelici,
aut potius per iſta lectiſſima ſua orga-
na promouerit Diabolus. Quò igitur
tandem iſtarum abominationum ali-
quis recẽſendarum fiat modus, nunc
dia-

diaboli ſcopum contẽplare, quẽ iſtis ſectis adeò varijs ſibi eſt (eheu nimium feliciter) molitus. His enim omnibus hæreticorum monſtris & aliud excitauit genus multò prodigioſius, qui ſe ipſos Dæmoniacos dicunt: quorum alij dæmones ſaluandos cum Originiſtis opinãtur, alij vero Cacodæmonẽ colũt: & ne quid diuini omittant cultus, vt Catholici Deũ inuocamus nonies, ita ipſi, teſte Hoſio, Diabolum per diem inuocant decies. Sunt & Epicuræi ſiue Athęi, de quibus poſteà fuſius. Cæterũ iſtum impietatis abominandæ Colophonem, quónam gradu Satan per Lutherum ſuum, alioſque ſuos Euangelicos Pſeudoapoſtolos ſuo iſti eccleſiarũ perturbatarum operi imponere ſit cõmolitus, vt Deo Opt. Max. ſua maieſtatis ſede eiecto, Chriſto templis, ara, mẽtibus, & ore, adeóque cælis exturbato; ſeſe adorandum impetrarit, ſtatim dicemus, vbi demõſtrauerimus priſcas hęreſes certiſſima diaboli inuenta, vnà cum Iudaiſmo, adeóque Mahumetiſmo per

64. Dęmoniaci.

65. Dæmonicolæ.

Epicuręi ſiue Athei.

illos ſuos noui iſtius pſeudoeuangelij miniſtros Chriſtianis renouatas, Euangelij prætextu eſſe vẽditatas, obtruſas, perſuaſas. Sed nos breuitatis cauſſa nobiliores tantum hæreſes nunc tẽporis Euangelij prætextu renouatas commemorabimus. Hæreſes enim ſuã ad originẽ reuocaſſe, refutaſſe eſt, ait D. Hiero. Quod vt liqueat magis, illuſtrandæ veritatis gratia, nos eas primùm recenſebimus ab Euangelicis renouatas, quæ magnis illis totius orbis Concilijs fuêre damnatæ, mox quæ Synodis non tã frequentibus quidem illis, conſenſu tamen totius Eccleſiæ olim refútatæ atq; improbatæ: quibus damnatos omniũ piorum doctorum iudicio ſubtexemus errores. Arrianiſmũ Concilio Nicæno à PP. 318. damnatũ per Lutheri Euãgelium fuiſſe renouatum, eius teſtãtur diſcipuli. Cùm enim modicũ teneret ipſe de homöuſio (inquit lib. cõtra Latomum) & Trinitatis vox Germanica nõ placeret, Ludovvicus Hetzerus SS. Trinitatem abolere eſt aggreſſus, omnem prorſus negãs perſonarũ diſtinctionẽ.

Cap. 5. Catal. hæreſeõ priſcarũ p Euãgelicos renouatarum.

1. Arrianiſmus. An. 324.

Hetzer' Arrian' teſte Seba. Frãc. in hiſtor.

Sed Arrium propius imitati ſunt Cam panus & Seruetus atque etiam Matthias Illyricus, quem Arrianiſmi damnauit Academia Vuittenberg. Svvencfeldius apertè profitetur Chriſtũ Dei filium vnigenitum eſſe creaturam, quẽadmodum ait Confeſſio Mansfeldenſium. Caluinus etſi ſuo in Catechiſmo verbis quidem de perſonarum Trinitate rectè loqueretur fol. 110. tamẽ in Synodo ſua Lauſanenſi An. 27. noluit cõfiteri (ait Petrus Carolus) Chriſtum eſſe Deũ de Deo, neque ex ſubſtantia Patris, ſed de Patre, imò à ſe ipſo ſemper habuiſſe vt eſſet. Illum igitur ſymboli verſiculum, Deum de Deo, Lumen de lumine, Deum verum de Deo vero impudenti deridens cachinno, ridiculam appellabat battologiã. Trinitatis quoque vox Caluinum offendit, ait idẽ ille oculatus teſtis, eò quòd Ciceroni eſt inſueta. Symbolum Nicœnum, quod dicitur, negabat eſſe Nicœnæ Synodi, eò quod nonnulla ex alijs Conc. adiecta ſunt. Athanaſiano aiebat ſe neque cre-

Staphylus de concordia.

Epi. ad Car Lothar.

Cal. Arrhianizãs.

dere neque diſcredere: nō enim vnquā fuiſſe à legitima eccleſia receptū. Id ipſum & in Bernenſi Conſiſtorio profitebatur Caluinus, ſe illi Athanaſiano Symbolo nec credere nec diſcredere, donec ad Scripturarum gnomen (ſic enim græciſſabat) illud examinaſſet. vnde & illum verſiculum reijcebat, Alia eſt perſona Patris, alia Filij, alij S. Sācti, eò quod græcè eſt hypoſtaſis, quæ perſonam (inquiebat) non ſignificat. Illud verò, quòd Chriſtus eſt Deus ex ſubſtātia Patris, nunquam extorqueri de Caluini ore pótuit. Rurſus in Confeſſione Geneuatum, quam de ſinu ſuo in Synodo Lauſanē. promebat Caluinus, licet paulò antè à ſe dictatam, meminit Chriſtum eſſe æternæ eſſentiæ, ſed Trinitatem perſonarum nuſquam voluit profiteri. Verbi enim nomine monebant Farelliſtæ, quorum in ea Synodo agebat patronum Caluinus, intelligi perpetuam Sapientiam, apud Deum reſidentem. quod ipſum diſertè ſenſiſſe Samoſatenum, teſtatur D. Epiphanius

hæreſi

hæreſi 65. quem an ſectentur inde colligas licet,quòd cùm ſua in Confeſſione Farelliſtę execrentur Arrium,Macedonium atque Sabellium,ſoli Samoſateno,inquit P.Carolus, parcebant, atque veluti ipſis confœderatum tolerabant.

Sed hunc errorem etſi Caluinus,tẽpore factus eruditior,videatur caſtigaſſe,in eo tamen plurimi ſuorum Farelliſtarum perſiſtũt, quorũ pridẽ haud ingloria portio erat Michaël Seruetus: quem poſteà ignibus tradidit Caluinus,quòd Chriſtum noluerit confiteri æternum Dei filium.

Imo Caleſius N, Caluini Collega, in conuentu Bernenſi publicè affirmabat,Chriſtum nec aliud, nec eſſe alium à Patre: quam blaſphemiam nec Bernates Theologi, nec Geneuates vel verbulo caſtigare,aut monere erroris voluerunt: tametſi illis audientibus vehementer illum reprehenderet Petrus Carolus.

Macedonianiſmum 2. Conc. Con- II. Macedóia.

nifmus. An.383. ſtantinopolitano à Patribus 18 o, dam natum renouauit hoc ſeculo Farellus Gallus Caluini magiſter. Hic enim Sp. ſanctum negans eſſe naturâ Deum, docuit eſſe motum in rebus creatum, vti liquet in Summa ſcripturæ Gallica, teſte P. Carolo epiſto. ad Cardinalē Lotharingum, hoc in Conc. locupletatū & explicatum, vbi & Caluinū affirmat multa contra Symbolum deblateraſſe. Verbis tamen poſtea audebant Farelliſte damnare Macedonium, hoc eſt ſuū haud ita pridem magiſtrum.

III. Neſtorianiſmus. An.433. Neſtorij errorem 3. Conc. Epheſino à PP. 200. refutatum manifeſtè quidē nūc renouare cœperat Marthinus Lutherus. Is enim Cōmenta ad Hebræos Bucero interprete, diſertè negat Chriſtum eſſe hominem omnipotentē, nō omnia animaduertiſſe, nec cogitaſſe omnia.

Lutherus Neſtorizat.

Sanè vt Neſtorianum eſt, Chriſtum negare hominem & Deum, aut hominem eſſe Deum: ita & negare Chriſtū eſſe hominem omnipotētem. Sed lib.

de

de Concil. Zvviuglium cũ ſuis de hoc nefario infamat dogmate. Nã ait ſibi paulò antè fuiſſe negotium cum Neſtorianis, qui pertinaciſſimè (inquit) contra me diſputabant, quod Diuinitas Chriſti non poſſet pati. Liquet igitur ex Antitheſi, Lutherum tunc ſenſiſſe poſſe pati diuinitatẽ Chriſti. Imo Zvvinglius etiam, addit Lutherus eo dẽ loco, cõtra me ſcribebat ſuper hoc dicto, Verbum caro factũ eſt, & ſimpliciter volebat legendum, Verbum caro facta eſt. Ratio, quia Deus non poteſt mutari in corpus. Verùm ego tunc temporis non ſciebam (inquit Lutherus) hanc eſſe opinionem Neſtorij, vt qui Concilium etiam nõdum intelligebam. Benè habet, quod tantus Chriſti Euangeliſta tandem ſuam agnoſcat, fateaturque ignorantiam. Zvvinglius Neſtorizat Luthero.

Cæterum Neſtorij errorem planè reuocant Antimariani, qui D. Virginem Mariam Chriſti matrem, ait Hoſius, nõ ſuſtinent audire Dei genitricem. Iſtum errorem Zvvinglius diſertè ſua in con-

feſ.anno 30. Imperatori Carolo Augu ſtæ per ignotum nuncium obtruſa pro fitebatur, Chriſtum inquiens articulo 1, aſſumpſiſſe hominem, item Chriſtum profeciſſe ſapientia: quia ſecundum hu manam naturam finitus ſit & menſus. Hunc ſequitur Petrus Richerus Calui niſta, qui Chriſtũ negat in humana natura, ſed in Deo Patre adorãdum. Vbi liquet duas in Chriſto diſtinctas natu ras cum Neſtorio induci.

IIII Eutychianiſmus. An. 455. Eutychetis dogma 4. Conc. Chalcedonenſi à PP. 636. conuictum erroris ab orco in lucem reuocat Menno & Adam Paſtoris, atque Caſpar Svvenckfeldius teſte Caſſandro Com. de duabus in Chriſto naturis, Chriſtũ in vna perſona docens vnius quoque eſſe naturæ. In Bernenſi diſput. an. 28. Zvvingliani mixtionem naturarum admiſere, ait Eccius contra Confeſſ. Zvving.

V. Originiſtæ Origenis dogmata quinto Conc. Conſt. à PP. 289. damnata, nunc partim renouant, vti damnatos omnes dæmonas eſſe ſaluandos, quod docuiſ-

ſe

ſe Ioan. Denkium Anab. ait Sebaſt. Frã cus Monothelitarum errorem 6. Cõc. Conſt. refutatũ iterũ reuocant Svvẽcfeldiani & Mennonitæ: quia Monothelitę ramuſculus erant Eutychetis.

VI. Monothelitæ.

Imagines Sanctorum 7. Synodus Nicœna 2. PP. 350. aduerſus Iconoclaſtas vindicauit: quas nũc cũ illis cupiũt abolitas Caluiniſtæ & Sacramentarij omnes. Vt finem faciã errores in Cõc. generalibus pridem damnatos iam Euangelij prætextu per impios iſtos reuocatos demonſtrandi, notum eſt, communionis ſub vtraque ſpecie neceſſitatem à Petro Dreſdenſi inuectam, fuiſſe Conc. Conſtã. à PP. damnatam, ſed nunc ſeditioſiſſimè Lutheri ſpiritu ab orco reuocatam.

VII. Iocono-claſtæ.

VIII. Calicularij qui Calicis cõmunionẽ ceu neceſſariã vrgent.

Nunc magnorum Conciliorum ſpacio decurſo, antequam ad minora deſcendamus, haud abs re crediderim & illud obiter admonere, tantam nunc tempeſtatis eſſe Chriſtiani (prò nefas) populi noua iſta dogmata ſectandi libidinem, imò temeritatem, vt contemp-

Euãgelici Cõcili um violãt A-poſtolicũ. ta omnium Cõciliorum vel Apoſtolicorum authoritate,in cæcos priſcarum hæreſeon errores abſurdiſſimos ſeſe dent præcipites.Non enim deſunt,qui contra Apoſtolicum illud Concilium Ieroſolymitanum à D.Luca deſcriptũ, doceant ſe ſuosq; circũcidendos: quorum factionem per Saxoniam inferiorem reperiri aiunt.Certè Hoſius quoſdam narrat circumciſos.

Errores minorib. Ec.Synodis dãnatos nũc repullulaſcere p Euangelicos. Iam poſt Apoſtolorũ ætatem Cõcilio Eccleſiaſtico Antiocheno à P.P.80. teſte D.Hilario,damnatus eſt Pauli Samoſateni error: quem hoc ſeculo renouaſſe Seruetum, Farellũ, atque Caluinũ teſtatur.P. Carolus epiſt.ad Card. Lotharingum. Hos, ſimileſque notat

1. Samoſatenismus. An. 270. Confeſſio Auguſtana art. 1. damnans veteres & neotericos Samoſatenos, qui vnam tantum perſonam in Deo eſſe contendunt. Sic ſenſiſſe Farellũ,ait P.Carolus in fidei ſumma Gallica.De Serueto diſertè probat Caluinus & Beza.

Caluinum quoq; initio ſuæ apoſta-

ſiæ

ſiæ Farello magiſtro (Nã Serueto ſuo tũc fratri communicaſſe iam pudet,ne immeritò poſteà eum ignibus ob hanc ſuam priſtinam Euangelicam doctrinã tradidiſſe videatur) conſenſiſſe, plurimis ipſe verbis declarauit in Diſputatione Bernenſi & Synodo Lauſanen.Prę-ſidibus Caſpare Megandro & P. Conzeno cum aliquot Bernatibus laïcis cõtra P.Carolum: Vbi reiecto Cõſtantinopolitano Symbolo, Athanaſianum ſublato deriſit cachinno,nũquam à legitima fuiſſe (inquiens) receptum Eccleſia,illoſque reijcebat Verſus,alia perſona Patris,alia filij &c.Item ſicut anima rationalis & caro &c. Rurſus falſi arguebat huius ſymboli articulos primum & vltimum.

Iàm & Trinitatis vox Caluinum offendebat,quod Ciceroni,inquiebat,eſſet inſueta. In Confeſſione quoque Geneuatum, quam ſuo de ſinu, priùs à ſe dictatam,in Synodo Lauſanen.offerebat, aſtutè refugit perſonarum Trinitatem dicere. Quin etiam illud cũ

Atha-

Athanaſiano ſymbolo, Chriſtus Deus eſt ex ſubſtātia Patris ante ſecula genitus, nūquā voluit cōfiteri, licet frequēter illic vrgeretur, tantum ſic voluit animi ſententiam exprimere, In vna Dei eſſentia Patrem cum verbo ac Spiritu ſancto agnoſcimus, quod oratiōis ſchema verè Samoſatenicum tegit dogma.

Rurſus cùm Verbum fateretur eſſe à Patre & ex Patre, noluit tamen confiteri cum Catholicis, Chriſtum Deum de Deo, aut Chriſtum eſſe Deū ex ſubſtantia Patris: ſed Chriſtum dicebat ſemper à ſeipſo extitiſſe: quaſi duo ſint primi, quorum vnus non ſit ab altero. Quid hic aut Arrius aliud, aut Samoſatenus, quàm illud, Riſū teneatis amici.

II. Pelagianiſmus. An. 415. Pelagius Chriſtianæ gratiæ hoſtis ſuum diu coxit monachali ſub pallio venenum, quod varijs Patrum Concilijs etſi fuerit damnatum: tamen nunc quoque à Lutheri diſcipulis in lucem reuocatum, Euāgelij titulo recrudeſcit in Saxonia.

Ioannes enim Pfeffingerus paſtor

Li-

Lipſen.vnà cum Schola Lipſen.docent hominem naturalibus liberi arbitrij viribus ſeſe ad gratiam diſponere ac præparare poſſe,vt ipſi ſanctus infundatur Spiritus.Sic enim definiuiſſe publica diſputatione de libero arbitrio ait Nicolaus Amſdorffius Confeſſione puræ doctrinæ.Homo ſuis (inquit) Naturalibus viribus Verbo aſſentiri,promiſſionem apprehendere, & Spiritui ſancto non repugnare poteſt.Illyricus Melâchthonem quoque huius inſimulat erroris libro,**Bericht.**

Sic quod Pelagius negabat eſſe peccatum originale in pueris,nunc Zvvinglius Seruetuſq; aiunt eſſe naturæ morbum.Item naſci bonos,& Dei hęredes non renaſci:ſic nunc Bucerus. Rurſus hominem poſſe ſolis naturalibus virtutibus & meritis vitam æternam impetrare,vt Cato & Scipio, quos ſaluatos licit Zvvinglius lib. contra Vrbanum Regium.Sacramentarios quoque dam at Confeſſio Manſuelden. quòd Aridem & Pomponium Atticum docent

docēt ſine agnitione Chriſti per naturæ legem eſſe ſaluatos.

III. Berēgarianiſmus. An. 1050. Berengarius verò, Sacramentariorū omnium Pater, ante annos 500. etſi varijs fuerit concilijs damnatus, atq; ſuo quoque ipſius iudicio erroris manifeſtiſſ. conuictus & ad ſuum dogma ſuo iugulandum ſtylo rei veritate coactus: tamen nunc in Carolſtadio, Zvvinglio, Caluino adeoque Melanchthone illo Germanorum Cothurno, imò totius ſcęnæ huius Dauo planè reuiuiſcit. Quod ſi poſt hæreſes cōcilijs Eccleſiaſticis quidē damnatas, & ab iſtis Euāgelicis in lucem reuocatas illos aggrediamur commemorare errores, qui pridem omnium iudicio damnati nunc multorum cum indubia pernicie repullulaſcūt, dies nos prius hic deſtituet. Inſtituti tamen ratio quia ita poſtulat, tā tum nobiliores recēſebimus, vt in Euāgelicis iſtis verè agnoſcas non Chriſti Euangelium, ſed illos Antichriſti pſeudoapoſtolos renatos.

Hęreſiarcharū errores p Euāgelicos repullulaſcere.

1\. Simō Magus. An. 50. Simon ille Magus docuit nos per ope-

opera(teſte D.Theodor.& Irenęo) nō ſaluari,ſed per fidem. an nō hîc reuiuiſcere tibi videatur in Luthero, Illyrico, & Antidiaphoriſtis, qui opera bona nō ſolum docet non neceſſaria ſed ad ſalutem pernicioſa. Idem Deum faciebat peccati authorē ſic & Lutherus, ait Rex Angliæ ſic Caluinus teſte Heshuſio, & Libertini vt ait Caluinus.

Hymenæus, & Phyletus aſſerebant carnis reſurrectionem iam eſſe factam, aliamque non eſſe corporum expectandam. Sic ſanè quōdam Antvverpię ſtolidus ille Loiſtarum paterculus. Itē Libertini in Gallijs, docent teſte Caluino in Actis Serueti. II. Hymenę. An 60.

Ebionem ab orco reuocat Adam Paſtoris Anabaptiſta, Chriſtum negās naturâ Deum, ſed merum hominē de Maria natum. III. Ebion. An.80.

Cerinthum illum Iudaïzantem Chiliaſtæ reſuſcitant Anapaptiſtæ quidam corporale Chriſti regnum poſt reſurrectionem futurum vt ait, Sebaſt. Francus. IIII. Cerinthus An.70.

Va-

V. Valentinus Chriſtum dixit corpus
Valẽtinus. attuliſſe è cælo. Sic etiam Caſpar Svvẽc
An.20. feldius, teſte Beza Com. ad Roman. cap.1.

VI. Baſilides docuit Chriſtum humanã
Baſilidis. naturã ex virgine nõ aſſumpſiſſe: ſic ho
An.140. die Melchior Hoffman ait formula Ec. Anguſtanæ Anno 56. Sic & Mẽno Col loquio Vviſmarien. contra Micronium idem defendit. Rurſus Chriſtum ſecun dum animam habere ſubſtantiam æter nam. Sic Seruetus in dialogis & Poſtil. in Claue Abſconditorum.

VII. Gnoſtici, à Nicolao diacono, gnoſin
Gnoſtici. .i. eximiã cæleſtium myſteriorum co-
An.50. gnitionem iactante, dicti, animam humanam aiebant eſſe ex Dei ſubſtantia. Sic hodie Libertini animam omnẽ moriẽtem ad Deum redire, illiq́ue reduniri fabulãtur. Caluinus in inſtruct. contra anabap.

VIII. Cerdon Apoſtolorum quoque ęta
Cerdon. te Vetus Teſta. ſpernebat, quaſi in Pro
An.60. phetis non fuiſſet Chriſti Spiritus. Sic nunc Seruetus ſenſit, teſte Caluino in

Actis

Actis eius. ¶Marcion Chriſtum eſſe opinione & Phantaſmate paſſum. Ita Libertini aliquot Valentianæ ſupplitio affecti, teſte Caluino in Inſtruct. IX. Marcion. An.90.

Nouatiani teſte Theodor. in fab. hæret. negant Confirmationē habere olei ſacri illinitionem. Sic nunc Lutherus & Caluinus, & Bucerus, alijq́ue ad vnū omnes Euangelici. X. Nouatus. An.250.

Manes Perſa ingenij ſui acrimonia pro nominis etymo inſanire viſus, plurimos a veritate ſeduxit. Cuius errores Lutherus, nouam neſcio quam Euāgelij noui puritatem mentitus, potiſſimùm reuocare aggrediebatur, ideóq; impurum fœdumq́ue ſuum illud priſtinum Ludderi nomē, in Lutherum quaſi purum commutauit: haud aliter atque illum Manichæum, ſuo ex etymo inſanum, diſcipuli appellabant Manichæum quaſi mannafundentem. Ille ſe Chriſti Apoſtolū iactabat, hic ſeſe Chriſti Euangeliſtam. Imò Dauidgeorgius ſe verum illū promiſſum Meſ- XI. Manes. An.280.

n ſiam,

ſiam. Porrò doctrina, vti & arrogantia, conueniunt Euangelici cũ Manichæis,
I. quia Lutherus Liberũ negat arbitriũ: quod errorum omnium fons eſt. Sic &
II. cum Manichæo Deum blaſphemat de legis Dei implendæ impoſſibilitate.
III. Item Baptiſmum in aqua nihil adferre ſalutis. Tamen Lutherus baptiſmum vult ſuſcipiendum, tanquã donatæ dudum gratiæ ſigillum. Verùm his in dogmatibus Caluinus ſuo cũ Zvvinglio, Manichæum exprimit ad viuũ magis, qui ſuperiora oĩa ab illius inſania mutuatus, etiam cum Manichæis affirmat Baptiſmum aquæ non eſſe neceſſariũ, vti & *Svvencfeldius.* Sicut ille nega-
IIII. bat Chriſtum habuiſſe verum corpus humanum: ita Anabaptiſtæ, ait Caluinus in Inſtruct. Chriſti corpus fuiſſe verum phantaſma, non humanæ naturæ ex virgine, ſed cæleſtis ex
XII. Deo. Sic ſanè Menno.

Donatiſtę. An. 300. Donatiſtę ſẽtiebãt Sacramẽta ab impuris aut malis Sacerdotib. adminiſtrata eſſe nulla, ideóque rebaptizabant. Sic

Svvenc-

Svvēckfeldius miniſtros ineptos & nō timentes Deum docet ſuum miniſterium in docendo,& Sacramentis porrigendis non poſſe expedire,vt habet Confeſſio Manſuelden.

Donatiſtæ quoque apud D.Optatū ſacrum Chriſma docent conſpuendum & cōculcandum: Sic Caluinus nefarijs illudit verbis, & Beza quanā per Gallias tractarit religione calamitas loquitur Gallica.

Maſſaliāi,teſte Damaſceno de Hęrefibus,negabant baptiſmū homines per ficere .i.τελεῖν & ſanctificare, atque Sacramenta ſordes animi expiare. Planè nunc ita Lutherus,Caluinus & Svvēcfeldius Baptiſmum adeò docent inefficacem,vt peccatum Originis verè maneat,neque animus peccati labe expietur,aut cor expurgetur. XIII. Maſſaliāi. An.330. I.

Item ſacroſanctā Euchariſtiā aiebant ſub panis ſpecie non habere ſanguinē Domini,ſed tantū corpus, teſte Theodoreto: Sic & Lutherani in Polonia, quod affirmat Confeſſio Polonica: & II.

Apolo.cō-traColon. Iuſtus Velſius ait plus eſſe ſub vtraque ſpecie, quàm ſub altera: quod fortaſſis ad ſpecies potius quàm ad res ipſas pertinere interpretabitur, ſi in ſua tamen perſiſtat nobis dudum coràm expoſita ſententia.

III. Rurſus Ordinis Sacramentum non eſſe Sacramentum, neque conferri Clericis Spiritum ſanctum. Iſtud dogma Euangelici omnes renouant, dum ex Sacramentorum numero tollunt ordinationem, niſi quòd Melanchthon ſui pridem plagij pœnitēs, nunc optaret & ſuo reſtitutum loco. Velſius quoq; in Apolog. non arbitratur pugnaciter reijcendum.

XIIII. Vigilātius An.360. Porphyrius, Eunomius, Euſtathius, Vigilātius, alijq́ue Hagiomaſtiges, Sāctorum miracula aiebant eſſe Dæmonum præſtigias, neque eorum reliquias venerandas. Neque ſanctos ad auxilium inuocandos. Horum inſana dogmata nunc ab orco reuocant Lutherus, Zvvīglius Caluinus, alijq́ue prope omnes Euangelici.

Aëtius

Aëtius negabat ieiunandum certis diebus ab Eccleſia præſcriptis, & offerẽdum pro defunctis. XV. Aëtius. An. 350.

Iſtius impia dogmata per Lutherũ, Caluinumque ita repullarũt, vt & plurimos, qui eorum reliquos execrantur errores, hoc ſuo venenato afflarint toxico.

Iouinianus Virginitatem negabat præſtare Matrimonio. Id Lutherus nouus Euangeliſta ſuo probat Epithalamio, quo plurimas deuotas Chriſto ſponſas in nefaria pellexit adulteria. XVI. Iouinian' An. 370. Eius quoque exemplum imitati plerique omnes Euangelicorum Concionatores, ſuorum rei votorũ, carnales amplexantur nuptias, obliti certam ipſos manere damnationem, quod primam fidem Deo ſanctè promiſſam irritam fecerunt, ac ſacrilegè violarunt.

Neſtoriani, teſte D. Cyrillo epiſt. ad Colobaſ. negabant S. Euchariſtiam habere corpus Domini extra vſum Sacramenti. XVII. Neſtoriãi. An. 400. Hanc impietatem & Lutherani renouarunt, docentes tantiſper eſſe

corpus Domini,dum ſumitur.

Itaq; vides mi Dubitanti nullum eſſe errorem tam inſanum,tam damnatum, tam abominandum, quem non Euangelici iſti ſuis diſcipulis nõ audeãt Euangelij titulo obtrudere.

Proindè fuſius haſce priſcas Catholicæ Dei Eccleſiæ peſtes hîc tibi Dubitanti ceu in Tabella contemplandas volui depingere,vt ſemel liqueat, quã impudenter Diabolus nunc ſua priſca mendacia,olim Eccleſiæ iudicio damnata,Euangelij titulo hominibus contendat vẽditare. Hac enim ratione nouum illius Sathaniſmũ,ſeu verius Antichriſtianiſinum agnoſcas per Lutherum eiuſque in Eccleſiam Dei cõiuratos,etſi factionibus diuulſos,ſocialis tamen belli ſtudio & Syncretiſmo,quaſi illarum Sampſonis vulpecularum caudis coniunctos, in Antichriſti ſui aduẽtum veluti præludio renouatum.

Quod vt Diabolus nunc impotentiori ſtudio, quàm alias vnquam,conatus eſt,nihil prætermittens occaſionis,

quò incautis atque ſalutis ſuæ æternæ negligentioribus Chriſtianis imponat facilius: ita Deus Opt. ſuorum cuſtos vigilantiſſimus vix alias vnquam tot ſuis electis oſtendit argumenta ſanè luculenta, quibus iſtas diaboli infeſtiſſ. hoſtis fraudes facillimè agnoſcant, execrentur, effugiant.

Hoc vti, ex tot ſectarũ inter ſe adeò variè diſſectarum varia multitudine dudum oſtendimus, quæ maiorem multò populi Chriſtiani gregẽ proculdubiò ſuos in errorẽ laqueos pertraherẽt, niſi tot eſſent & tam varij eſſent, adeoq; inter ſe, etſi Euangelij titulo quiſque inſigniti, ex diametro pugnãtes: ita & nũc videre licet, veritatem videre volentib. non modò ex renouatis illis priſcis hæreſibus iudicio Eccleſiæ certò Catholicæ atque Chriſtianæ damnatiſſimis ſed ex putido quoque obſoletóque Iudaiſmo etiam Euangelij titulo, ſi Chriſto placet, Chriſtianis obtruſo.

DVB. Papæ, eheu noſtri temporis miſeriam. Itáne Chriſtianos degenerare

in Iudęos? O miſerum Chriſti gregem. CON. Sanè miſerrimum, ſi hanc longè miſerrimam Chriſtianarum animarum captiuitatem ſeriò cogites plus q̃ Tyrãnicam, Babylonicam, Turcicam. Nam & Mahumetiſmum quot partibus nunc Euangelij etiam prætextu incautis obtrudant Eũangelici iſti, animus meminiſſe horret. Sed priùs de Iudaïſmo Germanijs Gallijſque inducto, mox de Mahumetiſmo Turcicæ ſeruitutis (vereor equidem atque ô vtinam vanus ſim vates) Lucernario atque Præambulone dicẽdum venit. Tu animum attende ſerius.

Iudaiſmus p̃ Euãgelicos inuect' Euangelij titulo. Iudaïſmum per Euangelicos nõ exiguis partibus eſſe prætextu Euangelij inuectum, nunc paucis exponemus.

1. Trinitas. Nõ eſſe in S. Trinitate perſonas tres, ſed vt Deum vnum, ita & perſonam vnam illi blaterant: Idem Seruetus lib. 3,

2. IeſusNazarenus an Meſsias. de Trinitate IeſumNazarenum non eſſe verum illum Prophetam Meſſiam, & Emãnuelem promiſſum, Iudæi ſuæ impietatis habent fundamentum: quod

&

& ſuis perſuadere conatus eſt Dauid-georgius, vt aiunt Baſilien. in eius vita. Se enim eſſe verum illum 3. Dauidem, promiſſum & alia blaſphema dudum commemorata.

Chriſtum non eſſe perſonam aliam à Patre Iudæi credunt: ſic & Illyricus & Seruetus λόγον Verbum apud Ioannem Euangeliſtam negant ſignificare perſonam à Patre aliam, vti Staphylus ait, eaque de cauſſa Matthiam Illyricũ fuiſſe cõdemnatum ab Academia Vvitenbergen. Similiter & Philippus Melanchthon de eodem teſtatur Epiſt. ad Superintendentes. Saxo. an. 57. 3. Chriſtus an alia perſona. Staphyl. de cõcord.

Chriſtum non eſſe verum & natura Deũ Iudæi aiũt, vti & Seruetus, Svvécfeldius Adam paſtoris & Euangelici alij Sabbatarij, nõ rectè de Chriſti diuinitate ſentientes, teſte Staphylo de Sect. 4. Chriſtus an Deus.

Vſuras eſſe licitas Iudæi non ſolum ſentiunt, ſed tota ipſorum vita, quæ ex eis conſtat loquitur, quibus omnes ferè mundi totius nationes exhauriunt. Has etiam Euangelij prætextu licitas 5. Vſuræ licitę Euangelicis.

docet Bucerus in Matthæum Commẽt. & Molinęus de eo quod Intereſt. Imò Lutheri mandato ſeſe vſuras exercere dictitat ille N. Paſtor ad Hyeręvadum, ait Quærela Lutheri pridem in lucem edita.

6. Matrimonij leges. Matrimonium ſecundum Moſaïcas leges in affinitatibus colunt Iudæi: ſic & Melanchthon locis commun. Anno 52. vult ſeruandas Moyſi leges, non Eccleſiæ Canones.

7. Matrimoniũ an diſſolubile. Matrimonium propter adulterium diſſoluunt Iudæi, ita vt liceat aliam ducere: Sic & Euangelici eadem de cauſa diſſoluenda docent, ita vt perſonæ innocenti liceat alteri nubere. Melanch. Loc. Communibus anno 52. & Examine Ordinandorum. Vnde & factum legimus, vt quidam intra ſemiãnum tres duxerit Geneuæ vxores, quòd ſecundum Euangelium duas probarat adulteras Caluino iudice.

8. Iudicialia ſecundum Moyſẽ exercenda. Leges Iudiciales & forenſes ſecundum Moyſen ſeruant Iudæi: ſic & Carolſtadius leges Iudiciales Moſaïcas vo le-

lebat ſeruandas, ait Melanch. Apologia Auguſtana in articulum 16. Rurſus libro Chron. 3. non volebat videri prorſus abolere leges, ſed contẽdebat oportere iudicia exerceri iuxta Forẽſes leges Moyſi.

Scripturarum Canonem habẽt ſuũ Iudæi à Chriſtianis diuerſum. Itaque Euangelici Iudæos ſequi malunt quàm Chriſtianos in reijciendis à Canone, vti Machabæorum, & Eccleſiaſt. Hos enim reijciunt cum Iudæis Euangelici. Sic & in ſuſcipiendis libris ſacris Iudæos imitantur, vti duos libros poſteriores Eſdræ Bullingerus contendit eſſe Canonicos contra catholicæ Chriſti Eccleſiæ decreta. Rurſus loca ſcripturarum malunt Euangelici cum Iudæis cõtra Chriſtum aut ſacroſanctam Trinitatem peruertere, vti Oecolampadius cum Aquila illud Eſa. 7. Ecce iuuencula concipiet. Sic Caluinus teſtimonia de perſonarum Trinitate & Chriſti diuinitate ab omnibus Chriſtianis interpretibus ſic intellecta, veluti Iudæorũ pa-

9. Canõ Scripturarum

10 Sẽsus Scripturarum.

patronum agens extenuat, ait Heshuſius de erroribus Caluini in fine ſuę Cō feſſ. de Euchariſt.

11. Iudęi in Chriſti Dōi ludibriū Sacramēta appellant Sekertminit, quaſi falſa ſigna: Sic & Carolſtadius Sacramentum altaris appellitabat Sekerment, cum Iudæis nos illudens, neq; enim duo, neq; ſeptem Sacramenta nouit: vti eius olim diſcipulus teſtatur Eraſ. Alberus lib. 2. contra Carolſt.

12. Pœnitētia Iudaica. Iudæi ſtatim à reſipiſcentia atque à dolore de peccato aiunt remiſſum peccatum, nullam agentes pœnitentiam, neque confitentes, ait Poſtellus: ſic & hodie paſſim omnes Euangelici, pœnitentia quæ eſt in ieiunio, fletu, & planctu exploſa, Confeſſione, quam Chriſtus & Apoſtoli tradiderunt Eccleſiæ, irriſa atq; exturbata, nullis ſuis animorum vulneribus adhibent remedium ſalutare, quod verè ſanet. Sed quæ nūc diximus, fidei capita cōtingunt. Quod ſi & cæremonias cogites, videas Euangelicos pluſquam ſemiIudæos.

Cōcordia Euangelicorū cū Iudæis in cæremonijs.

Ad Chriſti mentionem non infle-

ctunt genua Iudæi, ait D. Hieronimus lib.3.in Eſaiam: ſic & Euangelici pias tollunt venerationis & reuerentiæ cæremonias, nolentes ad Chriſti nomen genua inflecti, aut caput aperiri: Tametſi Lutherus laudet probetq; lib de Concilijs.

Nomen Ieſu execrantur Iudæi, fœdis nominibus eum & S. Virginem matrem blaſphemantes: ita & per Friſiam nomen Ieſu quod Chriſtiani vel admirantes, vel imprecantes vſurpare ſolemus, illi præpoſterè ſua ſuperſtitiõe in Ieni. quibuſdam videntur corrupiſſe, ne in vanum homines verè ſuperſtitioſi tam ſacrum nomen videantur ſumpſiſſe. 14 Nomẽ Ieſu execrantur et Mariæ.

Eodem planè errore nec ſalutati in Dei nomine reſalutant, ſed mutatis Chriſtianis ſalutandi & imprecandi formulis, in Dei aut Ieſu nomine vſitatis, illi reddunt, Bona dies: pro, Deus rependat, illi, habeo gratiam. Taceo maledicta, quæ plus quàm Iudaica in Virginẽ matrem miſeri euomunt Anabaptiſtæ.

Cru-

15 Crucis ſignum vt maledictum & ana-
Crucis ſignũ exhorrent· thema fugiunt Iudęi, nec in fronte pin-
gere volũt: Ita & Euãgelici Crucis figu-
ram multis in locis abolent, & tanquã
maledictum in fronte ferre aut pingere
horrent, adeò vt Lutherus ipſe feſtum
Crucis tanquam ſemiiudæus anathe-
Feſtum S. Crucis Luthero eſt anathema mate damnauerit. Feſta S. Crucis, in-
quit lib. de Miſſãdi formula an. 24. ana
thema ſunt. Brẽtius verò cum alijs qui
buſdam impijs Catholicos ob pias S.
Crucis cæremonias ſacrilegę Magiæ ac
cuſare non veretur, atque plus quàm
Iudaïcè pias Eccleſię cęremonias & cõ-
ſecrationes, quæ teſte D. Auguſt. non
ſine cruce conficiuntur, exagitat, ſubſã-
nat, exibilat.

16 Imagines Imagines Iudæi non ferunt, vti nec
Zvvingliani, ſiue Caluiniani, quemad-
modum Synagóga Geneuæ loquitur,
nullam omnino habens Turcico more
vllius rei imaginem.

17 Sabbatiſã-tes. Sabbatizantes etiam hodiè Iudæos
videas, quos Euangelicorum quidam
imitati, cum Iudæis ſabbata colunt, ait

Sta-

Staphylus in Apolog. Docuit enim Carolſtadius, nullum feſtum præter Sabbathum colendum, Eraſ. Alberus contra Carolſt.

Meſſiam non veniſſe aiunt Iudęi, ſuum Antichriſtum expectantes: ſic & Bucerus ſub mortem Ieſum Nazarenum dixit non eſſe illum Saluatorem, quem Deus promiſit Patribus, vti ſuperiùs in Bucerianis diximus fuſiùs. Dauidgeorgius quoque negabat Meſſiam noſtrum Ieſum Nazarenum eſſe illum adeò magnificè promiſſum, verumque mundi Saluatorem. 18 Meſſiæ aduentus.

Finē mūdi futurū aiūt Iudęi ſecundū Eliæ prophetiā intra annos 500. id eſt ſexto millenario. Sic Lutherus & Melāchthon ſuis in Chronicis, quę Carionis nomine edidiſſe Melanchthonem ait Lutherus præfat. ſui Chronic. Ger. 19 Finis mūdi

Porrò ne quid Iudæis ſaluum relinquant Euangelici, inter eos etiam eſt reperire, qui circuncisionem carnis reuocent, vnde & circumciſos quoſdam narrat Hoſius. 20 Circūciſio

His

21. Mannarij. Cap. 7. His non abſimiles ſunt, qui manna in Cœna Dominica ſeſe edere adfirmant, ne quid à Iudæis varient.

Cõcordia Euãgelicorũ cũ Mahumetãis. Nunc ad Mahumetiſmum orationẽ conuertamus, vnde perſpicuum fiat, quantum Germania per Euangelicos à Chriſtianiſmo degenerarit, ac quàm ferè vicino, imò inhianti hoſti Turcarum Imperatori Mahumetis alumno iam nunc ſeruire cœperit. Quàm enim fidelem huic ſeruituti omnium miſerrimæ quæ & captiuitatem Babylonicam plurimis vincat partibus, nauarit operam Lutherus, vel eo ſolo agnoſcas, ꝙ in ortu ſui Euaugelij magna contentione docebat Turcis non eſſe reſiſtendũ, non eſſe tributa pendenda, nec collectas faciendas ad inferendum Turcæ bellum. Hanc ſeruitutis Turcicæ originem, vide nunc quæſo quo pacto Euãgelici in Chriſtianos à vero Chriſti Euangelio ſeductos deriuarint, vt quos nondum potuêre Tyrannico Turcę imperio ſubiugare ſeruos, ſaltem Mahumetis Alcorano fecere diſcipulos. Qui enim

Quã Turcis fauerit Lutherus initiò pſeudeuãgelij. Aſſert. talẽ 24. lib. cõtra duo edicta Cæſaris. De poteſt. Seculari.

Euãgelici qnõdum Turcę iugo pmũtur etiã nunc Turcarum alcorano ſeruiũt dolo malo Euãgelicorũ

enim in Mahumetis Lege ſiue diſciplina (quam Alcoran, quaſi lectionem ſuperbiſſimo appellauit nomine, haud ſanè humiliùs, quàm Euangelici ſuas nugas humanaque figmenta Euangelium Deique verbum) ſunt verſati, teſtantur eodem planè exordio Mahumetum Chriſtianos ad defectionem à Chriſti Religione ſolicitaſſe & induxiſſe, quo Lutherus nunc Germaniam, & Caluiniſtæ Galliam: vt eundem illum Impoſtorem vtrobique agnoſcas ſpiritum, quem Paulus rectè depingit eſſe τῆς ἀκαταστασίας & diſſenſionis Deũ, quòd hæreſes primum, deinde ex concordibus facit diſcordes, diſſentientes, tumultuantes, rebelles, bello denique inteſtino Eccleſiam Dei diuexantes, dilacerantes, euertentes.

Exordium Lutheri, quale Mahumetis.

1. Cor 14.

Verùm hîc prolixior foret catalogus, qui omnia exponat, quæ Luthero alijſque Euangelicis Pſeudoprophetis cum Mahumeto Pſeudopropheta ſunt cõmunia. Nos hîc breuitatis cauſa illa tãtum narrabimus, quę inter hos infeſtiſ-

ſimos Chriſtianæ Eccleſiæ hoſtes, ſunt aut in religionis nouatione, aut rituum mutatione communia. Deinde quæ Euãgelici adferunt magis impia, etiam in Deum Chriſtúmue eius magis blaſphema, quàm quæ Mahumetus.

1\. Bibliorũ corruptio. Vt enim Mahumetus ſibi autoritatem aliquam in ijs, quæ moliebatur, cõciliaret, ſeſe vnum Legem & Euangeliũ tenere aiebat, ſe primum vidiſſe quæ rectè docenda & emendanda in vtroque Teſtamento viderentur. vnde & Nouũ Teſt. mutilauit, quum ſeſe Spiritum Sãctum exemplo Simonis, Menandri & Manis, ait Poſtellus de Concordia Alcorani & Euangelij, iactare non dubitaret. An non & Lutherus Biblia corrupit? ſeque vnũ iactauit Legẽ tenere & Euãgelium? qui Germaniam aiebat ante ſe nunquam verum audijſſe Euãgelium? & nunc Euangelici illius ſuperbiam imitati? qui Patres omnes veteres argunt inſcitiæ, affirmantes Lutherum fuiſſe doctiorem omnibus Eccleſiæ Doctoribus, quotquot poſt Apoſtolorum tem-

Arrogãtia Mahumeti qua ſe Spiritũ Sãctũ iactabat, & veteres Ec. Catholicę PP. contẽnebat. Ser. de deſtruct. Ieruſol.

tempora extitere. Scribit ipſemet Lutherus lib.de Concilijs, ſe in Commentarijs Ambroſij, Hieronimi, Auguſtini, aliorumque veterum Patrũ, carbones pro theſauro reperiſſe. Item libro contra Regem Anglię, ſeſe nec Patrum, nec Conciliorum morari dicta. Rurſus an non & ſimili modo, vti antè demonſtrauimus, Lutherus ſuum corrupit 191. locis Nouũ Teſtamẽtum? Eſſe quoque ſe tertium Eliam atque Chriſti Euangeliſtam, Oſiander ſe eſſe alterum Enoch, & illud Flandricũ anathema verum Chriſtum ſeſe iactitabat.

Eraſ. Alberus lib. cõtra Carolſtadium. O Lutheri arrogãtiã. Luth. & Patres oẽs & Concilia oĩa præ ſe cõtemnit. Vide ſupi' lib 1.c.10. & c.11.

2\. Ex Luthero vti & ex Alcorano natæ ſectę ſeptuaginta.

Verùm vt illius Alcoranum mox peperit ſectas 70. ita & nos ad 70. & amplius Euangelicorum recenſuimus ſectas.

3\. Iudex controuerſiarum Lex Dei.

Cæterùm ne quem ferret iudicem ſuæ abominandæ doctrinę Mahumetus, voluit ſecũdum Legem diuinam eſſe iudicandum, hoc eſt, ſecundum ſua ſcripta, quę ex vtroque Teſtamento cõſarcinarat, & à genuino ſẽſu detorſerat, deprauata. Ideoq; vetat frequẽtiſſimè,

ne Iudices patiantur Mahumetani Iudæos aut Chriſtianos. An non etiã hoc ſupercilium & in Euangelicis agnoſcas, qui nullum ferunt ſuæ doctrinæ iudicẽ alium, quàm ſuę ſectæ? Patres fuiſſe homines, dogmata deprauaſſe, à verò declinaſſe, Concilia erraſſe. Denique vnũ Dei verbum, Scripturam Sacram ſe iudicem facere, imò à Patribus, quos diffiteri nequeunt Catholicis concorditer ſentire & docere, ad Chriſtum iudicẽ viuorum & mortuorum apppellare, vti Brẽtius in 2. Pericope. Iã ſi moderatiores etiam Scripturam admittãt iudicẽ: eam non niſi Lutheri, aut alterius verſione deprauatam & adulteratam admittunt. Et cùm tota de ſenſu Scripturæ ſit controuerſia, omnem alium malunt admittere, quàm eum, quem totus hactenus obtinuit concorditerque coluit Orbis Chriſtianus.

4. Cõcordia Euãgelicorũ cũ Mahumeti alcorano in vitæ legibus.

Porrò vbi Mahumetus ſenſit ſuas placere populo, quas feciſſet fabulas, illis iactis ad omnem impietatem fundamentis, progreditur & ad pias vitæ inſtituen-

ſtituendę rationes peruertendas: quòd longè omnium plebeculæ ſciebat fore gratiſſimum.

Quadrageſimam enim Apoſtolorũ traditione toto orbe ante Paſcha obſeruatiſſimam abrogat, ac in Quadrageſimam vnius Lunæ, quę quouis anni tẽpore obueniret, tranſmutat. Lutherus verò ſuam Euangelicis prædicans libertatem, cùm ſeruus eſſet, vti D. Petrus de ſimilibus Diaboli mancipijs ait, perditionis, libera voluit eſſe nõ modò totius anni ieiunia: ſed & quadrigeſimã ipſam, omniumq; ciborum vſum quouis tempore liberum, ne vllam ferret hic Apoſtolorum aut Conciliorum legem.

Quadrageſima ſublata ꝑ Mahumetũ & Lutherum.

Dies feſtos Mahumetum nouaſſe ſatis inde liquet quòd & Dominicam auſus eſt in diem Veneris commutare. Hunc quàm imitentur Euangelici, docent feſti SS. dies maxima ex parte ab eis abrogati. Narrat Eraſmus Alberus Carolſtadium feſta omnia abrogaſſe, nec vllum feſtum præter Sab- 5.

Feſta mutata.

 bathum

bathum docuiſſe colendum. Equidem die Aſſumptionis D. Virginis memini me per Germaniam videre populum prophanis ſuis manuum operibus publicè deditum, vt alibi Carolſtadiani die Natali Domini. Cęterùm quantopere cupiat Diem Dominicum Paſchæ immutatum Lutherus, Docet lib. de Concilijs.

6. Imagines abolitę. Eraſ. Albe. contra Carolſt.

Sed à SS. feſtis ad SS. imagines ſicuti eſt facilis progreſſus, ita vti Mahumetus ſacras Imagines deleuit, quò Iudæos ſibi conciliaret, abolendo ſuorum Mechenſium ciuium idola Allet & Tagot: Ita Euangelici, inprimis Sacramētarij, Carolſtadius, Caluinus &c. omnes omnium Diuorum etiam Chriſti Domini Crucifixi abolent imagines, Lutherani verò vnam aut alterā ſeruādam volunt; vti Vvittenbergę Serpentis à Moſe de furca ſuſpenſi, & Crucifixi. Item baptiſmi & Cœnæ.

7. Sanctorū cultus & inuocatio

Mahumetus vt omnia innouaret, Dei vnius prætexebat cultum. Itaque Mariamà Chriſtianis pro Deo haberi ca-

calumniabatur,vnde & Marię,omniū-que Sanctorum Christi Martyrum cul-tum omnem abrogauit. An non & Lutherus alijque ad vnum omnes Euangelici,ideo Sanctos colendos,aut oratione inuocandos negant, quòd hoc ſit idololatricū? quod eos facimus Deos? quod noua colimus numina? Sanè ſic ad verbum Apologia Confeſſ. Auguſtanæ Catholicos diſertè calumniatur, ſed imperitiſſimè. 8.

cur à Mahumeto ſublata.

Rurſus vt Mahumetani ſuos pro ſanctis colunt:eorum enim habent memorias & loca religioſa,quæ peregrinationis ergò frequentiſſimi viſitant: ita & Euangelici ſuorum Chriſtimaſtygū colligunt Martyrologia,Loſſius,Caluinus,Adrianus, Hamſtedius.atque Foxus.Colitur Diario Sanctorum Lutheri aſſcriptus Ioan.Huſſius Pragenſis & Vvicleſus,aitPoſtellꝰ.Imò & Lutheri effigiē nuper admodum vidi Sācti Martini elogio decoratam.vnde & quidam eum Diuum ſcribere nō dubitauit,quē nunc Sathan ſub Luciferi ſella detinet

Noui Sancti ꝑ veris antiquis culti.

Luther.Sācti & Diui Martini elogio honoratur & colitur.

Lutheri pœna nōdum tota definita. catenatum, expectans quanam afficiet pœna, quam non antè accipiet definitam (quod ipſe de Arrio teſtatur Auguſtinum ſcribere) quàm eius error, quo orbem contaminauit, finem inuenerit: Zvvingliani ſuum colūt martyrē Zvvīglium, Anabaptiſtæ Muntzerum & Ioan. ſartorem Leiden.

Lib. de Cōcil.

Eraſ. Alberus. Lib. 2. contra Carolſta.

9. Baptiſmū nō eſſe neceſſarium.

Iam ſi Chriſti Sacramenta cogites, vide quàm Euangelici planè facti ſint Mahumetani. Ille enim baptiſmum cōtempſit ceu inutilem: Caluinus, Svvēcfeldius, alijque plurimi docent Baptiſmum nō eſſe neceſſarium. Porrò quod ſit facilior rerum non neceſſariarū cōtemptus, quàm negligētia, res ipſa nūc loquitur: quod plurimi baptiſmo non vtantur tanquam non neceſſario.

10. Vſus Sacramētorum.

Vide Barthol. Hungarum de Turcarum ritibus.

Mahumetani non circumcidunt niſi loquendi ac rationis vſu præditos, i. ſeptem aut octo annorum. Idem de baptiſmi tempore & Adrianus Haemſtedius ſuadere conabatur, & Anabaptiſtæ ſuis probant exemplis.

11. Matrimonium.

Matrimonia itē cōtrahunt ſine iuramen-

mentis. Caluinus matrimonium negat eſſe clandeſtinum, cuius modò ſcriptæ ſint Tabulæ, Epiſt. ad Petrum Danthesnũ ex ſententia Collegarum.

Apud Mahumetanos diuortium faciunt improbi mores, infœcunditas, ait Bartholomæus Hungarus: An non & apud Euangelicos ſimilia reperire eſt exempla minimè obſcura? Oecolampadium priore deſerta duxiſſe alterã, illa fruſtrà licet publicè occlamãte ſuũ illũ eſſe maritum, oculati teſtes affirmant. 12. Infœcunditas diſſoluit Matrimonium apud Turcas.

Nota eſt toto orbe illa memorabilis Anglici diuortij Hiſtoria, quæ infeliciſſimam vt Eccleſiæ Chriſti peperit tragediã: ita regno perniciem deploratiſſ.

Polygamiã ſuis prędicaſſe Mahumetũ extra controuerſiã eſt, Eandẽ ſuis cõmẽdaſſe Bucerum teſtatur Vvintoniẽ. & exempla Lutheranorum per Poloniam extant plurima. De anabaptiſtarũ polygamia nihil ſupereſt ſcrupuli: cũ Hetzerus tredecim duxerit vxores. 13. Polygamia.

Quid, nõ eã Bucerus quoq; collaudaret, qui ignorare nõ potuit orbi toti no- Eraſ. Albe. contra Carolſtadiũ.

mam illam Lutheri, quam dicũt Diſpẽſatione, qua ſuffragãte, vti ferunt, cùm alijs plurimis, tum magni cuidam nominis Iuriſcõſulto Oldẽdorpio permiſit, vt priore coniuge ſuperſtite, alterã duceret vxorem?

Sanè extant hodie (inquit Staphylus in Apologia) Lutheri & Melanchthonis epiſtolæ & conſilia per literas data, quibus illi apertè permittunt, faſque, iuſq; eſſe pronunciat, maritum vnum duas legitimas vxores habere.

Poſſent etiam exempla aliquot, quæ cum horum Prophetarũ doctrina pulchrè concinant, & ab ijſdem Prophetis approbata ſunt, reipſa proferri, & vel digitis demonſtrari.

14. Chriſti mors negata, Libr. contra Libertinos.

Porrò ne quid deſideres in Euãgelicis Mahumeticum, ſũt inter eos, teſte Caluino, qui Chriſtũ negãt in Cruce obijſſe, ſed tantùm opinatione, cuius ſententiæ duos fuiſſe Valentianæ affectos extremo ſupplicio, ait libro cõtra Libertinos

cap. 8. Quòd ſi moleſtum non erit, paucis com

commemorabimus ea, quibus longè magis impios uideas Euãgelicos, quàm Mahumetanos, quos Turcas dicimus. Mahumetus quò ſuis piam in ſpeciem commendaret uitam, negabat aliena cuiquã prodeſſe opera, ut ſic à Sãcto-rum & Chrſti meritis ſuos auocaret, proprijs cũ Pelagio et Zuuinglio nixos operibus. Lutherus uerò non modò Sãctorum negat opera alijs utilia, ſed noſtra propria omnia facit peccata, vt ut fiant à Spiritu ſancto, piorum corda in habitante.

Impietate dogmatũ Euãgelici vincunt Mahumetum.

1 Opera bona laudat Mahumetus.

Euchariſtiam Mahumetus nõ aboleuit, ſed in Deum authorẽ retulit. etſi enim negaret eſſe in recordationẽ mortis domini, quẽ blaſphemat nõ crucifixum, nec mortuum: tamen tantã in ea eſſe vim, ait cap. 4. Alcorani, vt confirmentur in fide et bonis operibus, quotquot de eo guſtant, et ſine remedio quoq; eſſe damnatos, qui poſtquã de eo comederunt impij ſunt facti. Hîc ſi cogites Euangelicorum doctrinã, agnoſces hos illo multò magis impios

2. S. Euchariſtiam reuerenter habet Mahumetus.

Quid efficiat Euchariſtia digne accepta, aut indignè, iudicio Mahumeti.

pios

pios. An enim aliud, quàm panē piſtorium ſeſe Caluiniſtę accipere, aut Chriſtum Apoſtolis dediſſe credunt? Aut ſi cum Luthero credunt ſe Chriſtū cum pane accipere, non tamen adorant, dū illic præſentē uolunt: quaſi Deus eſſe deſinat, vbi in Euchariſtia præſens creditur, magis quàm in Cœlo. An non canibus S. Euchariſtiā obiectā in Anglia Ioan. Foxus refert? An nō pedibus conculcatam meminimus Tornaci āno 56. et anno ſuperiore Pariſijs? Adhæc Auerrois Chrſtianos dicebat impios, quod Chriſtū Deum ſuum ederent: Sed Carolſtadius nos appellat θεόκτονας Deicidas, quod Dei filium deuorare volumus, O cælum! ô terra!

Gottes morder. Eraſ. Alberus, Lib. 2. contra Carolſtad.

3. Ordines ſacros etſi Mahumetus ſuſtulit, non tamen eò inſaniæ blaſphemæ proruit, vt eos cum Luthero diceret è diabolo prodijſſe, Captiuit. Babylō. & alias ſæpè vt ait Poſtellus. Vterq; initiationem reiecit: ſed ille certi generis homines religioſos, qui concionātur, aut de iure ex Alcorano reſpōdent

Sacros ordines quouſq; ſeruarit Mahumetus.

Mup-

Mupthios, Cadios & Talimeannos ſacrorum curam habere voluit. Lutherus verò nec fœminas ab Euangelij miniſterio: imò à peccatorum abſolutiõe ſubmouit, nedum viliſſimos cerdones, pelliarios, veſpillões, lenões. Quid, quòd ne Carnifices quidem Caluiniſtæ ſuo miniſterio cenſent indignos.

Mupthij. Cadij. Talimeãni

Cæterũ vt tandẽ finẽ faciam concordiæ cum Mahumeto Lutheri & Euangelicorum, illud poſtremò eſt conſiderandum, vtroſque ex eodem impietatis fonte ſuos eructaſſe, expuiſſe, euomuiſſe errores, qui liberum hominibus tolleret arbitrium: quanquam Mahumetus hac in parte à Luthero & Euãgelicis vincatur tã Lutheranis quàm Zvvinglianis: quòd ille hac in doctrina reperiatur varius & inconſtans: hi verò conceptum ſemel venenum inſana obtinẽt pertinacia. nullum enim liberi arbitrij vſum eſſe docent puri puti Lutherani & Caluiniſtæ: Sed qui vel maximè ſaperè videri volũt, certè in diuinis rebus & religionis negotio pernegant.

4 Liberũ arbitriũ magis ab Euãgelicis quã Mahumeto reiectũ.

Deni-

5\. Baptiſmo quotidiāo vtuntur plus Euan gelici quā Mahumetani.

Deniq; ne quid deſit Euāgelicis Mahumeticū,ſūt inter eos qui,teſtePoſtello,inter ipſos diu cōuerſato,nō ſatis habent duplo baptiſmate quotidie more Mahumetico intingi. Collige nunc mi Dubitanti capita, quibus Lutherus et Euangelici Mahumetum aut imitātur, aut ſuperant. agnoſcis præter S.Euchariſtiā, Ordines ſacros, Bona opera, Lib. arbitrium, quatuordecim adhuc ferè capita, cum Alcorano communia, quæ ad omnem ſemel impietatem iam adaperuiſſe videntur oſtium.

Cap. 9: DVB. Cùm Euangelicorum quidam Sabbathum velint obſeruandum, ſunt ne qui diem Veneris cupiunt loco Dominicę feriatam? quod aliquando de Caluino audire memini.

Dies dominic' p Euā gelicos tē tatus, quē Lut.conat abolere li. de Conc.

CON. Iſtud equidem non affirmarim. Multa enim incerto feruntur rumore. Certè nihil illo poſſet iſtis verè Chriſti oſoribus ſuo Euangelio fingi congruentiùs: qui vt reipſa Chriſtum Ieſum Chriſtianis tollunt, atque de mentibus eum, adeoque de ore, vti retinctis

mos

mos eſt pro Ieſu ſonare Ieni, eripiunt: ita & Dominicæ diei triumphum, quo de Diabolo, inferno, peccato & morte triũphauit, mirùm cur cum Mahumeto non aboleant. Sunt tamẽ Sabbatharij, qui an cum Sabbatho & Dominicã colant incertum habeo. Sanè huic fabulæ præludium Diabolus ſtuduit per Lutherum edere. Nam lib. de Cõcilijs, Principibus perſuadere conatur, feſtũ Paſchæ eſſe inter immobilia feſta cõpuſtandum, vt in quemuis diem incidere queat, ſicuti dies Natalis, Purificatiõis, & Apoſtolorum. Iudaïzare enim, & nimis ſuperſtitiosè agere, Eccleſiã & PP. Nicœnos ait, quod poſt plenilunium Martij, diem Paſchatis in diem ſolis collocarunt. Quod ſi ex Lutheri ſententia fiat, iã Apoſtolica perierit traditio, qua poſt Sabbathum Dominicã voluêre colẽdam Reſurrectionem. Ab hac Iudaïca prophanatione non abludit, quod Proteſtantium quidam carniũ inopia adacti, aliquot dies cogũtur à carnibus abſtinere, quod Catholicorũ odio mal

Luth. feſtũ Paſchę vult referẽdũ inter feſta immobilia.

Eccleſia Chriſti & PP. Cõc. Niceni Luthero Iudaïzant.

le

leferuntur Die Dominico quàm alia quauis Hebdomadis feria.

Fortaſſis illius magni Antichriſti opus futurum eſt, vt Dies Dominica ſemel aboleatur. Quid enim illi ſuo mancipio peculiariter relinqueret moliendum & innouandum Satan, ſi nunc diẽ Dominicam vbique imutaret? Omnia enim Chriſti Domini beneficia Diabolus per electa ſua iſthæc Euangelicorũ organa Lutherum & Caluinum alioſque non modò ſeductis illis Chriſti ouiculis fecit inutilia, imò venenato ſuo toxico peſtifera: ſed ipſum adeò Chriſtũ (ſi fieri poſſet) Chriſtianorum ſemel euulſit cordibus, ore nunc paſſim excluſit, adeoque ſuo deturbauit cęleſti throno.

Chriſt' Euãgelicis ꝑ falſa Lutheri & Caluini dogmata factus eſt mors.

Quidnam Diabolus ꝑ Lutherũ alioſque Syneuãgelicos effecerit, & quã impietatẽ in orbẽ Euangelij titulo inuexerit.

Nam primum quidem Chriſtum Ieſum hominum mentibus, mox templo & Sacramentis, dein cęlo ipſo exturbare eſt aggreſſus: quod nunc ſumma cõtentione per Lutherũ & Caluinum conatus moliebatur: ſed ſuum illum per Antichriſtum, cui iam nunc ſtrenuè mi-

li-

litant Euangelici omnes,magna ex parte conficiet. Verum quonam id gradu fuerit per Euangelicos commolitus,ſi libet contemplari accuratius,haud fuerit fortè infrugiferum.

Scalã impietatis ꝑ Lutherũ & Syneuãgelicos erexit Diabolꝰ,vt ſeſe ꝑ Deo colendũ perſuadeat.

Vbi per lectiſſimum ſuum illud organum Mart. Lutherum;eximium omnis Hypocriſeos exemplar,monachali cucullo ceu ſanctimoniæ teſſera velatum homines ſuo ſpoliaſſet libero arbitrio, ac eis iam ſeruitutem vltroneam callidè impoſuiſſet plus quàm Babylonicã, expugnata hominum Chriſtianorũ arce,Chriſti vacua,(mentem dico liberũque arbitrium,quod diaboli ille faciebat mancipiũ, quia peccati aſſidui &inexpiabilis ſeruum) ad Chriſtum ipſum ſuorũ pectoribus eiectum (quod is cũ peccato habitare nequeat, nec in corpore peccatis ſubdito) templisquoque exturbandum aggreditur, ſed quonam gradu obſecro attende ſerius.

An.14. An 18.

Captiuo ꝑ Lutherũ homine, Diabolus ad Chriſtũ ipsũ oppugnandũ tranſit.

An.19.

Chriſti vicariũ Diabolus per Lutherũ oppugnat, vt eo ſubdidit

Cum ſuo conatui Diabolus obſiſtere ſentiret Vicarium Chriſti, cuius curę & imperio omnes ſuas Chriſtus cre

moto aut cõtẽpto facilius Christi oues diſpergat. An 20.

didit paſcendas ouiculas, illum ſua iri primis Cathedra exturbare contendebat: quem vbi impuro Lutheri ore cõtumelijs proſcidiſſet, conuitijs laceraſſet, maledictis diuexaſſet, adeóque infra omnem hominum ordinem abieciſſet, vt ſublato quaſi gubernatore facilius circa Eccleſiæ naufragia graſſaretur, mox ad Chriſtum ipſum Sacramentis eijciendum ſcalas admouet: ſed qua id aſtutia, operæpretium eſt animaduertere.

An. 21. Bellũ Lutheri cõtra Chriſti Sacramenta, veramq́ue peccatorũ expiationem.

Initiò enim ſalutaria Chriſti beneficia, quæ per Sacramenta nobis contingunt conatur obſcurare, docens impuro ſui verè impuriſſ. Lutheri ore, Chriſtum baptiſmo non verè peccata purgare, ſed manentia tegere: non abolere & expiare, ſed tecta velare & occultare. Mox Sacramenta non amplius eſſe Sacramenta, id eſt, quæ ſacros ſanctoſq́ue efficiant: ſed mera ſigna eſſe, teſſeraſq́ue acceptę dudum fictitię illius ſuę peccatorum remiſſionis: quæ reipſa nõ eſt remiſſio aut peccati abolitio, ſed oc-

cul-

cultatio,&manentis peccati diſſimulatio,vera iuſtitiæ ſimulatio, vera palliatio.Ex hac enim peccatorum permanẽtia indelebili atque perpetua docuit omnia omnium hominũ opera eſſe peccata,non ſolum ſua natura mortalia & quę homines damnẽt:ſed quæ ſanctos etiam hac vita defunctos à cęli ingreſſu remorentur.

An. 23.

Vide Bullã Leonis Luthericõ dẽnatricẽ.

Iſtis ſuæ impietatis tyrocinijs Diabolus bellè ſuccedẽtibus, arduũ magis molitur bellũ.Iam enim idoneũ iecerat fundamentum, quo nixus Chriſtũ ipſum ſua ſacroſancta expelleret Eucharistia.Cui bello gerẽdo idoneos admodum nactus cõmilitones ſeditioſsim. Carolſtadium et Vlricum Svvinglium pſeudopresbyteros, rem mirifice eſt aggreſſus.Horum enim opera, vbi plurimis perſuaſiſſet peccatum originale non eſſe peccatum, ſed naturæ morbum: Chriſtum ad inferos nunquam deſcendiſſe,neque animam eius ex limbo Patres liberaſſe, mox ipſum totum ſua quoque S.Euchariſtia excludere eſt

An.24.

Bellũ Sacramẽtariorũ contra Chriſtum.

commolitus,ac deincepstemplis quoque, ariſque omnibus. Nam et Chriſti domini venerandas illas imagines paſſim eiecit,peruertit,confregit,exuſſit,aboleuit. Hanc in rem quantopere promouerit Sathan,nunc miſerrima teſtatur Gallia,ipſaq; Germania,quę plures hodie habere affirmatur Sacramẽtarios,quã Lutheranos: quẽadmodũ Bremenſes ſua in Confeſſione Saxonica perdolẽter quiritantur,et ſeriò triumphũ canit VVilhelmus Clebitius libro de ruina Papatus Saxonici. Ceterũ vbi Diabolus nũc Chriſtũ non modò Sacramentis, adeóque S. Euchariſtia ſibi pulchrè exturbaſſe videbatur,ſed templis quoque atque aris: en tibi aliud Veteratoris illius veterani ſtratagema. Ipſam enim S.S. Trinitatẽ per Ludouicum Hetzerũ abolere conabatur: qui omnem negans perſonarum diſtinctionem, Deum vnum et ſolitariũ ore prophano euomuit. Quam impietatẽ vbi Diabolus animaduerteret abſurdiorem craſſioremque,quàm cui Euãgelij ti-

Bellũ Euãgelicorũ cõtra Chriſti tẽpla & imagines.

Vide Cõf. Ec. Saxonicarũ de Eucha.

An. 25.

SS. Trinitatẽ oppugnãt Euãgelici.

titulum duranter poſſet prætexere (ma ximè cum lectiſſimum ſuum alterum organum illud Ioannes Caluinus Ser uetum Farelliſtam ſuū haud ita pridē eadem in ſententia collegam iuratiſſ. et fratrē fideliſſ. ignibus tradiderit, quod ſecum nollet errorem illum reuocare) ad Chriſti gloriā ſemel contaminandā, An.30. euertēdam, abolendam totus conuertitur. Quod vt iamdudū feliciter cœptū perficeret felicius, en nouū aſtutus ex Chriſto ſuum corpus cogitat cuniculum, quò Chriſto ſuum humanum et corpus et animā ſuffuretur: vt ita eū negāt Euā- terra ſimul et cœlo exturbaret. Suis e- gelici nim aliquot mācipijs per Friſiā, et alibi Au.35 opera Mennonis Parochi et ſuorū perſuadet ex Valentini Philoſophia Chriſtum non ex Virgine corpus humanū aſſumpſiſſe: ſed cælitus attuliſſe. Hinc Chriſtum Ieſum filium Dauid, Anabap An 40. tiſtæ inuocare nolunt. Vbi verò iā Chri Chriſti animā euelſto verum detraxiſſet corpus, en tibi lunt huma per Poſtellum animam quoque eidē ā Euāgelici euulſit humanā, quam philoſophatur claue Abſconditorū ante corpus omne vixiſſe. His extructis a ſeculo

miræ impietatis gradibus, Chriſtum Do.ſuo Meſſiæ officio, expoliare verósque promiſſi Patribus Chriſti nomine expilare tentat. Vbi enim per Iudaïzan-

An.45. Chriſto ſuum Meſsię et nomen et officium detrahunt Euangelici

tes ſparſiſſet, quod Buceri moribundi ore poſteà confirmauit, Chriſtum non veniſſe, Dauidiorgius ſe eſſe illum promiſſum olim Chriſtum, veriſſimumq; Dauidem ac Dei filium iactitabat, qui in æterna illa Dauidis regia eſſet regnaturus.

An.50 Chriſto ſuam Diuinitatē Euangelici conātur ſuffurari.

Cæterùm nec his Chriſti ſpolijs contētus Diabolus, ipſam quoque Chriſto æternam Deitatem ſuffurari audaciſſ. per Campanum & Seruetum commoliebatur: vbi per Lutherum docuiſſet Chriſtum in Euchariſtia licèt præſentē non eſſe adorandum: & per Anabaptiſtas, in cælo licet regnantem, non eſſe

Quidnam infeſto iſthoc Euangelicorum in Dei Eccleſiā bello ſit molitus Diabolus.

tamen filium Dauid inuocandū. Quod plurimis vbi perſuaſit, facilius Chriſtū ſperabat ſeſe Eccleſia, terra, cælo denique ipſo ſemel exturbaturum, vt ſic tādem aliquot idoneos ſui nactus præcones Chriſtum ad inferos relegatum dāna-

na-

natumque, orbe hominumque animis & ore ſemel exploderet, Deumque verum ſuo deiectum throno aboleret, ac ſeſe ipſe tandem Deum venditaret, atque ſuis ſe pro Deo colendum perſuaderet.

DVB. Prô nefas! an tanta ſit Dęmonis inſania? an tanta hominum eius dolo perditorum amentia, vt ſuum hoſtē inſeſtiſſ. pro Deo colant?

CON. Sanè deſideratam ambitioſiſſimè illam Dei opt. ſimilitudinem, cuius præpoſtera ſuperbiſſimaque cupiditate ex Paradiſo cęleſtibuſque ſedibus eſt eiectus, etiámnū ambire nō deſinit improbus ſuperbuſque ille ſpiritus. Verū quid hanc in rem improbo ſuo apud iſtos ſuos cæcos clientulos promouerit ſtudio, operæpretium eſt animaduertere. Non enim defuêre qui Chriſtum ob deſperationem damnatum (O inauditam Apoſtatæ illius Pręmonſt. blaſphemiam) in tartara dicerent relegatum. A quibus quantum abſint iſti Proteſtantes, quos dicimus Vbiquetios ſiue Brē- Chriſtum in tartara religatum quidā Blaſphemant.

tianos,qui Chriſtum vbique corporaliter, etiam in Inferno præſentem docent,viderint Euangelici: qui hoc affirmare non ambigunt,ſi vera ſcribit Vtenhouius in Erraticæ ſuæ Eccleſiolæ Hiſtoria. Neque vero hîc conſtitit impietas Satanica. His enim pro voto confectis Chriſto cælis extracto, ac in tartara miſſo, Deo opt.abnegato, ſeſe Deum eſſe ſuis non modò perſuaſit: ſed colẽdum etiam,idque accuratius quàm Catholici Deum colimus,præſcripſit. Vt enim Catholici priſca de conſuetudine Deum viuũ & verum per diem adoramus nonies: ita iſti Satanici ſuum Dæmonem Deum (ô cælum! ô terra!) inuocant atque colunt decies.

Sic apud Vtẽhouiũ in hiſtor. Paſtor Hãburgen.

Diabolus ab Euãgelicis ꝑ diẽ ī uocatur decies Sic apud Hoſium.

DVB. O bellum Colophonem iſta Euangelica tragœdia digniſſimum. quo exturbato ſuis Sacramentis,Eccleſia,cęlis Chriſto,Deoq́ue vero hominũ mentibus,facti ſumus ex Chriſtianis nõ modò Antichriſtiani, Iudæi & Turcæ Mâhumetani:ſed & Diaboli cultores atque adoratores!

CON. Imò ſi verum mihi dicere licet, veri Athei atque impij, qui nec Chriſtũ nec Deum, nec denique Diabolũ, nec cælum, nec infernum eſſe profitentur. Iſtius Atheïſmi abominandęque impietatis quot habeat factiones Diabolus, difficillimum fuerit affirmare.

Epicurei et Athei qui nam ex Euangelicis.

,, Teſtatur Hedio epiſt. ad Philip. ,, Melanchthonem Sathanam callidũ ,, huc multos agitare, vt dum ſumma in ,, conſtantia iam hoc, iam illud cre- ,, dant, poſthac nihil prorſus cre- ,, dant, & euadant in populum Aſotio- ,, rum.

Varię Atheorũ ſectę

Conqueritur iſte de ſuis Euangelicis, quod & Catholici paſſim per Germanias Galliasq; perdoléter in ipſis videmus, ex Catholicis fieri Lutheranos, ex Lutheranis Zvvinglianos, quorum maxima eſt natio: Ex Zvvingliãis Svvẽcfeldianos, tum mox Atheos ſiue Epicuræos.

Quibus gradibus Euãgelici ad Atheïſmum prolabãtur poſtquam Catholicã ſemel deſeruêre Eccleſiam

Eſſe certè Atheorum plurimos, varij ſcriptores fide digniſſ. commemorãt. Teſtatur P. Viretus lib. 2. de Miniſt. ver-

bi eſſe quoſdam Ludimagiſtros ex illo Epicuri grege porcos,qui in ſcholis ſoleant ſuis ſæpe ſcholaſticis occinere illum verè beatum,qui,vti eſt apud Virgilium,

Metus omnes & inexorabile fatum.
Subiecit pedibus,ſtrepitũq; Acherōtis auari.

Hoc nomine quàm malè apud ſuos audierit Beza,teſtantur eius commilitones Pariſien.& Aurelianen. quibus iſtius profeſſionis haud obſcura nō infrequēs edebat paradigmata.Hoc eius cantillant epigrammata, hoc loquuntur facinora,quum & beneficia Eccleſiaſtica,quib. impinguatus,incraſſatus, dilatatus derelicto Deo factore ſuo publicè venderet, & alienas vxores permoleret tam familiariter, vt publicus matronarum haberetur maritus. vnde illi nouo Theodoro, cui merito ἄθεος fuit cognomen,in Colloquio Poſſiniaco Chriſtum tam longè à S Euchariſtia abijcienti,quãtum à cęlo abeſt terra,veteres quidamcollegę exprobrabant,an mirum,inquiunt,eum à ſacra exturbare

Vide Michaelē Fabritiū pro fr. Bald.

re Chriſtum Euchariſtia, qui Deum nō credit eſſe in cælo?

Iſtiuſmodi complures eſſe Geneuæ in Eccleſia quam dicunt Italica, vnum illud ſatis ſuperq́ue arguat, cū iſti Caluiniſtæ de abolendo ſemel Pontificatu Ro. Purgatorio extinguendo, alijsq́ue Catholicæ Dei Eccleſiæ dogmatibus delendis inter ſe conſultarent, vnus prę cæteris eximiè ſui magiſtri mendaciorum patris afflatu raptus, dicamus animam, inquit, vnà cum corpore extingui, ſic Purgatorium cum Miſſa & Ro. Pontifice ſemel aboleuerimus.

Vide Acta Valentini Gentilis.

Loïſtas quoque Antvverpia noſtra nouit, à quodam Eligio dictos, qui omnia ſimulans & diſſimulans in templis verſabatur, Sacerdoti ſacrificanti deſeruiens, teſſeram calicis ſacri veſtibus innotatam in erroris priſtini pœnitentiam circumferebat: ſed habitum, non animum mutans Deum homineſq́ue ridebat, impium illum Lucianum atque Doletum Gallum multis ſuperans paraſangis.

Loïſtæ.

Alij

Ryſvvycani

Alij huius factionis ſe Rysvvicanos malunt nominari à quodam preſtigiatore Hermanno Rijsvvijck, quem ob impietatem Hagha ignibus abſumpſit anno.1510. Eius ſtolones nunc per Friſiã repullulant.

Cap. 10. Quàm deploranda ſit Euãgelicorũ cæcitas, manifeſtũ veritatis odiũ teſtatur perſpicuè.

Eò enim verò deploratiſſimæ cæcitatis (heu miſeros Euãgelicos) lapſi ſunt ſemel in ſenſum reprobrum, mentemque male ſanam iuſto Dei iudicio traditi, vt ſuam non modò negligant ſalutem æternam: ſed alijs quoque eodem erroris deducendis omnem mouent lapidem, quacunque tandem id faciãt ratione. Nihil enim penſi habent iſti Euãgelici quid doceant faciãtúe, modo ſuo Deo Ventri commodet, aut ſaltem ſuę perfidiæ hoſtibus incommodet: aut veritatem in quam oppugnandam coniurarunt ſi non aboleant, ſaltem aliqua ex parte obſcurent. odio enim veritatis quam obfirmato abiurarunt animo ebrij, eã quoq; ſuis in profeſſorib. infeſtiſſimè perſequũtur, atq; odio pluſq̃ Valentiniano veréque internecino ita exe-

execrãtur, vt nulla ſuæ exiſtimationis, aut prudentiæ quoque Politicæ habita ratione, furioſorum more quidquid in buccam venit euomant, Fanatico iſthoc ſpiritu ſeſe afflatum intèr cæteros poſt Lutherum Berentius haud obſcurè declarat, qui lib. de Hæreticis, an puniẽdi, docet, ſi doctrinæ cauſa quis eſt occidendus, Epiſcopos potius, omnes Monachos citius trucidandos eſſe atque extiuguendos, quàm miſeros Anabaptiſtas, quos nullo iure occidi poſſe defendit, nedum vllos alios hæreticos: cùm id Dei verbo velit prohibitum.

Quantum Iohan Brẽtij odiũ in Eccleſiaſticos.

Ita Beilius recitat fol 90

Contra Caluinus, eodem licèt Catholicorum odio rabidus, quos per fas, per nefas clã, inſidijs, aperto marte vult abolitos, docet hæreticos eſſe occidendos Dei verbo mandatum, vnde & Seruetum Farelliſtam ſuum pridem Collegam, vbi ſuæ culinæ regnoque inſidiari ſenſit, rogo tradidit exurẽdum, reclamantibus illis magnis Euangelij noui Apoſtolis Luthero, Brentio, alijſq;. Verum

rum hac de re alias,vbi ſpiritum hunc Euangelicorum demonſtrabimus verè ſeditioſum, quod de Luthero alijſque infrà diceturaptius, vt filij ſuo Patri homicidæ illi originali Diabolo probentur ſimillimi. Sed in viã vnde degrediebamur, recurrat oratio.

Viam ſuo Antichriſto diabolũ ſternere multò facillimã ꝑ Euãgelicos tot ſectis inter ſeſe diſſectos.

Ex numeroſo illo ſectarum Euangelij titulo illuſtrium etſi inter ſe pugnantium catalogo, atque abominanda illa priſcarum hęreſeôn renouatione: ex ipſa denique illa impietatis ſcala cõtra Eccleſiam, contra Chriſtum, contra Deũ, per diabolum Lutheri, Caluini, aliorũque Euangelicorum opera intra annos ferè viginti erecta, qua ipſe Diabolus in cælum aſcendere, Chriſtum Sacramentis, templo, cælis, ore, cordibus exturbare, in tartara damnatũ præcipitare: Deum verum abolere, atque ſe deniq; pro Deo colendum perſuadere aggrediebatur: vides perſpicuè, opinor Dubitanti, quàm facilis nunc ſit ſtrata per Diabolum ſuo Antichriſto via ad Religionem Dei veram ſemel abolendam. Ad perden-

dendum enim Chriſtianiſmū nulla res, quod prudenter Eraſ.admonuit, accō-modatior, quàm hæc ſectarum licen-tia, quæ ſibi permittūt, quoties libuit, ſua nouare dogmata, quando id faciunt impunè. Rurſus ex abominationum i-ſtarū amatorib9 & ſectatorib. liqueat, quam ingens nunc tēporis ſit veritatis verè Euangelicæ oſorum & impiorum Chriſti hoſtium numerus. Quotquot enim aliqua ex particula illi impietatis ſcalæ erigendæ aut reipſa, aut animi ſtu dio atque fauore operam nauant, aut qualicunque ratione opitulantur, imò illi abolendæ atque deturbandæ pror-ſus ſeſe totos non opponunt, haud du-bium partem in regno Dei & Chriſti habere non poterunt. Clara enim eſt hac de re Chriſti vox, Qui non eſt me-cū, cōtra me eſt, & qui mecum nō colli git, diſpergit. Prius illud in diſſimulato res iſtos Nicodemicos, quos nunc ha-bet mundus & Clerus plurimos, dictū eſt, qui metu noſti quo, perſtricti, profi teri non audent, quod animo ſentiunt

Veriſsima Eraſ. Put. admonitio.

Cap. II. Quàm imēſus ſit oſorū Chriſti vereq; Dei Ec. hoſtiū numerus.

Qui hodie nō eſt cum Chriſto, eius ꝓpugnans Ec. laborātē, & oppugnatā, contra Chriſtum eſt.

Nicodemici hodie plurimi & diſsimulatores ocio ſi apud Ca

&

tholicos, etquæ illorũ ſors in regno Christi. & obtinere per mundum ferãt potiùs, quàm aut verbo, nedum re aliqua publica oſtenſum dare. Alterum verò in eos dicitur, qui animo quidem Catholici ſunt, ceſſatores tamen et otioſi, quaſi in Theatro ſedent ſpectatores: qui errores quidem omnes cupiũt abolitos, quò vna Chriſti regnet veritas: ſed ſeſe murũ ſiue Patronos pro domo Dei opponere, aut veritatis hoſtibus vlla in parte aduerſari non audent, veriti aut plebeiorum inuidiam, aut magnatum odia, aut populi denique deliri clamores.

Apocal. 3. Hi ſunt quos Chriſtus ſuo de ore incipiens euomere, quia de mundo ſunt, pronũciat nec frigidos nec calidos. Iſti clamitant nunc eſſe temporizandum, parcendum errantium multitudini infinitæ, eſſe hanc populi tanto numero errantis quaſi peſtem quandam generalem, cui indulgentia maximè conſulatur. Sed horum prudentiam fortè aliquando Galliarum caſtiget ſi non exẽplum certè periculum.

Cæte-

Cæterũ cùm illi diſſimulatores contra Chriſtum eſſe,& hi ceſſatores Chriſti gregem,quem conſeruãre atq; tueri debebant contempta populi inuidia & magnatum gratia,diſpergere ſint cõuicti, procul dubio eadem iſtis omnibus erit mercedis illo iuſto in iudicio portio,quæ manifeſtis atque ex profeſſo Chriſti hoſtibus hæreticis,ſiue vllius factionis Euangelicæ ſectarijs : hoc eſt, pars iſtorum omnium tam diſſimulatorum atque ceſſatorum,quàm hæreticorum in ſtagno ignis erit & ſulphuris cũ mendacibus & adulteris periuris,atq; hypocritis.

Sors quænam erit diſsimulatoribus Catholicis ac ocioſis ſpectatoribus qui ſeſe nunc non opponunt Chriſti hoſtibus,Eccleſiæ Catholicę doctrinã oppugnantibus.

Hoc DEI in illos omnes,ni reſipiſcant,certum fixumq; iudicium quantopere & quàm dolenter piorum perturbet animos Dubitanti, haud credas facilè,cum animo perpendunt tot hominum Chriſti ſanguine redemptorũ ſub Euangelij prætextu perentium myriadas in tartara ęternum adcruciatum præcipitandas.vnde pro eis non modò aſſiduè gemunt,orãt,plorant:ſed mœ-

rore contabeſcunt, quòd fratres chariſſimos tãto numero vidẽt certò ſeſe euntes perditum.

Cap.XII. Plurimos Chriſtianorũ claudicare in vtramque partem.

DVBIT. Prôh calamitatem Chriſtianorum incomparabilem! Itáne omnes certò perire, Chriſtumq́; ſibi facere inutilem, qui aliquo errorum iſtorũ Euangelicorum næuo ſunt cõtaminati? quotuſquiſque eſt obſecro, qui non alicubi claudicet?

Quænam fides Deo placere faciat.

CON. Sanè ſi impoſſibile eſt ſine fide placere Deo, nimirũ Apoſtolica & Catholica, Deo diſplicere oportet quotquot fidẽ hanc Eccleſiæ Catholicæ aut non retinent, aut plus minúſve, aut aliter credunt, quàm illa credit, atque credendum publica certaq́ue ſua voce docet. Quemadmodum enim Adamas, quod ait Nazianzenus, maximi eſt precij ſi totus eſt lucidus, nuſquam næuo contaminatus: ita fides illa demũ Deo placere facit, quæ nullo erroris næuo contaminata id ipſum ita corde credit, ore profitetur, operibus exequitur, atque demonſtrat, ſicuti Catholica Chriſti Eccleſia credendum proponit ſuis ſi

Fides Catholica ſi ſit integra & per charitatem operetur eſt ſalutaris, alioqui inutilis.

lijs. Vnde manifeſtum fiat, quàm iſtorum Euangelicorũ, qui ſe dicere quàm eſſe malunt, ad vnum omnium ſalus in præcipiti æternæ damnationis periculo ſit collocata, niſi, dum hora eſt reſipiſcere, ad Catholicam redeant ex animo Eccleſiam, quam alienis Sathaniciſq; opinionibus imbuti vltrò deſeruêre. Exierunt enim ex nobis, vti de iſtorum proauis, quorum pari planè impietate renouant dogmata impia, dicebat Apoſtolus, quòd non eſſent ex nobis. Quàm ergo diebus Noë fuit impoſſibile vnam illam extra arcam ſaluari à cataclyſmi inundatione: ita toto poſt Chriſti ad Patrẽ reditum tempore extra vnam illam à ſe ſuisq; Apoſtolis collectã conſtructamq; Dei domum, Catholicam dico Eccleſiam, nulli omnium ſua ſalus conſtare ſalua poterit. Veriſſima eſt enim illa Catholicorũ Patrum vox, ætate Cypriani, Auguſt. aliasque cum ſchiſmatis periculũ aut hęreſeos procella incumberet decantatiſſima atq; pro certiſſima ſalutis obtinẽdæ teſſera pro-

Extra vnã Chriſti Eccleſiam Catholicam eſſe, eſt cataclyſmo Noë perire

Vide Cyprianum de Vnitate Eccleſiæ Catholicę.

Eccleſiam Catholicã oportet nos omnes habere & obtinere matrem, ſi Deum ſperamus nobis Patrē.

poſita, non poteſt Deum habere Patrem, qui Catholicam Chriſti Eccleſiã non habet matrem.

DVB. An tam rigidi præfractiq; exiſtimandi ſunt Eccleſiæ limites, vt extra eã cẽſendi ſint, quotquot aliqua in parte, Euangelicis iſtis cõſentiunt erroribus?

Cap. XII. Quàm anguſti ſint Eccleſiæ Catholicę limites, extra quos errans aut diſcedens pereat.

CON. Certè quotquot à notis Eccleſiæ dogmatibus, quę tanquam fidei doctrinam ſuis proponit firmiter credendam, diſſentiunt, extra hanc ſalutis ęternę arcam naufragio æterno pereunt, vt vt ſibi Euangelio ſuo blãdiantur: cùm veritatem DEI Eccleſiæ Catholicæ à Chriſto eiuſque Apoſtolis cælitùs annunciatam, aut reijciant, aut permutẽt in mendacium. Vnde ea deſerta nouas ſibi quærunt ſynagogas, quæ cùm certorum iſtorum Diaboli miniſtrorum opera colligantur, certum eſt eſſe Diabolicas: cuius & in poſterum erunt hæredes, vt nũc ſunt filijquia relicta: Chriſti Eccleſia ſua matre, etiam Deum ſuum deſerunt Patrem, vnde nec Chriſtum filium habere poſſunt, neq; hære-

hæreditate eius cæleſti frui, niſi ſponſæ fuerint reconciliati. Sicuti enim illis Sabbatharijs alijsque Iudaïſmum aut Mahumetiſmum ad Chriſtianos, Euangelij licèt prętextu transferentib. Chriſtus planè eſt, ni reſipiſcant, inutilis, neque proderit quidquã, niſi ad tormenta atrocius luenda, quòd agnitam veritatis viam non obtinuerint: ita nec Lutheranis, nec Caluiniſtis, quorum nũc, prôh dolor, plena ſunt ferè omnia, aut quocunque tandem extra vnam illam CHRISTI Eccleſiam Catholicam dicuntur nomine, Chriſtus ad ęternam vel tantillum proderit ſalutem, quòd Chriſti violent aut fidem, aut Sacramenta.

Quot Chriſtianorum myriades ſeſe nouis Euangeliſtorũ dogmatib. contaminatos à Chriſti regno nũc excludant.

Vt enĩ vnus Deus, vna fides: ita vna quoq; eſt Chriſti Eccleſia, quæ dicitur ad Sathanicarum ſynagogarũ diſcrimẽ Catholica: quæ vt vna eſt, ita vnã eandemque ſuis omnibus filijs & ſemper & vbiq; proponit fidei Apoſtolicæ doctrinam: à qua qui pertinaciter, aut aberrat, aut dubitat, aut diſſentit, hic pro

cul dubio eſt Antichriſtianus, neque partem in regno Dei, quod Chriſtus veris ſuis re atque nomine Chriſtianis ſuo ſanguine quæſiuit, precio parauit, verbis fallere neſcijs promiſit, habere poterit: ſed ſuo, cui nunc fidem habet, cum Antichriſto Luthero, aut Caluino alijsúe Euangelicis in ſtagnum mittetur ignis & ſulphuris cum alijs mendacibus & Euangelij adulteris. Cùm enim fidem Chriſti ab Apoſtolis prædicatam non habeat inuiolatã, Deo placere non poteſt.

Quibus ob Euangelicorũ dogmata certò pereundũ.

DVBIT. Horrendum profectò quod dicis. Quòd ſi omnes à fide hac Catholica pertinaciter aut aberrantes, aut vacillantes, aut diſſentientes ſalutis æternæ procul dubio erũt expertes, prôh Deum immortalem, quótnam Chriſtianorum hominum myriadas Euangelici iſti in tartara præcipitatas demergunt!

CONSTA. Iſtam incomparabilem ſanè ouicularum Chriſti iacturam atque perniciem aſſiduis deplorare ſatis non poſſu-

poſſumus lachrymis. Sed qui iam periêre, fruſtra illis dolemus. O vtinam vel his ſaltem meo liceat ſanguine conſulere, qui nondum vitam cum morte commutantes ſeuerum illud Dei ſubiêre iudicium! Sed dum viuunt, eos aſſiduis noſtris non deſinamus proſequi apud pijſſimum Patrem precibus, vt illorum miſertus in rectam ſalutis Euangelicę viam tandem cum perditis Chriſti ouiculis reducat, quò agnita pſeudeuangelij falſitate ad Catholicam, vnde aberrarunt, redeant cum ſui erroris dolore Eccleſiam, verũ illud ouium Chriſti ſtabulum, vbi eas & à luporum tutatur incurſibus, & ſalutariter paſtas ad cæleſte transfert ouile.

Votum pro aberrantibus Euangelicis fratribus.

Verum ouicularum Chriſti ſtabulum Catholica eſt Eccleſia.

DVB. Horrendum ſanè eſt in manus Dei viuentis incidere.

Cap.14.

CONST. Si iſtos æterni illius iudicij metus tãgeret vllus, haud ita facilè nouis iſtis ſeſe darent opinionibus.

Cur tam immenſus hodie à fide aberrantium numerus.

DVBIT. An propterea tanto numero homines deſerta Dei Eccleſia nos ſe adiungunt ſectis, quòd iudicij il-

lius tremendi ſint immemores?

1. Cauſa cur iudiciũ Dei futurũ plerique in obliuionem abijt.

CON. Certè hanc eſſe potiſſimam cauſam non ſit mihi dubiũ. ſed præter hãc aliæ ſunt plurimę, vt hîc taceam libros peſtilentiſſimos quoſque impunè adue hi, impunè lectitari: magnum eſſe hoſtium fauorem ingentem diſſimulationem, magnam dormitantiam.

DVB. Perſępe animum meum demiratio ſubijt, vnde nam fiat, vt numero tam incredibili homines auitam deſerẽtes religionem, nouis iſtorum Euangelicorum dogmatibus, tam abſurdis, tã impijs, tam blaſphemis, aurem animũque prebeant.

CON. Hoc ipſum vbi mecum tacitùs extabeſcenſque illorum perentium fratrum zelo conſidero, cuius mœſtiſſima recordatio ſępius, quàm ſol hic mihi recurrit, faciliùs credo quæ in Antichriſti aduentum prædixit verus Dei Propheta & filius Chriſtus Ieſus, Putáſne, inquiens, filius hominis cum aduenerit iudicaturus, fidẽ inueniet in terra? Si enĩ ſine miraculis vllis, imo in perditiſsima Euangelicorum vita, moribuſque

corruptiſsimis atque libero homine,ne dum Euãgelico indigniſſimis,tanta nũc eſt Sathanæ per ſuos noui iſtius Euangelij miniſtros efficacia,& perſuadendi vis,vt tot hominum myriadas perpetua ad inferni ſupplicia abripiat,quanta futura eſt,quæſo te conſidera attentus, Eccleſiæ Catholicæ, quam ſemper ſolã ille ſanguinarius homicida infeſtiſſimo perſequitur odio,calamitas,vbi præter ſermonis probabilitatem,perſuadendi artificium,orationis phaleras,dictionis lenocinia, vitamq́ue ſuorum quadam honeſti ſpecie laudatiſſimam probatiſſimãq; non modò falſa,licèt in ſpeciem maxima,edet permittente Deo miracula: ſed etiam diuerſas Catholicis ſolis intentabit perſequutiones,immaniſſimaque omnium tormenta, quæ niſi tẽporis breuitate tollerentur, nullus illius ætatis fieret ſaluus. Quia igitur illa calamitas ex refrigerata Chriſti charitate plurimis eueniet, quodq́ue vti Paulus prædixit, charitatem veritatis non receperunt,hinc & noſtri ſeculi ca-

Quãtus foret pẽtiũ numer' ſi adeſſent Euãgelicis miracula aut dirę in Catholicos pſequutiões, vti ætate Antichriſti.

2 Cauſa ꝗ verã charitatem Dei nõ habent Chriſtiãorũ plurimi vt ex ipura vita liquet.

lamitatem perditis Chriſtianorum moribus acceptam ferendam arbitror. Sicuti enim Apoſtolorum ætate plurimi, quod ait D. Paulus, fidei naufragium fecerant, quòd cõſcientiam bonam de corde puro & fide nõ ficta repuliſſent, ſiue vitam Chriſtianam pro fidei decoro atque præſcripto non duxiſſent. Ita & nunc pleroſque omnes ſimili de cauſa ad hęreticorũ caſtra deficere, eſt videre. Hoc meridiana luce clariùs ſuo declarat exemplo illa reipublicæ fæx impurorum nautarum, & auarorum mercatorum, ſpuma textorum, vitriariorũ, pictorum, Tapetiariorum & quotquot artes ferè exercent ſedentarias. Rurſus ſi qui ditiorum ſeſe his dedunt factionibus, plerumque aliud quidẽ præ ſe ferre videntur, quàm reipſa noui Euangelij titulo quærant: vti tot declarant ſacrilegia, adulteria, templorum expilationes, deprędationes tam monaſteriorum quàm Elæemoſinarũ pauperibus fame pereuntibus pridem relictarum, Iſtis hominum generibus quantulus

ferè

ferè ſit diuini iudicij metus, aut quam eis fuerit ſerius Dei cultus, notius eſt quàm vt referre oporteat.

Ego quales populi noſtratis mores ſint nũc perſequi nolo, qui aſſiduæ ebrietati, adulterijs frequentiſſ. libidinibꝰ vagis, inceſtibus, inauditæ ſuperbię, pernicioſo luxui tantopere indulgent. Sed Gallorum nunc propterea miſerrimorum vitia (quæ vti imitamur ita pares meremur plagas, licèt Deus miſericors nos ad pœnitentiam expectans diſtulerit) perſtringit R.P. Claudius Sãctius, Deum Gallis inquiens iratum eſſe, ac ita exitialiter afflixiſſe, quòd extrema iniquitas per Galliam abundauit, taliáque peccata inualuerunt, quę extirpationem merẽtur, qualia ſunt, inquit, falſa doctrina blaſphemia, ingratitudo in Deum tam per Atheïſmum quàm per irreligioſitatem, enormes fornicationes, inceſtus, adulteria, vſuræ, auaritiæ, oppreſſio pauperum, perfidia, infidelitas, fraudulentia, detractio magna, iniuſtitia grandis, malitia capitum, inſo-

Noſtratiũ mores parẽ Gallorũ merentur plagam.

Cauſſæ calamitatum regni Galliæ anno 62.

lentia intolerabilis omnium pomparum & ſuperfluitatũ. Vide tu, quia Galliam vidiſti florentiſſimam, an non eius mores ad viuũ agnoſcas depictos? Tales ferè plebei qui nũc in Euangelicorũ defluxerunt caſtra. His adde coluuiem omnem, quę ex monaſterijs paſſim aut clericorum collegijs in Lutheri ſentinã, aut Caluini cloacã defluxit. An nõ carnis voluptate victi ſunt, vti loquuntur, quia vruntur, aut flagitijs inſigniti, nos deſeruêre. Cogita mihi iſtorũ duces Lutherũ Bernardinũ, Caluinũ, Viretũ Petrum, Mart. Bezam õnium libidinũ ludibrium et ſimonię omnis mancipium; facilè fuerit de gregarijs & manipularibus iudicium. Hos dum cogito, video reuera iſtorum hominum quaſi paleis ſuam Chriſtum Dominum repurgaſſe aream. Haud inficior eſſe ſcandala Eccleſiaſticorum grauiſſima quibus ferè offenſi rudes & rerum imperiti à Chriſto Chriſtique Eccleſia diſcedunt. Sed vti Chriſtus terribile illud V Eeſt communicatus, per quos ſcandalum venit:

Qualenam hominum gen' ad Euãgelicorũ caſtra deficiãt.

Fex plebis, auari mercatores clerici Simoniaci Monachi Hypocritę pſbiteri apoſtatæ.

Quã inſignes hypocritę Euãgelicorum duces.

Qui ad Euangelicorũ cloacã defluũt, verè fuiſſe areę dominicæ paleas.

3. Cauſa ꝙ clericorũ ſcãdalis offẽſi plurimi Eccleſiaſti

Ita

Ita & illis quoque, qui ſcandalizantur: Beatus (inquit) qui in me nō fuerit ſcā dalizatus. Erant enim in ipſius quoque Chriſti diſcipulis, imò in ipſis Chriſti verbis, ob quæ infirmiores, ipſiq; adeò ſelectiores diſcipuli offendebantur, & ſcandalizati vel Chriſtum ipſum quoque relinquebant. Quid ergo nunc mirum, ſi in hac Eccleſiæ ſenecta vbi indies refrigeſcit non ſolum plebeiorum charitas, ſed etiam Eccleſiaſticorum pietas ſcandala oboriantur, & inualeſcant plurima, quibus infirmiores offenſi à Chriſto ad Antichriſtum deficiunt? Quæ ô vtinam aliquando videre liceat ſi non omnino ſublata (quis enim de inſanabili inueterataque & callosa ninium iſthac Eccleſiæ plaga iſtud ſperet?) ſaltem vtcunque moderata & tollerabiliter caſtigata. Verum de his alijſque huius immaniſſimæ calamitatis Eccleſiaſticæ cauſis alibi aptiùs & dicendi & conquerendi fuerit locus. Vti enim incendio flagrante atque graſſante non agitur de incendij authore aut

cā oderūt & deſeruerūt doctrinā vnà cū vera Chriſti Eccleſia

Cur aliorum ſcādalis nemo pniciose nūc offendi debeat.

cauſa

cauſa, ſed de extinctione quocunq; modo procuranda: Ita nunc omnes neruos pij vtriuſque Reipublicę viri intendant neceſſe eſt, vt tandem aliquando iſti opinionum diſſidio, alioqui immanius graſſaturo, ſalutare aliquod tempeſtiuè adhibeatur remedium, niſi enim breui occurratur metuendum ſanè vereor, ne vllo nec conſilio politico, nec Eccleſiaſtico concilio rebus deploratiſsimis ſuccurri queat. Hæc in præſens Dubitanti ſufficiant, quę ſuperſunt in craſtinũ ſi videbitur differamus, quò & ego ad dicendum, tu verò ad audiendum huc redeamus alacriores.

Pijs omnibus cur de hoc Eccleſię diſsidio concilian do, & extiguẽdo diſſidiorũ icendio naturæ cõſultandũ

DVB. Dies quoque inclinatior iã nos abire monet. Vale igitur in craſtinũ.

CON. Et tu vale incolumis, ſed cura vt cras te hîc reperiam.

DVB. Faciã ne per me ſtet, quin quod cœpiſti perficias, Vale.

LIBER TERTIVS DVBITANTIVS DE VERA PER CHRISTVM *Salutis uia.*

CONSTANT.

TE huc ex condicto Dubitanti, rediјſſe gaudeo. Salue multùm.

DVB. Tu quoque ſalue. mihi profectò ex animo gratulor, per te non ſtare, quò minus optatam mihi illam ſalutis per Chriſtum viam liceat indubitanter certóq; cognoſcere. Demõſtrato nũc tot argumentis, ſanè animum meum à tam varijs pugnatibuſque Euangelicorum ſectis reuocantibus, Verbum Dei per Lutherum, Caluinum & alios hactenus non reſtitutum, ſed adulteratũ atque reuerà Germanijs ſuffuratum, & vti Paulus loquitur, aſtutia hominum peruerſum, Diaboli dolo aliam in faciẽ et (ſi verum dicere licet) in mendacium inuerſum ac transformatum: Perge obſecro

Caput. 1. Epilogus dictorũ cũ Trãſitione ad calamitates pEuãgelicos orbi inuectas.

ſecro poſt enumerata illa in Chriſtum bella, eiuſque in Eccleſiam Catholicam ſtratagemata (quibus Lutherus & in Chriſtum fuit blaſphemus, & in homines, ſuam ilis eripiens menté & liberũ arbitrium, iniurias: poſt immuneras ex eo propagatas ſectas, mutuis non modò diſsidijs odijſue capitalibus, ſed gladijs quoque internecinis adeóque ignibus ſeſe iugulantes: poſt renouata denique priſcorum hæreticorum abſurda dogmata, inuectumque non modo Iudaïſmum, ſed & Mahumetiſmum, adeóque Atheïſmum) perge inquam illas commemorare calamitates, quas ex Lutheri eiusque contra domum Dei Eccleſiam Chriſti Catholicam coniuratione, ſchiſmate atque rebellione perpeſſa eſt noſtra Germania.

Euãgelici nullo miraculo aut Dei vocatione: ſed mera iactãtia, adulatiõe & arrogãtia ſibi apud cæcũ popellũ cõciliarũ tauthoritaté, dũ illi placétia loquuntur.

CONST. Iſtud tibi lubens admodùm licet perdolenter, fecero, vbi antè expoſuerim, quánam ratione Lutherus eiuſque diſcipuli nouis ſuis opinionibus authoritatem conciliare apud plebeculam ſtuduerint. Cùm Lutherus ſuam

doctrinã popello videret plauſibilem, quòd viam vt ſpatioſam & latam, ita ad mortem & inferos decurrentem doceret magno ruſticorum applauſu; Eliæ tertij & Euangeliſtæ nomen inuenit, neque ſuos, alioqui non indoctos, eum hoc titulo exornare puduit, neque in hãc vſque diem pudet pigetúe, haud citra inuidiam ſanè aliarum ſectarum, Caluini in primis & quorũdã aliorum. Bremen. enim concionatores, vt ſuas illas ſeductas Chriſti ouiculas in Lutheraniſmo cõtineant, quas nũc ad Zvvinglium, aut Svvencfeldium aut etiam Anabaptiſtas quiritantur deficere, hortãtur vt primum fidei ſuæ Apoſtolum cogitent Lutherum, qui ipſos ad veritatẽ Chriſti primus (inquiunt) perduxit, eóque laudibus vehunt, vbi D. Paulo eum ſtolidè cõparaſſent, vt omnes alios Euangelij iſtius noui ſocios nihil eſſe dicant ad illum ſuum Apoſtolũ. Hunc enim eſſe illum tertium Eliam à ſcripturis predictum, ante diem illũ magnũ Domini venturum, etc.

Lut. 3. Elias & quit Euãgeliſta Epi. ad Ducẽ Saxo. Georgiũ & To. 6. fol. 165.

In confeſſ. Saxo. de Euchariſt.

Lutherani ad alias ſectas deficiunt.

Lutherũ ſtolidè D. Paulo cõparant Bremen.

Caluinũ alioſq; nihil ad Lutherũ eſſe q̃ Pſeudoprophetas.

Ebrios Saxones contẽnit Caluinus.

Ad hanc laudandi Lutheri neceſſitatem ſeſe adegiſſe aiunt illum Thraſonicum Gallum (Caluinum) qui proximè contemptis ebrijs (inquiunt) Saxonibus, ingentes exercitus Doctorum ex ſua officina iactanter polliceri, & prædicare auſus eſt.

His Saxonum vocibus Caluinus ereptæ ſibi ſuoq; Apoſtolo Zvvinglio laudis dolore perſtrictus, quod omnes alij Euangelici nihil ſint ad illum verum ſcilicet Eliam Lutherum, ſed pſeudoprophetæ & ſeductores, cùm & ſe inprimis ſeriam admodum ac magno ſeductorum numero frugiferam Diabolo ditando nauaſſe ſibi conſciret operam, non potuit hanc iſtorum ebriorum, quos dicit Saxonũ ferre, aut ſui Lutheri prædicandi licentiam, aut in ſe ſuoſue maledicentiam. Audi ergo quónam pacto ipſe Lutheri laudes eleuet, proterat, conculcet. Saxones illos igitur notans, quod Lutheri nomine abutantur ad ſuum commodum, vel potius ad ſuã libidinem, ſi quid vitij (inquit) permi-

xtum fuit ſummis Lutheri virtutibus, ſepultum eſſe velim. Certè quęcunque fuerunt, ne ea exagitem, donorum, quibus preditus fuit, reuerentia & amor me retinet. Vitia aũt pro virtutibus exoſculari, ſtultæ & præpoſteræ affectationis eſt. Minus etiam excuſabilis inconſiderati Zeli feruor, quòd Scripturam turpiter & pudendum in modũ corrupunt, vt D. Iohannis Baptiſtę ſpolijs Lutherum exornent. Quamuis enim non negent etiam in Ioanne Baptiſta factum eſſe, quod de venturo Elia predixerat Malachias, volunt tamen de Luthero intelligi hoc vaticinium, quia ſit Elias ille, per quem reſtituenda fuerint omnia. Et quod in Iohanne Baptiſta ſemel factum eſt, non obſcurè tam Prophetæ, quàm Chriſti teſtimonio, in Luthero fuiſſe iterandum.

Vitia Lutheri diſsimulat callidè Caluinus.

Lutherãos Scripturas turpiter corrũpere ait Caluinus.

Qua falſitate non minùs fœdarunt Lutheri nomen, quàm Aegyptij Ieremiæ corpus, ſepulchrumq́ue eius adorando.

Lutherãos falſi & Idolatrię accuſat Caluinus.

Atq; vt Eliæ nomen Luthero conce-

datur, ſacrilegæ tamen eſt temeritatis, aſſerere vltimum Eliam, ac ſi præciſa eſſet Deo manus ne quem præſtantiorẽ parẽúe poſteà emittat. Agnoſcis quid Gallũ hũc, quẽ Bremẽſes dixerãt Thraſonicum ſeductorem & Pſeudoprophetam, vrat. Per Lutheri laudes ſibi ſuiſq; gloriosam iſtam Diabolici huius belli victoriam dolet frẽdetque non eſſe tributam. Hinc enim illæ lachrimæ, Caluini Epiphonemate expreſſę, Ac ſi Deo eſſet præciſa manus, (inquit) ne quem præſtantiorem vel parem poſt hac emittat. Sanè ſi Eccleſiæ Chriſti damna recenſeas, quæ tam per Sacramentarios, quàm Lutheranos Diabolus iſtorum Deus inflixit, agnoſcas non modò aliquem Luthero parem, ſed etiam peſtilentiorem, peccatis noſtris ita commerentibus, fuiſſe immiſſum. Quot enim millibus Lutheranos Sacramẽtarij vincant, facilè id modò ipſa loquitur Gallia, Anglia, Schotia, & ipſa quoq; Germania. Præterquam enim quod Lutheranorum plurimi, adeoque non pauci ante-

Cur idignè ferat Caluinus illas Lutheri laudes.

Sacramẽtarios plus cladis attuliſſe Chriſti Eccleſię q̃ Lutheranos.

anteſignani ſeſe ad Zvvinglij,ſiue Caluini caſtra transferunt, omnes etiam Svvencfeldiani, ipſaque Reipublicæ fęx copioſiſſima Anabaptiſtæ,tot ſectis numeroſiſſimi, ſunt Sacramentarij. Hi omnes,vt Luthero Eliæ nomen cum Caluino detrahunt:ita cum Zvvinglio eum clamant hæreticum: vnde & ſedu ctorem eſſe ac Pſeudoapoſtolum, vel illorum præiudicio, neceſſariò ſequitur. Sanè Foxus Lutheri ſcripturus hiſtoriam,non alio eum quàm Centurionis nomine celebrat. Iohannes à Laſco ita Lutherum omni deiecit authoritatis cathedra, vt craſſum eum ruſticum paſſim dictitaret, teſte Eraſ. Albero.

Lutherus Zvvīglio hæreticus, Caluino Pſeudohelias,alijs pſeudopropheta & pſeudoapoſtolus.

Ioa. à.Laſco craſſus eſt ruſticus Li.3. cōtra Zvvīglia.

Cæterùm quod tandem nomen mereatur nihil hîc attinet dicere,cùm notum ſit,qualem eum declarauerit atq; habeat Catholica Chriſti Eccleſia. Sed vt in viam recurrat oratio, quónam vnquam miraculo Lutherus ſeſe ſuis aut Prophetam aut Eliam probauerit,nōdum liquet,niſi quod Vvilh. Neſenum

Lutherus miracula facere fruſtra molitus.

in Albi ſubmerſum vanis immurmura
tionibus ſpe miraculi in vitam reuoca-
re fruſtrà tentauit, Quàm vero egre-
gium ſeſe præſtiterit exorciſtam, vnum
illud exẽplũ ſatis loquitur, Cũ Dæmo-
niacã quandam liberare conaretur, ne
ſe prorſus miraculorum gratia deſtitu-
tum ſuis probaret, illam cum aliquot
ſui gregis homunculis in ſacrarium fa-
cit adduci: quã vbi adiurare eſſet exor-
Staphyl'. 3. Apol. ſus, tanto fuit Lutherus diaboli voce,
terrore prorſus pauido perculſus, vt vi
metus aluus diſſoluta per poſteriora
tantum non quæreret remediũ. Cùm
itaque Deus optimus nondum volue-
Euãgelici miraculis deſtituti ſeſe iactãt quod volunt, Lutherus Elias Oſiander Enoch ritiſtos Antichriſtos miraculis eſſecla
ros, ne tentatio hęc electos quoq;, ſi fie
ri poſſet ſeducat, illi quod poſſunt, ſeſe
iactant Apoſtolos & Euangeliſtas. Lu-
therus igitur ſe Heliam tertium, qui
reſtituerat oĩa, Oſiander ſeſe nomine
ſecũdi Enoch ornauit. Alij Lutheri diſ-
cipuli ſeſe cæleſtes Prophetas iactabãt,
vt Muntzerus cũ ſuis ſeditioſis. Zvvin
glius, etſi ſuũ dogma ſibi confirmatũ
diceret per ſomnium à genio quopiam

dubitat an albo vel atro, tamen ſeſe pro Chriſti Apoſtolo non fuit auſus vē ditare. Sed eius Diſcipulus Seruetus Euangelij noui nouo quoque ſpiritu inflatus etiamnum adoleſcentulus, an nos 25 teſte Caluino nondum natus, vnicum ſeſe orbis Prophetam iactitabat. Seruet. vnicus mūdi Propheta.

Tandem Dauidgeorgij de vitriaria fornace atque hiſtrionum ſcena in Euangelicorum cloacam delapſus, ſeſe verū illum Meſſiam dilectumque Dei filium (O ſuperbiam Lucifero dignā) profiteri non erubuit. Dauidgeorgij Chriſtus.

Sed quantūuis omnes ſeſe iactitant Apoſtolorum, Helias, Enochos aut Euangeliſtas, nullo tamen adhuc miraculo Eccleſiæ Dei daclarare potuere, ſeſe eſſe à Deo miſſos, adeò vt nullus eorū, ait Eraſm. extiterit, qui vel equum claudum ſanare potuerit. Diatreba de lib arbit.

Vnum iſtorum omnium noui Mennonē Anabaptiſtarū ducē, qui nominatim recitat aliquot Lutheranorū Cōci

Méno quę nā iactet miracula.

onatores ſubitanea morte abreptos: q̃ ſuū dogma infeſtarũt. Vviſmarię ait an. 55. Vincentium quendā cum in ſuggeſtu profiteretur, ſeſe Anabaptiſtas infamaturum, dum os ſibi eſſet patulum, èueſtigio obmutuiſſe, & domum fuiſſe deportatū. Alios in mēſa narrat, cùm ipſi mortē minitarētur, ſubitò extinctos. ſed fidem his habeant, qui perfidis impoſtoribus aures præbere ſolent.

Certè ſi hæc ſui Euangelij vi fecit Menno, mirū cur ſe tot per annos claudicantem ſanare nequiuerit.

Miraculis conant̄ Euāgelici ſuam fictitiā doctrinā ſtatuere.

Cæterum ne quid relinquerent intentatum Euangelici, ad ſuas fabulas orbi pro Euangelio venditandas, non defuiſſe ex eis adeò temerarios, qui vel miraculo fictitio fictitiam ſuam doctrinam conati ſint confirmare, notius eſt, q̃ vt inficiari queant. Cautè igitur Beza, qui in Colloquio Poſſiaco anno 62. ſuam vocationem Eccleſiaſticā appellabat extraordinariam.

DVBITAN. Aiunt Caluinum voluiſſe mortuum in vitam reuocare ad ſuæ doctrinæ

ctrinæ confirmationem. Eſt ne ita?
CON. Certi nihil mihi cōperire licuit hactenus, niſi quod fide digni quidā narrāt ſeſe ex Burgūdis, et noſtratibus ſtudioſis illinc reuerſis audiſſe, certiſſimū eſſe Caluinū pro concione publica quēdam ſtipendiolo vt ſeſe mortuum ſimularet conductum uoluiſſe quaſi in vitam reuocare: qui vbi ſeſe feretro imponi fuiſſet paſſus, in templū perlatus diuina vltione verè repertus eſt mortuus: fruſtrà Caluino inclamante, Surge, Surge, in Chriſti nomine tibi dico Surge. Hac de mariti iniuria vxorē fuiſſe grauiter aput Magiſtratum Geneuē. conqueſtā, collectaque informatione rem fuiſſe verā deprehenſā, ſed in gratiā ſui Euangeliſtæ ſuppreſſam. De Caluini miraculo.
Certè Caluino homicidij crimē obiecit Seruetus, quod cùm Symmiſtę Geneuenſes ceu probrum ſuo Apoſtolo indignum eluſiſſent, ille ſuo in Reſponſo ad articulos à Geneuenſibus ſibi obiectos conſtāter affirmat. Homicidam (inquit) dixi Caluinū verè et Simo- Caluinū probare vult Seruetus homicidā ex actis publ.
 nis.

,, nis Magi ſectatorem. Nega te homi-
,, cidá, et Actis publicis probabo. Ad
,, hanc criminationé Caluinus ſua in
refutatione ne gry quidé. An aliud homicidij genus Caluino Seruetus obiecerit, hîc non ita permagni refert. Sanè actis publicis ſeſe probaturum offert Seruet. geſtorum illic conſcius, quod probatum Caluinus noluit. Certè q̃ ſit animo ſanguinario, vnũ illud demonſtrat, quod Heshuſius affirmat ſua Defenſ. ſe à CL. V. fideq; digniſſ. audiſſe, q viderit Caluinum publico iudicio de rebus criminalibus aſſidenté atque ſua ſentétia condemnanté reum ſupplicio Capitali. O Patré Euágelicũ Caluinũ! Verũ vt vt ſeſe habeat illud celebratũ toto orbe Caluini miraculum, hoc tibi pro vero affirmo, haud ita pridé in Polonia nõ longè à Cracouia pago Biethzaze quiddam fuiſſe tentatum ſimile, vti doctiſſimus vir D. Franciſcus Turrianus libro. 1. dogmat. Charact. Verbi Dei recenſet.

Caluinus homicidiũ ſibi obiectũ diſſimulat, q̃ a pbari noluit.

Caluinus ſanguinarius Iudex

Concionator enim ſui Euágelij gratia confir-

confirmandi quendā Matthęum certo conduxit ſtipendio, qui ſeſe mortuum ſimularet, atque ad clamitantis vocem ceu mortuus reſurgeret. Illum feretro incluſum ad templū deducit vxor, artificij nefarij conſcia, funus fletu & eiulatu proſequitur. Ille vbi ſatis de ſuo nouo Euangelio tonaſſet, Surge (inquit) Matthęe in nomine Chriſti, cuius Euangelium prædico. Cùm Matthęus non ſurgeret, ille inclamat altiùs, vt ſō nium fortè excuteret. Vbi nec ita exurgeret Matthæus, itur ad feretrum, dete gitur velata facies, & reuerà deprehenditur mortuus, qui ſeſe tanto aliorum periculo mortuum, atque à mortuis in vitam reuocatum ſimulare voluerat. Mox vxor, quæ lamenta & lachrymas nuper finxerat, nūc verè lachrymis, vocibus, ac tantum non pugnis in Concionatorem illum, non paſtorem, ſed impoſtorem inuecta, ſuo malo iſti nouo fidem habuit Euangelio.

Sic per Hollandiam Anabaptiſtaquen-

quen d amſimulaſſemutatæ in vinum aquæ,captorum item piſciũ,quos paulò antè in puteum iniecerat, miraculũ notius eſt, imò vt quidam aiunt ex Actis Publicis demonſtrari poſſe,quàm vt ſit verboſius referendum. Plurima quoque de Georgio Dauidis audiui ab oculatis teſtibus,quæ conceptã paſſim de eo magiæ opinionem mirificè confirment.

DVBITAN. Memini & Dordraci illũ ſimili artificio elapſum audire. Cum in nauigio ſua venenata dogmata aſpergere non dubitaſſet,vbi ſolet iſta peſtis graſſari haud infrequenter, egredientem de naui vectores quidam obſeruare conſtituunt, quónam diuerteret hoſpitij cauſa,vident quidem egredien tem, ſed cùmpaululum eſſet progreſſus euanuit. Ab iſtis non eſt alienum, quod quidam aiunt eò fuiſſe illum dementiæ delapſum, vt ſubinde in aëra ad pedes ſex aut hominis ſtaturam eleuaretur. Argento enim viuo copiosè ſuos calceos aiunt repleſſe, eiuſque vi in

in aëra ſublatum. Num & hæc tibi incognita?

CONST. Audiui quidem, ſed citra certum teſtimonium. Verum vt vt hęc ſeſe habeant, noſtra in præſens parui refert. Certè illum ob artes magicas malè paſſim audire, notiſsimum eſt. Noui enim, qui vbi impiam eius doctrinam abominati ad Catholicam redirent Eccleſiam, ſeſe ſibi perſuaſiſsimum habere dicerent, fuiſſe præſtigijs deluſos: vti nobiscum lachrymis minimè ſimulatis deplorabant. Cæterùm de Monaſterienſibus illis Anabaptiſtis certò certius eſt, conatos fuiſſe ſimulata ſanguinis pluuia alijſque impoſturis ſuũ confirmare Pſeudoeuangelium. Eò etiam inſanię, quoſdam Tiguri fuiſſe redactos teſtatur Bullinger. vt ſibi dona linguarum polliceri à Patre cæleſti non dubitarent, ſed eos vaniſsima illuſit ſpes, ſicuti & per Hollandiã nouũ manna de cælo expectantes Adamitas. Illud tamen intactũ præterire non poſſum, ex fide dignis me audijſſe tã efficacẽ fuiſſe

Miracula Monaſterienſium.

Quàm ſit efficax Sathã in Anabaptiſtis ſuis: quã dũ in errore perſeuerant legere norũt.

ſe Sathanæ in Anabaptiſtas impoſturã vt ſimulato quaſi miraculo dum ſeſe illi Fanaticæ factioni deuouerent, ſacra poſſent legere, quę anteà neq; ſnorant neque didicerant. Sed ſi ab iſtis reſipiſcãt etiam reullſi, præſtigijs, vna cum animi pœnitentia perit & legendi ſcientia. Equidem iſtud diu pro fabuloſo habui donec apud Harlemen. vir Catholicus N. minimè ignotus narrabatur ſuam vxorem vbi vi ad cubiculum perrupiſſet (in quo expanſo capilitio inter fratres ſedebat Anabaptiſmum ſuſcepturam) vi extraxiſſe legentem neſcio quæ ipſorũ myſteria: quam domi cùm moneret vt aliquid legeret, illa ſeſe ne literas quidem amplius nouiſſe reſpondit. Simile & Louanij de iuuencula quadã ab Anabaptiſmo reſipiſcente iam pridẽ me frequenter audijſſe recolo.

Iſtiuſmodi aliquot miraculis nouo iſto Euangelio dignis Prophetæ iſti orbi voluere illudere, atq; vtinam licuiſſet riſu atque ſannis illorum impoſturam eludere. Verùm quantam corporum,

rum,vt animorum hîc taceamus, iacturam irrecuperabilem iuxta atq; incomparabilem Lutherus cum ſuis coniuratis attulerit Germaniæ, nunc tempus eſt vt commemoremus.

Cap. 2. De calamitatib' Germaniæ per Lutherũ inuectis.

DVB. Verebar equidem ne poſt verbi Dei deprauationes atq; fidei in Chriſtum corruptelas, ſilentio præterires illas memorabiles calamitates, quas initio naſcentis ſui Euangelij Lutherus cum ſuis attulit. Age igitur dudũ promiſſa nunc præſta.

An. 20. Lutherus falsã prædicãdo Euãgelij libertatem rusticos in ſeditionem concitauit. Tuba Lutheri ad ſeditionẽ ex Capt. Babylo.

CON. Poſteáquam Lutherus ann. 20. libellum edidiſſet, cui titulũ fecit: Præludium Captiuitatis Babylonicæ, plurimos ſua doctrina ad rebellionem cõcitare cœpit. Docebat enim Chriſtianis nullam legem, ſiue ab hominibus, ſiue ab angelis vllo iure imponi poſſe, niſi quantum ipſi velint. Liberi enim ſumus, inquit, ab omnibus. Rurſus nullum hominũ habere ius vnius ſyllabæ conſtituendæ ſuper Chriſtianum hominem, niſi id fiat eiuſdem conſenſu, quicquid aliter fiat, tyrãnico ſpiritu fieri.

ri. Imò nullã, ait ibidẽ, eſſe remedij ſpẽ, niſi reuocato (inquit) libertatis Euangelio, extinctis ſemel omnium hominũ legibus, omnia iudicemus & regamus. Ad primum libellorum Lutheri guſtũ Eraſmus rectè diuinabat, Rem in ſeditionem exituram: cuius teſtem, vti ait faciebat Capitonem, epiſt. ad ff. Inf. cõ. Prudẽtiſsimè igitur Carolus A. Comitijs Vvormatienſibus vnà cum Statibus omnibus Imperij anno mox conſequuto pronũciauit libros Lutheri magnæ ſeditionis atque Schiſmatis in Eccleſia Dei eſſe fomites.

Lut. regnũ affectat, Anabaptiſtę captant, Caluinus poſsidet.

An. 21. Edicto Vvormatien. Seditioſũ Lutherũ pronunciat Cęſar cũ Statibus Imperij.

Obedientiam enim & regimen omne tollere, vnde populi ad defectiõem & rebellionem à ſuis tam ſpiritualibus quàm tẽporalibus Dominis faciendã, ad rapinas, cædes, incendia cum manifeſto Reipubl. Chriſtianæ diſcrimine prouocentur.

Et quidem ſeditioſum ſuum iſtum ſpiritum Lutherus apertiſsimè prodidit in ipſo Imperatoris atque Statuũ Imperij conſeſſu Vvormatiæ, cùm illam

lam Chriſti vocem, Non veni pacē mittere, ſed gladium, detorquēs, omnium ſibi inquiebat iucundiſſimā faciem videri, ob verbum Dei ſtudia & diſſenſiones fieri. Ingenium Luthri ſeditioſum:

Mox quod antea Lutherus iactitarat obſcurius, Euangelij indolem eſſe bella & ſeditiones mouere, ſub bellum Ruſticū apertè verbis & ſcriptis profitebatur. Inter Chriſtianos nullū eſſe magiſtratum ſine ſuperioritatem: Rurſus Deum orandum eſſe, ait lib. contra edicta Cæſaris, ne ruſtici Principibus obedientiam præbeant, vel in militiā eant, vel dent aliquid contra Turcas: quòd Turca decies probior prudentiorq; ſit quàm noſtri Principes, ideo nihil proſperitatis expectandum à noſtris. necquicquam eſſe contribuendum contra Turcas. Imò libr. de bello contra Turcas ait, Non licere Chriſtianis bellare, ſed vim & iniurias pati debere. Rurſus in Aſſertion. artic. 34. Præliari aduerſus Turcas dicit eſſe repugnare voluntati Dei, viſitanti iniquitates noſtras. Anno 22. Seditioſa Lutheri ſcripta. Lib. 2. de ſeculari poteſtate.

Epiſt. ad ſſ infer. Ger. Quid, quod Eraſmus commemorat Lutherum ſcripſiſſe, eam eſſe peculiarẽ Euágelij naturam, mouere ſeditiones, Celebratumq́ue fuiſſe Zvvinglij dictũ, Euangelium vult ſanguinem.

O ſáguinarias Lutheri & Zvvinglij voces.

Ex hac Lutheri doctrina tam ſeditioſa atque ſanguinaria libellis & concionibus in vulgus contra Clerum & Principes ſparſis, mox ſenſit Germania qualemnam ſua in viſcera admiſiſſet ac æquo diutius fouiſſet viperam ſanè Euangelicam, ſuæq́ue aduerſus edictum Cæſareum, Statuumq; omniũ Vvormatiæ in Comitijs ante biennium fruſtrà prouulgatũ inobedientiæ pœnas dedit, quas & in hanc vſque horã luit miſerrimè, quas pij in Turcicam tandẽ barbariem veramq; Babylonicam captiuitatem abituras haud immerito verentur.

Vipera verè Euãgelica Luther.

Eo enim edicto etſi palam ex iudicio & aſſenſu Electorum, Principum omnium, Ordinum & Statuum Imperij ſẽtentiam Romani Pontificis & condemnationem exequendam fuerit decla-

claratum, Lutherum ab ipſis haberi vt membrum ab Eccleſia Dei abalienatū, vt obſtinatum, ſchiſmaticum, & Notorium hæreticum, atque talem ab omnibus habendum decretum & mandatum: tamen cum noui ſui Euangeliſtæ Germanorum plurimi dulcia in ſpeciem potitaſſent venena, illum licet ab Eccleſiæ Iudicibus, Academijs & Imperij Ordinibus omnibus damnatum Hæreticum, pro DEI Apoſtolo, adeóque CHRISTI Euangeliſta colere atq; ſuſpicere pergebant.

Germaniæ cœcitas vt manifeſtū hçreticum ac ſeditioſum pro Apoſtolo & Euāgeliſta ſuſceperit.

Verùm non defuit vigilans illa ſuper Dei domum virga Prophetica. Statim enim illa Saxonica cum vicinis prouincijs Euāgelicis mutatę ſuæ fidei Apoſtolicę acerbiſſimas luit pœnas. Cū enim Ruſtici paſſim per Svveuiam Alſatiam, Thuringiam & Franconiam in ſeditionem Lutheri voce ceu Alectûs cornu acti, quos ceu Bellona quædam Mūtzerus, Carolſtadius, Hetzerus alijque aliquot in rebellionem excitarāt, nō modò vti illi ſuaſerāt, Monaſteria &

1. Plaga. Bellū Ruſticū mutatę Religionis luit pęnas Saxonia & vicinia, An. 25.

f 2 tem-

templa inuaſerunt, expilarunt, euerterunt: ſed & Nobilium caſtra & arces diripuerunt, incenderunt, deſtruxerunt.

Tantus autem monaſteriorum atq; caſtrorum per illos vexatorum fuit numerus, vt per ſolam Franconiam ſuam ad trecenta numerarit Cl. V. Conradus VVimpingha. Eraſ. Alberus arces Franconiæ ad 180. numerat oppugnatas.

Libr. cōtra Zvvingliū

Cæterùm neque corporibus parcebãt latrones illi, adeò vt inter nobiles iſtoc Euangelicorum latrocinio trucidatos numerentur Comites aliquot, Illuſtres plurimi. Alberus ſcribit Comitem Helffenſteinũ in lanceas fuiſſe adactum.

Alber. ſagtẽ ſie durch die ſpieſſe.

Iactabat enim Muntzerus, ait Melanthon commentarior. ad Coloſſenſes diuina voce mandatum ſeſe acceſpiſſe, vt bellum inferret Principibus. Talem verò conſpirationem vbi ſuo tandem malo exuſcitati ſentirent Principes viri, non Eccleſiaſticos modò, quibus illam calamitatem non

pauci

pauci gratulabantur (tantum erat Cleri odium!) ſed ſeſe ſuaq; omnia petere, prudenti admodum conſilio Epimethei, Equites, quos Svveuici vocant fœderis, hinc illis obijcere, inuadere, diſſipare, diſpergere, in Danubium detrudere, altiſſima de rupe depreſſos demergere, trucidare: Illinc dux Lotharingiæ Anthonius valido exercitu Ruſticorum cuneos ſubita irruptione diſturbare, ſternere, necare. Principes Ger. à Ruſticis et ipſi inuaſi ex pergiſcuntur.

Hoc in tumultu Ruſticorum Germanorũ cladẽ varij variè narrant, Gennepæus centum millia commemorat, Cochlæus certis ex literis ſupputat ad centum triginta milia. In vita verò Clementis ſcribitur occiſa ad centũ quinquaginta milia. O bellum ſanguinarium! O Germaniam, omnium hactenus orbis nationum victricem, ſuo nunc Euangelicorũ inteſtino diſſidio cruentatam, paricidali ſanguine defœdatã, ſuis denique filiorum, manibus ſemi enecatam! Quodnã perierint bello ruſtico. 100000. 103000. 105000. Vni Luthero illã debet Germania cladẽ tot ſuorũ filiorũ paricidali cæde trucidatorum.

O Euangelicum Lutheri ſpiritum,

qui iſtam ſuæ patriæ intulit cladem! Iſtam inauditã poſt Germanorum memoriam Domeſticam calamitatem, ad quam memorabilis illa ne Iuliani quidem componenda eſt,cui obſecro alteri acceptam referat, quam vni Martino ſuo Luthero pſeudoapoſtolo?

Lutherus Ruſticos & Nobiles armat in Eccleſiaſticos.

Hic enim initiò Ruſticos cõtra Dominos tam Eccleſiaſticos quàm Principes armauit. Mox & Nobiles contra Eccleſiaſticos ſcriptis & venenatæ linguæ flagello concitauit.

Lutherus Ruſticos in Nobiles cõcitat.

Victoriam Ruſticis cõtra Nobiles prophetat Lutherus.

Principes in Ruſticos trucidandos inflãmat Luth.

Deinde vbi Ruſticos vidit præter Eccleſiaſticorũ bona etiã Nobiliũ inuadere caſtra,diripere,incẽdere,euertere,ac quod oĩm fuit illi primũ,aliter euenire quam nõ ſolũ ſperarat,ſed diſertè etiã prophetarat nimirũ de Ruſticorũ cõtra Principes. Victoria illũ detorquẽs Pſalmi verſiculum, Effuſus eſt ſuper Principes contemptus, hos in illos miſerrimè trucidandos alijs nouis ſcriptis ſanguinarijs imo paricidalibus inflãmauit. Couerſa itaque nauigij pro fortunę ſucceſſu prora iã ſeditioſos illos Lutherus nole-

nolebat ſuos agnoſcere:ſed illi hũc nihilomin9 iactitabant atq; adeò cõuince bãt crudeliſſimę huius ſeditiõis authorem. Quod illi exprobrans Eraſ. Tu quidem libello,inquit,in agricolas ſęuiſſimo ſuſpitionem abs te depuliſti: Nec tamen efficis,quò minus credant homines per tuos libellos præſertim Germanicè ſcriptos in oleatos et raſos,in Monachos,in Epiſcopos,pro libertate Euã gelica cõtra Tyrãnidẽ humanã hiſce tumultibus fuiſſe datam occaſionem. In Hijperaſp.

Cæterùm quò magis perſpecta iſthęc Euãgelicorũ calamitas tuũ promoueat mi Dubitanti animũ,paucis quæſo accipias belli iſtius pluſquã Catalinarij calamitates catalogo comprehenſas. Catalogus calamitoſiſſimi belli Ruſtici. K.L.D.Ia ruſtici ſuo Abbati Kampido. rebelles mox AlgoïciEpiſc. Auguſtano &Vlmẽſib.vicini ad 4000.cõfluxerũt, An. 1525. deinde 5.martij iuxta Vvaltyee tanto Ianua, concurrebant numero, vt eodẽ menſe Martius. confectis octo cuneis oppida plurima pagoſque occuparint.

Ad Leypheim Vlmeſinum à liga

Svveuica trucidati ad 4700. aut in Danubium præcipiti de rupe depreſſi. In vicinia mactati 1500.

April. Decima octaua Aprilis Ruſtici ſuum Comitem de Helffenſtein cum 13. Nobilibus crudeliter interfecêre in VVinſperg: quem in lanceas adactum illos trucidaſſe narrat Alberus.

Reti quoq; ſuum Comitem Lodovvicum vnà cum oppido Oetinghē capiunt atque monaſterium diripiunt.

Caſimirus Marchio adhæc occidit 2500.

Apud Elvvanghen occupatam cum 2. arcibus occiſi 500.

In VVirtenbergen. Ducatu occiſi 6465.

In VVinſperg. 400.

Dux Lotharingiæ Anthonius per Alſatiam intra triduū occidit 26600. alij ſcribūt 30000.

Maius. Menſe Maio per Turingiā Thomas Muntzerus occiſis Fuldæ 1100, captus eſt in fuga iuxta Iſenarum trucidatis ſuis coniuratis 6000. ſed reſipiſcens con-

confeſſus atque Catholicæ Chriſti Ec-cleſiæ reconcilatus decollatur.

Per Franconiam vbi tam arces Nobilium quàm monaſteria diripuiſſent atque exuſſiſſent ad 300. paſſim cæſi ſunt 11600.

Caſimiro captiui remiſſi ex Herbipoli 1484. Palatinus internecione deleuit 4000. Heſſus cum Saxone ad Franckenhauſen ſex milia trucidarunt.

Alibi quoque incerto numero cecidêre plurimi ruſtici, quorũ ſumma à ſola Liga Svveuica creditur occiſa ſupra centena agricolarum milia, deſideratis equitibus tãtùm 25. & 200. peditibus.

His adde triginta illa milia per Anthonium Lotharingum in agro deleta.

Neque verò huius Lutheranæ ſeditionis flamma ſeſe ruri continuit, ſed & ciuitates plurimas cum occupaſſet, ciuiũ ſanguine fuit reſtinguẽda: quod ſuo malo in hunc vſque diem deplorant Francfordia, Moguntia, Colonia. *Cap. 3. Tumultus et ſeditiones in oppidis quoque per Euangelicos.*

Certè plurimi paſſim magiſtratus de Rerum publicar. ſalute meritò ſoliciti,

cū populo ſuo Euangelico iſtā videret minimè improbari fabulā, à ſuis magis quàm ab exteris ſibi metuentes, vix quò ſe verterent habuère. Baſilienſes vnum ex Euangelij columnis in exiliū abire iubebant, quem ſatellites narrabant ſe nocte S. Paraſceues deprehendiſſe non adorantem Crucem CHRISTI, ſed in Paphiæ Deæ myſterijs operantem. Vti Eraſ. teſtatur epiſt. ad ff. Inf. Ger.

O Columnam Euangelicorū.

Farellumquoque (niſi ipſus ille ſit in Lupanari tam ſacro tēpore deprehēſus à ſatellitibus) quum ab ipſo ſeditionem metuerēt, quippe qui ſic in mōte Pellicardi (ait Eraſmus vbi ſacrā rem geſſerat, ſeditioſus, acidæ linguæ & vaniſſimus, vt bis inde profugerit) cupientes Baſilæam à ſeditione tutam, exulatum ire iuſſerunt.

Sed quid intereà, inquias Lutherus? quid alij Euangelij noui columnæ? Nū pro miſeris interceſſēre? num ſalutaria componendę atq; tranquillandæ Reipubl. inuenēre conſilia?

Plac

Planè quod incendiarij ſolent, flagrante aut templo aut Capitolio. Oẽs enĩ Principes & verbis & libellis ad trucidãdos agricolas inſtigabant.

Sanè Lutherus, quos diſertis verbis hoc in bellum paricidale inflammarat, vbi contra ſuam Prophetiam de Ruſticorum aduerſus Principes, victoria, rem euenire cerneret, nunc cum rei mutatione & ipſe ſuo mendaciorum Patri fidelis Propheta ſuam mutabat orationem, eos gladio atque inferno per varios libellos deuouens: tempus nunc eſſe quo Principes ſibi cælum mereantur facilius ſanguinem fundendo, quàm orando. Adeò vero cum Ieremia populi DEI non deplorabat interitum ſe authore concitatum, vt flagrante iſthoc Germania incendio excucullatus iam nouus ſponſus nouis deditus nuptijs, ſuam ſuauiabat monachus monacham Catherinam, ſaltabat, potitabat, ſtrenuè cuticulam curabat, ventris & iguinis mancipium.

Quid Lutherus tẽpore Laniençe Ruſticorũ a ſe ad Bellum Paricidale, excitatorũ.

O vocẽ Lutheri Barraba digniſſimam libello cõtra cohortes Ruſticorum.

Cuculla abiecta, Luther' monialẽ ducit vxorem. An. 25.

Quid Euāgelici concionatores ſpei conceperint de occupāda Republica per Ruſticanum bellum.

Quid alij Euangelij columnæ tunc ſpectarint, vnus haud poſtremus ſuo declarabat nutu. Cùm Eraſmus ea tempeſtate cuidam ex præcipuis diceret, ſe Ruſticis metuere miſerum exitum, tantùm arriſit ille indicans ſe ſperare meliora. Porrò Euangelici alij Eccleſiaſtæ omnes cùm nunquam non ſęuirent in vitam Eccleſiaſticorum, iam in Ruſticos tumultuantes ciuesque applaudentes penè erant elingues. Imò non tam aduerſus eos muti, quàm linguis animisque fabulæ illi motoriæ fauentes, ac tātùm non manibus ac pedibus adiuuantes. Quapropter quædam Ciuitates ſuos Eccleſiaſtas exulatum ire iuſſerunt, ſeditionis quam metuebant, ſi non auctores, certè fautores atq; competitores.

Cap. 4.

Ira dei in Germanos propter Religionis veræ mutationē ac deprauationem.

Cæterùm terribilem iſtam Agricolarum lanienam fuiſſe manifeſtam irati Dei plagam, ea quæ ſunt conſecuta liquidò demonſtrent. Non enim copioſo iſto tot ſuorum ſupra milia centum triginta aut quinquaginta ciuium ſanguine

guine Germania violatæ fidei Chriſtianæ ſcelus potuit expiare,ſed lōgè acerbiora Deus op. ad eam in ſuum verum Euangelium reuocandam immiſit flagella.

2.plaga. Alia flagella Dei Germaniæ immiſſa vt ad auitā veramq́; rediret fidem.

Si enim hiſtoriç Germanorum merentur fidem,videbis ab anno 20. vſq; 30.partim ex Germania, partim ex vicinia Saxonico iſtoc veneno infecta à latrocinantibus Turcarum cohortib. in miſerrimam vereq́ue Babylonicam captiuitatem abducta eſſe ſupra ſexaginta milia,vt occiſos & rogo traditos hic non ſupputemus.

Captiūi in Turciam abrepti ex Euāgelicis

Ad hæc ne quis indubiam Dei opt. in Germanos iram haſce fuiſſe operatam calamitates ambigat, en tibi alia huius rei argumenta certiſſima hanc Germaniæ à fide Chriſti Catholica & Apoſtolica defectionem eueſtigiò conſecuta.

Alia iræ diuinç flagella in Germanos à fide Catholica deficientes.

An.1526.

Vngariam Turcæ igne ferroq́ue vaſtant,Budam diripiunt ac Rege Lodovvico ſuis cum copijs cæſo miſerrimeq́ue trucidato, Viennam obſident, ac

Hungaria capta. totã nobis Hungariã, hoc anno eripuẽ re, quæ per annos plus minus 200. Propugnaculi Chriſtianorũ vicem contra infeſtiſſ. hoſtes ſuſtinuerat.

3 Plaga. An. 1529. Terribilis viennę obſeſsio. Poſteáquam verò terribili illo trecẽtorum milium Turcarũ exercitu iterũ Viennã obſidente Deus Opt. nõ Germaniã ſolã, ſed Europam etiam totam exterruiſſet, atq; ad reſipiſcentiam clementer inuitaſſet, oſtendens quàm facilè, ſi voluiſſet illi donare victoriã, perfidiã Germanorũ puniuiſſet mòx fames Fames ſeptenn annorum per Germaniã Chronic. Nuremb. ſeptennis Germaniã inuaſit: quam eueſtigio alia manus Domini plaga truculentiſſima inſequebatur. Subitanea 4 Plaga. Sudor Anglicus. enim illa peſtilitatis ſpecies, quã Sudorem appellitabant Anglicum, vti ignota, ita ſanè horribilis quàm innumera abſumſit per Germaniam milia. Nam cùm Lutheri per Germaniam in Oceanum vſque proſerperet contagium, en tibi mox adfuit alia illa apud Prophetam vigilans virga, quæ plurimos ad ſobrietatem rectũmque animi iudi-

dicium, delitijs carniſque voluptati- bus aurei illius ſeculi ætate deprauatū, de pernitioſa illa Saxonica peſte admo neret atque reuocaret. Exortus eſt enim ſub annum 29. ſupra modū homi nibus notū morbus nō minus cōtagio- ſus q̃ ſubitaneus, qui validiſſimos quoſ que repēte apreptos, atque in ſoporē quēdā Lethalem demerſos, plerūq; ſē- per hac ex vita abſumpſit. miro enim Dei conſilio non adoleſcentes, nec ſe- nes, ſed virilem inuaſit potiſſimum æ- tatem. Hanc manus D E I plagam Me dicis ignotam vocitabant, vt diximus Sudorem Anglicum, cùm ex Reni fontibus vnà cum Reni fluxu, ſed la- tiſſimè, Bruuxellam vſque expatians, fuerit in Oceanum deuolutus. Certè toto ferè Belgio vehementer graſſa- batur, cuius vehementia, ſeuitia, cre- britate factum, vt populus paſſim haud aliter ſeſe ad mortem adeò ſubito irruē tem præpararet, quàm die Paſchatis ad S. Euchariſtiæ commonionem.

Aurea ætas ante Lutheri toxicum.

Dies enim feſtus huic rei paſſim fuit datus, quo non minori frequentia,

Timor ſalutaris populo Dei ex Sudore Anglico incuſſus.

Amſterdami dies feſtus cõmunioni publicę fuit datus.

licèt ardentiori pœnitentia, Dei populus Sacramentis Confeſſionis & S. Euchariſtiæ vtebatur, quàm ſolet annno illo ſolennis Communionis Paſchalis. Quantum verò hominum per Belgiũ ſolum illa acerbiſſima diuinæ manus plaga perierit, vel vna in hũc vſq; diem annua ſupplicatione cõmemorat Antvverpia, vbi die ſancti Michaëlis Clero publicis precib. Deo opt. ſupplicante, prorſus inopinatè atq; ſubitò ſiſtente plaga grauiſſ. auerſa fuit ira furoris Domini illic vehementiſſimè effuſa.

5. plaga. Aliæ plagę Chriſtianorũ poſt Lutheri abominationes in orbem effuſas.

Nunc vt captas à Turcis fidei hoſtibus infeſtiſſ. ſilentio obruamus Albam Regiam an. 20. Rodum illam nobiliſſimam inſulam an. 22. occiſum Vngariæ Regem cum felici illa Vngaria an. 26. Romani etiam anno 27. captam, vti & inrecuperabilẽ per Zelandiam & Hollandiam inundationem, quæ anno 30. tot hominum milia cum aliquot inſulis, Cortenum aliaque oppidula non pauca deuorauit, pagoſque plurimos: cogita mi Dubitanti, quot hominum milia

Bellum ciuile Heluetiorum. Anno 31.

milia internecione deleuit illa ſeditio Heluetiorum anno 31. à Zvvinglio excitata, in qua cum iſtius Euãgelici belli authore Zvvinglio præter ciues plurimos Tigurinos, etiam ſexdecim Prædicantes, ſiue Paſtores periêre. Conflictus Cãtonum Heluetiorum 7. die Septembr. Chronic. German.

Porrò reliquas iræ furoris Domini hîc commemorare plagas, ob Lutheri corruptelas populo Dei inflictas, longiùs foret, quàm vt ſermoni noſtro cõueniat, potiſſimùm cùm tibi nota ſint bella, non tam à Turcis per Auſtriam, Galliam atque Corſicam, quam Francis & Belgis mutuo ſanguine multa per luſtra in annum vſque 49. & deinde ab anno 52. in annum vſq; 59. protracta. quibus quídnam aliud obſecro tam eximiè eſt confectum, quàm quod animis Principum vtrinq; bello acriter cum fratrib. gerendo intentis contagium illud Lutheranæ, Imò verius Zvvinglianæ, adeoque Anabaptiſticæ peſtis populi pectora paſſim incredibiliter infecti fuerit depaſta? Dum enim omnis conſiliorum ſuorum prudentia 6. plagã. Bella Gallorum & Belgarum. Belli Gallici tempore peſtis hæreſeon maximè ſerpſit dum Reges toti bello inuigilarunt.

contra publicos Reipub. hoſtes tota inuigilat,malum illud inteſtinum iam-dudum ſparſum,dum nimis in populi viſceribus optato belli ocio alitur atq; fouetur, magno Reipubl.periculo adoleſcit. Quot vti nūc per bienniū Gallia quōdam florentiſſima,iam ſuo miſerrima experitur malo, et Valentianæ quid Euangelici moliantur, ſi rerum potirentur,ſuo docuere facto: ita pij rerumque communium haud imperiti alijs quoque verentur, ni prudentiſſimo vigilantiorique occurratur conſilio.

7 Plaga. Bellū Germanicum. An. 47. Illud verò bellum, quod vocant Smalcaldicum,quorſum hîc recenſere fuerit neceſſarium,quod à Luthero male perſuaſi in Cæſarem Carolum V.ſuſcepere quidam infeliciter, licet ijs eſſent inſtructi armis &copijs,quibus initiò Cæſar longè impar futurus videbatur,niſi Deo protectore & adiutore munitus fuiſſet. Pollicebatur Lutherus certam victoriam ,ſed rei euentus Pſeudoprophetæ illius coarguit vanitatem.

Nu-

Nuperam illam acerbiſſimam diriſſimæ famis plagam hîc prætereo, quæ Belgium ac Germaniam ſecundam tantum non enecauit, plurimis fame intereuntibus, plurimis ventrem famelicum fabis, paneque paniceo, glandibus, adeóque ſiliquis ſalutare cupientibus. 8 Plaga. Fames inaudita per Belgium. An. 57.

Porrò bellum illud Italicum, quod ſub Paulo. 4. adeò Romam afflixit, cum ſequuta mox illa Tiberina exundatione: Rurſus hodiernos Galliæ tumultuantis motus quid opus eſt commemorare; quos pij omnes collachrymantibus intuemur oculis? Certè quorſum iſta Euangelicorum ſpectet Tragædia, vel vnum illud loquatur, quod nuper priuilegio Regio eſt inuulgatum, puta nefandiſſimum Geneuæ initum fuiſſe conſiliũ, de Rege Frãciſco 2. Regina vxore, Regina matre & eius liberis, Procerib. bonis magiſtratib. ad certam diem commodo loco per inſidias trucidãdis. Cuius crudeliſſimę cõſpiratiõis author 9 Plaga. Bellũ Gallicum. An. 56. An. 60. Quidnam ſpectent Euãgelici. Defenſio Regis & Relig. fol. 16

defenſionis primæ Bezam profitetur principem, Caluinũ authorem, Othomanũ ſubſignatorem, Spifamium ſuaſorem, omnes denique Galliæ prædones & laniſtas fuiſſe conſcios. Deinde quidnam ſit expectãdum ciuitatibus, licèt opulentiſſimis, vna loquitur Rotomagus tam exhauſta, quàm bello vexata, euerſa, perdita.

Lugdunũ. Quid Lugdunũ vrbem referam tam afflictam, tam egenam, tam miſerabilem? vt dudum opulentiſſima & pecunioſiſſima, nunc ſcribatur tam paupercula, quaſi nunquã ibi fuerit pecunia?

Aureliæ. Quid denique Aurelias tam exhauſtas? ac nunc ſuo à Rege mœnibus priuatas.

Turones. Quid Turones tam expilatos, tam ſubrutos, ac ſacris illis theſauris expoliatos? vnde ſcribunt Bezam cum ſuis manipularibus argenti marcas 2000. auri veri 1000. ſuffuratum, pręter gemmas ac monilia, ornamentaq; eximia, tanto prædandi furore, vt nec ferrum, nec clauim fecerit reliquum. (Claudius Sanctius.)

Porrò

Porrò ne quid ambigant Germani aut Galli, quin plagæ dudum commemoratæ certiſſima ſint Dei Opt. Max. iuſtiſſimè iratiſsimi flagella, vnum dictis addam, quod in primis ad rẽ præſentem illuſtrandam faciat. 10. plaga. Bellum Liuonicum Anno 58.

Liuonia Chriſtianæ ſuæ pietatis atque auitæ Religionis per Lutheraniſmi ſoporem oblita, quáſnam dederit anno 58. pœnas, notiſsimum eſt. Pacta quidem violarat cum Moſcouitarum Principe pridem inita, aliaq; iuſtis offenſionibus digniſsima deſignarat: ſed primaria tantæ calamitatis cauſa, fuit Catholicæ Religionis deprauatio atq; apoſtaſia, quemadmodum & ipſe Moſchorum Imperator Baſilius literis ad Ferdinandum A. anno 60. datis minimè diſsimulat. Diſertis enim verbis declarat propterea ſeſe illis iuſtiſsimũ bellum intuliſſe, quòd iuramentum Chriſtianum neglexiſſent, templa contumelijs affeciſſent, ea in latrinas conuertentes, imagines Chriſti Domini, Deiparæ, Apoſtolorum & Martyrum Calamitatis Liuonicæ cauſa eſt defectio à fide Catholicę Eccleſiæ.

partim exuſſiſsét, partī in loca abiectiſſima reiecissent. Propter hęc aliaque in Deum opt. & Catholicā eius Religionem abiectā ſcelera & ſacrilegia, quàm Tragicam vereque Turcicam ſint perpeſsi ciues Torpætéſes ac vicini calamitatem, ex libellis ab oculato teſte D. Philippo Olmeno per Tilmannum Bredenbachium dudum ſcriptis notius opinor, quam vt hîc repetendum ſit fuſiùs.

Quid enim illi Torpatenſi nobiliſſ. prouinciæ poſt famē, peſtem, bellaq; inteſtina, quibus ad reſipiſcētiam redinuitarat Pater cœleſtis benigniſſ. ſupererat cladis funeſtę, preterq̃ extrema calamitas, qua partim trucidati, partim in lōgè miſerrimā ſunt redacti ſeruitutē?

Clades Gallorum. An. 62. Vide conſilium ad Galliā deſolatam

Nūc ſuperiorib. adde Gallorū cladē, quā ciuile bellū Caluino dictatore cōcitatū, à Beza Cēturione geſtū attulit, quę ęſtate illa an. 62. ſupra 50. abſūpſit Gallorū milia, hyeme verò ad D. Thō. ſupra 30. deuorauit milia: cùm Princeps Cōdęus fuit quoq; cōprehēſus, & poſteà

poſteà Hęros ille Guiſianus proditione trucidatus & Vendomius ictu bombardæ perditus. Iam peſtẽ illam cogita, quæ vti an. ſuperiore Lõdini 40000 abſumpſit, & hoc an. 64 Dantiſci non pauciores: hanc Lugduni ita graſſari aiunt vt in ſolitudinẽ ꝓpè videatur redactũ. Quis verò tandẽ ſit peſtilitatis iſtius paſſĩ ꝑ Gallias, paſſim ꝑ Germanias tã atrociter graſſãtis finis aut modus, Deus opt. nouit, qui nos tandem reſpicere dignetur benignus. Porrò quidnã ille terremotus per Sabaudiã iuxta Niſſzam præſagiat, qui 6. aut 7. abſumpſit oppidula, quiſq; ſecũ prudẽter reputet.

Peſtis.

An 63.

An. 64.

Terræmotus horribilis. à 20 Iulij. vſque ad ſextã Aug.

Has atrociſſimas Dei op. max. plagas in Germaniã, Galliãq; poſt abominãda iſthęc ĩpuriſſimi Lutheri & aliorũ pſeudoapoſtolorũ fideiq; Apoſtatarũ ac ꝑdi torum contagia effuſas, vbi mecum tacitus reputo, non aliud per Lutherum re vera effectum videre mihi videor, q̃ captiuitatẽ verè Babilonicã, imo Turcicã eẽ pijs inductã. Si aĩo lachrimabilẽ

Cap. 5 Turcicæ captiuitatis faciem per Euangelicos Germanijs inductã.

pareat veſtigiolum. Nulla enim imago, nulla Chriſti crux, nullum altare, nullũ Chriſti ſacrificium. Lutherani enim ali quam ſaltē Religionis veteris obtinent ſpeciem, vti quod recitant Kyrie eleyſon, Sanctus, & Agnus Dei, noſtroque ritu veſtiti miſſam quandam peragunt. Verùm in hoc conueuiunt Euangelici, quòd illud ſuis è templis eiecêre, quod Chriſtianum eſt proprium.

DVB. Annon Chriſtianum obtinent nomen? an non Chriſti prędicant Euangelium?

CONST. Iſta quidem in ſpeciem obtinent, ſed non vera, neq, ſalutaria, quia non integra, aut incorrupta: tum verò maximè, quòd vnam illam Chriſti fami liam reliquerint, extra quam ſalus nulli conſtare queat. Cæterùm quod Chriſtianæ Religionis eſt proprium, omnes iſti Euangelici ſuo Antichriſto præcurſores iam dudum abolere cœperunt, quod ille ſummo niſu tollere connitetur. Nam homo ille peccati ad omnem abominationem perpetrandam factus

Quod Chriſtianorũ eſt proprium Euangelici omnes abolent, ſuo Antechriſto pręcurſores, ideſt miſſæ ſacrificium.

pro ludibrio ducunt: ſed de ciuili iudicio ſiue Camera Imperij. Hanc enim ita vexarunt, vaſtarunt & afflixerunt Euangelici, veteres leges abrogando, nouas præſcribendo, cauſſas ſpoliorum & Sacrilegiorum ſuſpendendo, vt omnis iuſtitia teſte CL. D. Bruno, in exilium videatur eſſe propulſa, eiuſque veſtigium in Imperio vix appareat vllum. Nam ferro geritur res. Brúnus de hereſ Lib. 2. Cap. 1.

Quid, quod per Gallias Regem ſuo in regno oppugnare, prouincias occupare, tributa eripere, oppida ſuis coniuratis, licet regni hoſtibus, tradere videmus.

An non & tribunalia etiam Pariſijs iuſtitium agere coacta? An non menſiũ plurimorũ feriæ propter ſanguinarias Caluiniſtarũ ſeditiones indictæ?

Talia cum per Germanias Galliaſue nõ paucis locis ex Lutheri, Caluini, Bezæ, aliorumq́ue Euangelicorum doctrina fiant, an non viuã quandã captiuitatis Turcicę imaginem tibi plurimis videre

Turcicæ captiuitatis per Euãgelicos inductę hypotypoſis

videre videris impoſitam? An aliud agant hoſtes illi Chriſtiano nomini infeſtiſſimi, rerum aliquando (quod Deus Opt. ſemper auertat propitius) potiti, quàm quod per iſtos Euangelij hoſtes Euangelicos fauſtiſsimo vident inchoatum præludio?

In Chriſti imagines atrocius ſęuiunt Caluiniſtæ q̃ Mahumetiſtæ.

Chriſti crucem Conſtantinopoli anno 1453. ludibrijs infandis vexabāt Turcæ. Euangelici noſtri templis eiectam alicubi ceu captiuam recludūt, alij proculcant, lacerant, illudunt, Angli quoq; atque Nortmanni in Gallia exurunt. An non Chriſto Domino de cruce pēdenti vtrinq, ex brachio vnum ſuſpenderunt ſacerdotem Caluiniſtæ? Sacratas Deo virgines Turcæ quidem violāt quàm poſſunt plurimas, etſi ad ſuas partes pertrahere nequeunt, affligūt pluſquam captiuas, ita vt Cœnobia per Svveuiam videre ſit in carceres immaniſsimos eſſe commutata, vbi nec ſalutator, nec conſolator admittitur vllus, niſi aliena fallat ſpecie. Quod ſi ſuam ad perfidiam pelliciūt, aut tandem pertrahunt

Vide fabritium.

In ſacras Deo Virgines immanius fu333 riunt Euāgelici quā Turcæ.

trahunt perpetuò inceſtandas, Chriſto deuotas nefario polluunt adulterio, quod Euangelicum dicunt matrimonium.

Cæterùm quantum iuris apud Turcas inueniat Archimandrita, ſuis de violatis ædibus conqueſtus aut fundis ereptis, tantũdem & per Germaniam, maximè ſi Cameræ Imperialis iudicio res veniat decidenda. Leges enim priſcæ Imperatorum, in quas Iudices illi iurare ſolent, nunc ferè videntur eſſe ſublatæ, nouæ introductæ, ac ſi verum dicere fas eſt, per vim extortæ. Immò iudicia omnia Germaniæ quidam Euangelicorum conabantur mutare, aliaq́ ſuo pro nouo ſpiritu conſtituere: cuius rei libellos fuiſſe repertos fide digniſsimi affirmant. Brunus de hæreti. libr. 2. Cap. 6.

Sed vt tandem tragicarum iſtarũ calamitatum aliquis ſit modus, nunc de illarum authore, cùm alij ab alijs culpẽtur, querendum. Certè Ioachimus Camerarius Lutherum cauſam turbarum omnium, quibus Germania tantoperè Author & cauſa omnium calamitatum noſtrarum Lutherus.

Stolt-

In Sõnio Lutheri & in defenſione.

afligitur, proclamare auſus eſt, vti ait Stoltzius, culpãque omnium ærumnarũ, quibus adhuc conflictatur. Respub. trãsfert in Lutheri cõtentiones. Huic ſuffragatur & Galliæ Lugubris iſta ſors longè miſerrima, quæ vti Germania, & ipſa nouum ſed alterius Pſeudoapoſtoli ſequuta Euangelium, non poteſt non profiteri ſeſe haſce pernitioſas ærumnas ſuo vni Caluino eiuſque diſcipulis Gallis Bezæ, Othomanno, Spifamio, acceptas ferre debere.

Lutherus an Antechriſtus.

DVBIT. Annon igitur verè Lutherũ ſimiles ob cauſas quidam audent dicere Antichriſtum fuiſſe? Hoc enim ex prophetia Apocalypſeos videtur ſibi pulchrè demonſtrare. Nam nomine Lutheri, numerum illic deſignatum aiunt accommodatè exprimi: ſed mihi non ſatis notum eſt, qua arithmetica.

CON. Vt hæretici omnes Apoſtolis & erant & vocabantur Antichriſti ita hæreſiarchas in primis non immeritò dixeris ex Apoſtolorum more Antichriſtos. Certè vt Lutherus falſò &

Si-

Sigiſmundum Anguſtum, teſte Carolo. V. & Ro. Pontificem per conuitium dictitabat Antichriſtũ: Ita veriſſimè in eum id nominis quadrat, ſed generaliter. Illud ſanè admirandũ ſõmoperè, ꝙ nomẽ hujus pſaudomonachi adequatè illũ numerũ beſtiæ à Spiritu Dei in Apocalypſi depictæ deſignatũ exprimit. D. enim Ioannes Apoſtolus Apoc. cap 12, in Spiritu DEI prædicens res olim in CHRISTI regno, quod eſt Catholica DEI Eccleſia, euenturas, deſcribit beſtiam bicornem, cuius numerum ait eſſe. 666. quem quia docti quidam accuratè in noſtri ſeculi Hæreſiarcham obſeruarunt quadrare, non grauabor & hîc obiter tibi commemorare Si enim in vocib. MARTIN LAVTER numerum literis ſignificatũ ſupputes, agnoſces ijs numerum à D. Ioanne expreſſũ contineri. Sic autem non Arithmeticè, ſed Pythagoricè opinãtur literas ſupputandas vt A. ſit. 1. B. 2. C. 3. &cete. K. 10. L. 20. M. 30. &c. T. 100. V. 200. &c, vt ſicuti apud

Edicto vvormat An. 22.

Cap. 7.

Numerũ beſtiæ apocalipticæ in Lutheri nomine cõtineri.

He-

Hebræos & Græcos, per Alphabetum creſcat numerus primo monadũ, mox decadum, dein centuriarum. Tu igitur calculum ſubducito, ego beſtię nomen quod initio vſurpauit (Nam aliquando Lutter, aliàs Luther, aliàs Lauter ſeſe ſcripſit, & Ludder vel Lodder impudicitiæ vocem, verum eſſe eius nomen ciues honeſti affirmant.)

Ludder vel Lodder ad venereum amorem pertinet. Lauther vel Luther puritatem ſonat, quã non niſi antonomaſticôs in re pręſtitit Euangelica, eã verè contaminando.

Nunc tibi ad abacum reuocabo. Sic igitur accipe harum literarum numerũ: quem ſi in ſummam colligas, liquidò ſurget Apocalypticæ beſtiæ numerus, ab Apoſtolo expreſſus nimirum *666*. hoc porrò quicquid eſt myſterij variè varij ſentiunt, cuinam ſit tribuendum.

M	30.
A	1.
R	80.
T	100.
I	9.
N	40.
L	20.
A	1.
V	200.
T	100.
E	5.
R	80.

Non enim deſunt, qui mira ingenij dexteritate Ioannem Ofhuſium inſignem mathematicũ deprehendiſſe narrant. Alij

plus

plus hoc in myſterio annotarunt mira culi, quòd cùm quidam ſua perfidia nõ ignobilis hunc Apocalypſeos numerũ in Rom. Pontificis cuiuſpiam nomine ſe poſſe eruere ſperaret, vt vt ea tractaret, verteret, mutaret, non ſucceſſit, niſi tandem in iſto perditionis filio.

DVB. Certè Martini Lutheri nomen numero illi Prophetico aptiſſimè quadrat, nunquam aliud meliùs, aut reſpõdebit aptiùs.

CON. Ne affirmes temerè nimiũ præceps iudicas Ariſtarche. Aptiſſimè namq; illi verò Antichriſto conueniet, qui rebus ipſis implebit, quod nũc Lutherus & Euangelici blandis promiſſis, & temeraria ſalutis ſecuritate quaſi præludendo atq; præcurrendo præparant. Quamuis enim Lutherus varijs de cauſis verè Antichriſti nomen effugere nõ poteſt: non tamen arbitror illa Ioannis Euangeliſtæ prophetia ipſum denotatum. Nam ſi eidem Ioanni Antichriſtus eſt, qui Chriſtum veniſſe negat in carne, vti & nunc Menno, Seruetus a-

alijque non pauci, an Lutherus negandus Antichriſtus, qui Chriſtum negat deleuiſſe, & aboleuiſſe opera diaboli? Quid enim magis Diaboli opus dicendum, quàm peccatum? Hoc ille negat per CHRISTVM tolli, ſolui, aboleri, quaſi Diaboli vulnus & virus maius ſit atque potentius, quàm CHRISTI filij DEI medicina, curatio, ſanatio? Si enim CHRISTVS in Baptiſmo peccatum verè non tollit, & abolet, ſed latens tegit, relictum non imputat, ſanè non diſſoluit opera diaboli, ad quę ſoluenda eum veniſſe Deus Pater contra hos Diaboli martyres teſtatur. Vnde nec verè eſt CHRISTVS IESVS, quia ſuum populum à peccatis verè non ſaluat aut verè redimit aut verè liberat.

Cap. 8. Illud ſine dubio tibi affirmarim, numerũ beſtiæ Apocalypticæ multò aptiùs in Lutherum quadrare, quàm Prophetiam Diui. Ambroſij & Auguſtini apud Saxones vulgo iactatam.

DVBITAN. Etiámne deLuthero ſanctiſſimi illi PatresProphetauerunt?

CONSTANTIVS Sic perſuaſum habent Lutherani. Proſtat enim eius imago cum ſancti Lutheri titulo impreſſa, quæ in fontiſpitio hanc habet blaſphemiã: diuinũ atque mirabile vaticinium D. Ambroſij & Auguſtini Patrum, de „ aduentu & tempore S. Lutheri, „ quo contra Papæ Antichriſti tradi- „ tiones à diabolo ſancitas, eiuſdemq; „ Tyrannidem ſcribere cœpit, vt in li- „ teris numerum anni repreſentanti- „ bus huius verſiculi continetur, quod „ omni apud Chriſti fideles admira- „ tione & notatu dignum eſt.

Lutherani D D Ambroſiũ & Auguſt. de Lutheri ad uentu prophetaſſe confingũt.

En tibi Euãgelicos ad fabulas cõuerſos.

TIBI CHERVBIN ET SERAPHIN INCESSABILI VOCE PROCLAMANT.

DVBITANT. Sanè quadrat annorum numerus, 1517.

CONSTANT. Iſtud puerile eſt deliriũ, ex ſentẽtia alicuius literulis prophetiã captare, Quid enim facilius, quam rei cuilibet aptum inuenire verſiculum,

Stultũ eſt & ſacrilegum ex ſacrorũ verborũ numeris aut ſillabis ꝓphetiam captare.

qui annorum exprimat numerum? Sic de Martini Roſſemij obſidione Louanienſi varia circumferebantur pſalmorum capitula, annum obſidionis denotantia: Rurſus alia aliunde, rebus multo vanioribus. Certè ſi quid fidei iſtis coniecturis habendum volunt, ſupputent illum pſal. 57. verſiculum, Super ce cidit ignis & non viderunt ſolem: vbi & annum & menſem & diem captiui Ducis Saxoniæ exactiſſimè agnoſcent depictum. Syllabæ verſiculi dies exprimunt, ſed vltima (lem) tertium mēſem Aprilem notet, id eſt, ann. 1547. die 14. Aprilis. Sed quis adeò inſaniat, vt Spiritum Sanctum illic de Roſſemij obſidione, aut hic de Saxoniæ ducis captiuitate dicat prophetaſſe? Immane eſt ſacrilegium verba diuorum Ambroſij & Augustini de Lutheri pſeudoprophetę aduentu dicere oraculum: cùm non magis de Luthero cogitarint Patres illi, quàm aut de Maximiliano Auguſto, aut Solymanno Turcarum Imperatore, illo ipſo tempore res orbis gubernantibus.

bus. Iam quòd ſanctum faciunt Lutherum, nihil ſanè alienum ab Hæreticorum ingenio faciunt. Ita enim & alij cùm veros oboleuiſſent Dei Sanctos, ſeſe ſuosq́, in illorum ſurrogarunt locũ apud ſuos: ſed non apud Deum, niſi fortè ſuum Deum Diabolum, cui ſeruiunt, à quo & æterna immortalium igni um ſuis pro erroribus receperunt præmia, aut potiùs tandem accipient definita, vbi ille aduenerit finis. De omnib. enim Hæreſiarchis eſt longè veriſſimũ quod Lutherus de Arrio ex D. Auguſtino, libro de Concilijs demonſtrat, quotidiè ingraueſcere, inquiẽs, illius, pœnas apud inferos, quamdiu error ille maneat.

Lutherus an ſanctus dicendus, qui ſancta omnia ſuo impuro luto contaminauit.

Quod ſi verè de Arrio vnius dogmatis authore dixit, teſte Luthero, Auguſtinus, quid eũ ſuo de iſto Auguſtiniano Apoſtata Luthero pronunciaturũ exiſtimes, non vnius aut alterius erroris reo: ſed cuius ſtudio vniuerſæ propè veterum hæreticorum hæreſes ſunt in orbem ſumma cũ Chriſtiani populi per-

nitie reuocatæ?vbi ſuperius declaratū
Mors Lu-theri. eſt. Quibus in erroribus cùm ſit non tam mortuus quàm ſuffocatus, quidnam ſpei eſſe queat de eius ſalute. Certè nihil amplius, quàm de Arrio, Neſto-
Lib. de Cōcilijs. rio, alijsque ſua in hæreſi pertinaciter mortuis. Niſi quòd de illis ambigit Lutherus, an ſuis in erroribus ſint mortui, de Luthero autem nullus. Quamquam enim belli illi commilitones atque combibones, qui ſeſe morienti atque poſtremum cœnanti adfuiſſe teſtãtur libello in vulgo ſparſo Iuſtus Ionas, Michaël Cælius, & Iohannes Aurifaber Viuarienſis aiunt, quòd poſt aliquot dies morbo conflictatus ſeſe ad modum moderatè in cœna geſſerit, atque tota fere nocte fatigatus morbo ſuauiſſimo citra omnem moleſtiam obdormierit, tamen haud temere R. P. Hoſium literis prodidiſſe credas, Lutherum bene potum ac hilarem poſtridie mane in lecto repertum fuiſſe mortuum. Sed licet Lutherus inter Nobiles illas Illuſtrium

Comitum & Comitiſſarum, Domino-rum Doctorum, & Magiſtrorum Chirurgorum manus emiſerit ſpiritum: non plus iſtud tamen nouato eius Pſeudoeuangelio conciliare debet aut gratiæ aut admiratiõis, quàm quòd Dionyſio Tyranno poſt tot ſacrilegia nauigaturo ſecundi ſpirabant venti, aut quòd Dauidi Georgij Hæreſiarchæ impijſſimo, holoſericato, purpurato, coronato, pompoſa contigerint funebria. Etſi enim pleroſque Pſeudoprophetas Deus Opt. iuſtiſsimis pœnis hac ex vita excruciatos ad immortales æternorum ignium abripuit cruciatus: quoſdam tamen in ſpeciem honeſtè mori honorificeque ſepeliri permiſit, quemadmodum & Luthero, vt aiũt ſui, & Dauidigeorgio quoddã ad tẽpus conceſſum videmus. Certè dira Zvvinglij mors, ſuorum ciuium ſanguine ac bello fratrum inteſtino cruenta, non minus eſt memorabilis, q̃ aut Arrij, cui viſcera viuo euellebantur : aut Neſtorij, cui viuo linguam exedebant

Mors hæreſiarchũ non ſemper ipſorũ ſacrilegijs reſpondet hac in vita.

Mors Zvvĩglij. Arrij. Neſtorij. Luciani.

vermes: aut Luciani,quem vinum rabi di diſcerpsêre canes.

Nunc de Oecolampadij ſubitanea morte quid attinet cõmemorare: quẽ aiunt ad vxoris latus in lectulo deprehenſum mortuum,ſiue ſub vitæ finem deſperaſſe, & ignitis Sathanæ telis & haſtis confoſſum, vti Lutherus ait lib. de Miſſa Priuat.ſubitò perijſſe: alij ſuis ipſius ſuorúmve manib. clàm eſſe peremptum animamq́ue effudiſſe ſcribũt: quos omnium execratione bonorum refutandos putauit Simon Grynæus in eius vita, & Tigurini ſua Confeſſione vaniſsimam illam (vti aiunt) Lutheri calumniam. Rurſus de horribili aliorum exitio non eſt hic fuſiùs narrandi locus: ſicuti nec de Caluini morte,an morbo illo Herodis, id eſt, pediculari eroſus miſerrimè perierit.

Oſiandri mors.

Certè de Oſiandro narrat Palladius, quod planè mutus vt beſtia horribiliter extinctus eſt, Anno 25.die 17.Octobris.

Cap.10.

Cæterùm quò liqueat, quàm vanus

fuerit

ſuerit propheta Lutherus, vnum illud iactatum eius oraculum prodit, quod de Romano Epiſcopo vti narrat Bugēhagius Pomeranus, compoſuit,

Lutherus vaniſsim°.

Oratione funebri de Luther.

Peſtis eram uiuus, moriens tua mors ero Papa.

Cùm enim iam annos plus minus 18. ſit mortuus, adcò peſtis iſtius Lutheri morte Rom. Eccleſia non eſt euerſa, vt deficientibus turmatim ad Zvvingliana caſtra Lutheri diſcipulis illius res ſint longè confirmatiores. Noſti enim, quantopere ChriſtiRegnum in Belgio iam ſit confirmatum per 14. Epiſcopatuum inſtitutionem: qui aduerſus omnes Sathanæ inſidias, atque inferorum portas creditum Petro gregem ſua pro virili tueri atque ſaluare ſatagent, quorum opera collapſum Dauidis tabernaculum quàm ſit erigendum, nunc per Flandriam & Zelandiam inuidia tabeſcentes vident dolentque Euangelici. Certè vel vnusMartinus Rithouius Eccleſiæ Ipren. præpoſitus ſuo exemplo verè Apoſtolico ſolis luce clariùs demonſtrat, ecquid Sathaniſmo iſti ſiue

Lutheri morte Saxonica Eccleſia debilitata, & Catholica cōfirmata.

nouoPſeudeuangelio ſit breui expectã dũ. Cæterũ ſi ſuos in diſcipulos Lutherus ſuam conuertat Prophetiam, hoc modo,

Lutheri ꝓphetia erit veriſsima ſi de Saxonia accipiatur.

Peſtis eram uiuus, moriens tua mors ero Saxo,

Veriſſimè iam Balaam nouum prophetaſſe dixeris, maximumq́, iſtũ Prophetam iuſto elogio exornaris. Nulli enim ille aut peſtis atrocior, aut mors acerbior fuit, quàm illis, quos à Catholicæ Eccleſiæ vnitate abſtractos, in ſuos errores & priuatas opiniões pertraxit.

Illud etiam Pſeudoprophetam Lutherum omni ſolis luce clariùs demonſtrat, quòd prophetãdi ſpiritũ ſibi ſuperbiſſimè arrogãs in alios interpretari eſt auſus, quod ſuis vſu venit, ab ipſo malè perſuaſis. Cum enim an. 1545. ex Belgio in Germaniam eſſet allatum numiſma, neſcio cuius arte aut aut iuſſu cuſũ, vbi inter columnas, quas victor Carolus V. Auguſt. pro Inſignib geſtat, erãt cõpedes, atque in orbiculo legebatur, Ad alligandos Reges eorum in compedibus: Ille tertius Helias de Duce

Alia Lutheri pſeudoprohetia.

Hen-

Henrico Bruynſvvicen. interpretari nõ ambigebat: ſed rei euentus poſt longè alium ac proprium docuit ſenſum: cùm tamẽ ex ſui ſpiritus mẽdacis prophetia affirmaſſet ſuos neutiq̃ captiuos forè.

Sed has iſtius pſeudoprophetæ nugas diffuſè non minùs quàm eruditè refutat D. Fre. Staphylus in Apologia.

Rectè quidem feciſſent illi, ſi nunquam Luthero alijsque pſeudoprophetis habuiſſent fidem: quem tam manifeſtè Pſeudoprophetam fuerant experti annis ſuperioribus. Nam bello illo Ruſtico Principibus Lutherus initiò fuit comminatus interitum, Ruſticis verò victoriam, quam à ſignis cæli & prodigijs confirmarat certiſſimam, cùm tamen Principes in illos ſeditioſos armati, victores abierint, ruſtici temerarij temeritatis ſuæ pœnas dederint. In Libello, de ſeditione ruſticorum Sueuiæ.

Cæterùm quod in Repub. euenit de infauſta illa victoria ab iſto Saxoniæ Euãgeliſta contra Cæſarem prędicta, idipſum & de eiuſdem Lutheri prophetijs contra Romanum Pontificem projectis teſtantur eius Diſcipuli. An=

no enim 25. cùm Papæ omnia putà, Miſſam, Epiſcopos, Monachos, vigilias & cucullas prædixiſſet intra biennium peritura, ſuis ipſe vidit Lutherus oculis ſeſe pſeudoprophetam. Tanquam fumus, inquiebat, euaneſcent. Sed callidior illa quidem fuit Lutheri prophetia, quam etiam ſibi epitaphij loco, ait Bugenhagius Pomeranus compoſuit,

Ebiſtol. ad omes Chriſtianos de cauenda ſeditione.

Peſtis eram uiuus, moriens ero mors tua Papa.

Cùm enim de præſentibus reb. perſæpè mendaciter prophetaſſet, atque manifeſtæ etiam conuictus eſſet vanitatis, iam de futuris audet prophetare ſacrilegus, quod tunc eum nemo facile mendacij arguere queat.

Cap. 11. De interitu Lutheranæ doctrinæ.

Cæterùm quod ad Lutheri pertinet Euangelium, nunc paucis eſt demonſtrandum, quàm re vera poſt eius mortem, quod ipſe viuus quadam animi ſui maledici tyrannide ſuſtentabat, non modò eſt collapſum: ſed planè nūc minetur interitum, req; ipſa verè tāquam fumus euaneſcat, atque in ipſa nunc adeò pereat Saxonia. Reliquas enim pro-

prouincias pridem Lutheraniſmo infe ctas nunc aut Zvvinglij Caluiniq́;, aut Svvencfeldij atque Anabaptiſtarum ſe-ctari dogmata notiùs eſt ex ipſis Lutheranorũ, ac in primis Bremenſium qui-ritatione, quàm vt ſit verboſiùs hic referendum. Iam pridem Hedio epiſtola ad Melanchthonem data conqueritur emergentibus tot erroribus, vt ſi quis (inquit) numeret, ferè 128. inueniat, iſtos ſuos ſyneuangelicos in Atheïſmũ relabi.

Confeſſ. Saxonum.

Hedio Euãgelicos cõqueritur in Atheïſmũ relabi.

„ Certè omnia, inquit, plena ſunt pe„ riculis, & neglectus Religionis, vere„ que honeſtarum diſciplinarum in pri„ mis Theologię. ex ſtudioſis rariſſimus „ inuenitur, qui ſe parabilem præbeat, „ vt didacticus euadat. Adeò omnes „ horrẽt hanc profeſſionem, & cauſan„ tur hoc diſſidium (quod iam hic ſub„ ortum erat inter Euangelicos) vt ne„ ſciã quales poſteritas ſit habitura ver„ bi (per Lutherum deprauati) præco„ nes. Papatus reijcitur, Chriſto non „ dantur nomina: iuuentus fere nihil

Videlicet tales ſunt fructus noui Euangelij.

Dei

Dei habet. Sic ille quidem prȩſaga ſanè mente Lutheri Euangelio præſens vidit impendere ex tali diſcipulorum diſſidio exitium, quod verbis diſertis tantum non agnoſcit Illyricus, cauſſas varias enumerans, cur repentè Lutheri nunc pereat Euangelium. Poſteaquam enim varijs doctrinæ capitibus demonſtraſſet Lutheranos iam ad Pōtificis Roma. doctrinam inclinare, adeóque in doctrina & cæremonijs ſeſe illi conformare exclamat plus quàm tragicè, Perit iam, inquit, idque repen-
„ te veritas (per Lutherum) patefacta
„ Philoſophia, Papiſmus & innumerȩ
„ ſectæ in templo D E I (à Luthero e-
„ recto) longè lateque primam Cathe
„ dram occcupant. O Paſtores mor-
„ tuos non mutos? O gregem Chriſti miſerum, qui à talibus (Lutheri diſcipulis) paſcitur? Talem pernitiem cùm à Paſtoribus ſuis & Doctoribus Lutheranæ Eccleſiæ impendere oſtendiſſet Illyricus, quòd Lutheri Euangelium ſuo fermento corrumpant, alte-

Cauſſȩ ab Illyrico collectȩ, cur repentè Lutheri Euāgeliū pereat.

ram

ram quoque exponit cauſam,cur certum exitium Lutheri Euangelio immineat.

Ea autem eſt,quòd magiſtratus Politici,qui Euangelio Chriſti(per Lutherum de ſcabellis eruto) nomen dederunt,plurimis in locis præſtigiatoribus & corruptelis locum,dignitatem,præmia præbent:quos ideo magis complectantur,quòd eos ſibi promptius ſeruire,cõniuere &adulari cernũt.Cõfeſſorib.veritatis(perLutherũ patefactæ)os obſtruunt,pennas excutiũt, libros ne typis excudantur vetant. 2.

3\. Sed præſentiorem Lutheri Euangelio adferat pernitiem,quòd ſubtexuit, nimirũ quod magiſtratus ciuiles audaciſſimè formas Religionum ex ſuo cerebro fũdũt,& formulas prçſcribũt, quas miniſtris verbi Dei(ſecũdũLutherũ)imperioſè obtrudũt. Deinde conqueſtus de Lutheri diſcipulis Germanorũ paſtorib.quod dormitãt,quòd paſſim ſuum etiã miniſteriũ produnt,& ſponte tradũt Politicis viris: qui illotis (inquit) 4.

Politici cõciõatorib. doctrinæ formulã præſcribũt in Germania.

mani-

Politici vtrunq; ſibi gladium accingũt.

manibus in gubernationem illam ſpiritualem verorum (Lutheri) miniſtrorũ verbi Dei, legitimeque ſuo officio fungentium irrumpunt, ſeſe vtroque gladio accingunt, cùm nec vnum quidem ſuum rectè adminiſtrare norint. His ex cauſis tandem concludit Illyricus ille purus putus Lutherici Euãgelij reſtaurator, Religionem (per Lutherum con fictam) paſſim dilui corruptelis Papiſticis, Sectarios omnia longè lateque occupare & vaſtare. Iuuentus neq; diſcit fundamenta religionis, neque aliàs veritatem curat, immò eam nunquam auditam Caïnico planè furore infeſtat, blaſphemat, lacerat, & perſequitur.

Extremam abolitionem impedire Lutheraniſmo ait Illyric.

Quid igitur reſtat, niſi extrema abolitio veræ (per Lutherum inductæ) Religionis & verbi diuini (per Lutherum in fine ſeculorũ è tenebris tandem ſcilicet eruti?) Sed ita Illyricus de Lutherani Euangelij interitu.

Eraſmus Sarcerius Lutheri Euangelio

Haud diſſimiliter Eraſmus Sarcerius cum ſuis manipularibus in Confeſsio. Mansfeldenſi ſuo Lutheri Euangelio in-

inфauſtum adeoque ſubitaneum ſimili-bus ex cauſis ominatur exitium.

Cùm enim ſectas creſcere per Germaniam oſtendiſſet eſſe neceſſe, quia omnes (inquit) fere Principes & Magi-ſtratus officium in hac re negligũt, ſed petulantiam ingeniorum confirmant: quòd cuilibet pro ſuo arbitratu quamlibet falſam opinionem fingendi licen tiam permittũt. Rurſus creſcunt ſectæ, inquiunt, propter nouam tyrãnidem, quę ſuboritur in Eccleſia (Lutherana.) Si quis non ſtatim approbat alterius er rorem, indignationem & offenſionem Potentiorum incurrit, ac ſæpe de vita periclitatur. Itaq; in hoc vnum incum-bunt, vt errores Tyranni vi obtrudant alijs, quod tamen, Deo iuuante, non fa cient perpetuò. ¶Sed nũc quid illinc ,,concludãt accipe. Hactenus cauſas a-,,liquot recenſuimus, quamobrem (in ,,quiunt) floreant Hæretici & ſectæ, ex ,,quib. perſpicuum eſſe poteſt quid tan ,, dẽ ſecuturum ſit, videlicet horribilis ,,interitus purioris (Lutheri) doctrinę,

præſente ominatur interitum ex ſectarũ Euangelicarum frequentia, & impunitate.

Ex Confeſ. Mansfeldẽſium.

Concluſio neceſſaria ad Lutheraniſmi interitum & abolitionẽ.

„quàm ſubitò præter omnem expecta„tionē amittemus,ignorantes quo tan„dem modo amiſſa ſit.

Hunc quidem in modum de Lutherani Euangelij ruina & interitu ipſi Lutheraniſmi purioris ꝓfeſſores haud postremi Illyricus cum Ienenſibus, Sarcerius cū Mansfeldenſibus. Quod ſi Caluiniſtis fidē habeas, iactitant libellis in vulgus editis Lutheraniſmū eſſe ſuo ſtudio ac diligētia euerſum:cùm innumeri quotidie ad Caluinū deficiant Lutherani. Iſtud ſeriò triūphat ac præ cæteris impotentiſ. gloriatur ouaturus Clebitius libro de Victoria Veritatis & ruina Papatus Saxonici.

Lutheraniſmi ruina & euerſio per Caluiniſtas.

Huic Sacramentariorū victorię (prô Deum immortalē) nimis gliſcenti ſuffragantur publicè & priuatim non pauci Euāgelici profeſſores, ad rauim vſq;, imò ad ignem & rogū vſq; (ſed excluſiuè) Lutheraniſſimi: qui nōdū ſatis quęſtus aut gratiæ popularis vident, cur fidei ſuæ nomen mutent publicè. Sic miſeri iſti re ipſa explent, quod D. Paulus

Spiri-

Spiritu Dei doctus de hæreticorũ pro= nunciat iugenio: Corrupti mente reſi- ſtunt veritati, reprobri circa fidem, errantes & in errorem trahẽtes, ſeductores & in peius proficiẽtes ſiue impietatem augentes, ſed non proficient vltrà neq; amplius (quàm Deus patitur) augeſcet improbitas impia. Inſipientia enim illorum ἄνοια & amentia omnib. erit (ô vtinam citò) manifeſta & euidẽs. 2.Tim.3.

Cùm igitur publicis his teſtimonijs etiam in vulgus notiſſimis, non tam à Caluiniſtis, quàm à præclaris & conſtã tibus Lutheri diſcipulis profectis mani feſtũ ſit Pſeudoeuangelium per Luthe rum in Germaniam inuectũ, non modò populis plurimis attuliſſe exitiũ, ſed ipſum quoq; perire diſcipulorũ Lutheri diſſidio, conniuentia, proditione, vides quã verùs fuerit non Chriſti, quod iactabat, Euangeliſta: ſed verus illius Magni Antichriſti præcurſor atque Lu cernarius quidam. Cap.12. Lutherus verus Antichriſti propheta & pręcurſor.

DVB. Equidem nunc agnoſco perſpicuè, Deo Opt. gloria ſit immortalis, ac

Quidnam verè per Euãgelicos effecerit Diabolus.

tibi gratia nunquam peritura, Lutherum, Caluinum, Bucerum aliosq; Euangelicos non verum Chriſti Euãgelium orbi renouaſſe, ſed corrupto Symbolo, adulterato nouo teſtamẽto verũ Chriſti Euangelium deprauaſſe, peruertiſſe, ſuppilaſſe: Rurſus Euangelij iſtius noui prætextu excitatis ſectariorum turbis fere 70. non niſi priſcas hæreticorũ damnatiſſimorum hæreſes abominandas imperitis hominibus illos vẽditaſſe: Imò Euangelij titulo verum Iudaïſmum inuexiſſe, ac ſi verũ dicere fas eſt, verũ Mahumetiſmũ Germanię, vereor, Turcarum præambulonem induxiſſe, quæ tot doctrinæ capitibus cum impia illa Turcarum religione conſentit, ac indies magis ad illius imperium pluſquam Tyrannicum ſeſe componit, licet à Deo Opt. Patre plurimis bellorũ, famis, ac peſtis flagellis fuerit ad reſipiſcentiam benigniſſimè (heu fruſtra) reuocata.

Lutheraniſmus Turcicæ ſeruituti Germanis inferendæ viam certiſsimam præparat.

CON. Rectè iſtam Euangelicorum doctrinam ita ad viuum cum Mahúmetiſmo

mo conſentientem Turcarum præambulonem vocas, quod ego Germaniæ noſtræ dulciſſimæ patriæ admodũ malè metuo. non ſum Propheta, non Prophetæ filius, ſed ſi cõiectare mihi licet, vehementer vereor, ne aut noſipſi, qui vix dum octo expleuimus hoc in vitæ breuiſſimæ exilio luſtra, aut ſaltem noſtri poſteri iam nũc editi, eandem videant Germaniæ, quæ nunc eſt (prôh dolor) Hungariæ & Græciæ multò miſerrimę, faciem. Cùm enim ſua in perfidia perſiſtat, immò in deteriora ac magis impia indies delabatur, atque in ſua à Chriſti ouili, quod Catholica eſt Ecclesia, apoſtaſia obduret ac ſordeſcat fœdiùs, an ei Chriſtum credas diutiùs fore propitiũ, niſi certam melioris frugis, verǽq; reſipiſcentiæ ac reditus cum illa in concordiam ſpem fecerit? Quantum autem his diuini furoris plagis accelerãdis, ſiue infeliciſſimæ Turcarum victoriæ conducat Lutheri doctrina, & inde nata Principum, Prouinciarum, & Ciuitatum in Imperatores quidem,

Lutheraniſmo Imperiũ Germanicum concidit, quia eo cõcordia diſſoluta eſt, obedientia ſublata, reſiſtendi neruus fractus, ac depellendi vis labefactata.

Quantum ſpei de Germania occupanda Turca conceperit ex Lutheri doctrina paſſim inualeſcente. Vide Loc. Communes Manlij Tomo 3. fol. 195. cõtra 2. man. Libro de poteſtate ſeculari.

inobedientia, reſiſtentia, rebellio: in ſe mutuò verò diſſidia, odiaque internecīua, quibus Turcarum viribus depellendis fiũt impares, ipſe Turcarum Imperator Solymannus non diſſimulanter audet profiteri. Nam Luthero nunciari fecit, vti ex fide digniſſimis refert Ioannes Manlius, per ciuem quendam Haganenſem illuc Legatum miſſum, vbi de Lutheri ætate inquiſiſſet, ac quinquagenarium cognouiſſet, Vellem ipſum (inquiebat Solymãnus) iuniorem eſſe, habiturus eſſet me beneficum Dominum. Quem Tyranni Turcici animũ erga ſe vbi audijſſet Lutherus, Deus me (inquit ſigno crucis facto) tueatur à tali benefico Domino. Neq, eſt quod demireris Dubitanti, tantopere fauiſſe Solymannum Lutheri honori. Norat enim, quàm ſtrenuam ipſi iampridẽ nauaret operam, quamq; partes ſuas egiſſet præclarè, cùm Turcis docuerit non eſſe reſiſtendum, Item non eſſe tributa pendenda in bellum Turcicum, Non licere Chriſtianis bellare, aliaq; id genus

Turcis

Turcis longè gratiſſima. Rurſus aſſert. articulo 24. Præliari aduerſus Turcas, eſſe repugnare voluntati Dei, viſitanti iniquitates noſtras. An aliquid optatius audiant Turcæ, an quid dicatur gratius, quàm non licere ipſis reſiſtere, nõ repugnare, non belligerari? Imò peccatũ eſſe illis repugnare. An apertiorem Turcarum Tyrãnus ſibi in Germanico Imperio, cui iamdiu inhiat, optet Proditorem? an veriorẽ reperire queat Sinonẽ, cuius voce ceu Dei oraculo (cùm illum prophetam paſſim habeant) animos militum frangat, Principes exanimet, Imperatorum mẽtem effœminet? An non tali ſuarum rerum agenti tam ſedulo, tam indefeſſo, pro meritis ſeſe haud iniuria beneficum polliceatur aliquando Dominum futurum? Verùm de his in præſentiarum ſatis.

Habes nunc Dubitanti, vnde veram certãq; ſalutis æternæ per Chriſti Euangelium capias teneasq; viam, quam vti in ſola vides conſiſtere ac verè eſſe Catholica Chriſti Eccleſia: ita in illa Chri- Epilogus huius operis. Vera certaque ſalutis via p Chriſti Euange

rios,potores,adulteros,lenones.

DVBIT. Nequaquam mi Conſtanti. Æquum enim exiſtimo patienter ferre tam vaſto & ſenili in corpore næuos quoſdam, ac morbos etiam ſonticos, cùm id in familia vel mediocri non ſit euitabile. Itaq; meæ ſolicitus vocationis æternæ,ac cæleſtis hæreditatis ſcandalorum incurioſus, meam procurabo ſalutem,Deum Opt. ſupplex obſecrãs, vt in me ſuam fidem ſeruet Catholicã, ac Eccleſiæ ſuæ filium faciat & numero,& merito:hoc eſt, Chriſtianum vera fide & vita Euangelica ornatum : alijsque fratribus,pro ſua cuique ſtatione, largiatur ſuum præſtare officium, quò tandẽ eodẽ perueniamus,vbi videbimus facie ad faciẽ,quod nũc in ſpeculo:vbi poſsidebimꝰ beati,qđ nũc firmiter credimus & certò nobis ſperamus.

Officiũ Pij viri hac tẽpeſtate.

Orandum quid Catholico Pio viro.

CON. Iſtud ſi feceris ſæpiùs,Chriſtiana pietate dignum feceris.Sed te obſecro,vt dum tuæ ſalutis tam es ſolicitus, ne te pereuntium fratrum, hoc eſt, ab Eccleſia hac vera Chriſti Catholica abſ-

Pro errantibus obnixe ac per ſepe orandũ pijs.

errantium capiat vnquam obliuio. eos Deo Opt. Patri aſsiduis, quæſo, commenda precibus, vt cæcorum oculos illuſtret, vt afflictos & aberrãtes in viam reuocet, ſaucios vexatosque immundis errorum ſpiritibus ſanet, à quorum laqueis erutos in caulam illam vnicam ſuam, ſalutis æternæ portum, reducat naufragos ac propè demerſos.

Hoc enim pietatis verè Chriſtianæ officio non ſolùm illis reſipiſcentiam à Diaboli laqueis, ac reditum ad Eccleſiam DEO propitio impetrare poteris: ſed tuam ipſius etiam ſalutem reddes confirmatiorem, ac coronam tibi parabis longè illuſtriorem, quam Deus reddet diligentibus ſe, atq; aduentum eius vigilanter expectantibus, vt orthodoxa fide ac bona vita ornati, accenſisq; bonorum operum lumine lampadibus inſtructi venienti Domino occurrant parati, cum eo ad æternas illas immortalesque agni ſponſi nuptias introitum: quò nos omnes quotquot CHRISTI nomine cenſemur, ſua pietate perducat

cat DEVS Optimus Maximus, qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

FINIS.